

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 79/2024

Mitä mieltä maaseudusta?

Maaseutubarometri 2023

**Hilkka Vihinen, Kirsi Korhonen, Taava Saukkonen, Olli Voutilainen
ja Janne Kaseva**

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 79/2024

Mitä mieltä maaseudusta?

Maaseutubarometri 2023

**Hilkka Vihinen, Kirsi Korhonen, Taava Saukkonen, Olli Voutilainen
ja Janne Kaseva**

Viittausohje:

Vihinen, H., Korhonen, K., Saukkonen, T., Voutilainen, O. & Kaseva, J. 2024. Mitä mieltä maaseudusta? : Maaseutubarometri 2023. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 79/2024. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 151 s.

Hilkka Vihinen ORCID ID, <https://orcid.org/0000-0002-8300-0721>

ISBN 978-952-380-968-0 (Verkkajulkaisu)

ISSN 2342-7639 (Verkkajulkaisu)

URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-968-0>

Copyright: Luonnonvarakeskus (Luke)

Kirjoittajat: Hilkka Vihinen, Kirsi Korhonen, Taava Saukkonen, Olli Voutilainen ja Janne Kaseva

Julkaisija ja kustantaja: Luonnonvarakeskus (Luke), Helsinki 2024

Julkaisuvuosi: 2024

Kannen kuva: Petri Volanen: Moottoripyörä maaseudulla (Jokioinen) / Vastavalo.net

Tiivistelmä

Hilkka Vihinen¹, Kirsi Korhonen², Taava Saukkonen³, Olli Voutilainen¹ ja Janne Kaseva⁴

¹ Luonnonvarakeskus (Luke), Helsinki

² Luonnonvarakeskus (Luke), Oulu

³ Valtiotieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto

⁴ Luonnonvarakeskus (Luke), Jokioinen

Maaseutubarometri 2023 tarjoaa ajantasaista tietoa suhtautumisesta maaseutuun. Se perustuu tilastollisesti edustavaan otokseen suomalaisista.

Maaseutuun suhtaudutaan edelleen hyvin myönteisesti. Vastaajista 62 prosentille se toi mieleen hyvän elämän joko erittäin paljon tai paljon, hieman useammalle kuin edellisessä barometrissa. Maaseutuun liitettiin myös luonto, viihtyisä ympäristö, ympäristöystävällinen elämäntapa ja stressittömyys.

Luonto on maaseutua ja kaupunkia ihmisten mielikuvissa erottava tekijä. Maaseudun kytkös maatalousmaisemaan vaikuttaa hieman heikentyneen, samalla kun luontoyhteys maaseutumielikuvaa määrittävänä tekijänä on vahvistunut.

Suomalaisista 27 prosenttia asuu maaseudulla ja 73 prosenttia kaupungeissa. Barometrissa 37 prosenttia (kaikki suomalaiset) ilmoittautuu kaupunkilaisiksi, 37 prosenttia kertoo olevansa sekä kaupunkilainen että maalainen, ja 24 prosenttia pitää itseään maalaisena.

Maaseudulle keskittyy erityisesti vapaa-aikaan ja kausityöhön liittyvää monipaikkaista asumista. Kaupungeissa opiskeluun, perhesyihin, parisuhteeseen ja työhön (muu kuin kausityö) kytkeytyvä monipaikkainen asuminen on yleisempää kuin maaseudulla.

Peruspalveluiden saatavuuden toteutumisen koettiin heikentyneen kaikilla aluetyypeillä, eniten kaupungin läheisellä maaseudulla ja ydinmaaseudulla. Ongelmallista on, että tärkeimmiksi koetut hyvän elämän elementit eivät ole niitä, joiden koetaan toteutuvan elämässä.

Useimmat vastaajat arvioivat maaseudun merkityksen lisääntyvän tulevaisuudessa. Kolmasosalle maaseutu on silloin todennäköisesti paikka, jossa omistetaan maata, metsää tai rakennuksia. Yhä useampi arvioi työskentelevänsä osittain tai pääasiassa maaseudulla.

”Syrjäisiä” alueita ei haluta ajaa alas, mutta suhtautuminen on hivenen kiristynyt. Yhdyskuntarakenteen tiivistämistä ja haja-asutusalueille rakentamisen rajoittamista vastustetaan. Kriittisin ongelma on tiestön kunto. Kiinnostus etäyrittäjyyteen tai monipaikkaiseen yrittäjyyteen maaseudulla on vähentynyt 13 prosenttiyksikköä edellisestä barometrissa. Maaseudun talouden mahdollisuudet liitetään (luonnon)resursseihin, ei innovatiivisuuteen tai osaamiseen.

Asiasanat: maaseutu, maaseutupolitiikka, barometri, alueidentiteetit, maaseutumielikuvat, asuminen, monipaikkaisuus, tulevaisuus

Abstract

Hilkka Vihinen¹, Kirsi Korhonen², Taava Saukkonen³, Olli Voutilainen¹ and Janne Kaseva⁴

¹ Natural Resources Institute Finland (Luke), Helsinki

² Natural Resources Institute Finland (Luke), Oulu

³ Faculty of Social Sciences, University of Helsinki

⁴ Natural Resources Institute (Luke), Jokioinen

The Rural Barometer 2023 provides up-to-date information on attitudes towards rural areas. It is based on a statistically representative sample of Finns.

Attitudes towards rural areas remain very positive. For 62 percent of respondents, it meant either a very good or a very good life, which is slightly more than in the previous barometer. Rural areas were also associated with nature, a pleasant environment, an environmentally friendly lifestyle and a stress-free life.

Nature is the differentiating factor between rural and urban areas in people's minds. The link between rural areas and the agricultural landscape seems to have weakened slightly, while the link with nature as a defining factor of rural perceptions has strengthened.

27 percent of Finns live in rural areas and 73 percent in urban areas. In the barometer, 37 percent (all Finns) identify themselves as urban, 37 percent say they are both urban and rural, and 24 percent consider themselves rural.

As to multi-locality, leisure and seasonal work are most common reasons for multi-local residence in rural areas. In urban areas, multi-locality linked to studies, family, relationships and work (other than seasonal work) is more common than in rural areas.

Access to basic services was perceived to have deteriorated in all types of areas, most notably in the rural areas close to urban areas and in the core rural areas. The problem is that the elements of a good life that are perceived as most important are not the ones that are perceived as being realized in life.

Most respondents expect rural areas to become more important in the future. For a third of them, the countryside is then likely to be a place where they own land, forest or buildings. An increasing number expect to work partly or mainly in the countryside.

There is no desire to run down "marginal" areas, but attitudes are slightly less accepting. There is opposition to densifying the community structure and to restricting building in the areas of dispersed settlement. The most critical problem is the condition of roads. Interest in remote or multi-local entrepreneurship in rural areas has declined by 13 percentage points since the previous barometer. The potential of the rural economy is linked to (natural) resources, not to innovation or skills.

Key words: rural areas, rural policy, regional identities, perceptions of rural areas, living, multilocal living, future

Abstrakt

Hilkka Vihinen¹, Kirsi Korhonen², Taava Saukkonen³, Olli Voutilainen¹ och Janne Kaseva⁴

¹ Naturresursinstitutet (Luke), Helsinki

² Naturresursinstitutet (Luke), Oulu

³ Statsvetenskapliga fakultetet, Helsingfors universitet

⁴ Naturresursinstitutet (Luke), Jokiainen

Landsbygdsbarometern 2023 erbjuder aktuell information om attityder till landsbygden. Den baserar sig på ett statistiskt representativt urval av finländare.

Inställningen till landsbygden är fortfarande övervägande positiv. För 62 procent av respondenterna innebär landsbygden ett mycket bra eller bra liv, vilket är något mer än i den föregående barometern. Landsbygden förknippas också med natur, en trivsamt miljö, en miljövänlig livsstil och ett stressfritt liv.

Naturen är den faktor som i människors medvetande skiljer landsbygden från staden. Kopplingen mellan landsbygd och jordbrukslandskap verkar ha försvagats något, emedan kontakten till naturen, som identitetskapande faktor för hur man uppfattar landsbygden, har förstärkts.

Av finländarna bor 27 procent på landsbygden och 73 procent i städerna. I barometern identifierar sig 37 procent (alla finländare) som urbana, 37 procent som både urbana och rurala, medan 24 procent identifierar sig som rurala.

Multilokalt boende är på landsbygden särskilt kopplat till fritidsaktiviteter och säsongarbete medan det i städerna är kopplat till sysselsättningar relaterade till studier, familj, parrelationer och arbete (annat än säsongarbete).

Tillgången till basservice upplevs ha försämrats inom alla typer av områden, framför allt inom områden för stadsnära- och kärnlandsbygd. Problematiskt är att de element som uppfattas utgöra de viktigaste delarna för ett gott liv, inte är de delar som upplevs bli förverkligade i livet.

De flesta respondenter bedömer att landsbygdens betydelse kommer att öka i framtiden. För en tredjedel kommer landsbygden då sannolikt att vara en plats där man äger mark, skog eller byggnader. Allt fler räknar med att arbeta delvis eller huvudsakligen på landsbygden.

Det finns ingen avsikt att nedprioritera glesbygden, men attityderna har dock blivit något mer ansträngda än tidigare. Man motsätter sig förtätning av samhällsstrukturer samt begränsningar av byggande på glesbygden. Det mest kritiska problemet är vägnätens skick. Intresset för entreprenörskap på distans eller multilokalt företagande har minskat med 13 procentenheter sedan den förra barometern. Möjligheter för landsbygdsekonomin är kopplade till (natur)resurser, inte till innovation eller kompetens.

Nyckelord: landsbygd, landsbygdspolitik, barometer, områdesidentiteter, landsbygdsuppfattningar, boende, multilokalitet, framtid

Sisällys

1. Johdanto	8
1.1. Maaseutubarometrin tausta ja tavoitteet.....	8
1.2. Toteutus	9
1.2.1. Aineiston analysointi.....	10
1.3. Raportin rakenne	12
2. Alueidentiteetti ja oma maaseutusuhde	13
2.1. Sosiaalisen identiteetin teoria.....	13
2.1.1. Sosiaalisen identiteetin aktivoituminen	14
2.1.2. Alueyyppi-identiteetti.....	15
2.2. Maalaiseksi, kaupunkilaiseksi tai sekä että itsensä kokevat.....	16
2.2.1. Alueyyppi-identiteetti iän, sukupuolen ja koulutustason mukaan	19
2.2.2. Maalais- tai kaupunkilaisidentiteetin tärkeys suomalaisille kaikkiaan	20
2.2.3. Alueyyppi-identiteetti maalla ja kaupungissa.....	20
2.2.4. Muu kuin kaupunki-, maaseutu- tai kaksoisidentiteetti	22
3. Mielikuvat maaseudusta	24
3.1. Mistä puhutaan, kun puhutaan maaseudusta?.....	24
3.2. Maaseutumielikuvat: onko suhtautuminen muuttunut vuodesta 2011 vuoteen 2023?	26
3.2.1. Maaseutumielikuvat ja alueyyppi-identiteetti.....	28
3.2.2. Ihmisiin liittyvistä mielikuvista.....	29
3.2.3. Maaseutumielikuvat vastaajaryhmittäin	31
3.2.4. Mielikuvat kaupungista	32
3.2.5. Maaseudun ja kaupungin vertailua.....	34
3.2.6. Millainen alue on maaseutua?	35
3.2.7. Millainen paikka on maaseutua?	39
4. Asuminen ja muuttoaikheet	43
4.1. Maaseutuasumisen suosio pysyy ja kasvaa, asumisen väljyys puhuttelee aiempaa enemmän	44
4.2. Muuttoaikheet maltillisia, maaseutu kiinnostaa nyt kaupunkeja enemmän	46
5. Monipaikkaisuus maaseudulla	51
5.1. Monipaikkainen asuminen.....	52
5.2. Ajan viettäminen eri alueilla	53
5.3. Monipaikkaisuuden kehitys eri muodoissaan.....	59
6. Hyvän elämän ja turvallisen arjen elementit	64
6.1. Hyvän elämän tekijät.....	65

6.1.1. Hyvän elämän elementit eri ikäryhmissä	69
6.1.2. Turvallinen arki.....	69
6.1.3. Hyvä ja turvallinen elämä maalla ja kaupungissa.....	71
7. Tulevaisuus	81
7.1. Maaseudun merkitys nyt ja tulevaisuudessa.....	81
7.1.1. Maaseudun merkitys maalaisille ja kaupunkilaisille	86
7.2. Maaseudun tulevaisuuskuviin liittyvät toivomukset ja odotukset.....	87
7.2.1. Maaseudun tulevaisuuskuviin aluetypittämistä	91
7.3. Kestävyysmurros ja ympäristö	93
7.3.1. Näkökulmia kestävyysmurrokseen aluetypittämistä	95
8. Maaseutujen kehityssuunnat.....	98
8.1. Asumisen vapauteen ja maaseudun saavutettavuuteen suhtaututaan edelleen vahvan myönteisesti.....	99
8.2. Tiestön kunto polttavin kehittämiskohde, yhdyskuntarakenteen tiivistäminen maaseudulla turhin politiikkatoimi	104
8.3. Maaseutumielipiteitä puolueittain	106
9. Elinkeinot ja yrittäjyys	110
9.1. Näkemyksiä yrittäjyydestä ja eri aloista maaseudulla	111
9.2. Yrittäjyys (erityisryhmän kysymykset)	116
10. Nuoret kaupunkilaiset.....	118
10.1. Identiteetti	119
10.2. Mielikuvat maaseudusta	119
10.2.1. Mitä maaseutu on nuorten kaupunkilaisten mielestä?	120
10.2.2. Nuorten kaupunkilaisten kaupunkimielikuvat	121
10.3. Ajanvietto.....	121
10.4. Tulevaisuus.....	123
10.4.1. Muuttoaikheet	123
10.4.2. Maaseudun merkitys nyt ja tulevaisuudessa.....	124
10.4.3. Uskon / toivon 2035	125
10.5. Hyvä elämä: tärkeys ja toteutuminen	126
10.5.1. Turvallinen arki: tärkeys ja toteutuminen	129
11. Yhteenveto, keskustelua ja johtopäätökset.....	131
Viitteet.....	141
Liitteet	146

1. Johdanto

1.1. Maaseutubarometrin tausta ja tavoitteet

Maaseutubarometrin yleisenä tavoitteena on antaa ajantasainen, päivittyvä kuva ihmisten suhtautumisesta maaseutuun, kartoittaa näkemyksiä ja mielikuvia maaseudun muutoksista ja mahdollisuuksista, vahvistaa poliittisen päätöksenteon ja maaseudun kehittämistyön tietopohjaa, sekä herättää keskustelua maaseudusta. Maaseutubarometrin tarkoituksena on huolellisella ja asiantuntevalla kysymysten ja väittämien muotoilulla myös murtaa asenteellisia ja vanhentuneita käsityksiä maaseuduista. Olennaista on pystyä käsittelemään erilaisia maaseutualueita kyselyssä siten, että esitystapa kannustaa uuteen ajatteluun ja toimintaan. Emme halua välttää ristiriitaisia tai negatiivisiakaan tuntemuksia herättäviä kysymyksiä, jos ne ovat maaseudun kannalta keskeisiä. Oleellista on myös uusien ilmiöiden ja mahdollisuuksien tunnistaminen.

Käsillä oleva Maaseutubarometri 2023 on maaseutupolitiikan neuvoston (MANE) ja maa- ja metsätalousministeriön tilaama tutkimus. Tämä järjestyksessään viides Maaseutubarometri on jatkoa vuosien 2020 (toimeksiantajina MANE/MMM) ja 2013 (julkaistu 2014; YTR/TEM) Maaseutubarometrille, sekä vuosina 2009 ja 2011 Sitran teettämille barometreille. Vuoden 2011 barometri toteutettiin osana Sitran Maamerkit-ohjelmaa.

Kyselyn kattavuutta ja laatua on parannettu johdonmukaisesti vuosien varrella. Käsillä olevan Maaseutubarometrin kansalaiskysely toteutettiin suomenkielisille kansalaisille nyt viidennen kerran ja ruotsinkielisille kansalaisille toisen kerran. Lisäksi kysely toteutettiin osittain erilaisella sisällöllä erityisryhmille (päättäjät, maaseutuasiantuntijat, yrityspäättäjät) viidennen kerran ja median edustajille neljännen kerran. Maaseutubarometri on kattavuudeltaan taitekohdassa siinä mielessä, että vuodesta 2020 on toteutettu myös ruotsinkielinen kysely. Aiemmin kysely oli vain suomen kielellä. Vastaajien joukossa saattoi silloinkin olla kaksikielisiä henkilöitä. Kaksi viimeisintä barometriä antaa kattavimman kuvan, kun sekä suomen- että ruotsinkieliset ovat voineet osallistua kyselyyn omalla kielellään. Tässä raportissa on pitkien aikasarjojen (2009 tai 2011 lähtien) osalta käytetty johdonmukaisuuden vuoksi suomenkielisten kyselyjen tuloksia, kun taas ruotsinkielisiä vastauksia on käsitelty 2020 ja 2023 aineistoilla. Osaan vuosien 2020 ja 2023 tuloksista on analyysia varten yhdistetty suomen- ja ruotsinkieliset vastaukset asianmukaisin painotuksin kaikkien kansalaisten vastauksiksi. Tulevaisuudessa raportointi selkeytyy, kun aikasarjaa kertyy molemmilla kielillä.

Maaseutubarometri on nykyisellään suomalaisen maaseutuajattelun runsaudensarvi. Raportissa ei listata kaikkia barometrin tuloksia, mutta kaikki teemat esitellään, paneutuen tarkemmin tutkimuksellisesti kiinnostavimpiin sekä maaseutupolitiikan kannalta ajankohtaisimpiin kysymyksiin. Aineisto tallennetaan aiempien barometriiden tapaan Yhteiskuntatieteelliseen tietokantoon eli Tietoarkistoon (<https://www.fsd.tuni.fi/fi/>), josta halukkaat voivat hankkia sen jatkokäyttöön.

1.2. Toteutus

Maaseutubarometri 2023 on Luonnonvarakeskuksen (Luke) laatima ja tulkitsema. Taloustutkimus Oy vastasi kyselyn sähköisestä toteutuksesta, keräsi kyselyn vastaukset, raportoi kyselyn tulokset vastausjakaumina ja analysoi vastauksia tilastollisesti merkittävät erot osoittavalla t-testillä. Yrityspäätäjien, median edustajien ja kansalaisten (suomen- ja ruotsinkielisten) otokset kokosi Taloustutkimus. Julkisen sektorin päättäjien ja maaseutuasiiantuntijoiden yhteystietolistat kokosi Luonnonvarakeskus. Vastaaminen oli kaikissa kohderyhmissä mahdollista suomeksi tai ruotsiksi.

Suomenkielisten kansalaisten osalta vastaajajoukko on tilastollisesti edustava otos Suomen kansalaisista. Otannan pohjana oli internetpaneeli, jossa on mukana vajaat 30 000 suomalaista. Otannassa hyödynnettiin muuttujina NUTS 2 -aluejakoa (Helsinki-Uusimaa, Etelä-, Itä-, Länsi- ja Pohjois-Suomi), sukupuolta sekä ikäryhmiä. Ruotsinkielisten kansalaisten osalta kyselyyn haettiin ensin rekistereistä suomenruotsalaisia edustava valtakunnallinen satunnaisotos, josta tutkimukseen pyydettiin puhelimitse mukaan henkilöitä alueittain kiintiötynä tarkoituksenmukaisella tavalla (Uusimaa noin 44 %, Varsinais-Suomi noin 9 %, Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa yhteensä noin 36 %, Ahvenanmaa noin 10 %). Aineistojen tilastollisen edustavuuden takaamiseksi tuloksia on painotettu kansalaiskohderyhmissä seuraavasti: suomenkielisten kansalaisten osalta painotus on tehty iän ja sukupuolen sekä suuralueen perusteella, ruotsinkielisten kansalaisten osalta iän, sukupuolen ja maakunnan perusteella. Kaikkia kansalaisia (sekä suomen- että ruotsinkieliset) kuvaavat analyysit on painotettu äidinkielen perusteella, eli ruotsinkielisten kansalaisten osuus vastaa heidän prosentuaalista osuuttaan väestössä. Kyselyn toteutusta ja vastaajamääriä koskevat perustiedot on koottu vastaajaryhmittäin taulukkoon 1 ja vastaajaryhmien taustatietoja taulukkoon 2. Kyselyn tavoitellut vastaajamäärät on tutkimuksen tilaajan kanssa etukäteen sovittu, ja kysely on ollut avoinna eri kohderyhmille niin kauan, että tavoitteisiin on päästy.

Taulukko 1. Maaseutubarometri 2023 -kyselyn toteutus ja vastaajamäärät kohderyhmittäin.

Vastaajaryhmä	Toteutuksen ajankohta	Tiedonkeruumenetelmä	Vastaajamäärä
Suomenkielinen väestö (15–79-vuotiaat suomea äidinkielenään puhuvat kansalaiset)	30.10.–13.11.2023	Internetpaneelitutkimus	1 679
Ruotsinkielinen väestö (15–79-vuotiaat ruotsia äidinkielenään puhuvat kansalaiset)	7.11.–27.11.2023	puhelininformoitu sähköinen kysely	610
Yrityspäätäjät (yritysten toimitusjohtajat, kehitysjohtajat, talousjohtajat ja muut vastaavassa asemassa olevat (teollisuus, rakentaminen, kauppa ja palvelut))	7.11.–27.11.2023	puhelininformoitu sähköinen kysely	346
Julkisen sektorin päättäjät (kansanedustajat, kaupungin-/kunnanjohtajat ja -valtuuston puheenjohtajat, maakuntajohtajat ja valtuutetut, europarlamentaarikot, hyvinvointialueiden valtuustojen ja hallitusten puheenjohtajat sekä hyvinvointialuejohtajat)	7.11.–27.11.2023	sähköinen kysely	201
Maaseutuasiiantuntijat (maaseutuaiheita työkseen seuraavat ja niiden parissa toimivat asiantuntijat, tutkijat, virkahenkilöt, kolmannen sektorin toimijat)	7.11.–27.11.2023	sähköinen kysely	167
Median edustajat (päätoimittajat, uutispäälliköt, aluetoimittajat, toimituspäälliköt, politiikan toimittajat, toimittajat (lehdet, tv, radio))	7.11.–27.11.2023	puhelininformoitu sähköinen kysely	65

Taulukko 2. Maaseutubarometri 2023 -kyselyn vastaajaryhmien taustatietoja.

		Suomen- kielinen väestö	Ruotsin- kielinen väestö	Yritys- päättäjät	Julkisen sektorin päättäjät	Maaseutu- asiantuntijat	Median edustajat
Vastaajat yhteensä (n)		1 679	610	346	201	167	65
Sukupuoli (kansalaisilla painotettu)	Mies	50 %	51 %	84 %	65 %	39 %	43 %
	Nainen	49 %	48 %	15 %	35 %	57 %	55 %
	Muu / En halua vastata	1 %	1 %	1 %	-	4 %	2 %
Ikä (kansalaisilla painotettu)	Keskiarvo	46,94	42,70	52,08	59,23	52,38	52,68
	Perus- /kansakoulu	6 %	5 %	6 %	1 %	-	-
Koulutus	Ammatti-/tekni- nen/kauppakoulu	20 %	18 %	29 %	16 %	1 %	5 %
	Ylioppilas/lukio	13 %	13 %	5 %	6 %	1 %	11 %
	Opisto	12 %	7 %	12 %	13 %	9 %	2 %
	Ammattikorkea- koulu	19 %	17 %	22 %	12 %	16 %	12 %
	Yliopisto/korkea- koulu	30 %	41 %	25 %	50 %	73 %	-
	Ei koulutusta/pe- ruskoulu kesken	-	-	-	-	-	71 %

Aiemman Maaseutubarometrin kyselyä osin päivitettiin vuoden 2023 kyselyä varten, mutta jatkuvuuden takaamiseksi kysymykset säilytettiin lähtökohtaisesti ennallaan. Näin varmistettiin, että tulokset ovat keskeisiltä osin verrannollisia edellisiin Maaseutubarometreihin. Kyselyyn sisällytettiin uutena teemana huoltovarmuus. Barometriin sisältyivät seuraavat teemakonaisuudet:

- Mielikuvat maaseudusta
- Oma maaseutusuhde
- Hyvän elämän ja turvallisen arjen elementit
- Tulevaisuus
- Maaseudun kehittäminen ja kehityssuunnat
- Elinkeinot ja yrittäjyys

1.2.1. Aineiston analysointi

Tulokset esitetään tässä raportissa ensi sijassa vastaajaryhmittäin. Suomen- ja ruotsinkieliset kansalaiset on myös paikoin yhdistetty ryhmäksi kaikki suomalaiset. Lisäksi nuoria kaupunkilaisia (15–29-vuotiaat), jotka ovat vastanneet suomenkielisten kansalaisten kyselyyn, on tarkasteltu useimmissa analyseissa omana ryhmänään. Heistä ei ole tehty kohdennettua poimintaa, kuten vuoden 2020 barometrissa, mutta ryhmän edustavuus (2023, n=287) vastaa edellisen barometrin tasoa (2020, n=294). Nuorten kaupunkilaisten vastauksiin paneudutaan luvussa 10. Vastaavan analyysin tekeminen maaseudun nuorista ei ollut mahdollista, sillä otos ei ollut riittävän edustava.

Taloustutkimus analysoi aineiston tilastollisesti vastaajaryhmittäin. Kunkin vastaajaryhmän alaryhmien (=taustamuuttujien) välisten mielipide-erojen tilastollinen merkitsevyys on testattu t-testin avulla. Tuloksia on painotettu kansalaiskohderyhmissä. Painotus tehtiin suomenkielisille kansalaisille iän, sukupuolen ja suuralueen osalta, ja ruotsinkielisille kansalaisille iän, sukupuolen ja maakunnan osalta.

Luonnonvarakeskuksen tekemissä kaikkia suomalaisia koskeissa analyyseissa tuloksia on painotettu kieliryhmittäin hyödyntäen Tilastokeskuksen Väestö kielen mukaan -tilastoa (tilastoaineiston lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne). Vuoden 2023 aineiston painotus on laadittu tilanteen 31.12.2022 mukaan ja vuoden 2020 aineiston painotus tilanteen 31.12.2020 mukaan. Muihin barometreihin tehtyjen vertailujen osalta on syytä huomata, että vuosina 2013 ja 2011 kysely tehtiin ainoastaan suomen kielellä. Koska ruotsinkielisissä on paljon kaksikielisiä ja luontevasti suomea käyttäviä, on näidenkin vuosien vastaajissa todennäköisesti myös äidinkielenään ruotsia puhuvia.

Barometrin laajentaminen edustamaan sekä suomen- että ruotsinkielisiä vaikeuttaa hieman ajassa tapahtuvien muutosten kuvausta. Olemme ratkaisseet asian kahdella tavalla: pyrkisimme mahdollisimman kattavaan ajalliseen kuvaukseen, käytämme suomenkieliseen kyselyyn vastanneiden tuloksia kaikilta vuosilta (2011, 2013, 2020 ja 2023). Kun tavoitteena on antaa mahdollisimman kattava kuva kaikista suomalaista, käytämme suomen- ja ruotsinkielisten yhdistettyjä vastauksia vuosilta 2020 ja 2023. Kun kysely tehdään tulevaisuudessa aina molemmilla kielillä, rakentuu vähitellen kattava aikasarja. Suuresta erosta ei ole kyse, kun ruotsinkielisten osuus väestöstä on viiden prosentin luokkaa, mutta on tärkeää, että ruotsinkielisten näkemykset maaseudusta kuuluvat. Jatkossa harkittavana on kyselyn laajentaminen englanninkieliseksi, jotta myös vieraskieliset voivat paremmin osallistua barometriin.

Osassa Luonnonvarakeskuksen tekemiä analyyseja on käytetty paikkatietopohjaisesta kaupunki-maaseutu-luokituksista kuntatasolle yleistettyä, vuoden 2018 tilannetta kuvaavaa jakoa (Helminen ym. 2020). Useisiin kriteereihin pohjautuva kaupunki-maaseutu-luokitus kuvaa ensisijaisesti alueiden välisiä eroja aluerakenteen tasolla. Paikkatietopohjainen luokitus jakaa alueet pääosin 250 neliömetrin kokoisiin tilastoruutuihin. Syntyvät alueluokat ovat harvaan asuttu maaseutu, ydinmaaseutu, kaupungin läheinen maaseutu, maaseudun paikalliskeskukset, kaupungin kehysalue, ulompi kaupunkialue ja sisempi kaupunkialue. (Helminen ym. 2020; katso luokituksen muodostamisperusteista tarkemmin: Helminen ym. 2014).

Kuntatasolle yleistetyn luokituksen kuntatyyppit ovat kaupungit, kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu. Kaupunkikunnat määrittyvät kuntien sisäisten alueluokkien väestöjakauman perusteella. Luokitus eri maaseutukuntatyyppisiin määrittyy puolestaan sillä, mitkä ovat eri maaseutualueluokkien maa-ala- ja väestöosuudet kunnassa. (Helminen ym. 2020.)

Kuntatasoinen luokittelu on yleistys, joka kadottaa osan kuntien sisäisestä vaihtelusta. Kuntatyyppityksessä käytetty kuntajako on analyyseissamme 1.1.2024 vallinnut tilanne. Vastaajien kotikunnat edustavat tilastollisesti varsin hyvin vakituisen väestön jakaumaa kuntatyypeittäin (taulukko 3), vaikka kuntatyyppitystä ei ole suoraan huomioitu otannassa. Sen sijaan vastaajien alueellisen edustavuuden taustalla on otosta poimittaessa ollut NUTS 2 -aluejako.

Taulukko 3. Kansalaisvastaajien asuinpaikan kuntatyyppi vs. todellinen väestöjakauma kuntatyyteittäin 1.1.2024 tilanteen mukaisella kuntajaolla. (kuntaluokitus: Helminen ym. 2020; tilastoaineiston lähde: Maaseutuindikaattorit)

	kaikki suomalaiset (n=2 289)	todellinen väestöjakauma (31.12. 2022)
Harvaan asuttu maaseutu	4,6 %	5,4 %
Ydinmaaseutu	11,3 %	12,2 %
Kaupungin läh. maaseutu	9,2 %	9,8 %
Kaupunki	74,9 %	72,6 %

1.3. Raportin rakenne

Raportissa käydään läpi kyselyn keskeisiä teemoja. Raportti on luonteeltaan aineistoa ja lähestymistapaa kuvaileva, se ei pyri käymään syvällistä tutkimuskeskustelua kyselyn lukuisista teemoista. Tavoitteena on lähinnä nostaa esiin kunkin aiheen keskeisimmät tulokset karkeasti vastaajaryhmittäin ja mahdollisuuksien mukaan myös kuvata suhtautumisen kehitystä ajassa. Kahdessa ensimmäisessä luvussa (alueidentiteetti ja maaseutumielikuvat) metodi on tieteellisempi, millä haluamme inspiroida ja helpottaa niiden tutkijoiden ja asiantuntijoiden työtä, jotka toivon mukaan käyttävät barometria jatkotutkimuksiin ja keskusteluihin. Toimeksiantomme rajoissa ei ollut mahdollista vastaavan tasoiseen tutkimukselliseen otteeseen muissa teemoissa.

Yksi kokoava teema raportoinnissa on vastaajan asuinpaikka suhteessa saatuihin tuloksiin. Barometri on rakennettu siten, että tätä perustavaa laatua olevaa taustamuuttujaa on mahdollista arvioida kahdellakin eri muuttujalla. Ensinnäkin muuttuja on saatu lomakkeen kysymyksestä ”asun pääasiassa”, jossa on useita vastausvaihtoehtoja. Tästä saamme vastaajan oman luonnehdinnan. Lisäksi taustamuuttujissa on vastaajilta osoite, joka on sijoitettavissa aluetyypeille, ja mahdollistaa täten ulkoapäin tehtävänä ”objektiivisen” asuinpaikkamuuttujan vertailun siihen, mikä on henkilön oma tulkinta.

Ensimmäiseksi raportissa tarkastellaan vastaajien identiteettiä suhteessa maaseutuun: miten he asemoivat itsensä maalaisuus-kaupunkilaisuus-jatkumolla, ja miten tärkeinä he näitä identiteettejä pitävät yhtäältä itselleen, toisaalta muille suomalaisille. Alueidentiteettien jälkeen analysoidaan mielikuvia maaseudusta. Ne on jäsennetty sekä niihin mielikuviin, jotka liittyvät maaseutuun alueena tai paikkana, että maaseutua arvottaviin mielikuviin.

Kolmantena teemana tarkastellaan asumista ja muuttoaikeita, jota seuraa monipaikkaisuus sekä asumisena, että muissa muodoissaan. Viidentenä teemana ovat hyvän elämän ja turvallisen arjen elementit. Kuudentena tarkastellaan vastaajien näkemyksiä maaseudun tulevaisuudesta. Seitsemäntenä käydään läpi keskeisimmät havainnot maaseutupolitiikkaa koskien. Näkemyksiä maaseudun kehittämisestä on kysytty sekä tavoitteiden että keinojen näkökulmasta. Sen jälkeen tarkastellaan maaseudun elinkeinoja ja yrittäjyyttä koskeviin kysymyksiin saatuja vastauksia. Raportin loppupuolelle olemme vielä koonneet yhteen nuorten kaupunkilaisten näkemyksiä. Lopuksi tiivistetään raportissa esitetyt keskeisimmät tulokset, ja keskustellaan barometrin jatkokehittämisestä.

2. Alueidentiteetti ja oma maaseutusuhde

Nostoja luvusta:
Suomalaisista (<i>kaikki suomalaiset</i>) 37 prosenttia kokee olevansa kaupunkilainen, 24 prosenttia maalainen ja 37 prosenttia sekä että.
Vähiten itseänsä maalaisiksi kokevia löytyy nuorista kaupunkilaisista ja median edustajista, eniten päättäjistä.
Identiteetin tärkeys ennustaa sen keskeisyyttä minäkäsitykselle.
Maalaisidentiteetti on yleisempi ruotsin- kuin suomenkielisillä kansalaisilla.
Kaupunkilaisidentiteetti on yleisin nuorimmilla vastaajilla (15–24-vuotiailla).
Aluetyyppi-identiteetti on tärkein maalaisiksi identifioituville.
Maaseudulla asuvista suurin osa (62 %) kokee olevansa maalainen.
Kaksoisidentiteetti on yleisin kaupunkilaisilla. Kaksoisidentiteetin omaavilla on enemmän aktiivisia sidoksia maaseudulle kuin vain kaupunkilaisiksi itsensä määrittelevillä.
Maalaisidentiteetin omaavien määrä on hieman lisääntynyt vuodesta 2020, ja kaupunkilaisidentiteetti hieman vähentynyt, mutta kaksoisidentiteetti on pysynyt samalla tasolla jo pitkään.

Jokaisen ihmisen identiteetti rakentuu monista tekijöistä, jotka vaikuttavat siihen, miten näemme itsemme ja kuinka toimimme erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä. Identiteetit asemoivat meidät suhteessa muihin ihmisiin ja maailmaan. (Augoustinos ym. 2014, Tajfel ym. 1971, Tajfel & Turner 1979) Olemme vanhempiemme lapsia ja lastemme vanhempia, alaisia suhteessa työnantajimmme, ja kuulumme kukin johonkin kieliryhmään, sukupolveen ja kansalaisuuteen. Alitajuntamme kategorisoi niin muita ihmisiä kuin meitä itseämme tilanteittain relevantilla tavalla, jotta osaisimme toimia sosiaalisen ja fyysisen maailman ärsyketulvassa sopivalla tavalla. Jotkut identiteetit ovat luonteeltaan ulkoapäin määrättyjä ja institutionaalisia (sukupuoli, etnisyys), toiset vapaaehtoisempia (urheilujoukkueen kannatus, vegaanisuus). (Augoustinos ym. 2014) Sosiaaliset identiteetit eroavat puhtaasti sosiologisista kategorioista siten, että ne ovat jäsenyysryhmiä, joilla on jäsenilleen psykologista merkitystä (Turner & Reynolds 2001, s.137). Tässä luvussa käsitellään aluetyyppi-identiteettiä, eli vastaajan identifioitumista maalaiseksi, kaupunkilaiseksi tai sekä maalaiseksi että kaupunkilaiseksi (ns. kaksoisidentiteetti).

2.1. Sosiaalisen identiteetin teoria

Sosiaalisen identiteetin teorian (Tajfel & Turner 1979, 1986) ja itsen kategorisoinnin teorian (Turner ym. 1987) mukaan yksilöllä ja ryhmällä on tarve myönteiseen sosiaaliseen identiteettiin. Toisin kuin henkilökohtainen identiteetti, joka muodostuu käsityksestä itsestä ainutkertaisena yksilönä, sosiaalinen identiteetti koostuu kokemuksesta erilaisiin ryhmiin tai kategorioihin kuulumisesta sekä identifioitumisesta niihin. Ryhmät taas syntyvät näkemyksestä, että erot niiden sisällä ovat pienempiä kuin erot ryhmien välillä. Positiivista sosiaalista identiteettiä ja erottautumista haetaan ryhmien välisen vertailun kautta, vertaamalla sisäryhmää ("meitä") ulkoryhmään tai ulkoryhmiin ("heihin"). Sosiaaliset identiteetit sisältävät tietoa siitä, millaisia eri ryhmien jäsenet ovat verrattuna toisiinsa, ja millaisia normi-, arvo- ja valtaeroja ryhmien välillä

vallitsee. (Augoustinos ym. 2014, Tajfel & Turner 1979 1986, Turner ym. 1987) Yleistyksset ryhmistä ovat niille annettuja merkityksiä, mielikuvia, jotka ohjaavat toimintaamme monimutkaisissa sosiaalisissa ympäristöissä (Augoustinos ym. 2014). Sosiaalisen identiteetin tutkimus onkin paljolti stereotyyppien, ennakkoluulojen ja ryhmien välisten konfliktien, mutta myös yhteenkuuluvuuden tunteen ja yhteistyön tutkimusta (Myyry ym. 2014, Verkuyten 2018).

Itsen kategorisoinnilla tarkoitetaan itsensä mieltämistä johonkin kategoriaan kuuluvaksi sekä sen jäsenten kanssa samankaltaiseksi, verrattuna relevantteihin toisiin kategorioihin. Kehityskulkua, jonka myötä määrittelemme itsemme sisäryhmän ominaisuuksien kautta, kutsutaan sosiaalipsykologiassa itsen stereotyyppittelyksi (self-stereotyping). Ryhmän kanssa jaetuiksi koetut piirteet, arvot, tavoitteet ja uhat saavat aikaan koheesiota, joka mahdollistaa ryhmänä toimimisen. (Turner ym. 1987, s. 50–54) Kategorioilla on hierarkkinen luonne, joka koostuu eri abstraktion tasoista kunkin ryhmän inkluusion tason mukaisesti. Kaikki helsinkiläiset ovat suomalaisia, kaikki suomalaiset eurooppalaisia ja kaikki eurooppalaiset ihmisiä. Abstraktion ja inkluusion taso määrittää sen, ketkä kuuluvat sisä- ja ketkä ulkoryhmään. Se, millä hierarkian tasolla sosiaalinen identiteettimme aktivoituu, riippuu tilanteesta ja identiteetin keskeisyydestä minäkäsityksellemme. Sosiaalinen identiteetti ja henkilökohtainen identiteetti eivät ole erillisiä ja toisistaan irrallisia käsitteitä, vaan sijaitsevat jatkumolla. Useimmissa tilanteissa minäkuva rakentuu useista sosiaalisista ja henkilökohtaisista identiteeteistä. (Augoustinos ym. 2014, Tajfel & Turner 1979, 1986, Turner ym. 1987)

Sosiaalisen identiteetin kehittäjät ja tutkijat korostavat, että ryhmätasoon liittyvät tiedonkäsittelylliset eli kognitiiviset ja psykologiset prosessit, kuten itsen ja muiden stereotyyppittely ja kategorioiminen sosiaalisiin ryhmiin, eivät ole sen primitiivisempiä tai irrationalisempia kuin yksilötason prosessitkaan (Turner ym. 1987, Augoustinos ym. 2014). Itsen kategorisoinnin teorian näkökulmasta sisäryhmään identifioituminen ja sen suosiminen on välttämätöntä esimerkiksi yhteistyön ja sosiaalisen koheesion kannalta. Ne taas ovat olleet välttämättömiä lajimme kehitykselle ja ovat sitä edelleen yhteiskuntamme toiminnalle. (Mt.) Esimerkiksi stereotypiat mahdollistavat toimimisen muutoin liian runsaasti ärsykeitä tarjoavassa maailmassa. Ilman yleistyksiä ja oletuksia kognitiivinen kapasiteettimme ei riittäisi kaiken tiedon käsittelemiseen, saati sen pohjalta toimimiseen. Stereotypiat itsessään voivat olla sisällöltään vahingollisia, mutta stereotyyppittely kognitiivisena ja psykologisena prosessina on välttämätön toiminnalle sosiaalisessa ympäristössä. Yksilötason kognitiiviset prosessit eivät myöskään ole sen luotettavampia kuin ryhmätason, saati turvassa ajattelun vääristymiltä. (Augoustinos ym. 2014, s. 87–91, 239–241)

2.1.1. Sosiaalisen identiteetin aktivoituminen

Sosiaaliset identiteetit aktivoituvat ympäristön vihjeistä, yleensä huomaamattamme. Minkä identiteetin tai identiteettien pohjalta toimimme, on paitsi tilannesidonnaista, myös yksilöllistä. (Augoustinos ym. 2014, Tajfel & Turner 1979, 1986, Turner ym. 1987) Esimerkiksi ammatillinen identiteetti voi olla keskeinen minäkäsitykselle ja ohjata suhtautumista muihin ihmisiin ja yhteiskuntaan myös työhön liittyvien tilanteiden ulkopuolella. Toisille työ taas on vain tapa ansaita elanto, ja ydinkäsitys itsestä rakentuu aivan muista tekijöistä. Muut saattavat silti määrittellä meitä sellaisen ryhmäjäsennyden kautta, joka ei ole itsellemme keskeinen tai tärkeä. Identiteetit eivät olekaan kiveen hakattuja, vaan sosiaalisesti vuorovaikutuksessa neuvoteltavia asioita. (Mt.)

Sekä ympäristön vihjeet eli tilanne että kyseisen sosiaalinen identiteetin keskeisyys henkilölle vaikuttaa siihen, kuinka herkästi identiteetti aktivoituu. Mitä keskeisempi jokin identiteetti ja ryhmäjäsentyys on minäkäsitykselle, sitä laajempi kirjo ympäristön vihjeitä saa sen aktivoitumaan. (Augoustinos ym. 2014, Morris 2013, Turner ym. 1987) Maaseutubarometrin kyselylomake virittää vastaajan ajattelemaan maaseutua, joka vastaajasta riippuen voi olla tuttu ja omaksi koettu alue ja yhteisö, tai päinvastoin vieras ja vastakkainen omalle minäkäsitykselle. Vastatessa Maaseutubarometrin kysymyksiin paikkakuntatyyppien ulottuvuus yleisesti ja maaseutu ja kaupunki erityisesti ovat tausta, jota vasten oma tilannesidonnainen identiteetti muodostuu.

Kuten myöhemmistä luvuista käy ilmi, kaupunki ja maaseutu, ja sen myötä kaupunkilaisuus ja maalaisuus näyttävät osin vastakkaisina ja vaihtoehtoisina määritelminä. Toisaalta erilaiset alueluokittelut voivat piirtää kuvaa pikemminkin kaupunki-maaseutu-jatkumosta, jossa rajanveto kaupungin ja maaseudun välillä ei aina ole selkeä, ja jossa maaseutu on erityyppisten maaseutualueiden mosaiikki. Laajalti eri elämäniloille levinnyt monipaikkaisuus ylittää arjessa kaupungin ja maaseudun rajaa, ja moni suomalainen määritteleeekin itsensä kaksoisidentiteetin kautta. Lisäksi ihmisten luovuus itsemäärittelyssä on lähes rajatonta, eivätkä kaikki vastaajat tyydy tarjottuihin vaihtoehtoihin. Tämän luvun lopussa käsittelemme avovastauksia, ja esitämme, millaisia vaihtoehtoisia aluetyyppi-identiteettejä barometrin vastaajat nostavat esille.

2.1.2. Aluetyyppi-identiteetti

Aluetyyppi-identiteetti on sosiaalisena identiteettinä jotakin määrätyn (ascribed) ja hankitun (acquired) väliltä. Määrättyihin ryhmäjäsentyisiin, kuten biologinen sukupuoli, seksuaalisuus tai etnisyyt, meillä on vain vähän tai ei lainkaan kontrollia. Hankitut sosiaaliset identiteetit, kuten ammatti, poliittinen kanta tai urheilujoukkueen ihailijoihin kuulumisen puolesta ovat osin tai täysin vapaaehtoisia. (Augoustinos ym. 2014, s. 200–201) Synnyinpaikkaansa kukaan ei voi valita, mutta jokaisella on Suomessa ainakin teoriassa mahdollisuus valita, asuuko maalla vai kaupungissa. Täysi-ikäinen ihminen voi halutessaan muuttaa maalta kaupunkiin tai toisin päin, ja määrittellä itsensä valitsemansa aluetyypin mukaan. Muut ihmiset saattavat silti kohdata ja kohdella meitä eri ryhmän edustajana, kuin miten määrittelemme itsemme. Kielelliset seikat, kuten murre sekä erilaiset tavat ja maneerit voivat paljastaa, mistä olemme kotoisin. Muuttaja saattaa toisaalta haluta pitää kiinni alkuperäisestä aluetyyppi-identiteetistään, mutta tulla ulkoapäin määritellyksi nykyisen asuinpaikkansa mukaan. Positiivisen sosiaalisen identiteetin kannalta on oleellista tulla tunnistetuksi sen ryhmän jäsenenä, johon itse kokee kuuluvansa. (Turner ym. 1987, Verkuyten 2018) Kaksoisidentiteetti eli sekä maalainen että kaupunkilainen voi olla helpommin hyväksytty identiteetti muuttajalle.

Maaseutubarometrissa kolme kysymystä liittyi maaseudun ja kaupungin käsitteiden kautta rakentuvaan identiteettiin ja sen tärkeyteen vastaajalle ja suomalaisille yleensä. Vastaajat saivat määrittellä aluetyyppi-identiteettinsä vapaasti, myös annettujen vaihtoehtojen lisäksi omin sanoin. Myöhemmin tässä luvussa vertaamme, kuinka nämä identiteetit vertautuvat vastaajien ilmoittaman osoitetiedon perusteella määriteltyyn aluetyyppiin. Kumpikaan määritelmä ei ole ”väärässä”, päinvastoin on kiinnostavaa, mikäli vastaajien itsemäärittelyt asuinpaikalleen eivät kohtaa spatiaalis-tilastolliseen menetelmään perustuvan aluetyypin kanssa. Esimerkiksi yhtäältä maaltamuutto, toisaalta maaseudun vapaa-ajan asumisen sekä etätöiden yleistymisen ja muu työhön ja vapaa-aikaan liittyvä monipaikkaisuus näkyvät identifioitumisena yli vakituisen asuinpaikkojen aluetyyppirajojen. Rouhaisen (2002, s. 7) käyttöön ottama kaksoisidentiteetin käsite (sekä maalainen että kaupunkilainen) tavoittaa yhdellä tavalla tätä identiteetin

joustavuutta, ja se on tarjottu barometrin vastaajille yhtenä vaihtoehtona pelkän maalais- tai kaupunkilaisidentiteetin rinnalla koko Maaseutubarometrin toteutuksen ajan vuodesta 2009 asti.

Tässä luvussa keskitytään vastaajien kaupunkilais-, maalais- ja kaksoisidentiteetteihin vastaajaryhmittäin, identiteetin tärkeyteen ja muutoksiin ajassa. Sosiaalisten identiteettien merkitystä maaseutu- ja kaupunkimielikuviin käsitellään luvussa 3.

2.2. Maalaiseksi, kaupunkilaiseksi tai sekä että itsensä kokevat

Taulukossa 4 esitellään vastaajaryhmittäiset jakaumat maalais-, kaupunkilais- ja sekä että -identiteeteistä, ja kuvassa 1 jakaumat identiteetin tärkeydestä (niiden vastaajaryhmien osalta, joista aikasarjaa on kertynyt vuodesta 2011 lähtien). Vähiten maalaiseksi itsensä kokevia on nuorissa kaupunkilaisissa (15 %), seuraavaksi vähiten median edustajissa (20 %). Maalaisin ryhmä on päättäjät, joista puolet identifioituu maalaisiksi. Ruotsinkielisistä kansalaisista 37 prosenttia kokee olevansa maalaisia, suomenkielisistä kansalaisista 24 prosenttia.

Suomenkieliset kansalaiset ovat hieman ruotsinkielisiä kansalaisia kaupunkilaisempia. Ruotsinkielisillä maalainen (37 %) ja sekä että -identiteetti (38 %) ovat lähes yhtä yleisiä, kun taas suomenkielisillä kaupunkilainen (38 %) ja sekä että -identiteetti (37 %) ovat lähes tasoissa. Suomenkielisillä kansalaisilla maalaisidentiteetti on yleisempi kuin vuonna 2020, mutta samaa tasoa kuin vuoden 2013 barometrissa. Kaupunkilaisena itseään pitävien osuus on vastaavasti hieman pienempi kuin aiemmin. Aluetyyppi-identiteetin tärkeydessä on havaittavissa suomenkielisillä kansalaisilla hieman nousevaa trendiä, ruotsinkielisillä kansalaisilla päinvastoin (Kuva 1). Ruotsinkieliset kansalaiset mieltävät kuitenkin edelleen kaupunki-/maaseutu -identiteetin itselleen keskimäärin tärkeämmäksi kuin suomenkieliset kansalaiset. Kaikista suomalaisista puolestaan 37 prosenttia kokee olevansa kaupunkilainen, 24 prosenttia maalainen ja 37 prosenttia sekä että (kaikkien suomalaisten aluetyyppi-identiteettiä käsitellään tarkemmin heidän asuinpaikkansa aluetyypin mukaan alaluvussa 2.2.3.).

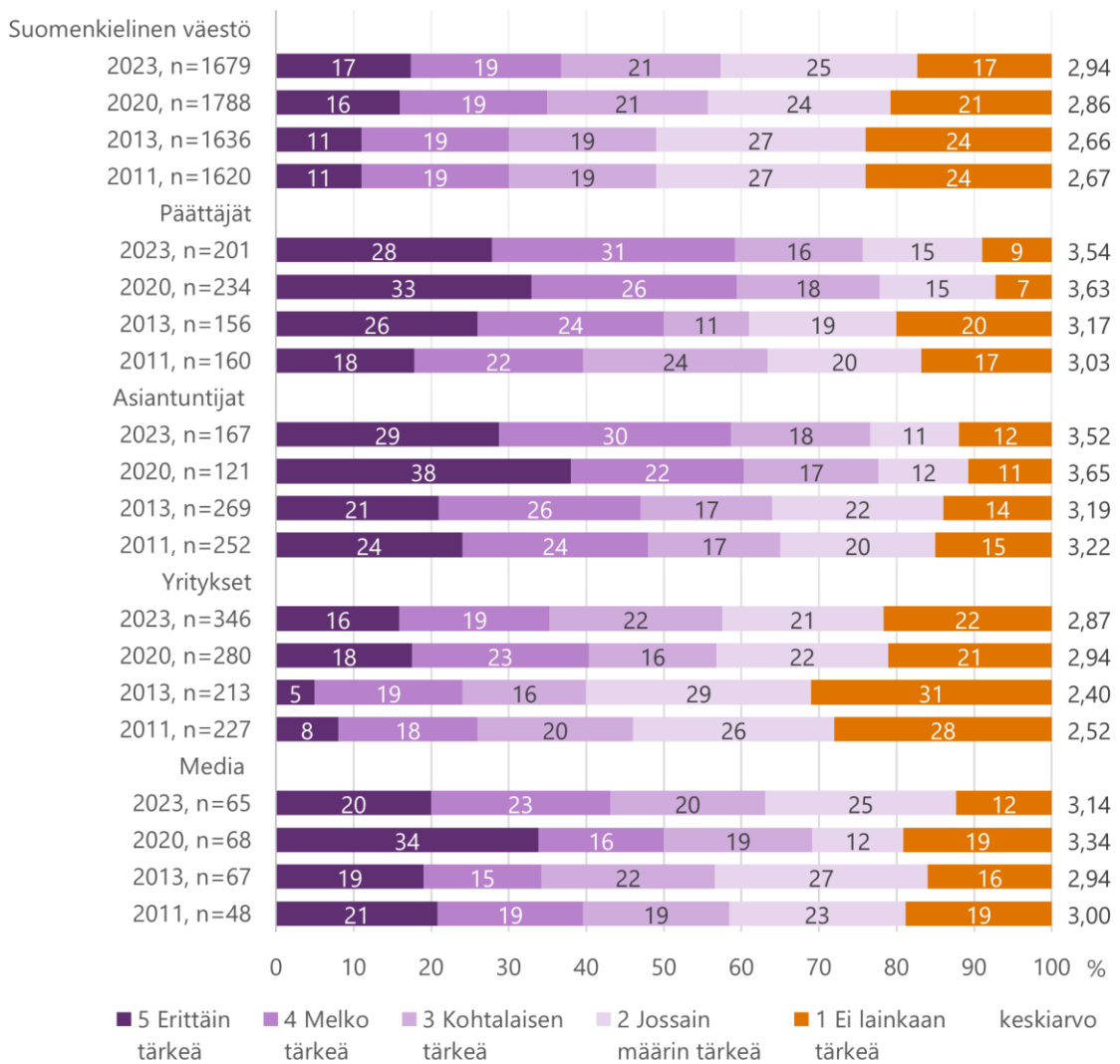
Kansalaisten aluetyyppi-identiteettien jakaumassa ei ole Maaseutubarometrin yli kymmenen vuoden mittaussarjassa tapahtunut suuria muutoksia. Yksi selitys tälle on, että kiivain maaltamuuton aalto on pysähtynyt Suomessa jo joitakin vuosikymmeniä sitten. Maansisäinen muutto on nykyisin suurimmaksi osaksi joko kaupunkien sisäistä tai kaupunkien välistä, mitä selittää se, että 72 prosenttia kansalaisista asuu jo kaupungeissa (Tilastokeskus 2020, Alasalmi ym. 2020). Kansalaisten monipaikkainen liikkuminen erityyppisillä alueilla on voinut kasvaa etätyön yleistymisen myötä, mutta identiteettitekijät ovat suhteellisen vakaita. Asuinpaikan vaihdos ei välttämättä näy muutoksena identiteetissä välittömästi tai koskaan (esim. maahanmuuton vaikutusta identiteettiin tutkinut Verkuyten 2018). Maalla vietetty lapsuus ja nuoruus voivat luoda vahvan maalaisidentiteetin, joka on oleellinen itseymmärryksen kannalta ja pitää pintansa myöhemmästä asuinpaikasta riippumatta. Lapsena omaksuttu identiteetti voi myös olla vaikea ravistaa pois, sillä varhaisen sosialisoinnin jäljet näkyvät usein puheessamme ja taivoissamme. (Mt.)

Taulukko 4. Aluetyyppi-identiteetti vastaajaryhmittäin (%-osuus vastaajaryhmästä) vuonna 2023.

Vastaajaryhmä	Maalainen	Kaupunkilainen	Sekä että	Ei kumpaakaan
suomenkielinen väestö, n=1 679	24	38	37	2
nuoret kaupunkilaiset, n=287	15	52	33	0
ruotsinkielinen väestö, n=610	37	21	38	5
päätäjät, n=201	50	16	31	2
maaseutuasiantuntijat, n=167	34	12	51	3
yrittäjäpäättäjät, n=346	32	30	37	1
media, n=65	20	35	43	2

Identiteetiltään maalaisin ryhmä ovat päätäjät, joista peräti 50 prosenttia kokee olevansa maalaisia. Osuus on suurempi kuin vuonna 2020, mutta samaa tasoa kuin vuonna 2013. Noin kuudesosa (16 %) päättäjistä kokee olevansa kaupunkilainen ja vajaa kolmannes (31 %) sekä maalainen että kaupunkilainen. Maaseutuidentiteetin yleisyyttä päättäjillä todennäköisesti selittää se, että Suomessa on paljon maaseutukuntia ja kaupunkikuntia, joissa on isoja maaseutualueita. Suurin osa (93 %) päättäjistä ilmoitti vaikuttavansa paikallis- eli kuntatasolla. Kaksidentiteetti on yleisin maaseutuasiantuntijoilla, joista puolet (51 %) mieltää itsensä sekä kaupunkilaisiksi että maalaisiksi. Maaseutuasiantuntijoiden ryhmässä harvinaisinta on pelkkä kaupunkilaisidentiteetti (12 %). Aluetyyppi-identiteettien osuudet ovat pysyneet tässä vastaajaryhmässä kutakuinkin ennallaan. Sekä päätäjille että maaseutuasiantuntijoille aluetyyppi-identiteetti on tärkeämpi kuin kansalaisille keskimäärin. Muutosta identiteetin tärkeydessä ei vuoden 2020 mittaukseen verrattuna ole havaittavissa, joskin kaikissa kuvan eritellyissä ryhmässä identiteetin tärkeys vaikuttaa korostuneen vuoden 2011 mittaukseen verrattuna.

Tasaisimmin kolme identiteettiluokkaa jakautuvat yrityspäättäjien ryhmässä maalaisten osuuden noustua aikaisempiin mittauksiin nähden. Identiteetin tärkeys on samaa tasoa kuin vuoden 2020 barometrissa, ja verrattuna maaseutuasiantuntijoihin ja päätäjiin aluetyyppi-identiteetti on yrityspäättäjille vähemmän tärkeä. Viidennes median edustajista kokee olevansa maalainen, kolmannes kokee olevansa kaupunkilainen ja vajaa puolet sekä maalainen että kaupunkilainen. Maalaisidentiteetti on vahvistunut median edustajilla.

Kuva 1. Maalais- tai kaupunkilaisidentiteetin tärkeys vastaajaryhmittäin vuosina 2011–2023 (%-osuus vastaajaryhmästä sekä keskiarvot kysymykseen *Kuinka tärkeäksi katsot maaseutu/kaupunki -identiteetin itsellesi?*). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset, päättäjät, maaseutuasiantuntijat, yrityspäättäjät ja media.

Alueidentiteetin tärkeys on tulosten tulkinnan kannalta oleellinen seikka, sillä se ennustaa identiteetin keskeisyyttä henkilön minäkäsitykselle. Keskeisyys puolestaan vaikuttaa siihen, kuinka herkästi kyseinen identiteetti aktivoituu. Aktivoitunut identiteetti vaikuttaa siihen, miten määrittelemme itsemme ja muut ihmiset kussakin tilanteessa. (Morris 2013). Henkilö, jolle aluetyyppi-identiteetti on tärkeä, vastaa kysymyksiin vahvemmin tämän sosiaalisen kategorian edustajana. Henkilö, jolle maaseutuun tai kaupunkiin liittyvä identiteetti ei ole lainkaan tärkeä, tai jolla jokin toinen identiteetti on vahvasti aktivoituneena, toimii eri identiteetin lähtökohdista käsin. Esimerkiksi asiantuntija saattaa olla vastatessaan hyvin tietoinen siitä, että vastaa kyselyyn asiantuntijana eikä esimerkiksi yksityishenkilönä tai maalaisena. Tällöin hänen vastauksiaan ohjaisi se, millaiseksi hän kokee suhteensa maaseutuun ja kaupunkiin asiantuntijana, ja miten hän asiantuntijuuteensa liittyvän tiedon pohjalta kysymykset tulkitsee.

Kuten luvussa 5 käy ilmi, vastaajien yleisimmät lapsuudessa merkittävimmät ympäristöt ovat haja-asutusalue ja taajama tai kirkonkylä maaseudulla. Vastaajien suurin ikäryhmä on 45–64-vuotiaat, joista moni on saattanut syntyä ja varttua maalla, mutta muuttanut opiskelun tai

työn perässä kaupunkiin. Toisaalta merkittävin lapsuuden ympäristö ei välttämättä ole sama asia kuin lapsuudenkoti tai edes paikka, jossa on viettänyt eniten aikaa. Esimerkiksi maalla asuvien isovanhempien luona lapsena vietetty aika voi olla merkittävä identiteettitekijä kaupungissa asuvalle. Identifioituhan nuorista kaupunkilaisistakin 15 prosenttia maalaisiksi.

Aluetyyppi-identiteetti on Maaseutubarometrin mukaan keskimäärin tärkeämpi maalaisidentiteetin omaaville vastaajille kuin kaupunkilaisiksi itsensä kokeville. Kaksoisidentiteetti asettuu tärkeydessä näiden välimaastoon. Maalaisiksi itsensä kokevista 62,5 prosenttia pitää kyseistä identiteettiä itselleen melko tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Vain 6,7 prosenttia maalaisista ei pitänyt identiteettiä itselleen lainkaan tärkeänä. Kaupunkilaisista sen sijaan vain 23,2 prosenttia pitää kyseistä identiteettiä itselleen melko tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Peräti 27,5 prosentille kaupunkilaisiksi identifioituvista ei pitänyt identiteettiä itselleen lainkaan tärkeänä. Tärkeydessä näiden väliltä oli kaksoisidentiteetti, 36,7 prosentille erittäin tärkeä tai tärkeä, ja 10,8 prosentille ei lainkaan tärkeä. Merkittävää on, että maaseutuidentiteetin kokeminen tärkeämmäksi kuin kaupunkilaisidentiteetin kokeminen ei säilynyt selkeänä kautta toteutettujen barometrikyselyjen. Samankaltaisia tuloksia on espanjalaisessa paikkaidentiteettejä analysoineessa tutkimuksessa, jonka mukaan maaseudun asukkaiden paikkaidentiteetti (Belanche ym. 2021).

2.2.1. Aluetyyppi-identiteetti iän, sukupuolen ja koulutustason mukaan

Ikä vaikuttaa aluetyyppi-identiteettiin. Kaupunkilaisidentiteetti on sitä yleisempi, mitä nuoremasta vastaajasta on kyse. 15–24-vuotiaista vastaajista 46 prosenttia identifioitui kaupunkilaisiksi, 30 prosenttia sekä kaupunkilaisiksi että maalaisiksi ja 22 prosenttia maalaisiksi. Kaksoisidentiteetti sitä vastoin on yleisempi vanhemmilla ja harvinaisempi nuoremmilla vastaajilla, joskin kaikissa ikäryhmissä sekä että -identiteetin omaavia on merkittävä osuus. Sekä että -identiteetti on eläkeikäisten yleisin identiteettityyppi (40 % ikäryhmän vastaajista). Maalaisidentiteetti on lähes yhtä yleinen kaikissa ikäryhmissä, vaihdellen välillä 22 prosenttia (15–24-vuotiaat ja 25–44-vuotiaat) ja 26 prosenttia (65–79-vuotiaat). Vastaavat tulokset saatiin vuoden 2020 vastausten ikäryhmittäisessä vertailussa. Alueidentiteetti näyttäisi kaiken kaikkiaan olevan sitä tärkeämpi, mitä vanhemmasta vastaajasta on kyse, joskin vähiten tärkeänä sitä itselleen pitää toiseksi nuorin ikäryhmä, 25–44-vuotiaat vastaajat.

Vastaajan sukupuoli ei juurikaan vaikuta valittuun alueidentiteettiin. Naiset kuitenkin arvioivat identiteetin keskimäärin miehiä tärkeämmäksi itselleen. 41 prosenttia naisista piti aluetyyppi-identiteettiä itselleen erittäin tärkeänä tai melko tärkeänä, kun miehillä vastaava osuus oli 32 prosenttia. 20 prosentille miehistä identiteetti ei ollut lainkaan tärkeä, naisista tätä mieltä oli 14 prosenttia. Maaseutubarometrissa on sukupuolta kysyttäessä muu / en halua vastata -vaihtoehto, mutta vastaajajoukon pienen koon vuoksi siitä ei voi tehdä aluetyyppi-identiteettiin liittyviä päätelmiä.

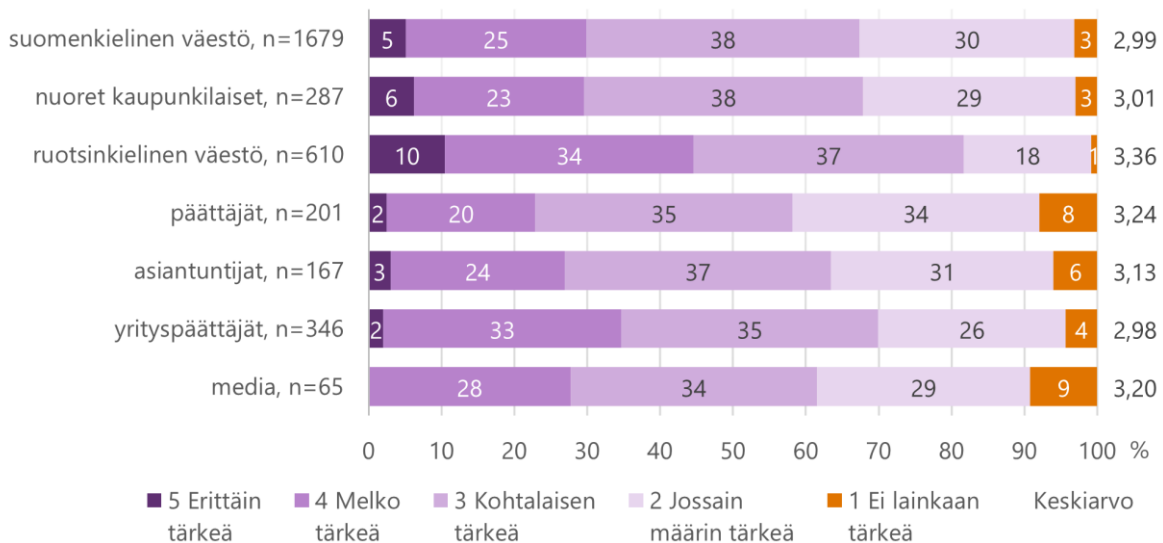
Maalaisidentiteetti on harvinaisin (17 %) korkeimmin koulutetuilla vastaajilla (ammattikorkeakoulu- tai yliopistotason koulutus). Yleisin identiteetti tässä ryhmässä on kaupunkilainen (41 %), ja lähes yhtä yleinen on kaksoisidentiteetti (39 %). Havainto selittyy osin sillä, että väestö on kaupungeissa keskimäärin maaseutua korkeammin koulutettuja. Perus- tai kansakoulun käyneillä sekä ammattikoulun, lukion tai opistotason koulutuksen käyneillä identiteettityypit jakautuvat tasaisemmin. Molemmista ryhmistä yleisin identiteetti on kaupunkilainen, mutta erot ovat pieniä. Aluetyyppi-identiteetin tärkeydessä ei ole koulutuksen mukaan erityisiä eroja.

2.2.2. Maalais- tai kaupunkilaisidentiteetin tärkeys suomalaisille kaikkiaan

Vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka tärkeänä he uskovat suomalaisten keskimäärin pitävän aluetyyppi-identiteettiään (Kuva 2). Verrattuna vastauksiin arvioitaessa identiteetin tärkeyttä itselle, tulokset ovat keskimääräisempiä. Molemmissa ääripäissä (erittäin tärkeä, ei lainkaan tärkeä) on selvästi vähemmän vastauksia, kuin kysyttäessä identiteetin tärkeyttä vastaajalle itselleen. Näin ollen nekin vastaajat, joille itselleen tämä identiteettitekijä ei ole lainkaan tärkeä, arvioivat sen suomalaisille keskimäärin tärkeämmäksi kuin itselleen.

Maalaisiksi identifioituvat, joille itselleen aluetyyppi-identiteetti oli keskimäärin tärkeämpi kuin kaupunkilaisille, arvioivat sen myös suomalaisille keskimäärin tärkeämmäksi. 41 prosenttia maalaisiksi itsensä kokevista arvioi aluetyyppi-identiteetin suomalaisille kaikkiaan erittäin tärkeäksi tai tärkeäksi, kun vastaava luku kaupunkilaisilla oli 24 prosenttia. Kaksoidentiteetin omaavat asettuivat jälleen maalaisten ja kaupunkilaisten arvioiden välimaastoon.

Suomenkieliset kansalaiset arvioivat aluetyyppi-identiteetin hieman aiempaa tärkeämmäksi suomalaisille kaikkiaan. Ruotsinkieliset taas arvioivat tärkeyden vähäisemmäksi kuin edellisessä mittauksessa 2020. Havainto on samansuuntainen kuin identiteetin tärkeydessä itselle, jossa suomenkielisillä kansalaisilla havaittiin lisääntyvää ja ruotsinkielisillä kansalaisilla vähenevää trendiä. Ruotsinkieliset kansalaiset arvioivat silti maaseutu/kaupunki -identiteetin suomalaisille kaikkiaan vastaajaryhmistä tärkeimmäksi.

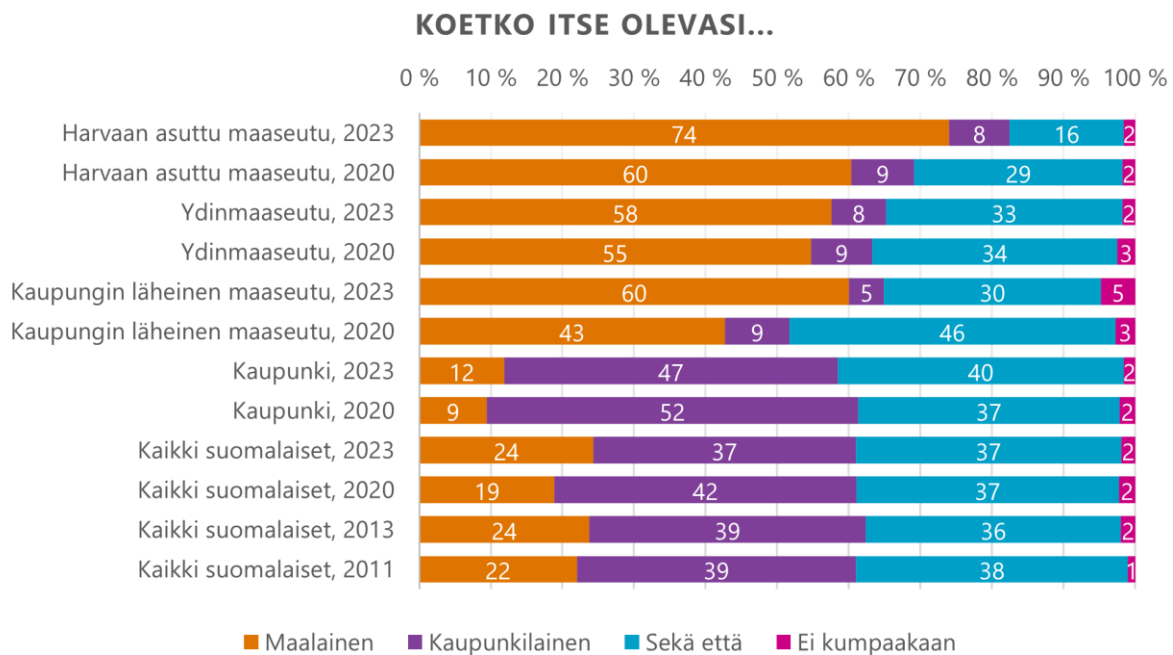
Kuva 2. Näkemykset maalais- tai kaupunkilaisidentiteetin tärkeydestä suomalaisille vastaajaryhmittäin vuonna 2023 (%-osuus vastaajaryhmästä sekä keskiarvot kysymykseen *Uskotko, että maaseutu/kaupunki -identiteetti on suomalaisille kaikkiaan ...*). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset, nuoret kaupunkilaiset, ruotsinkielinen väestö, päättäjät, maaseutuasiantuntijat, yrittäjäpäättäjät ja media.

2.2.3. Aluetyyppi-identiteetti maalla ja kaupungissa

Kuvassa 3 maalaisiksi, kaupunkilaisiksi ja sekä että identifioituvat on eritelty asuinpaikan osoitetietoon perustuvan aluetyypologian mukaisesti harvaan asuttuun maaseutuun, ydinmaaseutuun, kaupungin läheiseen maaseutuun sekä kaupunkiin. Yhä useammalla suomalaisella on maalaisidentiteetti, siitä huolimatta, että asuvat kaupungeissa. Kaksoidentiteetin valitsee

vakaasti 37 prosenttia suomalaisista. Maalaisidentiteetti on selvästi yleisin harvaan asutulla maaseudulla, ydinmaaseudulla ja kaupungin läheisellä maaseudulla asuvien vastaajien keskuudessa (Kuva 3).

Maaseudulla asuvista 61,5 prosenttia piti itseään maalaisena, 6,8 prosenttia kaupunkilaisena ja 28,9 prosentilla oli kaksoisidentiteetti. Kaupunkialueilla asuvista vajaa puolet (46,6 %) identifioitui kaupunkilaiseksi, 39,9 prosenttia sekä kaupunkilaiseksi että maalaiseksi ja 11,9 prosenttia maalaiseksi. Kaksoisidentiteetti on yleisempi kaupunkialueilla kuin maaseudulla asuvien keskuudessa. Lisäksi maaseutuidentiteetti on maaseudulla yleisempi kuin kaupunkilaisidentiteetti kaupungissa.

Kuva 3. Suomalaisen alueidentiteetti nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan (%-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367), sekä suomenkieliset kansalaiset 2011 (n=1 620) ja 2013 (n=1 636).

Aiemmissa Maaseutubarometreissa on saatu vastaavanlaisia tuloksia, ja ne liittyvät mahdollisesti maalaisuuteen vahvempana identiteettitekijänä (Maaseutubarometri, 2011). Kuten luvussa 3 käsitellään, myös maaseutumielikuvat ovat kaupunkimielikuvia vahvempia kaikissa vastaajaryhmissä. Kaksoisidentiteetti kaupungissa asuvilla voi kertoa erilaisista aktiivisista yhteyksistä maaseudulle. Esimerkiksi vapaa-ajan asunnot, sukulaisuussuhteet ja maan tai metsän omistus maaseudulla voivat olla vahvoja identiteettitekijöitä kaupungissa asuville. Toisaalta myös aiemmin mainittu maaseutu lapsuuden tärkeänä ympäristönä voi näkyä maalais- ja kaksoisidentiteettinä kaupungissa asuville.

Usealla eri paikkakunnalla elämän aikana asuminen on kaikkein yleisintä kaksoisidentiteetin omaavien kansalaisten ryhmässä (62,6 %). Maalaisiksi ja kaupunkilaisiksi identifioituvista molemmista noin puolet vastasi kysymykseen myöntävästi. Sitä aineisto ei kerro, missä määrin kyse on maaseudulta kaupunkiin muuttamisesta, kaupungista maaseudulle tai vaikkapa kaupungista toiseen muuttamisesta. Myös vapaa-ajan asunnon omistaminen tai vuokraaminen toisella paikkakunnalla oli kaikkein yleisintä sekä maalaisiksi että kaupunkilaisiksi identifioituvilla (27,6 %), samoin yhtäjaksoisesti osan vuodesta muualla kuin vakituudessa asunnossaan

asuminen (21,8 %). 16,3 prosenttia kaksoisidentiteetin omaavista ilmoitti asuvansa säännöllisesti (esim. arkisin, viikonloppuisin tai vuoroviikoin) osa-aikaisesti eri paikoissa, ja 12,3 prosenttia teki säännöllisesti etätöitä eri paikkakunnalla, molemmat hieman yleisempiä kuin vain kaupunkilaisiksi tai vain maalaisiksi itsensä kokevilla. Kaksoisidentiteettiä voivat siis selittää erilaiset aktiiviset kytkökset eri aluetyypeille. Työpaikan ja vakituisen asuinpaikan sijaitseminen eri paikkakunnilla on yleisintä (25 %) vain maalaisiksi identifioituvilla, mikä puolestaan puhuu maaseutuidentiteetin vahvuuden puolesta.

2.2.4. Muu kuin kaupunki-, maaseutu- tai kaksoisidentiteetti

Vain pieni osa kaikista vastaajista on valinnut aluetyyppi-identiteettikysymyksen neljännen vaihtoehdon ”Ei kumpaakaan, mitä?”. Aineistosta käy silti hyvin ilmi, kuinka identiteetit ovat luonteeltaan sosiaalisesti neuvoteltavia ja joustavia. Osa vastaajista on nimennyt vaihtoehdoisen aluetyyppi-identiteetin, kuten lähiöläinen, metsäläinen, maaseututaajamalainen, saarelainen tai pikkukaupunkilainen (Taulukko 5). Osa on tarkennuksia maalais- tai kaupunkilaisidentiteettiin, mutta kaikkia näistä ei voi yksiselitteisesti sijoittaa maaseudun tai kaupungin kategoriaan. Kuten seuraavassa maaseutumielikuvia käsittelevässä luvussa käy ilmi, ihmiset eivät ole samaa mieltä siitä, millaiset alueet lasketaan maaseuduksi ja millaisia ei. Esimerkiksi saaristosta ei vallitse yksimielisyyttä. Nekin vastaukset, joiden voi ajatella kuuluvan joko kaupungin tai maaseudun kattokäsitteen piiriin (esimerkiksi pikkukaupungit ovat kaupunkeja), kertovat jotakin enemmän vastaajan identiteetistä. Pikkukaupunkilaiseksi itsensä määrittelevä vastaaja ei lue itseään samaan kategoriaan kaikkien kaupunkilaisten kanssa, vaan nimenomaan muiden pikkukaupunkilaisten joukkoon. Joillain kaupungeilla, lähiöillä tai muilla alueilla alueiden sisällä voi olla hyvinkin vahva identiteetti, johon liitetään omat stereotypiansa (esim. kallioliisuus Helsingissä).

Taulukko 5. Alueidentiteetin kuvauksia avoimissa vastauksissa.

Avoimia vastauksia alueidentiteetistä
”Lähiöläinen”
”Jotain tältä väliltä, en halua olla kaupungin keskustassa mutta en täysin maallakaan”
”Juureton ihmispolo, ei kotonaan oikein missään.”
”Olen maalainen joka on asunut myös 6v kaupungissa”
”Maailmankansalainen”
”Olen maaseututaajamalainen”
”Pikkukaupunkilainen”
”pikkupaikkakuntalainen, kuntalainen, taajama-asukas”
”Suomalainen”
”Ihminen”
”Olen henkisesti maalainen, vaikka taajamassa asunkin. Olen maalta kotoisin, ja siitä iloinen ja ylpeä.”
”Metsäläinen.”
”Ö-bo”
”Skärgårdsbo”

Kuten luvun alussa käsitelimme, sosiaalisilla kategorioilla on hierarkkinen luonne, joka koostuu eri abstraktion tasoista. Mitä korkeammalla abstraktion tasolla identiteetti määrittyy, sitä inklusiivisempi eli mukaansa ottavampi se on ja sitä suurempia ovat siihen kuuluvien mahdolliset erot. (Turner ym. 1987.) Aluetyyppi-identiteettiä on kysytty maaseutu- / kaupunki -jaottelun tasolla, mutta osa vastaajista on siirtynyt vastauksessaan kattavammalle, abstraktimmalle tasolle. "Suomalainen", "eurooppalainen", "maailmankansalainen" ja "ihminen" nousevat asteittain yhä korkeammalle abstraktion tasolle. Identiteettikategorian noustessa se, ketkä mielletään ulkoryhmäläisiksi, puolestaan kapenee. Tällainen maailmaa syleilevä asenne identiteettiä kohtaan korostaa yleisinhimillisiä piirteitä erojen sijaan. Päinvastaista suhtautumista edustaa vastaus "Mig själv". Puhtaasti henkilökohtaisen identiteetin näkökulmasta olemme vain oma uniikki itsemme, erilainen kuin kaikki muut.

Osalle vastaajista aluetyyppiin tai asumiseen liittyvä ulottuvuus ei yksinkertaisesti ole olennainen osa identiteettiä. Joillekin vastaajista vahvan aluetyyppi-identiteetin puuttuminen merkitsee vapautta ja sopeutumista erilaisiin ympäristöihin, toisille juurettomuutta. Osa on kotoaan kaikkialla, osa ei missään. Vaikka jokaisella on tarve positiiviseen sosiaaliseen identiteettiin, kaikki sen osat eivät välttämättä vaikuta minäkuvaamme positiivisesti (Tajfel & Turner 1971, 1986, Turner ym. 1987). Kokemus, että itseltä puuttuu jokin muille tärkeä identiteetin osa, voi aiheuttaa vahvaa ulkopuolisuuden tunnetta (Verkuyten 2018). Avovastauksissa nousee toisaalta esille myös jonkin verran toiveiden ja haaveiden teemaa. Sitä, missä suomalaiset haluaisivat asua nyt tai tulevaisuudessa käsitellään luvussa 4.

Kuten tässä luvussa on todettu, aluetyyppi-identiteetti ei välttämättä vastaa asuinpaikkaa. Avovastaukset vahvistavat, että esimerkiksi työ tai opiskelu voivat viedä pysyvästi tai väliaikaisesti aluetyypiltä toiselle, mutta alueidentiteetti pysyy entisellään. Erityisesti lapsuuden kotipaikkakunta mainitaan useassa avovastauksessa identiteetin perustana tai osana, vaikka nykyään elämä sijaitsisi muualla. Nykyiseen tai lapsuuden asuinpaikkaan liittyvät tunnesidokset maaseutua tai kaupunkia kohtaan voivat vaikuttaa siihen, kuinka näitä ympäristöjä arvioimme. Seuraavassa luvussa käsittelemme maaseutuun ja kaupunkiin liitettyjä mielikuvia, sekä sitä, kuinka tuloksia voidaan tulkita ja selittää aluetyyppi-identiteetin kautta.

3. Mielikuvat maaseudusta

Nostoja luvusta:
Maaseutu tuo suomalaisille mieleen useimmin luonnon, perinteet ja viihtyisän ympäristön sekä maatalojen, peltojen ja kylien hallitseman alueen, peltoaukeat, metsäiset erämaat sekä kirkonkylät ja taajamat.
Suomalaisten mielikuvat maaseudusta keskittyvät edelleen vuoden 2011 barometrista tulokittuihin kolmeen mielikuvaan: <i>maaseutu idyllinä</i> , <i>dynaaminen maaseutu</i> ja <i>maaseutu rasiitteena</i> . Ylivoimaisesti yleisin maaseutumielikuva on edelleen <i>maaseutu idyllinä</i> , toiseksi yleisin on <i>dynaaminen maaseutu</i> . Mielikuvan maaseudusta rasiitteena jakavat edelleen vain harvat vastaajat.
Vuodesta 2011 luonnon merkitys osana idyllistä maaseutukuvaa on lisääntynyt. Ajatus hyvästä elämästä yhdistetään edelleen idylliseen maaseutumielikuvaan, mutta sen arvo on hieman vähentynyt.
<i>Dynaaminen maaseutu</i> -mielikuvaan liitetään ensi sijassa sanat moderni, vaihtelu ja kulttuuri, sekä tulevaisuuden voimavara, joista viimeisimmän paino osana mielikuvaan on kuitenkin heikentynyt vuodesta 2011.
<i>Maaseutu rasiitteena</i> -mielikuvassa stressi painottuu aiempaa enemmän, kansantalouden rasite ja syrjäytyminen yhdistetään tähän mielikuvaan saman verran kuin aiemmin.
Luontoyhteys erottaa maaseudun kaupungista ihmisten mielikuvissa.
Harvimmin maaseudusta tulee mieleen kansantalouden rasite, stressi, kaupungin läheisyydessä sijaitseva asuttu alue tai laskettelukeskukset.
Aiempaa useammalle mieleen tulee maaseutu tulevaisuuden voimavarana.
Nuoret kaupunkilaiset ovat edelleen kaupunkimyönteisin vastaajaryhmä.
Maaseutumielikuva on edelleen myönteinen, kaikissa vastaajaryhmissä.
Mielikuva maatalouden muokkaamasta maisemasta maaseutuna on edelleen vahva, kaikissa ryhmissä.
Suhtautuminen kaupungin läheiseen maaseutuun on epämääräisintä: sitä ei tunnisteta maaseuduksi yhtä kiistattomasti kuin harvaan asuttua tai ydinmaaseutua. Toisaalta juuri siihen liitetään myös mielikuva dynaamisesta maaseudusta. Maaseutumielikuvat ovat hyvin hitaasti avartumassa sisällyttämään myös kaupungin läheisen maaseudun maaseuduksi.
Laskettelukeskukset ja lomakylät irtaantuvat vähitellen maaseutumielikuvasta – yhä harvempi liittää ne osaksi maaseutua.

3.1. Mistä puhutaan, kun puhutaan maaseudusta?

Maaseutu, samoin kuin kaupunki, on sopimuksenvarainen asia, jota luodaan yhteiskunnallisten käytänteiden ja prosessien kautta (Woods 2010). Toisaalta maaseutu on myös sosiaalinen konstruktio, eli syntyy mielikuvista ja arkitiedosta, jotka voivat olla irrallaan politiikkatoimista. Maaseutubarometrissa kysytään, millaiset alueet ja paikat vastaavat vastaajien käsitystä maaseudusta, sillä on olennaista tietää, mitä vastaajat maaseudulla tarkoittavat. Osana aikasarjaa vastaukset myös kertovat, onko maaseutumielikuvissa tapahtunut muutoksia. Analyysi on tehty hyödyntäen laadullisen asennetutkimuksen metodeja.

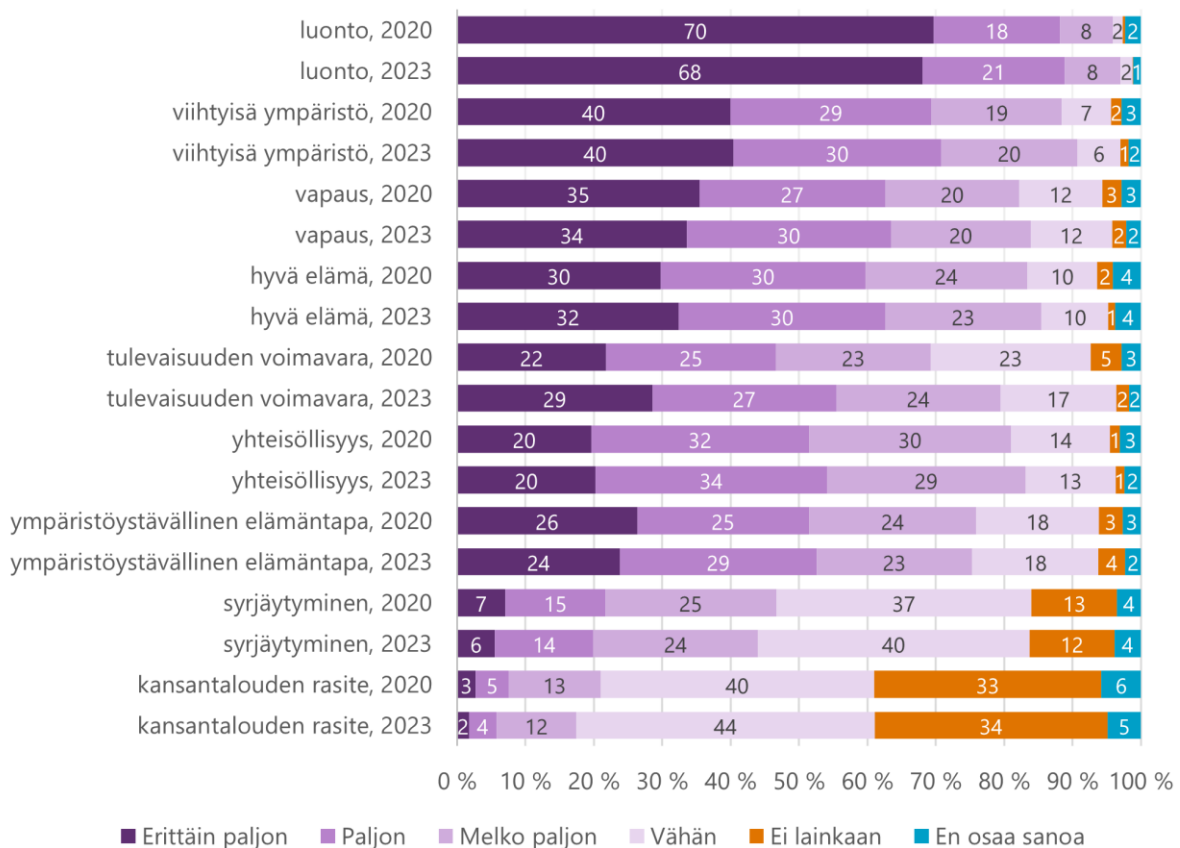
Tässä luvussa tarkastelluista vastauksista käy ilmi, että maaseutu ja kaupunki näyttäytyvät usein vastakkaisina niin abstraktien mielikuvien kuin aluekäsitustenkin kannalta. Mielikuvat, jotka yhdistetään vahvasti maaseutuun, liitetään kaupunkiin selvästi heikommin, ja kaupunkiin eniten liitetyt mielikuvat sopivat huonommin maaseutuun. Myös käsitykset kaupungista ja maaseudusta alueina ovat tavallisesti toisensa poissulkevia ja vastakkaisia. Molemmat ovat konkreettisia ilmiöitä, jotka paikallistuvat jonnekin, mutta lähemmin tarkasteltuna rajanveto ei ole aina yksiselitteistä tai yksimielistä. Maaseutu ja kaupunki sisältävät myös toisiinsa sekoituvia symbolisuhteita ja aineksia, kuten Honkaniemi (2023) kirjoittaa. Kaupunkimaisuus ikään kuin vuotaa yritysten mukana maaseudulle erilaisina kulutuksellisinä ja toiminnallisina tekijöinä, kun trendikkäitä tuotteita tuotetaan maaseudulla (mt. s. 71), toisaalta kaupunginosa markkinoidaan ”kylämäisinä”.

Kun kyse on politiikkatoimista, maaseutua voidaan määritellä erilaisten hallinnollisten, rakenteellisten ja toiminnallisten kriteerien perusteella. Ihmisten arkikäsite maaseudusta voi poiketa tästä määrittelystä. Määritelmien ja mielikuvien kautta maaseutu tulee todelliseksi ja eläväksi myös ihmisille, jotka eivät vietä arkeaan siellä (Honkaniemi 2023). Yhtenä esimerkkinä maatalouden osuus maaseudun elinkeinoperustasta ja maanviljelijöiden osuus maalla asuvista on dramaattisesti vähentynyt erityisesti 1960- ja 1970-luvuilta lähtien. Kuitenkin maaseutuun vahvimmin yhdistetty paikka on edelleen peltoaukeat kaikissa vastaajaryhmissä. Mielikuvien maaseutua määrittelee maanviljely ja sen harjoittamiseen liittyvän ympäristön ja asutuksen muokkaama maisema. Maaseudulle yksilöiden ja yhteisöjen tasolla annetut henkiset, symboliset ja konkreettiset piirteet luovat maaseudun olemuksen (Honkaniemi 2023).

Elämäntapaa ja arjen kulttuuria ajateltaessa maaseudun ja kaupungin ero liittyy perinteiseen ja moderniin. Tietylainen yhteisöllinen, talonpoikainen kulttuurimuoto voidaan yhtäältä nähdä arvokkaana ja suojelemisen arvoisena. Perinteet liitetään maaseutuun selvästi vahvemmin kuin kaupunkiin. Toisaalta maaseutu voi olla erilaisten modernisoimistoimien kohteena, ja modernisoitumista voidaan pitää elinehtona maaseudun tulevaisuudelle. Nämä vastakkaisilta kuulostavat tavoitteet voivat teoriassa elää sovussa, mikäli ne kohdistuvat eri aspekteihin maaseudussa; esim. perinteet ihmisiin ja kulttuuriin ja modernisaatio talouteen ja työelämään. Maaseudun muutokseen ei barometrin vastauksissa suhtauduta kritiikittömästi, kuten käy ilmi maaseutumielikuvien avovastauksista sekä tarkemmin maaseudun kehityssuuntia käsittelevästä luvusta 8.

3.2. Maaseutumielikuvat: onko suhtautuminen muuttunut vuodesta 2011 vuoteen 2023?

Maaseutu on määritelmällisesti ensi sijassa alueellinen käsite. Samalla se kytkee alueen monenlaisiin mielikuviin ja merkityksiin. Positiiviset mielikuvat, kuten luonto, viihtyisä ympäristö, vapaus ja hyvä elämä yhdistetään vahvasti maaseutuun (Kuva 4).

Kuva 4. Suomalaisten maaseutumielikuvia vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus vastaajaryhmästä kysymykseen *Miten vahvasti maaseutu tuo mieleesi seuraavia asioita?*). Vastaajina kaikki suomalaiset 2020 (n=2 367) ja 2023 (n=2 289).

Vuoden 2011 Maaseutubarometrin raporttia varten tutkittiin ns. faktorianalyysin avulla sitä, syntykö maaseutua kuvaaviksi tarjotuista termeistä johdonmukaisia arvottavia mielikuvia. Faktorianalyysi on tilastollinen menetelmä, jolla voidaan kuvata tietyssä muuttujajoukossa (barometrin esittämät maaseutuun liittyvät, arvottavat sanat) esiintyvää vaihtelua pienemmän muuttujajoukon avulla. Tällöin voidaan löytää ja tulkita havaittavissa olevaa muuttujajoukkoa kuvaavat piilevät muuttujat eli faktorit. Olemme kiinnostuneita siitä, ryhmittyvätkö vastaajien painottamat arvot tavalla, joka paljastaa yleisempiä asenteita maaseudusta.

Barometrin kysymyksessä oli listattu joukko termejä, joista kysyttiin, miten vahvasti maaseutu tuo näitä asioita mieleen. Listatut termit liittyivät pääosin yhteiskunnallisiin ja sosiaalisiin ilmiöihin. Tilastollisessa analyysissä havaittiin vuoden 2011 tuloksista, että vastaukset jäsenyivät kolmelle eri ulottuvuudelle: maaseutu idyllinä, maaseutu dynaamisen toiminnan sävyttämänä ilmiönä ja maaseutu rasitteena –mielikuva. (Rantamäki-Lahtinen ym. 2013.)

Tässä barometrissa toistimme faktorianalyysin vuonna 2011 käytetyillä arvottavilla sanoilla, ja kysyimme, missä määrin vastaaja liittyy ne maaseutuun, missä määrin kaupunkiin. Barometrikertojen kuluessa vuoden 2011 sana "aktiivisuus" oli vuonna 2013 muutettu "ahkeruudeksi", ja samana vuonna oli lisätty sana "perinteet". Jätimme nämä termit tarkastelun ulkopuolelle.

Kuten vuonna 2011, myös 2023 vastaukset jäsentyivät kolmelle eri ulottuvuudelle (Taulukko 6). Ensimmäinen voidaan nimetä mielikuvaksi maaseudusta idyllinä. Siinä maaseutuun liitetään aitouden, vapauden, avoimuuden ja yhteisöllisyyden tapaisia asioita. Toinen faktori mittaa mielikuvaa maaseudusta dynaamisen toiminnan sävyttämänä ilmiönä, johon liittyy tulevaisuuden voimavara, moderni ja vaihtelu. Nämä kaksi faktoria vastaavat perinteisen ja modernin välistä erottelua. Kolmas faktori, joka on nimetty maaseutu rasiitteena -mielikuvaksi, on selkeän kielteisen sävyinen sekä kansantalouden että sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta.

Taulukko 6. Faktorianalyysi suomenkielisten kansalaisten maaseutumielikuvista vuosina 2011 (n=1 620) ja 2023 (n=1 647).

Muuttuja	F1 idyllinen maaseutu		F2 dynaaminen maaseutu		F3 maaseutu rasiitteena	
	2011	2023	2011	2023	2011	2023
Hyvä elämä	0,75	0,63	0,33	0,23		
Aitous	0,74	0,73				
Vapaus	0,68	0,56				
Viihtyisä ympäristö	0,67	0,62				
Ympäristöystävällinen elämäntapa	0,62	0,50				
Avoimuus	0,60	0,49	0,35	0,38		
Luonto	0,58	0,74				
Yhteisöllisyys	0,53	0,54				
Moderni			0,64	0,82		
Kulttuuri			0,62	0,67		
Tulevaisuuden voimavara	0,35		0,57	0,48		
Vaihtelu	0,35		0,54	0,66		
Syrjäytyminen					0,64	0,63
Kansantalouden rasite					0,45	0,49
Stressi					0,40	0,48

Idylliseen mielikuvaan maaseudusta liitetään vahvimmin luonto ja aitous. Maaseutu nähdään viihtyisänä ympäristönä ja hyvän elämän paikkana. Myös vapaus, yhteisöllisyys, ympäristöystävällinen elämäntapa sekä avoimuus latautuivat idyllisen maaseudun faktorille. Vuoden 2011 tuloksiin verrattuna luonnon merkitys osana idyllistä maaseutukuvaa on kasvanut. Ajatus hyvästä elämästä yhdistetään edelleen idylliseen maaseutumielikuvaan, mutta sen arvo on hieman laskenut.

Toinen faktori esittää mielikuvaa maaseudusta dynaamisen toiminnan sävyttämänä ilmiönä, johon liitetään kohdat moderni, kulttuuri, vaihtelu sekä tulevaisuuden voimavara. Moderni latautuu hyvin vahvasti dynaamisen maaseudun faktorille, eikä sovi osaksi idyllisen maaseudun mielikuvaa. Nämä kaksi faktoria vastaavat siis erottelua yhtäältä perinteiseen ja epämoderniin, toisaalta moderniin ja dynaamiseen maaseutuun. Molemmat ovat kuitenkin sävyllään positiivisia.

Kolmas faktori, jolle on annettu nimi *maaseutu rasitteena*, on puolestaan selkeästi kielteisen sävyinen sekä kansantalouden että sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta. Siihen liitetään syrjäytyminen ja stressi sekä ajatus maaseudusta kansantalouden rasitteena.

Seuraavaksi tarkastelemme maaseutumielikuvafaktoreihin latautuneita arvottavia mielikuvasanoja erikseen. Käymme läpi, mitkä yksittäisistä mielikuvasanoista liitetään maaseutuun vahvimmin ja mitkä heikoimmin. Sen jälkeen osoitamme, miten aluetyyppi-identiteetit liittyvät mielikuviin maaseudusta.

Positiiviset mielikuvat, kuten luonto, viihtyisä ympäristö, vapaus ja hyvä elämä yhdistetään vahvasti maaseutuun. Nämä sopivat idyllinen maaseutu -faktoriin, joka vastasi faktoreista parhaiten vastaajien maaseutumielikuvia. Ajatus maaseudusta tulevaisuuden voimavarana on vahvistunut kuluneen 12 vuoden aikana (2011 alkaen). Osana *dynaaminen maaseutu* -faktoria tulevaisuuden voimavara oli kuitenkin heikentynyt.

Maaseutua ei juurikaan mielletty kansantalouden rasitteeksi vuonna 2011, eikä tähän ole tullut muutoksia vuoteen 2023 mennessä. Syrjäytymistä ei yhdistetä maaseutuun sen enempää kuin aiempinakaan vuosina, vaikka korona-aikana huoli etenkin nuorten yksinäisyydestä oli paljon esillä (esim. THL 2022, Yle 2020, Yle 2022). Vuodesta 2013 asti stressin liittäminen maaseutuun on selvästi lisääntynyt, vaikka kaupunkiin verrattuna maaseutua pidetään edelleen huomattavasti stressittömämpänä. Yleisen stressitason nousua on havaittavissa myös koko väestön vastauksissa arkielämän stressittömyyden toteutumisesta. Asteikolla yhdestä viiteen (1=erittäin huonosti, 5=erittäin hyvin) arjen stressittömyys toteutui vuoden 2023 mittauksessa huonoiten (keskiarvo $\bar{x}=3,16$) koko 2011 alkaneessa aikasarjassa, joskaan erot eivät ole suuria. Toisaalta arkielämän stressittömyyttä myös pidettiin vuoteen 2020 verrattuna hieman vähemmän tärkeänä hyvän elämän kannalta.

3.2.1. Maaseutumielikuvat ja aluetyyppi-identiteetti

Luvussa 2 käsitelimme sosiaalisen identiteetin teoriaa, jonka mukaan ihmiset pyrkivät positiiviseen sisäryhmäidentiteettiin ryhmien välisen vertailun kautta. Identiteetti on maaseutumielikuvien kannalta kiinnostava teema, sillä vastaajien kaupunkilais-, maalais- ja kaksoisidentiteetit voivat auttaa ymmärtämään eroja eri vastaajaryhmien maaseutumielikuvissa. Identiteettityyppien jakautumista vastaajaryhmissä voidaan verrata maaseutuun ja kaupunkiin liitettyihin mielikuviin sekä määritelmiin siitä, mikä on maaseutua. Tällöin maaseutu- ja kaupunkiulottuvuutta tulkitaan ennen kaikkea sosiaalisina kategorioina, ja maaseutumielikuvien ulottuvuuk- sia arvottamisena tai asenteen ilmauksina. Ryhmien väliset asenteet ovat aina tulosta yksilöiden ryhmätason psykologisten prosessien ja ryhmäsuhteiden sosiaalisen rakenteen (esim. status- ja kokoerot) vuorovaikutuksesta (Turner & Reynolds 2001).

Tämä vertailu on tehty vuoden 2011 aineistolla siten, että on esitetty kolmen arvottavia maaseutumielikuvia mittaavien muuttujien keskiarvot identiteettien mukaisissa vastaajaryhmissä. Vuoden 2023 analyysissä olemme käyttäneet tehokkaampaa faktoripisteiden keskiarvoa. Molemmat tavat kuvaavat samaa asiaa, vuoden 2011 tapa on hieman karkeampi.

Taulukoista 7 ja 8 käy ilmi idyllisen sekä dynaamisen maaseudun mielikuvien olevan vahvimpia vastaajilla, jotka identifioituvat pelkästään maalaisiksi. *Maaseutu rasitteena* -faktori ei puolestaan sovi maalaisten maaseutumielikuvaan. Kaupunkilaiseksi identifioituvilla tulos on päinvastainen: *maaseutu rasitteena* -faktori on heillä vahvin, joskaan ei yhtä vahva kuin idyllinen ja *dynaaminen maaseutu* -mielikuva maalaisilla. Sosiaalisen identiteetin teorian mukaisesti

siihen ryhmään, johon itse identifioidutaan, liitetään vahvemmin myönteisiä piirteitä kuin ryhmään, johon ei identifioiduta. Kuten odotettua, kaksoisidentiteetin omaavien tulokset ovat maltillisimpia, sijoittuen edellä mainittujen välimaastoon. Ajallisessa vertailussa identiteetti-ryhmien ja mielikuvafaktoriin suhteissa ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia.

Sama tulos saadaan, kun tarkastellaan yksittäisten mielikuvien yhteyttä aluetyyppi-identiteettiin. Maalaisiksi itsensä määrittelevät vastaajat liittyvät esimerkiksi hyvän elämän maaseutuun selvästi kaupunkilaisiksi itsensä kokevia vahvemmin. Sama on havaittavissa vastaajien asuinalueen tyyppiä verratessa maaseutumielikuviiin. Suomessa haja-asutusalueella eniten aikaa viettävistä suomenkielisistä kansalaisista 60 prosenttia yhdisti hyvän elämän maaseutuun erittäin vahvasti. Myönteiset maaseutumielikuvat ovat kaiken kaikkiaan vahvimpia maaseudulla asuvien ja maalaisiksi identifioituvien keskuudessa. Kaksoisidentiteetin omaavat asettuvat maaseutumielikuvien positiivisuudessa maalaisten ja kaupunkilaisten välimaastoon. On toisaalta tärkeää huomata, että myös kaupunkilaisten (identiteetin tai asuinpaikan mukaan) mielikuvat maaseudusta ovat kaiken kaikkiaan positiivisia.

Taulukko 7. Identiteetti-ryhmien vertailu mielikuvafaktoriin mukaisten summamuuttujien keskiarvoina vuoden 2011 aineistolla (suomenkieliset kansalaiset, n=1 620).

	Maalainen	Kaupunkilainen	Sekä että	Muu	p
Idyllinen maaseutu	4.16	3,35	3,85	3,52	**
Dynaaminen maaseutu	3.02	2,56	2.86	2,69	**
Maaseutu rasiitteena	2.07	2,46	2.17	2.07	**

*p<0.05, **p<0.01, Kruskal-Wallis testi

Taulukko 8. Identiteetti-ryhmien vertailu mielikuvafaktoriin välillä vuoden 2023 aineistolla (suomenkieliset kansalaiset, n=1 647). Positiivinen faktoripistekeskisarvo tarkoittaa positiivista identifioitumista faktorilla. Arvoa -1 tai 1 lähellä olevat luvut indikoivat vahvaa vaikutusta. Merkitsevyysraja on 0.05.

	Maalainen	Kaupunkilainen	Sekä että	Muu
Idyllinen maaseutu	0.569	-0.450	0.098	-0.249
Dynaaminen maaseutu	0.556	-0.406	0.060	-0.183
Maaseutu rasiitteena	-0.408	0.356	-0.091	-0.068

3.2.2. Ihmisiin liittyvistä mielikuvista

Sosiaalisen identiteetin teorian mukaan samastuminen johonkin sosiaaliseen kategoriaan tai ryhmään johtaa itsen stereotypittelyyn eli mieltämiseen samankaltaiseksi muiden ryhmäläisten kanssa. Positiivisen identiteetin ja erottumisen säilyttämiseksi omia ryhmäläisiä arvioidaan positiivisemmin ja ulkoryhmäläisiä negatiivisemmin. (Turner ym. 1987, s. 50; Verkuyten 2018, s. 110, 239.) Ilmiö on havaittavissa Maaseutubarometrin aineistossa tarkasteltaessa ihmisiin liittyviä mielikuvia (ahkeruus, yhteisöllisyys, avoimuus, aitous). Vastaaja ei arvioi ketään tiettyä maalaista tai kaupunkilaista henkilöä, vaan ryhmää yleisesti. Sosiaalisen identiteetin teorian termin vastaaja arvioi tällöin maalaisten tai kaupunkilaisten ryhmän prototyyppiä (ryhmää edustavaa, stereotypista yksilöä) (Turner ym. 1987 s. 47, 56–61). Oman ryhmän prototyypin lisäksi ulkoryhmiä koskevalla tiedolla on identiteettiä luova ja lujittava vaikutus. Sisäryhmän identiteetti rakentuu ulkoryhmäidentiteettien vastakohtana: koska me olemme hyvin ahkeria, ja olemme erilaisia kuin ne, he ovat vähemmän ahkeria. (Augoustinos ym. 2014, s. 31, 88; Myyry ym. 2014, s. 95–97, 104.) Tämäkin ilmenee maaseutu- ja kaupunkimielikuvien erilaisuutena.

Kun sosiaalinen identiteetti on aktivoitunut, arvioita ei tehdä yksilönä vaan oman sisäryhmän edustajana. Tällöin ryhmän asenteet ohjaavat vastauksia henkilökohtaisten asenteiden ohella (mutta ei sijasta: identiteetti on jatkumo, ei binaari). (Augoustinos 2014, s. 130–133.) Kaupunkilaiseksi itsensä määrittelevä vastaaja saattaa esimerkiksi henkilökohtaisesti kokea maalaiset melko avoimiksi ihmisiksi, mutta tiedostaa kaupunkilaisilla yleisesti olevan stereotypia maalaisista muukalaisvihamielisinä. Tieto ei täysin kumoa hänen omaa mielikuvaansa, mutta voi ohjata vastausta sisäryhmän asenteen suuntaan. Kuten aina, identiteetin keskeisyys yksilölle yhdessä ympäristön vihjeiden kanssa määrää vaikutuksen vahvuuden.

Maalaisiksi identifioituvista suomenkielisistä kansalaisista yli puolet (53 %) yhdisti ahkeruuden maaseutuun erittäin paljon, kaupunkilaisiksi identifioituvista 23 prosenttia. Aitouden maaseutuun yhdisti erittäin vahvasti 45 prosenttia maalaisista ja 16 prosenttia kaupunkilaisista. Yhteisöllisyyden maaseutuun liitti erittäin vahvasti 30 prosenttia maalaisista ja 13 prosenttia kaupunkilaisista. Heikoiten ihmisten luonteeseen liittyvistä mielikuvista maaseutuun yhdistettiin avoimuus, maalaisiksi identifioituvista erittäin vahvasti 22 prosenttia ja kaupunkilaisiksi itsensä määrittelevistä 8 prosenttia. Kaksoidentiteetin omaavat asettuivat mielipiteissään kaikissa kohdissa maalaisten ja kaupunkilaisten välille. Maalaiset siis systemaattisesti arvioivat omaa sisäryhmäänsä positiivisemmin kuin kaupunkilaiset ulkoryhmäänsä. Tulos on sama, kuin taukoissa 7 ja 8 mielikuvafaktoreiden vertailussa identiteeteittäin.

Vastaavasti suomenkielisistä kansalaisista kaupunkilaisiksi identifioituvat liittyivät ahkeruuden, yhteisöllisyyden, avoimuuden ja aitouden kaupunkiin vahvemmin kuin maalaiset. Kuitenkin verrattuna maaseutuun kaupunkilaiset arvioivat kaikki neljä luonteenpiirrettä paremmin maaseutuun kuin kaupunkiin sopiviksi. Esimerkiksi ahkeruuden yhdisti kaupunkiin erittäin vahvasti vain 10 prosenttia kaupunkilaisista, mutta maaseutuun 23 prosenttia kaupunkilaisista. Ryhmien välisessä vertailussa sisäryhmän suosiminen ja ulkoryhmän syrjiminen siis toteutuivat, mutta kaupunkilaisten ryhmän sisällä ei.

Tähän voi olla useita syitä. Ensinnäkin maalaisidentiteetin vahvuus verrattuna kaupunkilaisidentiteettiin voi korostaa eroja. Aluetyyppi-identiteetti on keskimäärin tärkeämpi maalaisidentiteetin omaaville vastaajille kuin kaupunkilaisiksi itsensä kokeville. Maalaisiksi itsensä kokevista 62,5 prosenttia piti aluetyyppi-identiteettiä itselleen melko tärkeänä tai erittäin tärkeänä, kaupunkilaisista vain 23,2 prosenttia. Vähemmän tärkeänä pidetty kaupunkilaisidentiteetti on voinut aktivoitua heikommin, jolloin sen sisäryhmän suosimista aikaansaava vaikutus on jäänyt vähäisemmäksi kuin maalaisidentiteetin.

On myös huomattava, että mielikuvat-kysymyssarja on osa Maaseutubarometria, ja vaikka tavoite on ollut tarjota monipuolisesti erilaisia mielikuvavaihtoehtoja, ei lista välttämättä ole tasapuolinen. On mahdollista, että mielikuvien listasta puuttuu sellaisia positiivisia mielikuvia, jotka liitettäisiin vahvemmin nimenomaan kaupunkiin, ja sellaisia negatiivisia, jotka liitettäisiin maaseutuun enemmän kuin kaupunkiin. Maaseutumielikuvien avovastauksissa maaseutuun on liitetty esimerkiksi sisäänpäin kääntyneisyys ja muutostavastaisuus. Jos nämä olisivat olleet osana mielikuvalistaa, maaseutu ei kenties olisi vertautunut yhtä ylivoimaisena kaupunkiin nähden. Oleellista on joka tapauksessa havaita, että positiiviset mielikuvat ja ajatus maaseudusta idyllinä ovat selvästi vahvempia kuin negatiiviset mielikuvat ja näkemys maaseudusta rasitteena, ja että maalaisiksi identifioituvien maaseutumielikuvat ovat myönteisempiä kuin kaupunkilaisten.

3.2.3. Maaseutumielikuvat vastaajaryhmittäin

Vastaajaryhmittäisessä tarkastelussa maaseutumielikuvista korostuvat luonto, perinteet ja viihtyisä ympäristö (Kuva 5). Huomattavin vaihtelu liittyy siihen, pidetäänkö maaseutua tulevaisuuden voimavarana vai ei. Ääripäitä edustavat myönteisimmin suhtautuvat maaseutuasiantuntijat ja kielteisimmin suhtautuvat nuoret kaupunkilaiset.

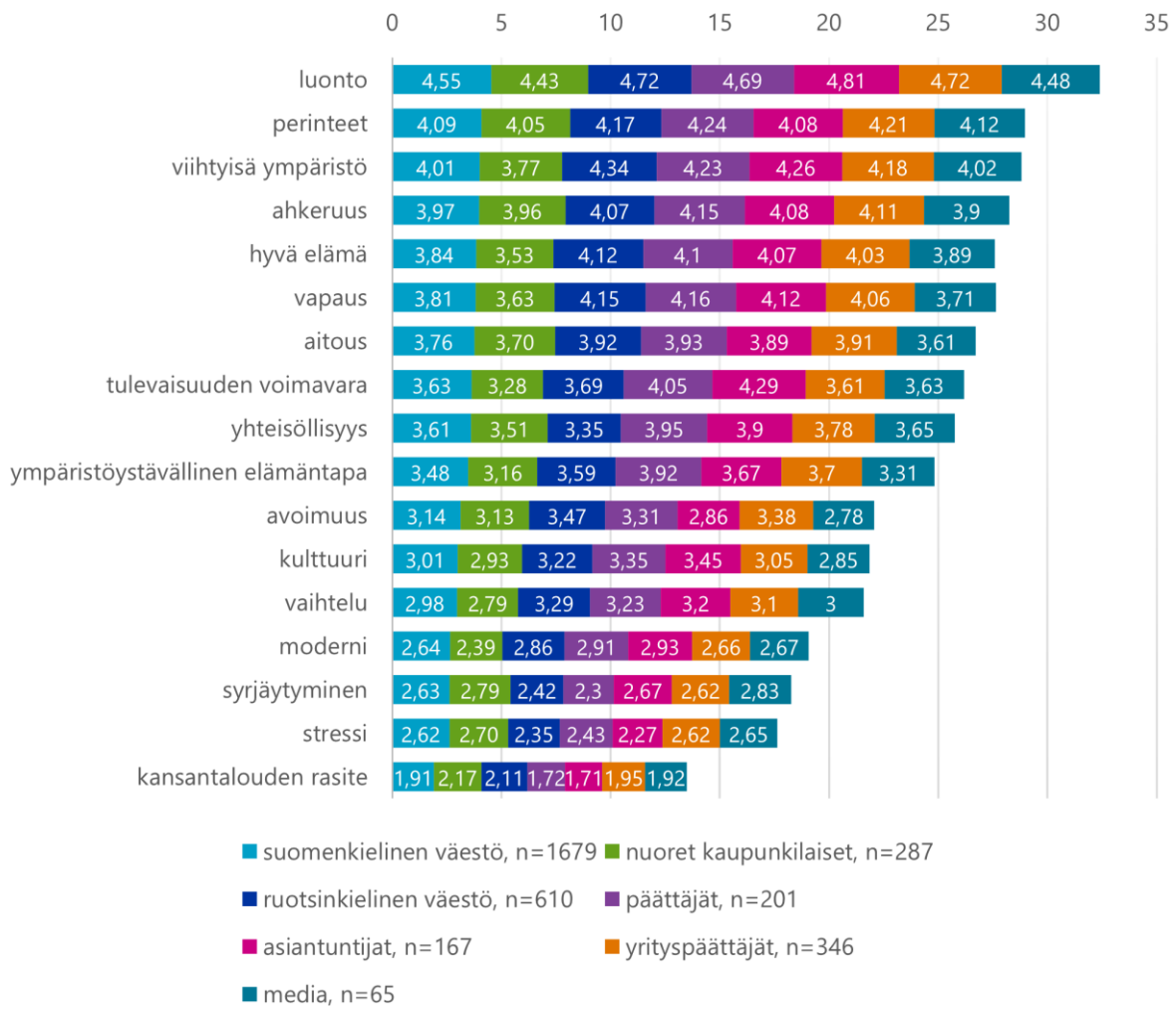
Päätäjät näkevät maaseudun aiempaa useammin tulevaisuuden voimavarana, mutta yhteisöllisyys maaseutumielikuvana on ryhmän vastaajilla heikentynyt. Stressin päättäjät yhdistävät maaseutuun vastaajaryhmistä vähiten. Maaseutuasiantuntijoiden mielikuva maaseudusta vaikuttaisi muuttuneen negatiivisemmaksi: perinteet, hyvä elämä, modernius sekä ympäristöstävällinen elämäntapa liitetään maaseutuun aiempaa harvemmin. Syrjäytyminen on asiantuntijoilla ollut vahvistuva maaseutumielikuva vuodesta 2013 asti. Toisaalta vastaajaryhmittäisessä tarkastelussa maaseutuasiantuntijat liittävät kansantalouden rasisitteen maaseutuun kaikkein harvimmin, ja ahkeruuden entistäkin vahvemmin.

Maaseutuasiantuntijat liittävät kulttuurin maaseutuun ryhmävertailussa muita vahvemmin, mikä voi merkitä sitä, että maaseutuasiantuntijoilla on laajempi käsitys siitä, mitä kulttuurilla tarkoitetaan. Kulttuuri on muutenkin ollut nousussa oleva trendi maaseudulla aikasarjassa, joskin kaupunkiin kulttuuri yhdistetään yhä selvästi vahvemmin. On mahdollista, että vastatessa ajatellaan järjestettyä, koettavaa kulttuuria (taidemuseot, teatteri, konsertit), eikä esimerkiksi perinnekulttuuria, joka todennäköisesti liitettäisiin edellä mainittuja vahvemmin maaseutuun. Perinne-kohtahan liitetään maaseutuun hyvin vahvasti.

Yrityspäätäjät liittävät hyvän elämän maaseutuun aiempaa vahvemmin, ja syrjäytymisen heikommin. Maaseutuasiantuntijoiden tapaan myös yrityspäätäjät yhdistävät perinteet maaseutuun aiempia vuosia vähemmän. Vaihtelu maaseutumielikuvana on vahvistunut yrityspäätäjillä. Myös median edustajien näkemys maaseudusta vaikuttaa muuttuneen positiiviseen suuntaan: erityisesti tulevaisuuden voimavara, mutta myös vapaus, hyvä elämä, kulttuuri, ja ympäristöstävällinen elämäntapa yhdistetään aiempaa enemmän maaseutuun. Stressin ja kansantalouden rasisitteen median edustajat liittävät maaseutuun aiempaa vähemmän. Syrjäytymisen media liittää maaseutuun silti vahvimmin verrattuna muihin ryhmiin.

Nuoret kaupunkilaiset yhdistävät hyvän elämän maaseutuun vastaajaryhmistä heikoiten, ja pitävät maaseutua myös selvästi vähemmän viihtyisänä ympäristönä kuin muut. Negatiivisista mielikuvista nuoret kaupunkilaiset yhdistävät kansantalouden rasisitteen maaseutuun muita ryhmiä vahvemmin, samoin stressin. Nuoret kaupunkilaiset ovat identiteetiltään kaupunkilaisin ryhmä (52 %). Nuorten kaupunkilaisten jälkeen vähiten maalaisiksi identifioituva ryhmä on media, joka liittikin ryhmävertailussa heikoimmin maaseutuun avoimuuden, ahkeruuden, aitouden ja kulttuurin. Päätäjillä, joista 50 prosenttia identifioituu maalaisiksi, maaseutumielikuvat ovat tuntuvasti positiivisempia. Nuorten kaupunkilaisten vastauksia käsitellään tarkemmin luvussa 10.

Ruotsinkielisten kansalaisten maaseutumielikuvat vaikuttaisivat muuttuneen positiiviseen suuntaan verrattuna vuoteen 2020. Esimerkiksi ahkeruus, aitous, tulevaisuuden voimavara ja hyvä elämä yhdistetään tässä ryhmässä maaseutuun hieman aiempaa vahvemmin. Yhteisöllisyys maaseutumielikuvana on hieman vahvistunut, mutta jostakin syystä ruotsinkieliset kansalaiset edelleen liittävät yhteisöllisyyden maaseutuun heikoiten verrattuna muihin ryhmiin, selvästi jopa nuoria kaupunkilaisia heikommin. Maalaisidentiteetti ja kaksoidentiteetti ovat ruotsinkielisillä kansalaisilla lähes yhtä yleisiä (37 % ja 38 %). 21 prosenttia ruotsinkielisistä kansalaisista kokee itsensä kaupunkilaisiksi.

Kuva 5. Maaseutumielikuvia vastaajaryhmittäin vuonna 2023 (keskiarvot kysymykseen *Miten vahvasti maaseutu tuo mieleesi seuraavia asioita?*, asteikko: 1=ei lainkaan - 5=erittäin paljon). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset, nuoret kaupunkilaiset, ruotsinkielinen väestö, päättäjät, maaseutuasiantuntijat, yrityspäätäjät ja media.

3.2.4. Mielikuvat kaupungista

Kaupunki tuo suomalaisille mieleen useimmin stressin, kulttuurin ja moderniuden. Vähiten kaupunkiin liitetään luonto, ympäristöystävällinen elämäntapa ja perinteet. Maaseutuun verrattuna myös yhteisöllisyys liitetään kaupunkiin selvästi heikommin. Tulokset ovat ilmeisen vastakkaisia maaseutumielikuvien kanssa. Kaupunki nähdään kansantalouden rasitteena hieinan maaseutua enemmän, mutta ei kovin vahvasti. Muutoksia kaupunkiin liittyvissä mielikuvissa ei ole juurikaan tapahtunut, joskin ympäristöystävällinen elämäntapa on ollut suomen- ja ruotsinkielisten kansalaisten kaupunkimielikuvissa hitaasti kasvava trendi aikasarjassa, samoin luonto.

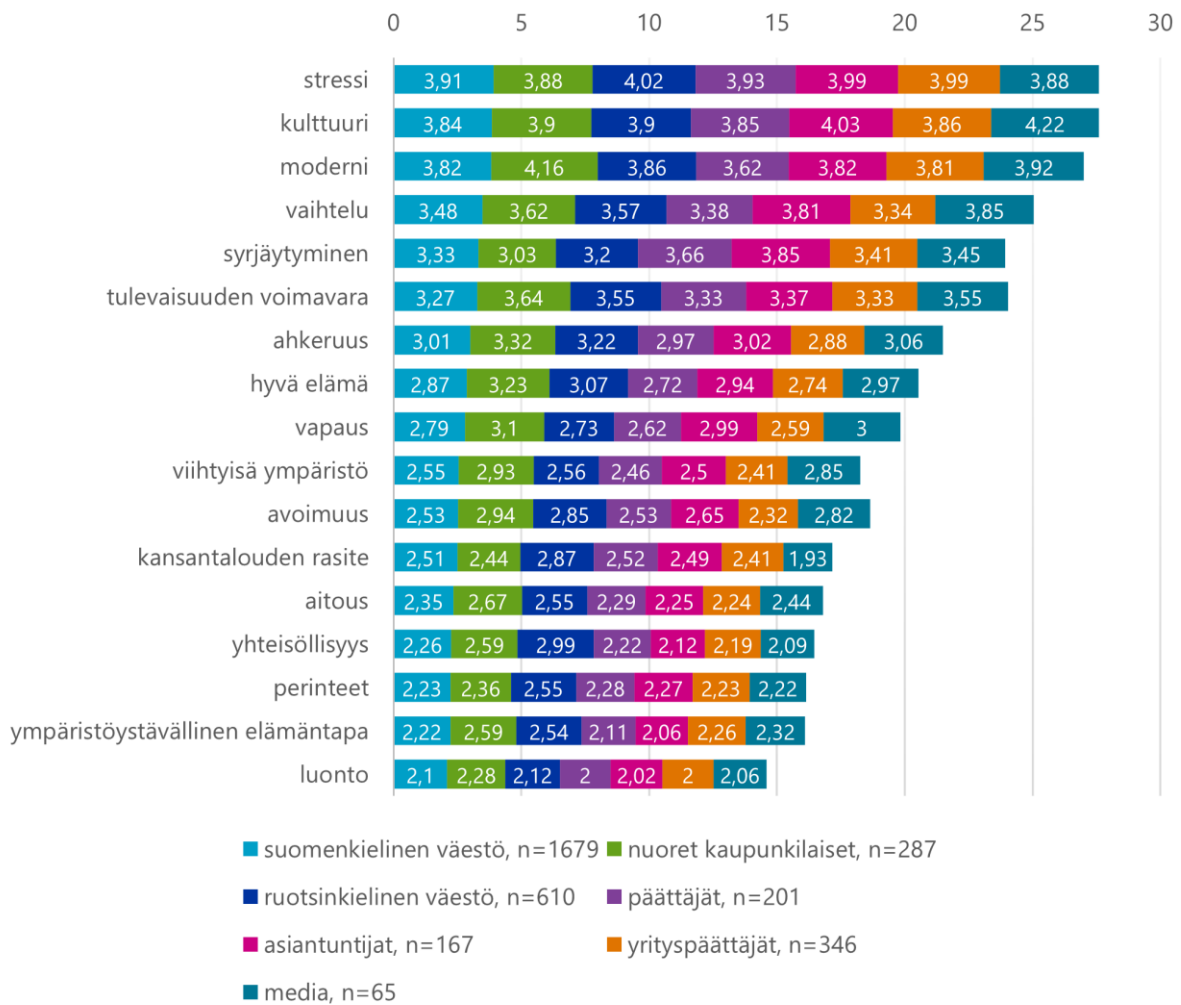
Vastaajaryhmittäisessä tarkastelussa mielikuvat kaupungista ovat samansuuntaisia, stressi, kulttuuri ja moderni sekä vaihtelu korostuvat (kuva 6). Suurin vaihtelu mielipiteissä liittyy näkemykseen siitä, onko kaupungissa syrjäytymistä. Ääripäitä siinä edustavat maaseutuasiantuntijat, jotka liittävät syrjäytymisen kaupunkiin vahvasti (\bar{x} =3.85), ja nuoret kaupunkilaiset, joskin hekin yhdistävät syrjäytymisen kaupunkiin keskimäärin melko paljon (\bar{x} =3.03). Stressin,

joka on kaupunkiin liitetyistä mielikuvista vahvin, nuoret kaupunkilaiset ja median edustajat yhdistävät kaupunkiin heikoiten vastaajaryhmistä.

Päättäjillä useimmissa mielikuvissa näkemys kaupungista on keskiarvossa tapahtuneen muutoksen perusteella tasaantunut, ja arvio on lähentynyt keskitason neutraalia arviota. Maaseutuasiantuntijoilla kulttuurinäkökulma on tasaisesti vahvistunut vuosien varrella, minkä lisäksi myös tulevaisuuden voimavara, vapaus ja avoimuus liitetään nyt kaupunkiin aiempaa useammin. Maaseutuasiantuntijat toisaalta liittävät myös negatiivisia piirteitä (syrjäytyminen, stressi, kansantalouden rasite) kaupunkiin ryhmistä vahvimmin. Yrityspäättäjillä moderni, vaihtelu ja tulevaisuuden voimavara sekä ahkeruus liittyvät kaupunkiin aiempaa heikommin. Toisaalta vastaajaryhmässä myös stressi liitetään kaupunkiin aiempaa vähemmän. Myöskään median edustajilla useimmat näkökulmat eivät ole yhtä vahvoja kuin vuonna 2020. Etenkin päättäjillä, yrityspäättäjillä sekä median edustajilla mielikuvat kaupungista ovat heikentyneet vuoteen 2020 verrattuna.

Nuorilla kaupunkilaisilla on ryhmistä positiivisin mielikuva kaupungista. Myös kaupunkimielikuvista heikoimman, luonnon, nuoret kaupunkilaiset liittävät kaupunkiin ryhmistä eniten. Tulos käy yhteen sosiaalisen identiteetin teorian ja itsen kategorisoinnin teorioiden pääoletusten kanssa (Tajfel ym. 1971, Tajfel & Turner 1979, 1986, Turner ym. 1987), sillä nuoret kaupunkilaiset ovat lähtökohtaisesti barometrin identiteetiltään kaupunkilaisin ryhmä.

Maaseudulla asuviin verrattuna kaupungeissa asuville kaupunki tuo vahvemmin mieleen luonnon. Kaupungissa asuvilla voikin olla laajempi käsitys siitä, mitä luonto on. Stereotyyppisimmillään luonto on varmaankin järviä, niittyjä ja metsää, mutta kaupunkilaisille pienetkin puistoalueet, istutukset ja vaikkapa palstatontit voivat edustaa luontoa. Kuten eräs avovastauksen jättänyt kuvasi, Helsingin lähiössä luontoa voi edustaa metsäkaistale, johon eivät kuulu kaupungin äänet. Avovastauksia käsitellään tarkemmin luvun lopussa.

Kuva 6. Kaupunkimielikuvia vastaajaryhmittäin vuonna 2023 (keskiarvot kysymykseen *Miten vahvasti kaupunki tuo mieleesi seuraavia asioita?*, asteikko: 1=ei lainkaan - 5=erittäin paljon). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset, nuoret kaupunkilaiset, ruotsinkielinen väestö, päättäjät, maaseutuasiantuntijat, yrityspäättäjät ja media.

3.2.5. Maaseudun ja kaupungin vertailua

Maaseutu ja kaupunki asettuvat monessa aspektissa vastakkain: maaseutuun liitetään paljon kaupunkia vahvemmin perinteet, kun taas kaupunkiin yhdistetään vahvemmin sana moderni. Maalla on yhteisöllisempää, kaupungissa syrjäydytään. Kaupungissa on kulttuuria, maalla luontoa. Oman sisäryhmän positiivisen erottumisen hakeminen juuri ryhmien välisiä eroja korostamalla on sosiaalisen identiteetin teorian ydin (Tajfel ym. 1971, Tajfel & Turner 1979, 1986). Maalaisidentiteetin minäkäsitykseensä omaksunut vastaaja, joka on arvioinut maalaiset korkealle avoimuudessa, on siten taipuvainen mieltämään kaupunkilaiset vähemmän avoimiksi. Sisä- ja ulkoryhmämielikuvat ovat usein luonteeltaan vastakkaisia, ja sisäryhmän identiteetti rakentuu ulkoryhmäidentiteettien vastakohtana (Augoustinos ym. 2014, s. 31; Myyry ym. 2014, s. 95–97, 104).

Kulttuurin lisäksi kaupunki vertautuu positiivisesti maaseutuun vain vaihtelussa ja moderniuudessa. Muut kaupunkiin maaseutua vahvemmin yhdistetyt mielikuvat ovat stressi, syrjäytyminen ja kansantalouden rasite. Koska Maaseutubarometrin tutkimusintressi on maaseutu, on

jälleen tärkeä muistaa, että tarjotusta luettelosta voi puuttua sellaisia termejä, joissa kaupunki vertautuisi positiivisemmin maaseutuun. Kyselyn muotoilun muuttamiseen on kuitenkin barometrissa suhtauduttava varovaisesti. Jos mittaria ja mittayksiköitä muutetaan, aletaan mitata eri asioita.

Vaikka ympäristöystävällinen elämäntapa mielletään vahvemmin maaseudun ominaisuudeksi, ero kaupunkiin vaikuttaisi olevan vähitellen pienentymässä. Viitteitä maaseutumielikuvien lähestymisestä kaupunkiin liitettyihin oli jo vuoden 2020 barometrissa. Mahdollinen syy voisi olla, että yhä useampi vastaaja on joko itse ollut omaksumassa ympäristöystävällisempiä ratkaisuja kaupungeissa, tai ainakin tullut niistä tietoisemmaksi.

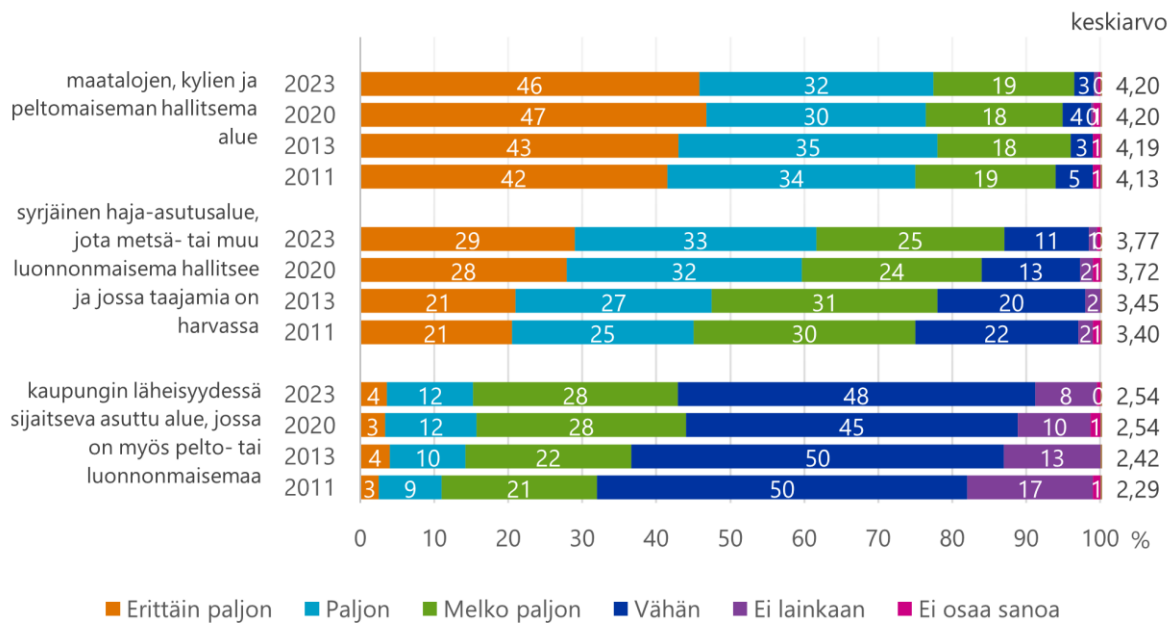
Maaseutumielikuvat ovat kaupunkimielikuvia vahvempia. Listan seitsemästätoista mielikuvasta suomen- ja ruotsinkieliset kansalaiset yhdistävät 12 maaseutuun vähintään melko paljon (keskiarvo yli 3). Kaupunkiin liitetään keskimäärin melko paljon vain 7 listan mielikuvista. Kaupunkimielikuvissa on toisaalta enemmän yksimielisyyttä kuin maaseutumielikuvissa. Kuten edellä esitetyistä tuloksista ilmenee, ei ole yksiselitteistä, millaista aluetta maaseudulla tarkoitetaan. Tämä voi osin selittää maaseutumielikuvien vaihtelua.

Myös maaseutuidentiteetin vahvuus verrattuna kaupunki-identiteettiin voi osin selittää maaseutumielikuvien vahvuutta. Maalaisiksi itsensä kokevista 62,5 prosenttia piti kyseistä identiteettiä itselleen melko tärkeänä tai erittäin tärkeänä, kun kaupunkilaisilla vastaava luku oli 23,2 prosenttia. Tätä suuremmalle osuudelle (27,5 %) kaupunkilaisista identiteetti ei ollut lainkaan tärkeä. Mitä keskeisempi ja tärkeämpi identiteetti vastaajalle on, sitä vahvemmin se ennustaa erojen maksimoimista sisä- ja ulkoryhmien välille positiivisen erottautumisen aikaansaamiseksi (Tajfel ym. 1971, Tajfel & Turner, 1979, 1986, Turner ym. 1987). Vastaavasti, jos kaupunkilaisidentiteettiä ei koe tärkeäksi, kaupunkimielikuvatkin ovat laimeampia.

3.2.6. Millainen alue on maaseutua?

Aluemielikuvia maaseudusta on tutkittu kahden kysymyksen avulla. Vastaajia on ensin pyydetty arvioimaan, miten hyvin lomakkeella mainitut kolme erilaista alueluonnehdintaa vastaavat heidän mielikuvaansa maaseudusta. Luonnehdinnat olivat "syrjäinen haja-asutusalue, jota metsä- tai muu luonnonmaisema hallitsee ja jossa taajamia on harvassa", "maatalojen, kylien ja peltomaiseman hallitsema alue" sekä "kaupungin läheisyydessä sijaitseva asuttu alue, jossa on myös pelto- tai luonnonmaisemaa". Sen jälkeen vastaajilta on kysytty, ovatko listatut 10 tarkemmin määriteltyä paikkaa heidän mielestään maaseutua.

Maaseutu on kaikilla barometrin mittauskierroksilla mielletty vahvimmin maatalojen, kylien ja peltomaiseman hallitsemaksi alueeksi. Kuvasta 7 näemme erilaisten aluemielikuvien osuvuuden vastaajien käsityksiin maaseudusta. Kaikkineen suomalaisten (tässä: suomenkieliseen kyselyyn vastanneiden) mielikuva maaseudusta on laajentunut. Vaikka ajatus maaseudusta "maatalojen, kylien ja peltomaiseman hallitsemana alueena" on ylivoimaisesti useimpien jatkama, sekä "syrjäinen haja-asutusalue, jota metsä- tai muu luonnonmaisema hallitsee ja jossa taajamia on harvassa", että "kaupungin läheisyydessä sijaitseva asuttu alue, jossa on myös pelto- tai luonnonmaisemaa", ovat alkaneet resonoida useampien silmissä maaseutuna. Mutta tuoreimmassakin kyselyssä kolmas vaihtoehto, joka viittaa kaupungin läheiseen maaseutuun, käy varsinaisesta maaseudusta vain 44 prosentille eli vajaalle puolelle vastaajista (erittäin paljon, paljon tai melko paljon).

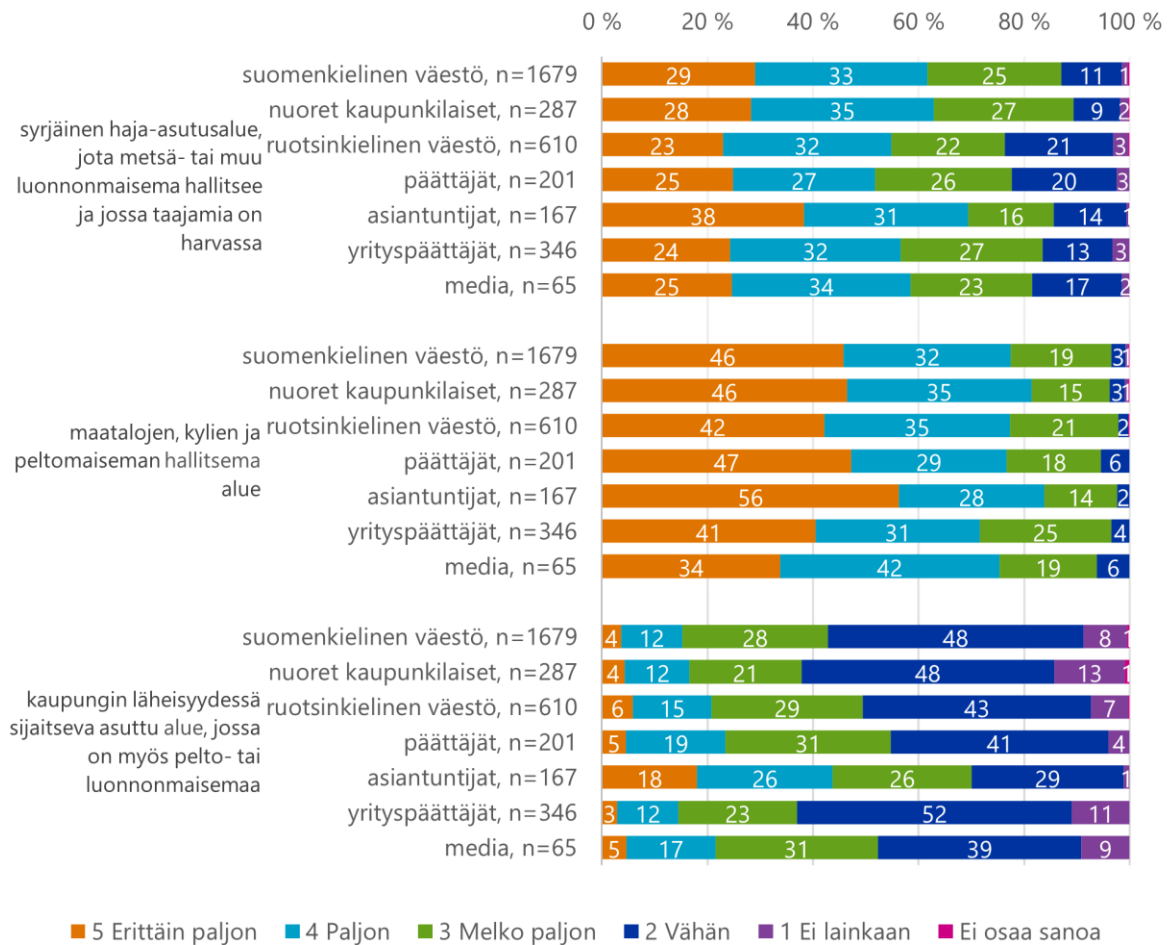

Kuva 7. Suomalaisten aluemieliä maaseudusta vuosina 2011–2023 (%-osuus vastaajaryhmästä sekä keskiarvot kysymykseen *Miten hyvin seuraavat alueet vastaavat mielikuvaasi maaseudusta?*). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset 2011 (n=1 620), 2013 (n=1 636), 2020 (n=1 788) ja 2023 (n=1 679).

Suomenkieliseen kyselyyn vastanneiden keskuudessa vähiten vaihtoehtoisista maaseutuun sopivana pidetään kaupungin läheisyydessä sijaitsevaa asuttua aluetta, jossa on myös pelto- tai luonnonmaisemaa. Heistä enemmistö (56 %) on sitä mieltä, että kuvaus vastaa heidän mielikuvaansa maaseudusta vain vähän tai ei lainkaan. Vuoteen 2020 verrattuna muutosta ei ole juuri tapahtunut, mutta koko aikasarjaa tarkasteltaessa on selvää, että ”ei lainkaan” -vastausten määrä on laskenut, ja suurin kasvu on tapahtunut ”melko paljon”-vastauksissa. Sen sijaan ”erittäin paljon” tai ”paljon” -vastausten osuus on pysynyt matalana (alle 15 %), ja kasvanut hyvin hitaasti vuoden 2011 12 prosentista vuoden 2023 16 prosenttiin.

Kaupungin läheisen maaseudun häilyvä aluemieliä maaseudun ja kaupungin rajapinnassa on kiinnostava, kun ottaa huomioon siellä asuvan väestön suhteellisen suureen määrän. Väestöosuuksissa se on ydinmaaseudun jälkeen toiseksi suurin maaseutualue, lähes 10 prosentilla väestöstä, kun harvaan asutulla maaseudulla vastaava osuus on runsaat 5 prosenttia, ja ydinmaaseudulla runsaat 12 prosenttia (Tilastokeskuksen maaseutuindikaattorit, tilanne vuoden 2022 lopussa).

Jos vielä tarkennamme uusimpiin tuloksiin, ydinmaaseutua ja harvaan asuttua maaseutua pidetään sängen yksimielisesti maaseutuna kaikkien vastaajaryhmien keskuudessa. Kaupungin läheisen maaseudun kuvaus taas hajottaa vastaajakuntaa enemmän (Kuva 8). Maaseutuasiat tuntuvat erottuvat muista, koska tämä alue vastaa hyvin heidän maaseutumielikuvaansa. Sen sijaan se vaikuttaa vastaavan heikosti nimenomaan yrityspäätäjien ja nuorten kaupunkilaisten maaseutumielikuva.

Kuva 8. Aluemielikuvia maaseudusta vastaajaryhmittäin vuonna 2023 (%-osuus vastaajaryhmästä kysymykseen *Miten hyvin seuraavat alueet vastaavat mielikuvaasi maaseudusta?*) Vastaajina suomenkieliset kansalaiset, nuoret kaupunkilaiset, ruotsinkielinen väestö, päättäjät, maaseutuasiantuntijat, yrityspäättäjät ja media.

Aineistomme antaa mahdollisuuden tarkastella mielikuvia maaseudusta alueina suhteessa edellä osoitettuun arvottaviin mielikuviin (*idyllinen* tai *dynaaminen maaseutu* ja *maaseutu rasitteena*). Se on tehty korrelaatioanalyysillä sekä vuoden 2011, että vuoden 2023 tuloksista. Korrelaatio kuvaa, ilmenevätkö tarkasteltavat muuttujat (aluemielikuva, arvottava mielikuva) yhdessä. Samalla se mittaa havaitun riippuvuuden voimakkuutta.

Taulukon 9 tulokset osoittavat, että *idyllinen maaseutu* liittyy vahvimmin mielikuvaan maaseudusta maatalojen, kylien ja peltomaiseman hallitsemana alueena (2011: $r=0.21$ ja 2023: $r=0.25$) ja vuoden 2023 barometrissa syrjäiseen haja-asutusalueeseen, jota metsä- tai muu luonnonmaisema hallitsee ja jossa taajamia on harvassa ($r=0.15$). Myös kaupungin läheisyydessä sijaitseva asuttu alue, jossa on myös pelto- tai luonnonmaisemaa, liittyy tilastollisesti merkitsevästi *idylliseen maaseutuun* (2011: $r=0.12$ ja 2023: $r=0.11$). *Dynaaminen maaseutu*-kuva liittyy vahvimmin mielikuvaan maaseudusta kaupungin läheisyydessä sijaitseva asuttuna alueena (2011: $r=0.12$ ja 2023: $r=0.16$) ja tämä korrelaatio on hieman vahvistunut. Vähiten *dynaaminen maaseutu* -mielikuva sopi ajatukseen maaseudusta syrjäisenä haja-asutusalueena ($r=0.02$ molempina vuosina). *Maaseutu rasitteena* -faktori ei saa uusimmassa barometrissa

tilastollisesti merkitseviä arvoja kuin yhteydessä mielikuvaan maaseudusta maatalojen, kylien ja peltomaisemien hallitsevana alueena, johon sitä ei yhdistetä ($r=0.11$). Vuoden 2011 barometrissa se liittyi heikosti (mutta tilastollisesti merkittävästi) mielikuvaan syrjäisestä haja-asutusalueesta, mutta tätä yhteyttä ei ole enää havaittavissa uusimman barometrin vastauksissa.

Taulukko 9. Arvottavien ja aluemielikuvien väliset korrelaatiot vuosina 2011 ja 2023. Vastaajina suomenkieliset kansalaiset 2011 ($n=1\ 620$) ja 2023 ($n=1\ 647$).

Muuttuja	Idyllinen maaseutu		Dynaaminen maaseutu		Maaseutu rasitteena	
	2011	2023	2011	2023	2011	2023
syrjäinen haja-asutusalue, jota metsä- tai muu luonnonmaisema hallitsee ja jossa taajamia on harvassa	0.033*	0.145***	-0.026	0.021	0.055**	-0.014
maatalojen, kylien ja peltomaiseman hallitsema alue	0.213**	0.246***	0.059**	0.082***	0.002	-0.105***
kaupungin läheisyydessä sijaitseva asuttu alue, jossa on myös pelto- tai luonnonmaisemaa	0.120**	0.106***	0.194**	0.164***	-0.031	0.024

* $p<0.05$, ** $p<0.01$, Pearson (2011 luvuissa); *** $p<0.05$, Pearson (2023 luvuissa)

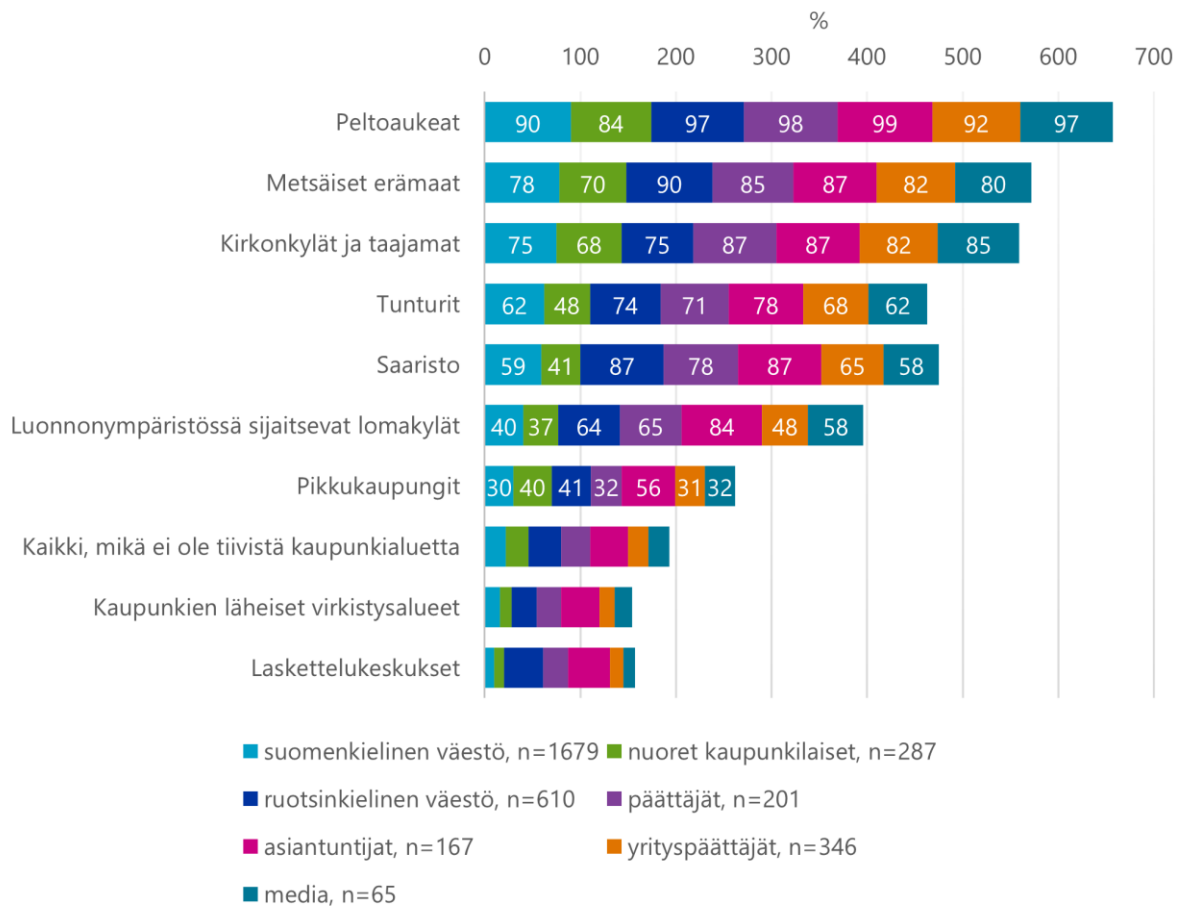
Kokonaisuudessaan tarkasteltuna voidaan edelleen todeta, että mielikuvat maaseudusta idyllinä sekä maatalojen, kylien ja peltomaiseman hallitsemana alueena ovat vastaajien keskuudessa sitkeitä ja selvästi vahvempia kuin muunlaiset mielikuvat. Korrelaatioanalyysi todistaa, että nämä kaksi mielikuvaa myös liittyvät toisiinsa eli esiintyvät yhdessä. *Idyllinen ydinmaaseutu* näyttää siis hallitsevan suomalaisten mielikuvaa maaseudusta. Käsitys *dynaamisesta maaseudusta*, jota kuvaa kaupungin läheinen maaseutu, on samalla hivenen vahvistunut. Samaa aikaan kaupungin läheinen maaseutu osuu kolmesta maaseutualuekuvauksesta vähiten vastaajien maaseutukuvaan, vaikka sen tunnistaminen maaseuduksi on hitaasti yleistymässä.

Jos taas peilataan maaseutualuekuvauksia alueidentiteetteihin, kaupunkilaisiin ja kaksoisidentiteetin omaaviin verrattuna maalaisiksi identifioituvista suurempi osuus mieltää ensimmäisten kahden kuvauksen ("syrjäinen haja-asutusalue, jota metsä- tai muu luonnonmaisema hallitsee ja jossa taajamia on harvassa" ja "maatalojen, kylien ja peltomaiseman hallitsema alue") vastaavan maaseutumielikuvaansa erittäin paljon. Kolmas alue ("kaupungin läheisyydessä sijaitseva asuttu alue, jossa on myös pelto- tai luonnonmaisemaa") ei sen sijaan kuulu maaseutuun maalaisten mielestä juuri sen enempää kuin muidenkaan aluetyyppi-identiteettiryhmien mielestä. Kaupungin läheinen maaseutu vaikuttaa siten jäsentymättömimmältä ja epäselvimmältä maaseudun lajilta.

Kansalaisten alueellinen maaseutumielikuva vaikuttaa siis laajentuneen kuluneen yli kymmenen vuoden aikana, jona Maaseutubarometriä on toteutettu. Oletusarvona näyttäisi olevan, että maaseutua edustaa edelleen maatalous- ja kylämaisemaan liittyvä alue. Kaupungin läheisyys vähentää selvästi alueen maaseutumaisuutta, vaikka siellä olisi myös peltoa tai luonnonmaisemaa.

3.2.7. Millainen paikka on maaseutua?

Aluemielikuvien lisäksi barometrissa on listattu joukko rajatumpia paikkoja, ja kysytty, ovatko ne vastaajien mielestä maaseutua. Kuvassa 9 on esitetty kyllä-vastausten osuudet vastaajaryhmittäin. Kuten aiempinakin vuosina, vahvasti jaettua maaseutumielikuvaa vastaavat peltoaukeat, metsäiset erämaat sekä kirkonkylät ja taajamat. Suurin osa (75 % tai enemmän) suomen- ja ruotsinkielisistä kansalaisista on vastannut näiden paikkojen olevan maaseutua. Enemmistö heistä hyväksyi myös tunturit ja saariston maaseuduksi. Vähiten maaseutuna pidetään kaupunkien läheisiä virkistysalueita ja laskettelukeskuksia. Maaseutubarometrissa 2020 maaseutumielikuva vaikutti hieman laajentuneen sekä harvaan asuttuun että kaupunkien läheiseen maaseutuun päin. Uusimmassa mittauksessa laajentuminen vaikuttaisi pysähtyneen ja ottaneen joiltakin osin hieman takapakkiakin erityisesti kaupungin läheisen maaseudun osalta.

Kuva 9. Näkemyksiä eri paikoista maaseutuna vastaajaryhmittäin vuonna 2023 (*kyllä*-vastausten %-osuudet kysymykseen *Ovatko seuraavat paikat mielestäsi maaseutua?*). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset, nuoret kaupunkilaiset, ruotsinkielinen väestö, päättäjät, maaseutuasiantuntijat, yrityspäätäjät ja media.

Vuonna 2020 ”pikkukaupungit” oli muodossa ”pikkukaupungit ja paikalliskeskukset”, mikä vastasi vastaajien maaseutukäsitystä paremmin kuin aiempien vuosien pelkkä ”pikkukaupungit”. Uusimpaan barometriin kohta on muutettu takaisin muotoon ”pikkukaupungit”, mutta kyllä-vastausten määrä on jäänyt lähes vuoden 2020 tasolle. Kohta ”kaikki, mikä ei ole tiivistä kaupunkialuetta” miellettiin maaseudeksi selvästi aiempaa useammin vuonna 2020, mistä nousu on sittemmin vähän tasoittunut.

Vastaajaryhmiä vertailtaessa saaristo, luonnonympäristössä sijaitsevat lomakylät ja laskettelukeskukset aiheuttavat eniten erimielisyyttä. Maaseutuasiantuntijat pitävät lomakylä maaseutuna selvästi muita vastaajaryhmiä enemmän (84 % kyllä-vastauksia). Maaseutuasiantuntijoilla on muutenkin selvästi laajin maaseutukäsitys. Saaristo puolestaan on ruotsinkielisillä kansalaisilla selvästi vahvempi osa maaseutukäsitystä kuin muissa ryhmissä. Saariston tärkeys suomenruotsalaisille vastaajille näkyy myös avovastauksissa. Laskettelukeskukset mielletään maaseudeksi kaiken kaikkiaan heikosti, mutta ruotsinkieliset kansalaiset ja maaseutuasiantuntijat ovat muihin ryhmiin verrattuna valmiimpia laskemaan ne mukaan maaseutukäsitykseensä. Suomalaiskieliset kansalaiset pitävät pikkukaupunkeja ryhmistä vähiten maaseutuna (30 %, vs. korkein maaseutuasiantuntijoiden 56 %). Suppein maaseutumielikuva on yrityspäätäjillä.

Kysymyksen *Miten hyvin seuraavat alueet vastaavat mielikuvaasi maaseudusta?* jälkeen vastaajilla on ollut mahdollisuus kirjoittaa omin sanoin, millainen alue annettujen vaihtoehtojen lisäksi on heille maaseutua (Taulukko 10). Vastauksissa on käsitelty myös laajemmin maaseudun ominaispiirteitä ja määritelmiä sekä tulevaisuudenkuvia. Myös maaseudun määrittelemisen haasteellisuus ja erilaisten maaseutujen olemassaolo eri puolilla Suomea on nostettu esille. Maaseudun moninaisuuden näkökulmasta onkin ymmärrettävää, ettei vastauksissa synny yksimielisyyttä esimerkiksi maaseudun palveluiden saatavuuden tasosta.

Aineistossa korostuu aiemmin käsitellyistä tuloksista tutut teemat: pellot ja maatalouden muokkaama ympäristö, stressittömyys ja luonnon läheisyys. Maaseutua on määritelty myös sen kautta, mikä alueen suhde ja etäisyys on kaupunkiin ja palveluihin nähden. Erään vastaajan sanoin, ”maaseudun vastakohta yhdellä sanalla sanottuna on kaupunki”. Fyysisen etäisyyden kaupunkiin lisäksi oleellista on vastausten perusteella etäisyys muihin ihmisiin. Asutus on maaseudulla harvempaa kuin kaupungissa, mutta maaseutuun kaupunkia vahvemmin yhdistetty yhteisöllisyys nousee tärkeäksi myös avovastauksissa. Maaseutua luonnehditaan yhteen hiileen puhaltavien ihmisten yhteisöksi, jossa etäisyydestä huolimatta tunnetaan toiset nimeltä ja tarpeen tullen voi luottaa saavansa apua. Aiemmin käsitellyistä mielikuvavastauksista myös maaseutuun vahvemmin liitetyt perinteet sekä stressittömyys on mainittu avovastauksissa. Näiden positiivisten mielikuvien käänköpuolena on mainittu muutosvastaisuus sekä maaseudun yhteisöjen sisäänpäin kääntyneisyys. Maalasiin ihmisinä ei siis liitetä pelkästään positiivisia mielikuvia. Tällaista mielikuvavaihtoehtoa ei ole monivalintakysymyksissä ollut mukana.

Taulukko 10. Maaseutumielikuvia avoimissa vastauksissa.

Avoimia vastauksia maaseutumielikuvista
<i>"Talo, pelto ja hiekkatie."</i>
<i>"Tilan tuntu ja luonnon keskeisyys"</i>
<i>"Maatila"</i>
<i>"Metsäinen, rauhallinen alue kohtuullisen matkan päässä kyläkeskuksesta ja lähimmästä kaupungista."</i>
<i>"Harvaan asutut korvet."</i>
<i>"Alue, jossa elinkeinot saavat alkunsa maasta ja metsästä sekä ympärillä olevasta tilasta."</i>
<i>"Näistä ei puhuta mutta esim. Helsingin lähiössä on metsäkaistale johon ei kuulu kaupungin äänet. Törmäsin tähän ystäväni tytär asui siinä lähellä ja sanoi että lähdetään metsään. Se veti sanattomaksi että olin että wau."</i>
<i>"Paikka, jonne tulisi istuttaa puita hiiltä sitomaan."</i>
<i>"Vireä, yhteen hiileen puhaltavien, luontoa arvostavien asuinalue, jossa ihmiset, eläimet ja luonto elävät vuorovaikutuksessa"</i>
<i>"Kaupungin tulevaa asuntoaluetta ja teollisuusaluetta."</i>
<i>"Landsbygden är i en förändrings process, där många aktörer påverkar. Bygandet av alternativa energi källor har ökat, landsbygden fylls av vind och havskraftverken, detta har kräver mycket av kommunerna!"</i>
<i>"Kaupungeissa sijaitsevat eläintilat ja hevostallit tuovat myös maaseudun kaupunkiin ja on piristävä ja tärkeä osa kaupunki kulttuuria ja kiva, että kaupungeistakin löytyy "pala maaseutua". Tällaisissa paikoissa mieli lepää, stressi haihtuu ja tulee rauhallisempi olo."</i>
<i>"Svårt att svara på då det finns så många olika landsbydstyper."</i>
<i>"Skärgårdsbyar längs kusten. Genuina och värdefulla miljöer"</i>

Konkreettisesti maaseutua määritellään avovastauksissa erityisesti peltojen, metsän, loma-asutuksen ja maatalouden tuotannon kautta. Myös järven tai meren läheisyys toistuu useissa vastauksissa. Erityisesti ruotsinkielisten kansalaisten vastauksissa korostuu saariston ja rannikon merkitys maaseutumaisemana. Saaristolaisuus nousi esille myös identiteettitehtäjänä ruotsinkielisillä kansalaisilla aiemman luvun avovastauksien käsittelyssä. Asutus maaseudulla on pelkistettyä, ja loma-ajan asutuksen tai mökkien rooli korostuu. Maaseudun luonto on myös eläinten asuinpaikka, ja ihmiset, eläimet ja luonto elävät vuorovaikutuksessa. Rauhallisten metsäalueiden ja erilaisten eläintilojen mainitaan tuovan maaseudun kaupunkiin, mikä koetaan selvästi positiivisena asiana. Abstraktimpia maaseutuun yhdistettyjä käsitteitä ovat rauha, hiljaisuus, kauneus ja aitous.

Maaseudun maisema, jossa oleellista on väljyys ja luonto, näyttäytyy osassa avovastauksissa olevan uhattuna. Erityisesti vaihtoehtoisten energialähteiden kuten tuulivoimaloiden rakentamiseen suhtaudutaan kriittisesti. Yksi vastaajista kirjoittaa infrastruktuurin, siirtolinjojen ja tuulipuistojen uhkaavan muuttaa maaseudun teollisuusalueen kaltaiseksi. Maaseudulla koetaan olevan käynnissä muutosprosessi, jonka myötä suojelemisen arvoinen maisema uhkaa täyttyä erilaisista voimaloista. Maaseutu on jotakin, mikä voi mennä pilalle vääränlaisen rakentamisen ja luonnonvarojen käytön seurauksena. Pellot, jotka nekin ovat ihmisen aikaansaannosta ja

ylläpitämiä, koetaan osaksi säilyttämisen arvoista kulttuurimaisemaa, toisin kuin moderniin energiatuotantoon liittyvä ympäristön muokkaus. Yhden vastaajan sanoin:

“Luonnonmaisema voi olla harhaanjohtava käsite, sillä maaseudun asumaton osakin on vahvasti kulttuurivaikutteista. Esim. metsätalousalueet metsäautoteineen laskisin kulttuurimaisemaksi.”

Pellot linkittyvät maaseudun rooliin ruoan tuottajana, ja talousmetsätkin tarjoavat luonnonrauhaa, mustikkapaikkoja sekä tietenkin sitovat hiiltä. Maaseudun luonto näyttäytyy voimavarana, jolla on roolinsa koko Suomen kannalta. Vääränlainen maaseudun hyödyntäminen nähdään uhkana luonnolle ja kulttuurimaisemalle, jota tulisi suojella.

Maaseutu on vastaajille enemmän kuin vain fyysinen ympäristö, jonne se paikallistetaan, tai stressitön ja yhteisöllinen elämäntapa, joka siihen liitetään. Ympäristön lisäksi maaseudun merkitys ja rooli esimerkiksi tulevaisuuden energiantuotannon ja sen myötä Suomen omavaraisuuden kannalta on muuttuva ja neuvottelun alainen asia. Maaseutuun vahvasti yhdistetty väljyys voi olla valjastettavissa tulevaisuuden voimavaraksi esimerkiksi tuulipuistojen muodossa, mutta tärkeinä pidettyjen luonnon, perinteiden ja viihtyisän ympäristön kustannuksella, kokevat vastaajat.

4. Asuminen ja muuttoaikheet

Nostoja luvusta:
Barometrien 2011–2023 aikasarja osoittaa johdonmukaisesti, että useampi suomalainen haluaisi asua maaseudulla, kuin siellä asuu. Viimeisimmän vuoden 2023 barometrin mukaan 39,2 prosenttia haluaisi asua maaseudulla, kun siellä asuu nyt 27 prosenttia väestöstä.
Haja-asutusalueella asuminen kiinnostaa vähiten yksinasuvia. Heille toiveasuinpaikka oli pieni tai keskisuuri kaupunki. Sen sijaan lapsiperheitä kiinnostaa haja-asutusalueella asuminen, mutta lasten lukumäärän lisääntyminen ei lisää kiinnostusta. Eniten haja-asutusalue houkuttelee perheitä, joissa lapsia on yhdestä kolmeen, nelilapsinen perhe suosii jo kaupungin laitoja ja lähiöitä 2023 barometrin mukaan.
Maaseudulta kaupunkiin tai kaupungista maaseudulle muuttamista aikovien määrät ovat pysyneet maltillisina (11–16 %) kaikissa Maaseutubarometreissa.
Aikeet muuttaa maaseutumaisempaan ympäristöön ovat lisääntyneet hieman vuodesta 2020. Vuoden 2020 barometrissa suomalaisista 27,6 prosenttia oli aikeissa muuttaa maaseutumaisempaan asumiseen, vuonna 2023 se oli 32,8 prosenttia. Aikomus muuttaa kaupunkimaisempaan asumiseen on laskenut vuoden 2020 30 prosentista 28 prosenttiin vuonna 2023.
Barometrin 2023 tulosten mukaan aikeita muuttaa kaupunkimaisempaan ympäristöön on vähemmän kuin aiemmin. Kiinnostus on vähentynyt erityisesti kaupungin läheisellä maaseudulla asuvien keskuudessa.
Maaseutuasuminen kiinnostaa miehiä jonkin verran enemmän kuin naisia, mutta naisten kiinnostus maaseutuasumista kohtaan on lisääntynyt.

Maaseutu ei ole enää pitkiin aikoihin määrittynyt alkutuotannon elinkeinojen, kuten maa- ja metsätalouden kautta, vaikka maatalojen ja peltojen leimaama kulttuurimaisema leimaa edelleen useiden maaseutumielikuvaa (ks. luku 3). Kansallisen kaupunki-maaseutu-alue-typologian kuntaluokituksen (Helminen ym. 2020) mukaan suomalaisista 27 prosenttia asui vuoden 2022 lopussa vakituisesti maaseutukuntatyypeissä: 10 prosenttia kaupungin läheisen, 12 prosenttia ydinmaaseudun ja 5 prosenttia harvaan asutulla maaseudun kunnissa. Maaseutukuntatyypeillä asuvista 9 prosenttia toimi alkutuotannon ammattiteissa (tilastoaineiston lähde: Tilastokeskus, Maaseutuindikaattorit). Suurin osa maaseutuväestöstä on maaseudulla siksi, että he asuvat siellä, eli meillä on lähtökohtaisesti ensi sijassa asumismaaseutu.

Barometreissa on mitattu sitä, miten haluttu maaseutu on asumispaikkana, miten moni asuu toiveidensa mukaisella alueella, ja miten moni suunnittelee muuttoa maaseudulle tai sieltä pois. Esitämme seuraavassa näiden keskeiset tulokset. Monipaikkaista asumista tarkastellaan luvussa 5.

4.1. Maaseutuasumisen suosio pysyy ja kasvaa, asumisen väljyys puhuttelee aiempaa enemmän

Mieluisinta vakinaista asuinpaikkaa on kysytty kaikissa toteutetuissa kyselyissä (Taulukko 11). Vuosilta 2011 ja 2013 vastaukset kattavat suomenkieliseen kyselyyn vastanneet. Vuonna 2011 yli viidenneksen (22 %) mieluisin asuinpaikka oli maaseudun haja-asutusalueella, ja 14 prosenttia toivoi sen sijaitsevan maaseudun taajamassa. Maaseudulla halusi silloin asua vakituisesti reilu kolmannes (36 %) vastaajista, kun 22 prosenttia heistä asui näillä alueilla. Pikkukaupungissa tai ison kaupungin laidoilla olisi mieluiten asunut molemmissa noin viidesosa (19 %) vastanneista. Suomessa ison kaupungin keskustassa olisi asunut vakinaisesti mieluiten 13 prosenttia vastaajista, kun 17 prosenttia heistä asui siellä. 8 prosenttia vastaajista ilmoitti silloin toiveasuinpaikakseen alueen, joka ei olisi selkeästi sen paremmin maaseutua kuin kaupunkiakaan. Ulkomailla halusi asua vakinaisesti 4 %. Vakinaisen asuntonsa toivoi ulkomaille 4 prosenttia vastaajista.

Vuonna 2011 merkittävää oli, että useampi olisi halunnut asua maaseudulla (36 %) kuin ilmoitti asuvansa siellä (22 %). Ison kaupungin keskustan asukkaita taas oli enemmän (17 %) kuin siellä olisi halunnut asua (13 %). Pikkukaupungit olivat enemmän vastaajien mieleen (19 %) kuin isojen kaupunkien keskustat (13 %).

Seuraavassa Maaseutubarometrissa vuonna 2013 kuva oli samansuuntainen: joka kolmas suomalainen olisi halunnut asua vakituisesti maaseudulla, mutta todellisuutta se oli vain viidennekselle kansasta. Yli puolet (51 %) kansalaisista asui tuolloin isossa kaupungissa – joko sen keskustassa tai laidoilla – mutta vain 38 prosenttia piti sitä toiveidensa mukaisena asumisena.

Verrattuna aiempaan kyselyyn, vuonna 2013 maaseudun haja-asutusalueen suosio oli hieman laskenut, ja maaseudun taajamien puolestaan noussut. Kokonaisuudessaan maaseudun suosio oli kutakuinkin yhtä suuri (36 ja 35 %). Sen sijaan suosiotaan olivat lisänneet pikkukaupungit ja isojen kaupunkien laidat, mutta ison kaupungin keskustat kiinnostivat edelleen vain 13 prosenttia vastaajista.

Vuoden 2020 barometrissa maaseutua toiveasuinpaikkanaan piti kolmannes (32,6 %) vastaajista. Haja-asutusalueen suosio oli laskenut vuoden 2011 tasosta 6,4 prosenttiyksikköä, ja maaseudun taajaman (tai kirkonkylän) suosio pysynyt vuoden 2013 tasolla. Pikkukaupunkiin oli nyt liitetty myös keskisuuret kaupungit, mutta suosio oli pysynyt vuoden 2013 tasolla. Ison kaupungin lähiö tai laidat olivat menettäneet suosiotaan, mutta ison kaupungin keskustat hieman lisänneet vetovoimaansa. Edelleen useampi halusi asua maaseudulla kuin siellä asui, ja useampi asui ison kaupungin alueella kuin mitä halusi asua.

Vuoden 2020 barometrin jälkeen koettiin koronapandemia. Uusimmassa barometrissa 2023 maaseudun suosio lisääntyi mieluisimpana asuinpaikkana 39,2 prosenttiin, mikä on tähänastisista barometreista huomattavin osuus. Merkittävää on, että haja-asutusalue on ensimmäistä kertaa suositumpi kuin maaseudun taajama tai kirkonkylä. Ison kaupungin lähiöt ja laidat ovat menettäneet suosiotaan, ja ison kaupungin keskusta palannut 13 prosenttiin. Kun suomalaisista asui vuonna 2023 aluetypologian mukaisissa kaupunkikunnissa 73 prosenttia ja maaseutukunnissa 27 prosenttia, yhä useampi asui mieluummin väljemmässä paikassa kuin missä asuu. Kiinnostavaa vuoden 2023 tuloksessa on myös keskikokoisten ja pienten kaupunkien suosion väheneminen. Toivealueena se oli 18,3 prosentilla vastaajista. Kaikkineen jokin

kaupunkialue (isoista pieniin) oli vuoden 2023 barometrissa asuinpaikkatoiveissa huomattavin osuus (48 %), kun siellä asuu 73 prosenttia suomalaisista. Kiinnostus sellaisia alueita kohtaan, jotka eivät ole selkeästi joko maaseutua tai kaupunkia, on pysynyt johdonmukaisesti kahdeksan prosentin pinnassa, samoin ulkomaat mieluisimpana asuinpaikkana on kiinnostanut säännöllisesti neljästä viiteen prosenttia vastaajista.

Taulukko 11. Suomalaisen mieluisin vakinainen asuinpaikkani vuosina 2011–2023 (%-osuus vastaajaryhmästä). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset 2011 (n=1 620) ja 2013 (n=1 636), sekä *kaikki suomalaiset* 2020 (n=2 367) ja 2023 (n=2 289).

Mieluisin vakinainen asuinpaikkani olisi...	% vastaajista 2011	% vastaajista 2013	% vastaajista 2020	% vastaajista 2023
Suomessa maaseudulla haja-asutus-alueella	22	18	15,6	20,6
Suomessa maaseudulla taajamassa (tai kirkonkylässä*)	14	17	17	18,6
Suomessa (keskikokoisessa tai*) pikkukaupungissa	19	22	21,4	18,3
Suomessa alueella, joka ei ole selkeästi joko maaseutua tai kaupunkia*	8		8	7,5
Suomessa ison kaupungin (lähiössä tai*) laidoilla	19	25	18	17,2
Suomessa ison kaupungin keskustassa	13	13	15	13
Ulkomailla	4	4	5	4,8
En osaa sanoa**	1	1		

* ja ** Vaihtoehdot ja muotoilut vaihdelleet tai tarkentuneet hieman vuosien välillä

Miehistä 40 prosenttia ja naisista 38 prosenttia piti haja-asutusalueita tai taajamaa tai kirkonkylää maaseudulla mieluisimpana asuinpaikkana (ks. Liite 1). Sukupuoliero on tasoittunut verrattuna vuoteen 2020, jolloin miehistä 37 prosenttia ja naisista 30 prosenttia piti maaseutua mieluisimpana asuinpaikkana. Maaseutu houkuttelevana vakinaisen asumisen paikkana on yleistynyt etenkin naisilla siitä huolimatta, että perus- ja muiden arjen palveluiden helppo saatavuus ovat hyvän elämän kannalta selvästi tärkeämpiä naisille kuin miehille. Kaiken kaikkiaan erot eri paikkatyyppien suosimisen osalta ovat miehillä ja naisilla vähäisiä vuonna 2023. Tarkempi tutkimus kaupunkiasumisen suosion heikkenemisen syistä olisi tarpeen. Yksi mahdollinen selitys on kokemus peruspalvelujen saatavuuden heikentymisestä myös kaupungeissa (ks. luku 6, Kuva 37).

Vuonna 2022 toteutettiin asuinseudun valintaan, muuttopäätöksiin ja muuttohalukkuuteen liittyvä kyselytutkimus maaseudulle vakituiseksi tai vapaa-ajan asukkaaksi muuttoa harkitseville kaupunkilaisille (Voutilainen ym. 2023a, 2023b). Tulosten mukaan asumiseen liittyvistä valintatekijöistä merkityksellisimpiä olivat pääsy luontoon, asumisen hinta-laatu-suhde ja nykyiseen elämänvaiheeseen sopiva asumismuoto. Ilmapiiriin liittyvistä tekijöistä asuinseudun valintaan vaikutti eniten mahdollisuus asua ja elää omassa rauhassa. Siten maaseudun niin sanottuja perinteisiä ja aiemminkin havaittuja myönteisiä piirteitä arvostettiin tässäkin kyselyssä. Kuitenkin erityisesti yksilötasolla vallitseva elämäntilanne vaikuttaa asuinseudun valintaan ja eri tekijöiden painoon. Kuitenkin monet elämisen reunaehdot, elämäntilanne ja arvostukset määrittävät sitä, minne muutetaan, mistä muutetaan ja minne jäädään. Maallemuuton ja maalla asumisen edistämiseksi eri asukas- ja muuttajaryhmien tunnistaminen ja profilointi,

myös monipaikkainen väestö huomioiden, on tärkeää. (Voutilainen & Vihinen 2023; Voutilainen ym. 2023a; 2023b.)

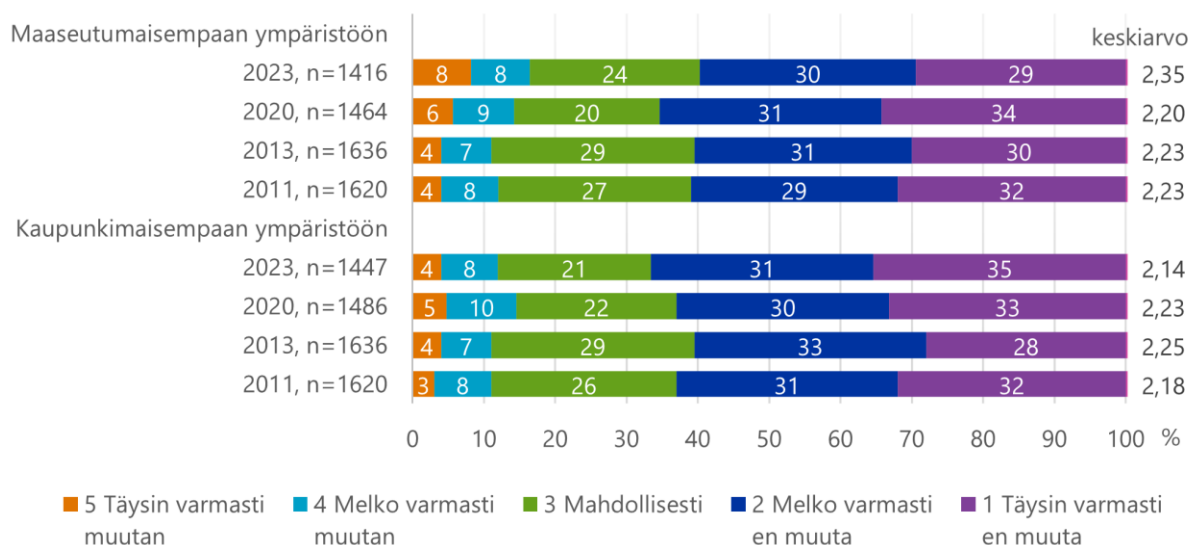
Tarkastelimme barometrissamme asumismielityksiä myös kotitalouden kokoonpanon ja koon mukaan suomenkielisten vastaajien osalta. Haja-asutusalueella asuminen kiinnosti vähiten (13 %) yhden hengen talouksissa asuvia vastaajia. Viidesosalle yksin asuvista keskikokoinen tai pikkukaupunki oli mieluisin asuinpaikka. Suomenkielisistä lapsitalouksista 28 prosenttia piti haja-asutusaluetta mieluisimpana vakinaisena asuinpaikkana. Ison kaupungin keskustassa, lähiössä tai laidoilla asuminen houkutteli eniten yksin asuvia ja lapsettomia pareja. Noin viidesosalle lapsitalouksista mieluisin vakituinen asuinpaikka oli ison kaupungin lähiössä tai laidoilla, mutta ison kaupungin keskustassa asuminen kiinnosti ryhmää selvästi vähemmän (8 %). Yhden, kahden tai kolmen lapsen perheille haja-asutusalue oli vaihtoehtoista houkuttelevin asuinpaikka. Isoimmille lapsiperheille (neljä lasta tai enemmän) selvästi suosituin (41 %) vaihtoehto oli ison kaupungin lähiössä tai laitamilla. Lapsiperheitä siis kiinnosti haja-asutusalueella asuminen, mutta lapsiluvun lisääntyminen ei kasvattanut kiinnostusta, ja eniten haja-asutusalue houkutteli perheitä, joissa lapsia oli kaksi (34 % ryhmästä).

Ruotsinkielisillä kansalaisilla ison kaupungin keskustassa asuminen kiinnosti selvästi eniten (22 %) yksin asuvia. Lapsiperheille haja-asutusalue ja keskikokoinen tai pikkukaupunki olivat suunnilleen yhtä mieluisia vakituisen asuinpaikan vaihtoehtoja. Haja-asutusalue oli kaikkiaan suosituin vaihtoehto ruotsinkielisten kuin suomenkielisten vastaajien keskuudessa. Ruotsinkielisten kansalaisten vastauksia ei ollut riittävästi siihen, että luotettavaa vertailua lasten määrän vaikutuksesta ollut mahdollista toteuttaa. Haja-asutusalueella, maaseudun taajamassa tai kirkonkylässä asuminen vaikuttaisi kuitenkin kiinnostavan enemmän ruotsinkielisiä kolmen tai useamman lapsen talouksia kuin suomenkielisiä samankokoisia lapsiperheitä. Isossa kaupungissa asuminen vastaavasti kiinnosti ruotsinkielisiä lapsitalouksia vielä vähemmän kuin suomenkielisiä. Ruotsinkielisten kansalaisten vastausjakaumat kysymykseen *Mieluisin vakinainen asuinpaikka* on esitetty sukupuolen, iän ja puoluekannan mukaan liitteessä 2.

4.2. Muuttoaikeet maltillisia, maaseutu kiinnostaa nyt kaupungeja enemmän

Muuttoaikeita maaseudulta kaupunkiin ja kaupungista maaseudulle on kysytty kaikissa neljässä barometrissa. Kokonaisvaikutelman mukaan huomattavia muuttovirtoja ei ole ollut aiemmin suunnitteilla sen enempää maaseudulta kaupunkiin kuin kaupungeista maaseudullekaan, eikä niitä ole nytkään odotettavissa. Suurin osa vastaajista on sitä mieltä, että asuu melko varmasti tai täysin varmasti vastaavalla alueella kuin nykyisinkin. Muuttoa suunnitteli noin 11–16 prosenttia vastaajista.

Aiemmissa barometreissa aiheet maaseudulta kaupunkimaiseen ympäristöön muuttoon ovat olleet samaa luokkaa kuin aiheet siirtyä kaupunkimaisesta ympäristöstä maaseutumaisempaan. Kun otetaan lukuun myös mahdollisesti aluetyyppiä vaihtavat, muuttoaikeet ovat olleet aavistuksen verran suurempia kaupunkimaisen ympäristön suuntaan. Sen sijaan 2023 kyselyssä täysin tai melko varmasti maaseutumaiseen ympäristöön muuttavia oli suomenkielisten kansalaisten joukossa 16 prosenttia, kaupunkimaiseen vain 12 prosenttia. Kun mukaan otetaan myös mahdollisesti muuttavat, maaseutumaisempaan asumiseen muuttoa suunnitteli 40 % vastaajista ja vastakkaiseen suuntaan eli kaupunkimaisempaan asumiseen muuttoa suunnitteli 33 % vastaajista (Kuva 10).

Kuva 10. Suomalaisen tulevaisuuden muuttoaiheet maaseutumaisempaan ja kaupunkimaisempaan ympäristöön vuosina 2011–2023 (%-osuus vastaajaryhmästä sekä keskiarvot kysymykseen *Aiotko lähitulevaisuudessa (10 vuoden sisällä) muuttaa?*). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset.

Kun mukaan otetaan vuoden 2023 barometrin molemmat kieliryhmät (Kuva 11), maaseutumaisempaan ympäristöön aikoo eli aikoo joko varmasti, melko varmasti tai mahdollisesti muuttaa joka kolmas (33 %) vastaaja. Vuoden 2020 barometrissa vastaava luku oli 28 prosenttia, eli kiinnostus maaseutumaisempaan asumiseen on lisääntynyt. Kuvasta 12 näemme, että aikomus muuttaa kaupunkimaisempaan asumiseen on vähentynyt vuosien 2020 ja 2023 barometreissa 30 prosentista 28 prosenttiin.

On huomattava, että kyseessä on vakituinen asuminen, eli tulokset eivät liity kakkosasumisen lisääntymiseen. Vähäinen muuttokiinnostus kaupunkia kohtaan voi vaikuttaa ristiriitaiselta, kun tiedämme, että vakituinen asuminen on keskittynyt yhä selvemmin kuluneiden yli kymmenen vuoden aikana. Ilmiötä selittänee osaltaan se, että maan sisällä(kin) muuttavat ovat suurelta osin (Tilastokeskus 2020) vieraskielisiä. Barometrit ovat olleet vuosina 2011 ja 2013 vain suomenkielisiä, ja vuodesta 2020 lähtien suomen- ja ruotsinkielisiä. Kunhan barometri jatkossa saavuttaa myös maahanmuuttajat, kokonaiskuva saattaa hieman muuttua. Ulkomaa-laistaustaiset, maan sisällä muuttavat henkilöt siirtyvät useimmiten muista kaupungeista pääkaupunkiseudulle, joten heidän muuttohalunsa eivät välttämättä erottuisikaan tällä kysymysmuotoilulla.

Paikkariippumattomuuden lisääntyminen voi selittää kiinnostuksen lisääntymistä maaseutumaisempaan ympäristöön. Samaan suuntaan voi vaikuttaa väestön ikääntyminen. Osa eläköityivistä, hyväkuntoisista kansalaisista suosii työvelvollisuksistaan vapauduttuaan väljempää ja luonnonläheisempiä asuinalueita. Riittävästi ikäännyttyään heidän muuttovirtansa voi kääntyä jälleen toiseen suuntaan. Lisäksi vapaa-ajan monipaikkaisuuden näkökulmasta eläkeikäiset ovat keskeinen väestöryhmä, sillä huomattava osa vapaa-ajan asuntojen omistajista on eläkeikäisiä (Voutilainen ym. 2021). Vapaa-ajan asunto saattaa myös muuttua vakituiseksi asunnoksi ja vapaa-ajan asuminen vakituiseksi asumiseksi esimerkiksi silloin, kun jättäytyään pois työelämästä.

Muuttohalukkuuden muutoksia arvioitaessa on hyvä pitää mielessä yleisempi liikkuvuuden lisääntyminen sekä maiden sisällä että kansainvälisesti. Sen paremmin kaupungeissa kuin maaseudullakaan ei voi laskea sen varaan, että niissä asuvat tai niihin nyt muuttavat henkilöt tulevat pysymään aloillaan.

Sukupuolen mukaan tarkasteltuna erot eivät ole suuria, mutta suomenkielisillä miehillä on jonkin verran enemmän kiinnostusta muuttaa maaseutumaisempaan ympäristöön. Naisista 27 prosenttia oli täysin varma, ettei tule muuttamaan maaseutumaisempaan ympäristöön, kun miehistä samoin vastasi vain 22 prosenttia. Miehet ovat taipuvaisia pitämään maaseutumaisempaan ympäristöön muuttamisen mahdollisuutta avoimempina kuin naiset. En osaa sanoa -vastauksia oli molemmilla 16 prosenttia. Kun katsotaan samojen ryhmien kiinnostusta muuttaa kaupunkimaisempaan ympäristöön, miesten kiinnostus muuttamiseen on hieman suurempaa myös tähän suuntaan. 60 prosenttia suomenkielisistä naisista ei aikonut täysin tai melko varmasti siirtyä kaupunkimaisemmalle alueelle. Miehillä vastaava luku oli 55 prosenttia.

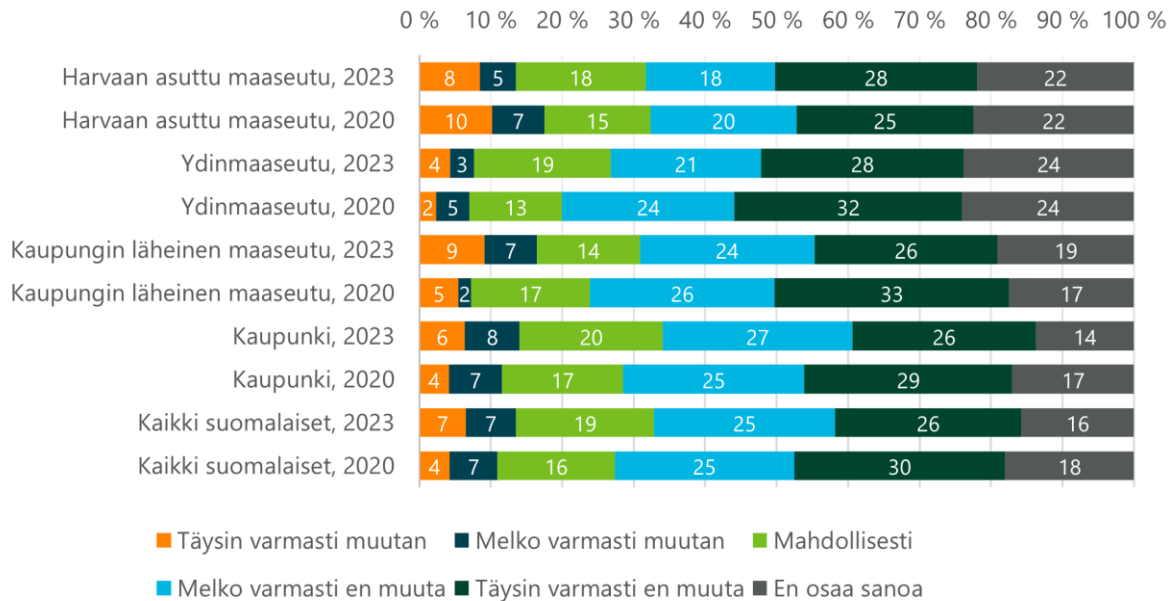
Ruotsinkielisten kansalaisten keskuudessa ero miesten ja naisten välillä oli vieläkin suurempi. 22 prosenttia miehistä aikoi lähitulevaisuudessa joko täysin tai melko varmasti muuttaa maaseutumaisempaan ympäristöön, naisista taas 19 prosenttia, mutta heistä vain 7 prosenttia täysin varmasti, kun miehillä luku oli 17 prosenttia. Mahdollisesti muuttamassa maaseutumaisempaan ympäristöön oli 22 prosenttia miehistä ja 12 prosenttia naisista. Naisista 53 prosenttia oli täysin tai melko varma, ettei muuta maaseutumaisempaan ympäristöön, miehistä vain 40 prosenttia. Ruotsinkielisten naisten keskuudessa muuttaminen kaupunkimaisempaan ympäristöön oli 18 prosentin suunnitelmassa, miesten vastaava osuus oli 9 prosenttia.

Suomenkielisistä vastaajista nuorin ikäluokka (15–24-vuotiaat) oli innokkain muuttamaan maaseutumaisempaan ympäristöön. Heistä 27 prosenttia aikoi täysin varmasti tai melko varmasti muuttaa sinne lähimmän 10 vuoden kuluessa, kaupunkimaisempaan ympäristöön vastaava osuus oli runsas kolmannes (34 %). Kun myös "mahdollisesti" vastanneet otetaan mukaan, 50 prosenttia tästä ikäryhmästä suuntautui maaseutumaisempaan asuinympäristöön. Vastaavat luvut olivat 25–44-vuotiailla 18 prosenttia täysin tai melko varmasti, sekä 19 prosenttia mahdollisesti. Kaikkein epätodennäköisintä maaseutumaisempaan ympäristöön muuttaminen oli vanhimmissa ikäryhmissä: 45–64-vuotiaista 10 prosenttia aikoi muuttaa sinne täysin tai melko varmasti, ja 65–79-vuotiailla osuus oli vain 5 prosenttia.

Ruotsinkielisiltä kansalaisilta saadut vastaukset ovat samansuuntaiset, mutta kaupunkimaisempaan ympäristöön muuttaminen erottuu erityisen vahvana nuorilla. Nuorimmassa ikäryhmässä 32 prosenttia suuntautuu täysin tai melko varmasti maaseutumaisempaan, ja peräti 44 prosenttia kaupunkimaisempaan ympäristöön. Noin kolmannes prosenttia piti muuttoa mahdollisena suuntaan tai toiseen, siinä ei ollut suuria eroja. Toisaalta erityisen vähän kiinnostusta muuttaa kaupunkimaisempaan ympäristöön oli 24–44-vuotiailla ruotsinkielisillä. Heistä vain 1 prosentti oli tämäntyyppisissä aikeissa täysin varmasti, ja 1 prosentti melko varmasti. Muissa ikäryhmissä erot suomenkielisiin kansalaisiin olivat pieniä.

Tuloksia voi tulkita siten, että nuorimmassa ikäryhmässä valinnanmahdollisuuksia koetaan olevan, ja mahdollisuutta asettua itselle mieluisaan asuinympäristöön pidetään myös realistisena. Sen sijaan 25–44-vuotiaat ovat jo suurelta osin ehtineet asettua aloilleen, monet jo perheellisinä, jolloin siirtymät ovat vaivalloisempia. Vanhimmissa ikäluokissa maaseutuasumiselle saattaa olla jo enemmän toiminnallisia esteitä, mutta myöskään suurta kiinnostusta muuttaa kaupunkimaisempaan ympäristöön ei ole havaittavissa.

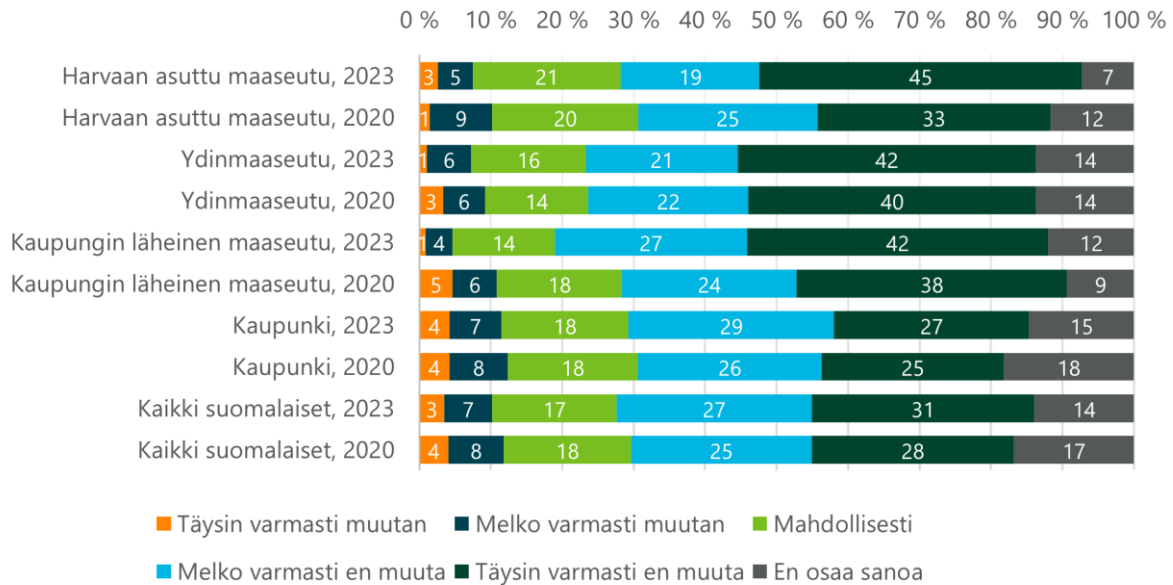
AIOTKO LÄHITULEVAISUUDESSA (10 VUODEN SISÄLLÄ) MUUTTAA MAASEUTUMAISEMPAAN YMPÄRISTÖÖN?

Kuva 11. Suomalaisen tulevaisuuden muuttoaiheet maaseutumaisempaan ympäristöön nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

Vuoden 2020 barometrin kyselyssä lähitulevaisuuden (10 vuoden sisällä) muuttoaiheet sekä maaseutumaisempaan että kaupunkimaisempaan ympäristöön olivat hieman lisääntyneet, ja maaseutumaisempaan ympäristöön muuttamisen osalta trendi on jatkunut. *Täysin varmasti en muuta* -vastausten osuus on laskenut, ja täysin varmoja muuttoaikeita maaseutumaisempaan ympäristöön oli enemmän vuoden 2023 kuin vuoden 2020 tuloksissa. Harvaan asutulla maaseudulla asuvat ovat tässä suhteessa poikkeus: *täysin varmasti en muuta* -vastausten määrä on ryhmässä kasvanut, ja täysin varmasti muutan -vastausten vähentynyt. Ryhmiä verratessa harvaan asutulla maaseudulla asuvat ovat silti edelleen ehkä yllättävänkin halukkaita muuttamaan vieläkin maaseutumaisempaan ympäristöön. Kaupunkilaisten vastaajien tapauksessa maaseutumaisempi ympäristö voi olla väljemmin rakennettu alue saman kaupungin sisällä, etenkin, jos verrataan asumiseen kaupungin keskustassa.

AIOTKO LÄHITULEVAISUUDESSA (10 VUODEN SISÄLLÄ) MUUTTAA KAUPUNKIMAISEMPAAN YMPÄRISTÖÖN?

Kuva 12. Suomalaisen tulevaisuuden muuttoaiheet kaupunkimaisempaan ympäristöön nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

Täysin varmat sekä melko varmat muuttoaiheet kaupunkimaisempaan ympäristöön lähitulevaisuudessa olivat hieman yleistyneet aikavälillä 2011–2020, mutta uusimmassa mittauksessa muuttoaiheet vaikuttavat pysyneen samalla tasolla tai vähentyneen osassa asuinpaikan mukaan luokitelluista vastaajaryhmistä. Etenkin kaupungin läheiseltä maaseudulta muuttota kaupunkimaisempaan ympäristöön suunnittelee selvästi aiempaa harvempi. Suurta vakinaisen asumisen muuttoaaltoa ei tulosten perusteella ole odotettavissa, ja monipaikkaisuus onkin ajankohtaisempi ja siksi kiinnostavampi ilmiö.

5. Monipaikkaisuus maaseudulla

Nostoja luvusta:
Vapaa-ajan monipaikkaisuus lisää maaseudun väestöä arviolta 7 prosenttia vuodessa, eli 175 000 henkilövuotta siirtyy vuosittain kaupunki- ja maaseutukuntien välillä (Rannanpää ym. 2022)
Vuoden 2023 barometrin vastaajista 39 prosentilla on kakkosasunto. 27 prosentilla vastaajista kakkosasunto sijaitsee maaseudulla.
Maaseudun merkitys on lisääntynyt ajanvieton paikkana. Kaupungeissa asuvista lähes 9 prosenttia viettää nyt yli puolet vuodesta haja-asutusalueella.
Vuoden 2023 barometrin mukaan neljännes kaupunkilaisista (25,8 %) vietti haja-asutusalueella aikaa vuosittain kuukaudesta yli puoleen vuotta. Sama tulos saatiin vuoden 2020 barometrissa (25,3 %). Pidemmät oleskelut (yli 3 kuukautta) ovat lisääntyneet enemmän kuin lyhyet. Noin 38 prosenttia kaupunkilaisista viettää maalla nyt vähintään kolme viikkoa vuodesta. Vuonna 2020 vastaava luku oli 35,2 prosenttia.
Maaseudulla asuvista vastaajista noin 10 prosenttia ilmoitti viettävänsä aikaa suuren kaupungin keskustassa vähintään kolme viikkoa vuodessa. Luku on lähes sama kuin vuoden 2020 kyselyssä.
Niiden kaupunkilaisten osuus, jotka eivät vietä lainkaan aikaansa haja-asutusalueella, on laskenut hieman yli viidenneksestä alle viidennekseen (vuoden 2020 18,2 prosentista 20,4 prosenttiin vuonna 2023).
Ajan vietto viikonloppuisin ja muina vapaapäivinä haja-asutusalueella vaikuttaa hieman lisääntyneen. Maalla asuvat viettävät eniten aikaa maaseudulla sekä keskikokoisissa tai pikkukaupungeissa. Kaupungissa asuvilla ajan vietto viikonloppuisin ja muina vapaapäivinä jakautuu tasaisemmin erityyppisille alueille.
Yli puolelle suomalaisista maaseutu on merkityksellisin lapsuuden ympäristö.

Maaseutubarometriä toteutuksen aikana monipaikkaisuus on lisääntynyt ja saanut uusia muotoja. Monipaikkaisuus tarkoittaa, että ihmisten ajankäyttö määrittyy usean eri paikan sekä näiden välillä tapahtuvan liikkumisen vuorovaikutuksessa. Monipaikkaisuus voi olla päivittäistä, kun liikutaan ja vaihdetaan paikkaa esimerkiksi kodin, työn ja harrastusten välillä. Monipaikkaisella asumisella tarkoitetaan puolestaan sitä, että käytössä on kaksi tai useampia eri paikoissa sijaitsevia asuntoja, joissa asutaan ja yövytään vuororytmisesti. Monipaikkaiseen asumiseen liittyy säännöllisyys. Etenkin vapaa-ajan asumiseen liittyvä monipaikkaisuus on kuluneiden vuosikymmenten aikana lisääntynyt Suomessa. (Rannanpää ym. 2022)

Monipaikkaisen vapaa-ajan asumisen suhteellinen merkitys on huomattava etenkin maaseudulla (Pitkänen & Strandell 2018, Voutilainen ym. 2021), sillä valtaosa vapaa-ajan asunnoista sijaitsee maaseudulla (Voutilainen ym. 2021). Monipaikkaisuutta on myös maan tai kiinteistön omistaminen eri paikkakunnalla, kuin missä asuu.

5.1. Monipaikkainen asuminen

Monipaikkaisuus oli lisääntynyt jo ennen koronaa. Vakinaisen asuinpaikan vaihtamisen rinnalla oli yleistynyt monipaikkainen asuminen. Suomessa on enenevästi alueita, joilla asutaan osa-aikaisesti – tämä koskee sekä vakinaista että kakkosasunnon paikkakuntaa. Omaan alue-tyyppi-identiteettiin palaten, monipaikkaisesti asuvilla ja liikkuvilla on todennäköisimmin kaksois- tai kaupunkilaisidentiteetti. Maaseutua ja kaupunkia verrattaessa monipaikkaisen asumisen eri muotojen suhteellinen merkitys on erilainen. Lisäksi monipaikkaisuus synnyttää huomattavaa vuorovaikutusta maaseudun ja kaupunkien välille. Maaseudulle keskittyy erityisesti vapaa-aikaan ja kausityöhön liittyvää monipaikkaista asumista, kun taas kaupungeissa opiskeluun, perhesyihin, parisuhteeseen ja työhön (muu kuin kausityö) kytkeytyvä monipaikkainen asuminen on yleisempää kuin maaseudulla. (Pitkänen & Strandell 2018.)

Katja Rinne-Kosken (2022) haastattelututkimuksessa tarkasteltiin monipaikkaisesti asuvien itselleen tuottamia rooleja eri kuntien asukkaana ja niiden vaikutuksia koettuun kuntalaisuuteen. Asukasrooleja tunnistettiin neljä, jotka olivat perinteinen mökkeilijä, osa-aika asukas, kotiinpalaaja sekä etäasukas. Nämä tunnistetut asukasroolit vaikuttavat siihen, millaiseksi kuntalaisuus muodostuu eri asuinpaikoissa. Tutkimuksen yhtenä johtopäätöksenä oli, että monipaikkaisten asukkaiden erilaisten asemoitumisten ja niiden vaikutusten tai seurausten huomioiminen mahdollistaa kunnille paremmin kohdennettujen keinojen käyttämisen monipaikkaisten asukkaiden osallistamiseen ja uudenlaisen kuntalaisuuden tukemiseen. (Emt.) Vapaa-ajan asukkaiden erilaisia rooleja kunnassa, esimerkiksi heidän kehittäjäroolinsa näkökulmasta, on havaittu muissakin tutkimuksissa (Rantanen 2023, Rantanen ym. 2024), kuten myös, että vapaa-ajan asukkaiden huomioimisessa ja heidän eri rooliensa tunnistamisessa kuntien strategioissa on vaihtelua (Rantanen 2023).

Elo-syyskuussa 2022 toteutetun kyselyn (n=241) mukaan monelle vakituista maaseutuasumista ja maallemuuttoa harkitsevalle kaupunkilaiselle myös monipaikkainen kaupunki-maaseutu-asuminen tuntui samanaikaisesti olevan kiinnostava ja varteenotettavakin vaihtoehto (Voutilainen ym. 2023a). Lisäksi varsin suurta osaa vapaa-ajan maaseutuasumista ja maallemuuttoa harkitsevista kaupunkilaisista (n=103) myös eläminen vain maaseutumaisessa ympäristössä tuntui kiinnostavan merkittävästi, mutta sitä pidettiin vähemmän todennäköisenä (Voutilainen ym. 2023b).

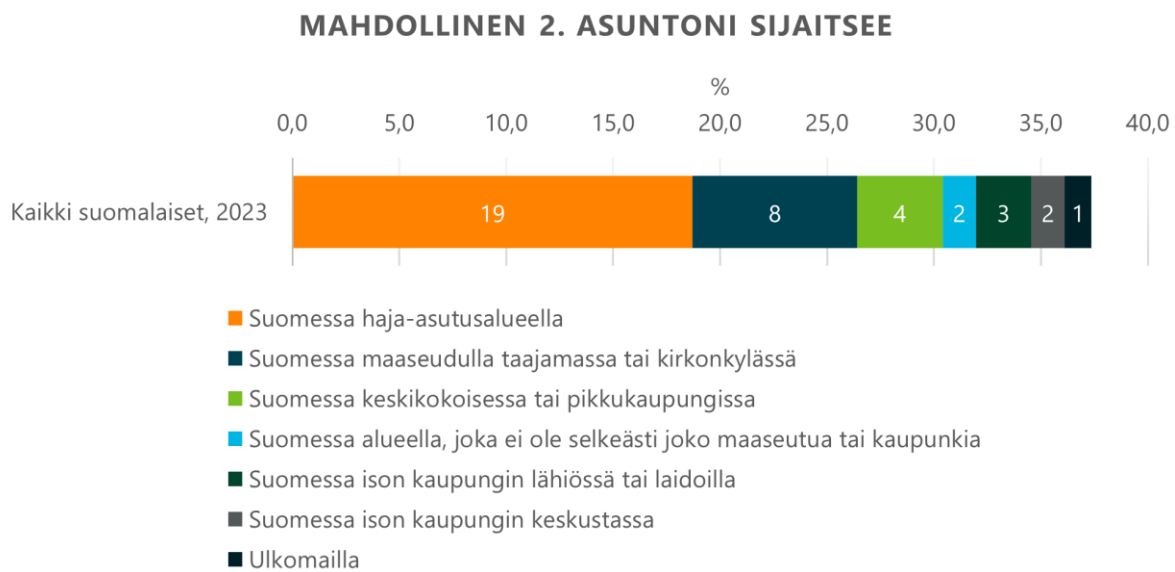
Vapaa-ajan asuminen on suurin yksittäinen monipaikkaisen asumisen muoto. Tilastokeskuksen määritelmän mukaisesta reilusta puolesta miljoonasta maamme kesämökistä (ja joista usein käytetään myös vapaa-ajan asunnon määritelmää), sijaitsi vuonna 2022 harvaan asutun maaseudun kunnissa 24 prosenttia, ydinmaaseudun kunnissa 30 prosenttia, kaupungin läheisen maaseudun kunnissa 16 prosenttia ja kaupunkikunnissa 29 prosenttia (Tilastokeskus, Maaseutuindikaattorit). Vapaa-ajan asukkaiden suhteellinen rooli alueen väestökannasta korostuu maaseudulla, erityisesti harvaan asutulla ja ydinmaaseudulla, joissa yleisesti väkiluku vähenee vakituksella väestöllä mitattuna (Voutilainen ym. 2021).

Monipaikkaisuudella ja vapaa-ajan asumisella on niin taloudellisia, kulttuurisia, sosiaalisia kuin ekologisia vaikutuksia (Hoogendoorn & Visser 2010, Alonsopérez ym. 2022). Rannanpää ym. (2022) arvioivat, että vapaa-ajan asuminen siirtää Suomessa 175 000 henkilövuotta kuntien välillä siten, että kaupunkikuntien tosiasiallinen väestömäärä pienenee kolme prosenttia ja maaseutukuntien väestömäärä kasvaa seitsemällä prosentilla. Mökkibarometrin 2021 mukaan vapaa-ajan asunnolla vietetään yhä enemmän aikaa, mikä vuonna 2020 oli keskimäärin

103 vuorokautta ja vuonna 2019 ennen koronapandemian alkua 90 vuorokautta. Vapaa-ajan asunnolla vietetty aika oli siis lisääntynyt johdonmukaisesti jo ennen pandemiaa. Lisäksi Mökkibarometrin 2021 mukaan 40 prosentilla vapaa-ajan asunnoista käytön arveltiin lisääntyvän paljon tai jonkin verran tulevien kolmen vuoden aikana. Mökkibarometrissa 2016 tulevaisuuden näkymät mökkikäytön osalta olivat maltillisempia (Voutilainen ym. 2021).

Tarkastelemme seuraavaksi Maaseutubarometrin 2023 ja aiempien Maaseutubarometrien tulosten valossa sekä monipaikkaista asumista että muita monipaikkaisuuden ilmenemistäpoja (ajan viettäminen eri syistä toisella paikkakunnalla, omistukset). Barometrin monipaikkaista asumista koskevaa kysymystä on hieman muutettu uusimmassa kyselyssä. Aiemmissä barometreissa kysyttiin erikseen vapaa-ajan asunnosta ja kakkosasunnosta. Koska Mökkibarometri jo mittaa vapaa-ajan asumista, Maaseutubarometrillä seurataan vastedes kattavammin kakkosasuntojen määrää ja käyttöä. Tämä ero on pidettävä mielessä tuloksia tulkittaessa.

Kuvasta 13 käy ilmi, että vuoden 2023 vastaajista (*kaikki suomalaiset*) noin 39 prosentilla oli kakkosasunto. Yleisin oli kakkosasunto maaseudulla, 17 prosentilla vastaajista. Monipaikkaisuuden erilaisia suuntia kuvastaa, että kakkosasunto voi olla myös isossa kaupungissa tai sen laidoilla. Vastaajista yhdellä prosentilla kakkosasunto oli ulkomailla.

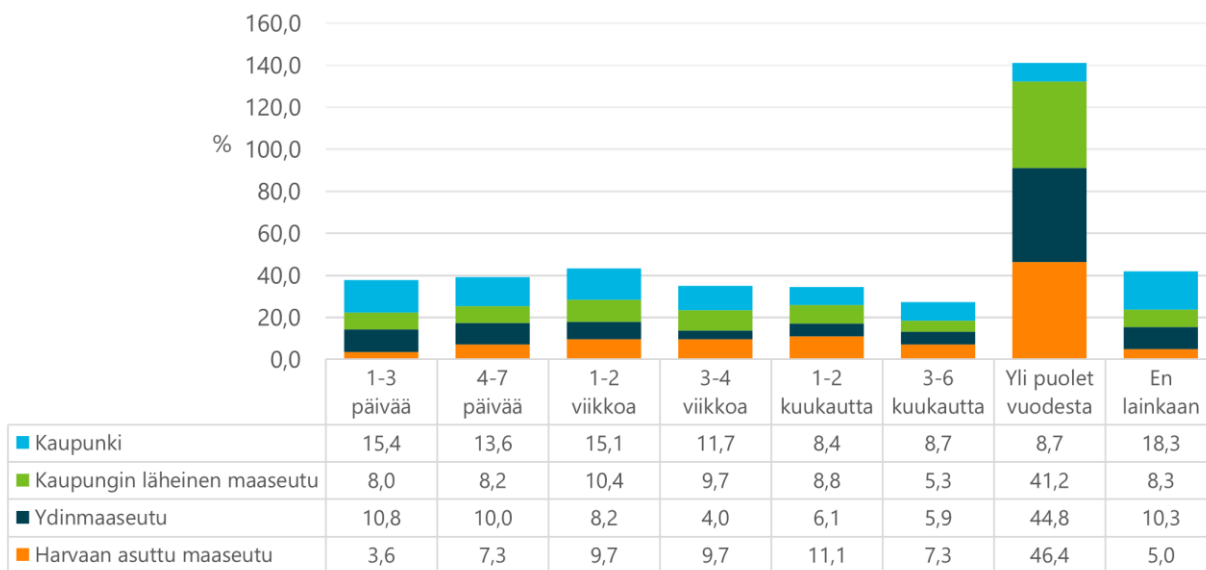
Kuva 13. Suomalaisen kakkosasunnon omistus ja sijainti vuonna 2023 (%-osuus vastaajaryhmästä). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289).

5.2. Ajan viettäminen eri alueilla

Barometrissa on verrattu sitä, miten paljon maaseudun asukkaat viettävät aikaa kaupungeissa, ja miten paljon kaupunkien asukkaat maaseudulla, sekä niiden muuttumista. Vuoden 2023 barometrin mukaan neljännes kaupunkilaisista vietti vuosittain aikaa haja-asutusalueella kuu-kaudesta yli puoleen vuotta. Sama tulos saatiin vuoden 2020 barometrissa. Noin 38 prosenttia kaupunkilaisista viettää maalla vähintään kolme viikkoa vuodesta. Osuus on hieman nous- sut vuodesta 2020, ja vähän aiempaa harvempi kaupunkilainen ilmoitti uusimmassa mittauk- sessa, ettei vietä maalla lainkaan aikaa vuodesta. Suuria muutoksia kaupunkilaisten ajanvie- tossa maalla ei kolmessa vuodessa ole tapahtunut. (Kuvat 14 ja 15)

Harvaan asutulla maaseudulla asuvat viettävät ryhmistä vähiten aikaa ison kaupungin keskustassa, ja ei lainkaan -vastausten määrä oli lisääntynyt selvästi vuodesta 2020 (Kuvat 16 ja 17). Yhdestä kolmeen päivän viettäminen vuodessa ison kaupungin keskustassa on maaseutualueiden asukkailla huomattavasti yleisempää, kuin vastaavan ajan viettäminen haja-asutusalueilla. Hyvin harva maaseudulla asuva viettää ison kaupungin keskustassa kahta viikkoa pitempään vuodessa.

SUOMESSA HAJA-ASUTUSALUEELLA, 2023

Kuva 14. Suomalaisten viettämä aika haja-asutusalueilla vuosittain vastaajan asuinpaikkakunnan aluetyypin mukaan vuonna 2023 (%-osuus aluetyypin vastauksista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* (n=2 289).

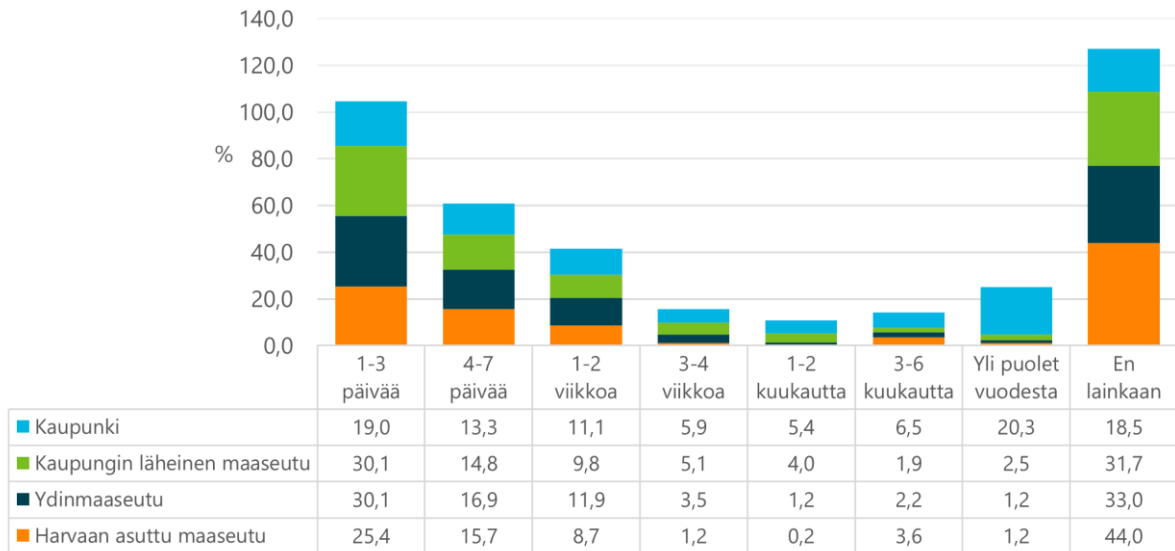
SUOMESSA HAJA-ASUTUSALUEELLA, 2020

Kuva 15. Suomalaisten viettämä aika haja-asutusalueilla vuosittain vastaajan asuinpaikkakunnan aluetyypin mukaan vuonna 2020 (%-osuus aluetyypin vastauksista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* (n=2 367).

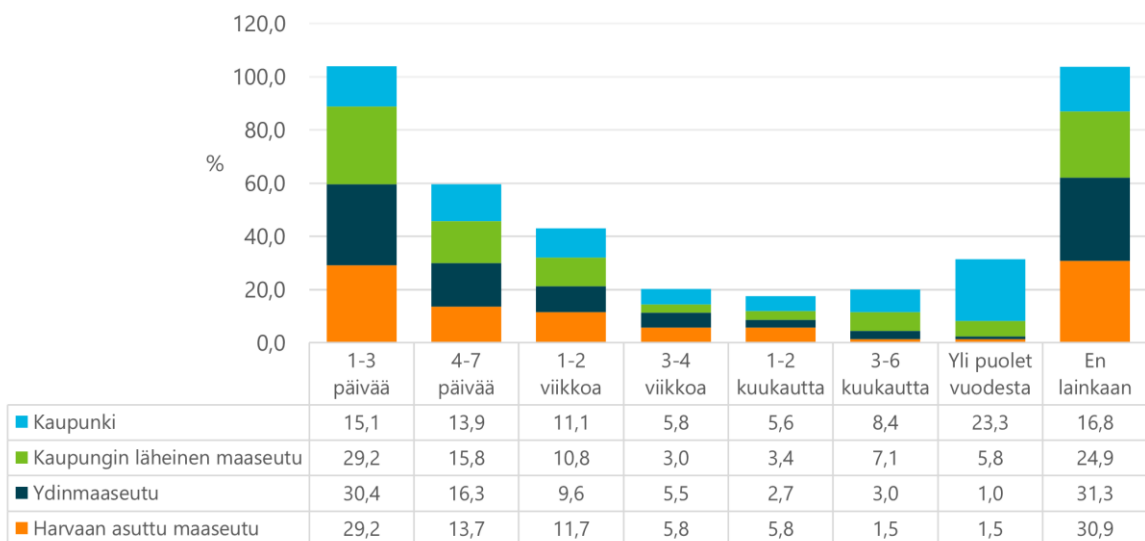
Kaupungeissa asuvista lähes 9 prosenttia viettää yli puolet vuodesta haja-asutusalueella. Myös lyhyemmät oleskelut maaseudulla ovat lisääntyneet. On mahdollista, että ajan viettäminen mielletään eri tavoin haja-asutusalueesta kuin ison kaupungin keskustasta kysyttäessä. Maaseudulta todennäköisesti matkustetaan usein hoitamaan kaupunkiin pakollisia asioita, kuten käyttämään palveluita, joita ei ole tarjolla omalla asuinalueella. Kaupungista maalle tehdyt lyhyetkin matkat ovat todennäköisesti useammin vapaaehtoisempia ja vapaa-aikaan liittyviä.

SUOMESSA ISON KAUPUNGIN KESKUSTASSA, 2023

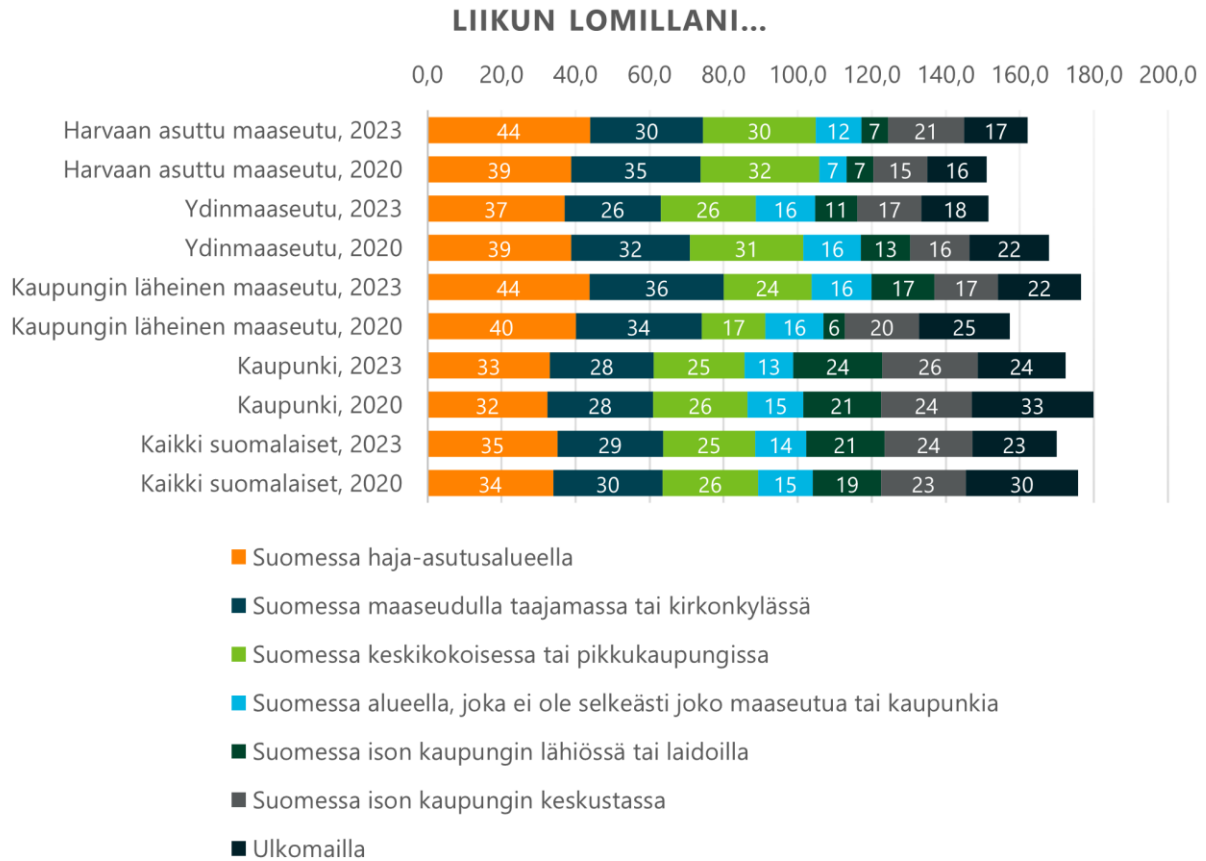
Kuva 16. Suomalaisen viettämä aika ison kaupungin keskustassa vuosittain vastaajan asuinpaikkakunnan aluetyypin mukaan vuonna 2023 (%-osuus aluetyypin vastauksista). Vastaajina kaikki suomalaiset (n=2 289).

SUOMESSA ISON KAUPUNGIN KESKUSTASSA, 2020

Kuva 17. Suomalaisen viettämä aika ison kaupungin keskustassa vuosittain vastaajan asuinpaikkakunnan aluetyypin mukaan vuonna 2020 (%-osuus aluetyypin vastauksista). Vastaajina kaikki suomalaiset (n=2 367).

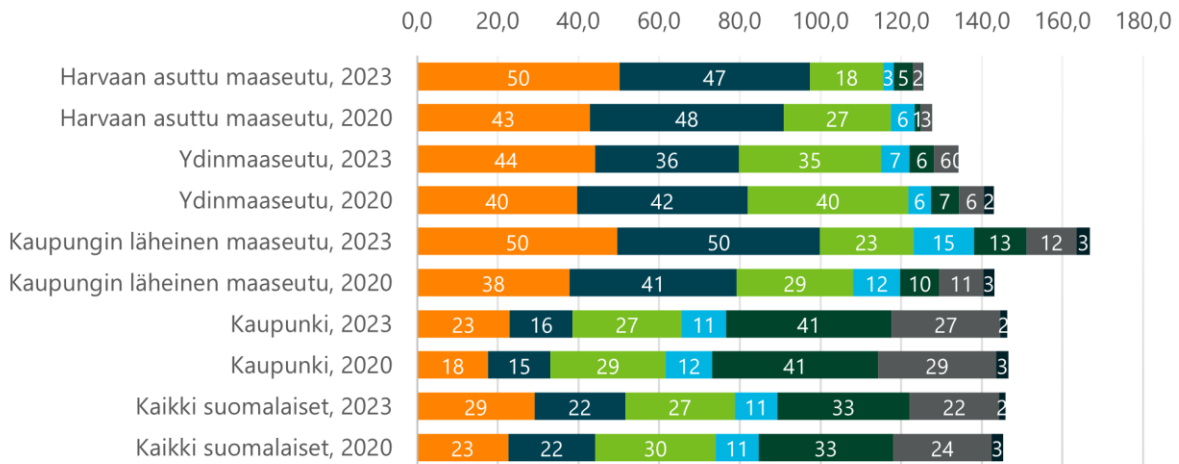
Lomilla suomalaiset liikkuvat melko tasaisesti erityyppisillä alueilla riippumatta asuinpaikkakunnan aluetyypistä (Kuva 18). Viikonloppuihin ja muihin vapaapäiviin verrattuna lomilla liikutaan selvästi enemmän myös ulkomailla. Loma-ajan vietto ulkomailla näyttäisi kuitenkin vähentyneen vuoden 2020 tilanteeseen verrattuna.

Kuva 18. Suomalaisen liikkuminen lomilla eri alueilla* vastaajan nykyisen asuinpaikkakunnan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastauksista). Vastaajina *kaikki suomalaiset*: 2023 n=2289, 2020 n=2367. *Vastaajalla oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto.

Ajan vietto viikonloppuisin ja muina vapaapäivinä haja-asutusalueella vaikuttaa hieman lisääntyneen (Kuva 19). Maalla asuvat viettävät eniten aikaa maaseudulla sekä keskikokoisissa tai pikkukaupungeissa. Kaupungissa asuvilla ajan vietto viikonloppuisin ja muina vapaapäivinä jakautuu tasaisemmin erityyppisille alueille.

LIIKUN VIIKONLOPPUISIN TAI MUINA VAPAAPÄIVINÄ...

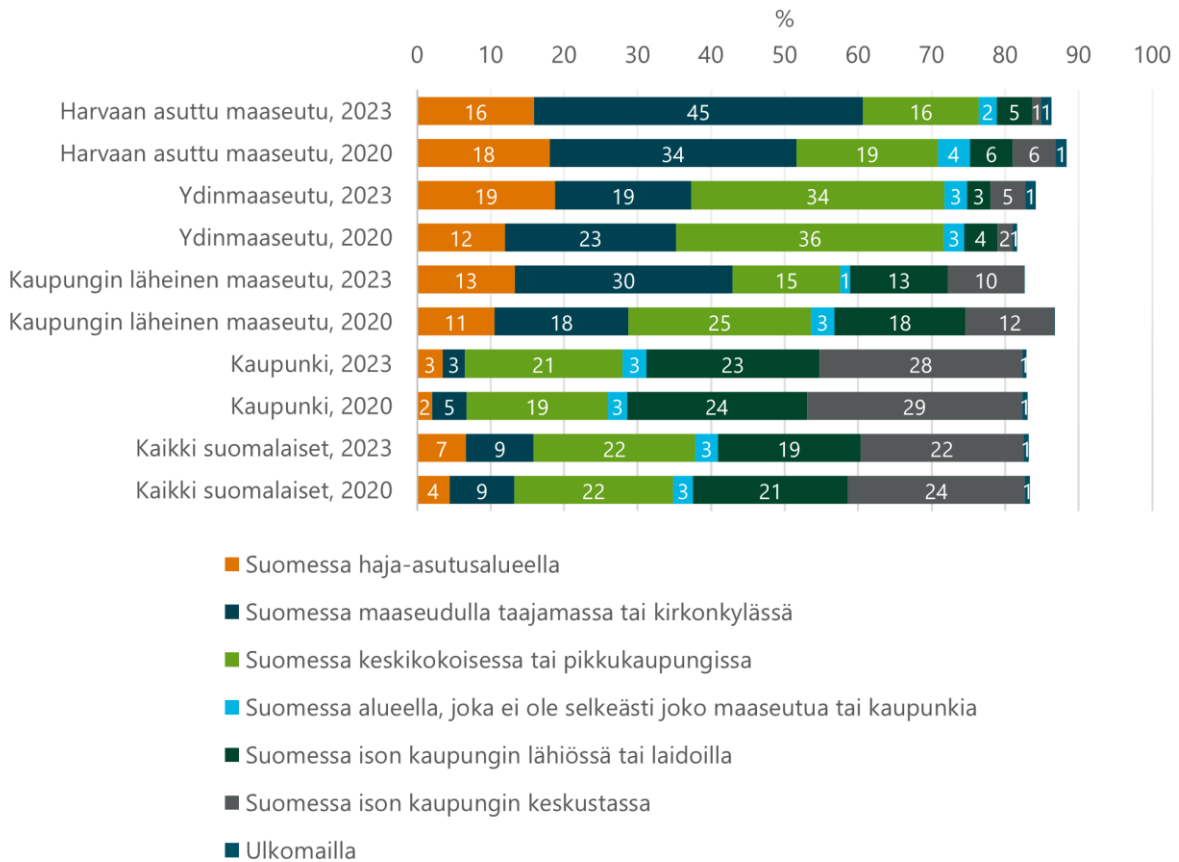

- Suomessa haja-asutusalueella
- Suomessa maaseudulla taajamassa tai kirkonkylässä
- Suomessa keskikokoisessa tai pikkukaupungissa
- Suomessa alueella, joka ei ole selkeästi joko maaseutua tai kaupunkia
- Suomessa ison kaupungin lähiössä tai laidoilla
- Suomessa ison kaupungin keskustassa
- Ulkomailla

Kuva 19. Suomalaisten liikkuminen viikonloppuisin tai muina vapaapäivinä eri alueilla* vastaajan nykyisen asuinpaikkakunnan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastauksista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367). *Vastajalla oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto.

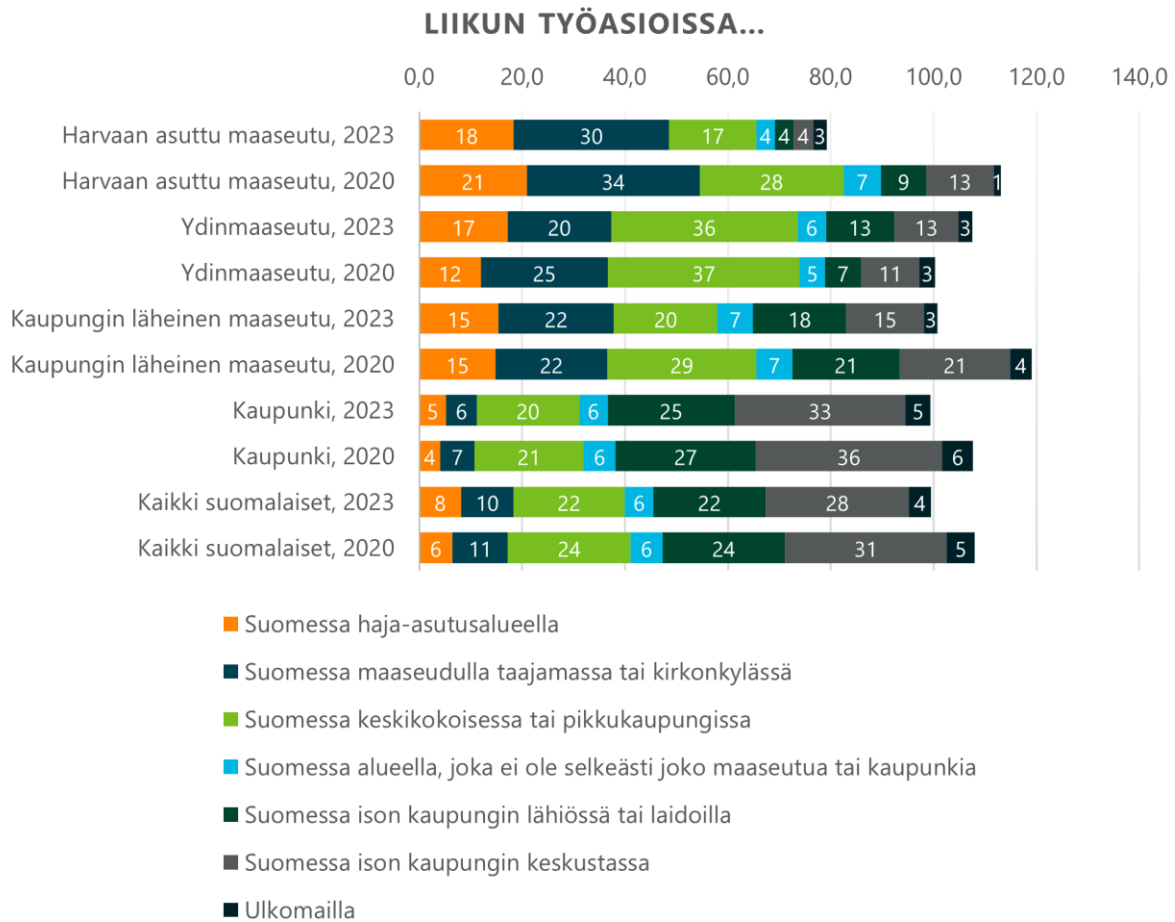
Verrattuna kohtaan "Työskentelen ensisijassa..." (Kuva 20), maalla asuvat vastaajat liikkuvat työasioissa enemmän myös isojen kaupunkien keskustoissa (Kuva 21). Ulkomailla työasioissa liikkuminen on yleisintä kaupungissa asuvilla. Pääkaupunkiseudulla asuvista 8 prosenttia liikkuu työasioissa ulkomailla. Harvaan asutun alueen asukkaiden liikkuminen näyttää vähentyneen kaikilla aluetyypeillä. Osasyynä voi olla asukkaiden ikääntyminen ja esimerkiksi eläköityminen. Myös etätöön lisääntyminen voi vaikuttaa muutokseen. Seuraavien Maaseutubarometrien tulokset osoittanevat, onko kyse pysyvästä muutoksesta.

TYÖSKENTELEN ENSISIJASSA...

Kuva 20. Suomalaisen ensisijainen työskentelypaikka* vastaajan nykyisen asuinpaikkakunnan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastauksista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367). *Vuonna 2020: "Työpaikkani sijaitsee...".

Etätöiden tekeminen säännöllisesti eri paikkakunnalla on hieman lisääntynyt, kun verrataan vuosien 2011 ja 2013 barometrien tuloksia. Työolobarometrin 2023 (Lyly-Yrjänäinen 2024) mukaan vuonna 2023 etätöitä teki päivittäin joka kymmenes palkansaaja. Etätöitä teki viikoittain lähes viidennes (19 %), kuukausittain kuusi prosenttia ja satunnaisesti 11 prosenttia. Koronapandemia lisäsi huomattavasti etätöiden tekemistä, ja kaikkiaan osuus näyttää vakiintuneen pandemiaa edeltävää aikaa huomattavasti korkeammalle tasolle. Tosin vuosina 2022 ja 2023 etätöitä päivittäin tekevien osuus on laskenut ja toisaalta viikoittain etätöissä olevien osuus kasvanut. (Emt.) Maaseutubarometrin mittaus koskee vain etätöitä, joka tapahtuu eri paikkakunnalla tai paikkakunnilla. Mökkibarometrin 2021 mukaan koronapandemia lisäsi etätöiden tekemistä huomattavasti myös vapaa-ajan asunnolta käsin. Lisäksi etätöitä vapaa-ajan asunnolta tehneistä valtaosa oli halukkaita lisäämäänkin sitä (Voutilainen ym. 2021). Pandemia vaikutti monipaikkaisuuteen sekä kakkosasumisen että etätöiden myötä. Oletettavaa on, että etätöitä myös vapaa-ajan asunnolta käsin on jäänyt selkeästi korkeammalle tasolle koronapandemiaa edeltävään aikaan verrattuna.

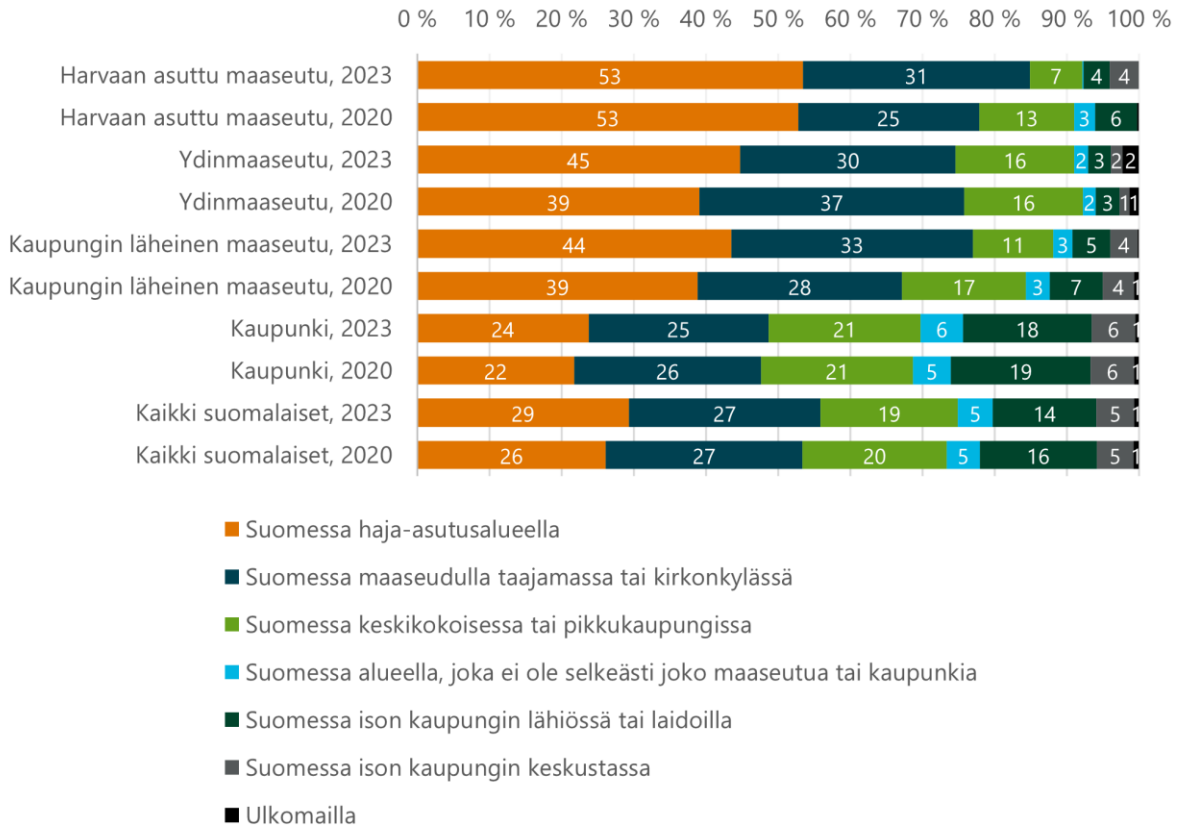

Kuva 21. Suomalaisten liikkuminen työasioissa eri alueilla* vastaajan nykyisen asuinpaikkakunnan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastauksista). Vastajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367). *Vastaajalla oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto.

5.3. Monipaikkaisuuden kehitys eri muodoissaan

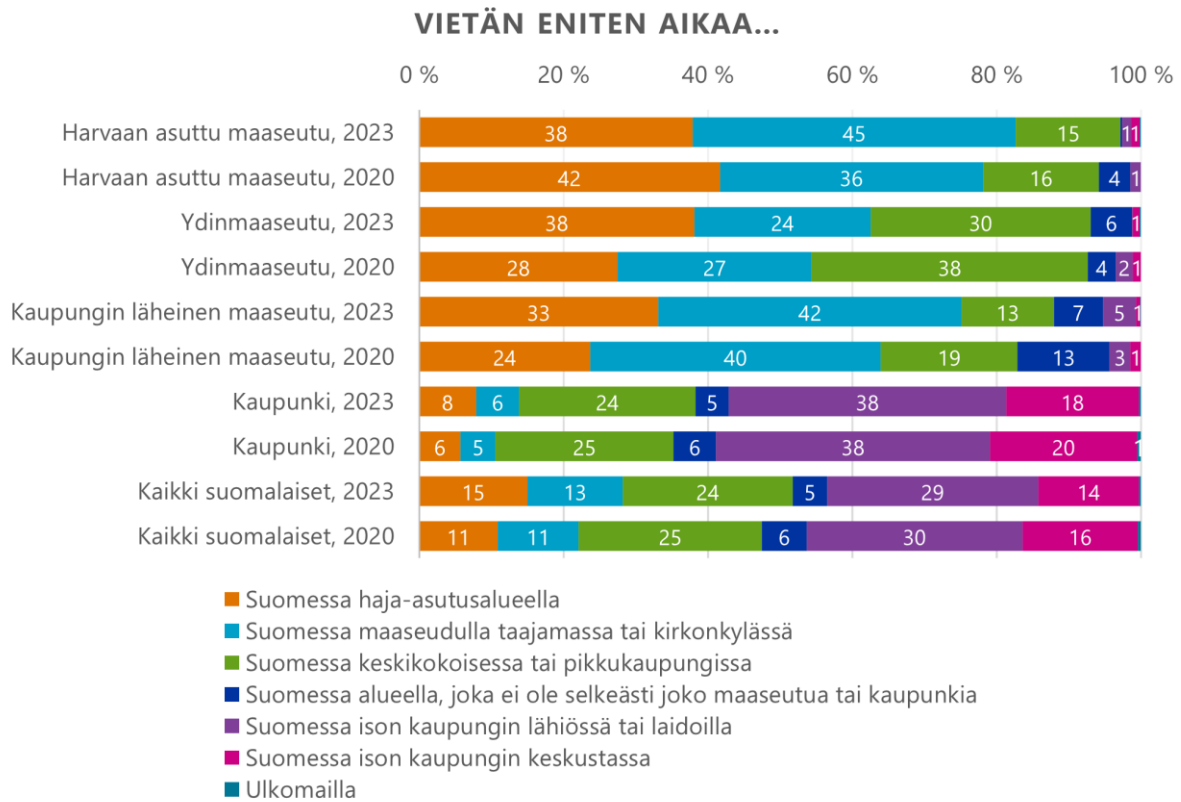
Pyrkiessämme saamaan kokonaiskuvaa suomalaisten monipaikkaisuudesta ja sen kehityksestä ajassa, esitämme vielä joitakin yleisiä kuvaajia. Ensinnäkin kuva 22 osoittaa, että maaseutu on edelleen merkittävin lapsuuden ympäristö yli puolelle suomalaisista. Osuus on suurin maaseudulla asuvien keskuudessa, mutta myös kaupungissa asuvista 24 prosentille merkittävin lapsuuden ympäristö oli haja-asutusalue ja 25 prosentille maaseudun taajama tai kirkonkylä. Kaikista vastaajista vain noin 5 prosenttia ilmoitti ison kaupungin keskustan olleen heille merkittävin lapsuuden ympäristö. Vuoden 2020 barometriin verrattuna maaseutu oli tässä aineistossa merkittävin lapsuuden ympäristö hieman aiempaa useammalle. Kysymys on kiinnostava, sillä lapsuuden kasvuympäristö voi vaikuttaa esimerkiksi aluetyypin identiteettiin ja mielikuviiin maaseudusta tai kaupungista, vaikka opinnot, työt tai perhe-elämä veisivät aikuisena asumaan toisenlaiselle seudulle. Toisaalta merkittävin lapsuuden ympäristö ei välttämättä ole sama asia kuin lapsuudenkoti. Esimerkiksi maalla asuvien isovanhempien tai muiden sukulaisien luona lapsena vietetty aika voi olla merkittävä identiteettitekijä kaupungissa syntyneelle.

ITSELLENI MERKITTÄVIN LAPSUUDEN YMPÄRISTÖNI ON ...

Kuva 22. Suomalaisen merkittävin lapsuuden ympäristö vastaajan nykyisen asuinpaikkakunnan aluetypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetypin vastauksista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

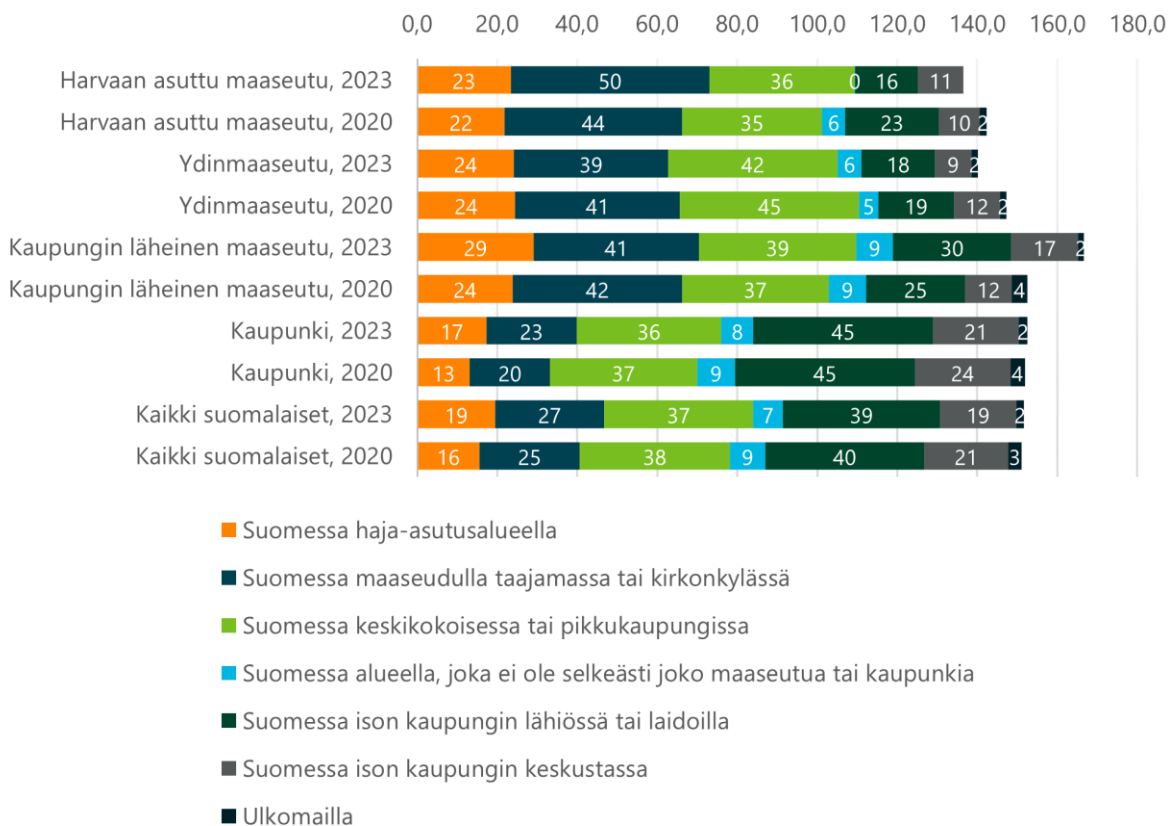
Jos maaseutu on useimmille tärkein lapsuuden ympäristö, kuva 23 kertoo, missä suomalaiset viettävät suurimman osan ajastaan. Luonnollisesti siellä, missä suurin osa suomalaisista asuu, eli ison kaupungin lähiössä tai niiden laidoilla (noin 30 prosenttia ajasta). Noin neljännes ajasta kuluu keskikokoisissa tai pienissä kaupungeissa. Vuosien 2020 ja 2023 tulokset viittaavat siihen, että kaupungeissa vietetty aika olisi hieman vähentynyt, ja maaseudulla vietetty aika lisääntynyt. Pysyvämmät päätelmät edellyttävät pidempää tarkasteluajanjaksoa. Maaseudulla vietetty aika liikkuu 25 prosentin tietämissä.

Kuva 23. Suomalaisen yleisimmät ajanviettopaikat vastaajan nykyisen asuinkunnan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastauksista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

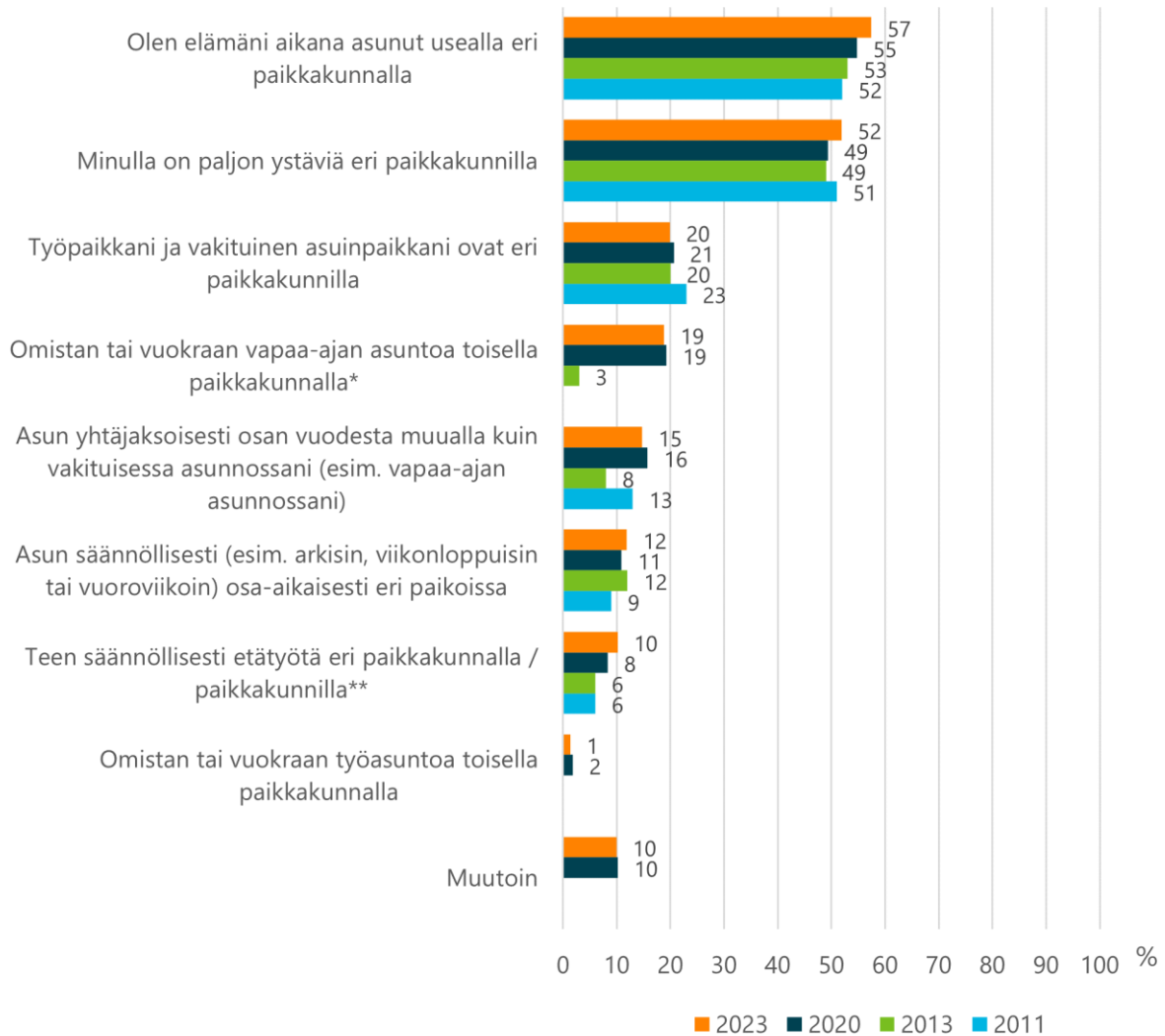
Oman asuinpaikkakunnan tyypistä riippumatta suomalaiset tapaavat säännöllisesti erityyppisillä alueilla asuvia ystäviä tai sukulaisia (kuva 24.). Harvaan asutulla maaseudulla asuvat tapaavat ison kaupungin keskustassa asuvia sukulaisia tai ystäviä, ja kaupungissa asuvat maaseudulla asuvia.

SUKULAISET TAI YSTÄVÄT, JOITA TAPAAN SÄÄNNÖLLISESTI, ASUVAT...

Kuva 24. Suomalaisen sukulaisten tai ystävien tapaaminen eri alueilla* vastaajan nykyisen asuinpaikkakunnan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastauksista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367). *Vastaajalla oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto.

Monipaikkaisuutta voi yrittää hahmottaa myös sen perusteella, millaisia merkityksiä erilaisilla paikoilla on. Yleinen liikkuvuuden lisääntyminen (lähes 60 % vuonna 2023) näkyy siinä, että yhä useampi on asunut eri paikkakunnilla elämänsä aikana. Sen perusteella on myös luontevaa, että yli puolella vastanneista on ystäviä eri paikkakunnilla. Työ- ja asuinpaikka eri paikkakunnilla on pysyvästi arkea viidennekselle suomalaisista. Sama viidennes vastaajista omistaa tai vuokraa vapaa-ajan asuntoa toisella paikkakunnalla, hieman harvempi myös asuu yhtäjaksoisesti muualla kuin virallisella asuinpaikallaan. Etätö on yleistynyt, ja koskee kymmenesosaa vastaajista, sen kääntöpuolena työasunto toisella paikkakunnalla ei ole yleistynyt. (Kuva 25)

Kuva 25. Eri paikkojen merkitykset suomalaisille vuosina 2011–2023 (%-osuus vastaajaryhmästä kysymykseen *Monilla paikoilla voi olla ihmisille erilaisia merkityksiä. Miten tämä ilmenee elämässäsi?*). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset 2011 (n=1 620), 2013 (n=1 636), 2020 (n=1 788) ja 2023 (n=1 679).

Yhteenvedona monipaikkaisuuden tilasta tämän barometrin osalta voidaan todeta, että monipaikkaisuus maaseudulla lisääntyy kakkosasumien ja vapaa-ajan asumisen muodossa. Kun viralliset asuinpaikat ovat keskittyneet yhä voimakkaammin kaupunkeihin, ajan viettäminen maaseudulla on suhteessa lisääntynyt, eli yhä useampi on maaseudulla osa-aikaisesti. Barometrin tulokset tulevaisuuden näkymistä (luku 7) viittaavat siihen, että monipaikkaisuus ei ole ainakaan lähitulevaisuudessa hiipuva ilmiö.

6. Hyvän elämän ja turvallisen arjen elementit

Nostoja luvusta:
Viiden tärkeimmän hyvän elämän elementin joukkoon sisältyvät kaikissa kansalaisryhmissä <i>fyysinen ja henkinen terveys, turvallisuuden tunne sekä hyvä taloudellinen toimeentulo.</i>
Viiden parhaiten toteutuvan hyvän elämän elementin joukkoon sisältyvät kaikissa kansalaisryhmissä <i>mahdollisuus nauttia luonnosta, turvallisuuden tunne, oma osaaminen ja taidot, sekä hyvät harrastusmahdollisuudet.</i>
Viisi parhaiten toteutuvaa hyvän elämän elementtiä vastaavat heikosti viittä tärkeimpää hyvän elämän elementtiä.
Suomenkielisillä kansalaisilla merkittäviä muutoksia eri elementtien toteutumisen osalta ei ole tapahtunut. Nuorilla kaupunkilaisilla selkein muutos on havaittavissa <i>hyvän taloudellisen toimeentulon</i> merkityksen heikentymisessä ja ruotsinkielisillä kansalaisilla suurin väheneminen on havaittavissa elementtien <i>arkielämä on stressitöntä ja hyvä taloudellinen toimeentulo</i> toteutumisessa.
Kolme tärkeintä turvallisen arjen elementtiä olivat kaikissa vastaajaryhmissä <i>peruspalveluiden helppo saatavuus, läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko sekä muiden arjen palveluiden helppo saatavuus.</i>
Sekä peruspalveluiden että muiden arjen palveluiden helppoa saatavuutta, ja arjen turvaverkkoa pidettiin nyt kaikissa vastaajaryhmissä huomattavasti useammin tärkeänä kuin aiemmin.
Kolmeen parhaiten toteutuvaan turvallisen arjen elementtiin lukeutuivat kaikissa vastaajaryhmissä <i>toimivat vesi- ja jätevesiratkaisut sekä luotettava ja toimiva sähköverkko.</i>
Aiempaan verrattuna erityisesti kokemus peruspalveluiden saatavuudesta on heikentynyt kaikilla aluetyypeillä, voimakkaimmin kaupungin läheisellä maaseudulla ja ydinmaaseudulla.
Kokemus siitä, että voi vaikuttaa arkielämänsä sujuvuuteen on heikentynyt harvaan asutulla maaseudulla.
Läheisten ja ystävien turvaverkon merkitys on kasvanut aiemmasta.
Kokemus elämän oikeudenmukaisuudesta on heikentynyt koko maassa, eniten kaupungin läheisellä maaseudulla ja ydinmaaseudulla.
Hyvän elämän elementtien tärkeys oli erilainen maalla asuville ja kaupunkilaisille. Mahdollisuus luonnosta nauttimiseen on yleisestikin suomalaisille tärkeää, maaseudulla asuvat kokevat sen muita tärkeämmäksi, kun taas etenkin arjen muiden palveluiden (kauppa, pankki, posti) helppo saatavuus on kaupunkilaisille maalla asuvia tärkeämpää.

Tässä luvussa tarkastellaan kansalaisvastaajien näkemyksiä hyvän elämän ja turvallisen arjen elementeistä. Suomenkielisillä kansalaisilla aikasarjaa on kerätty vuodesta 2011 alkaen ja nuorilla kaupunkilaisilla sekä ruotsinkielisillä kansalaisilla vuodesta 2020 alkaen. Barometrikyseilyssä osio koostuu kuudesta kysymyksestä, joista kahdessa vastaajaa pyydetään valitsemaan esitetyistä hyvän elämän ja turvallisen arjen elementeistä itselleen 3 tai 5 tärkeintä (määrä riippuu kysymyksestä). Ensimmäinen elementtlista koskee abstraktimpia hyvän elämän elementtejä, kuten arvostukseen, mielekkyyteen ja vapauteen yhdistettäviä asioita. Jälkimmäinen elementtlista sisältää puolestaan konkreettisempia, turvalliseen arkeen kytkeytyviä tekijöitä (esim. pelastuspalvelut, poliisi, sähkö ja vesi). Jälkimmäiseen elementtilistaan on lisätty vuoden 2023 barometrissa uusi kohta Aktiivinen paikallinen *kansalaistoiminta*. Lisäksi

vuoden 2023 barometrissa kohta *Turvallisuuden tunne* on siirretty turvallisen arjen elementtistään hyvän elämän elementtistään. Kahdessa muussa kysymyksessä vastaaja arvioi edellä mainittujen elementtien toteutumista omalla kohdallaan *tällä hetkellä*. Lisäksi osio sisältää avoimen kysymyksen, jossa vastaaja voi kertoa muista itselleen tärkeistä hyvän elämän tekijöistä, sekä asteikollisen kysymyksen, jossa vastaaja voi arvioida esittämänsä hyvän elämän tekijän toteutumista omalla kohdallaan.

Aluksi tarkastelemme hyvän elämän ja turvallisen arjen elementtien tärkeyttä ja toteutumista eri vastaajaryhmissä. Sen jälkeen tarkastelemme hieman lähemmin joitakin hyvän elämän ja turvallisen arjen elementtejä koko kansalaisaineistosta, *kaikki suomalaiset*, vastaajien asuinpaikan aluetyyppien mukaan. Lopuksi esittelemme avovastausten keskeisiä sisältöjä.

6.1. Hyvän elämän tekijät

Kuten luvussa 3 esitettiin, luonto, aitous ja hyvä elämä ovat maaseutuun vahvasti yhdistettyjä mielikuvia. Aiemmissa barometreissa on havaittu, että mahdollisuus nauttia luonnosta toteutuu sitä paremmin, mitä maaseutumaisemmassa ympäristössä vastaaja asuu (2009; 2013; 2020). Hyvän elämän määrittely on kuitenkin henkilökohtaisempi asia. Kaikissa vastaajaryhmissä tärkeimmäksi hyvän elämän elementiksi nousi arvo *fyysinen ja henkinen terveys* (Taulukko 12). Näin oli myös vuonna 2020. Suomenkielisille ja ruotsinkielisille kansalaisille *fyysinen ja henkinen terveys* oli keskimäärin jonkin verran tärkeämpää kuin nuorille kaupunkilaisille, mikä johtunee vastaajaryhmien erilaisesta ikärakenteesta. Kaikissa vastaajaryhmissä viiden kärkeen nousivat myös arvot *turvallisuuden tunne* sekä *hyvä taloudellinen toimeentulo*. Näiden tärkeys kuitenkin vaihteli vastaajaryhmittäin. Suomenkielisille kansalaisille viiden tärkeimmän hyvän elämän elementin joukossa oli myös arvo *mahdollisuus nauttia luonnosta* (samoin ruotsinkielisillä kansalaisilla) sekä arvo *mielekäs työ* (samoin nuorilla kaupunkilaisilla). Nuorten kaupunkilaisten ja ruotsinkielisten kansalaisten viiden kärkeen sisältyi myös arvo *elämässä on vapautta*. Tuloksissa oli pientä vaihtelua vuoden 2020 barometriin verrattuna. Esimerkiksi suomenkielisten kansalaisten keskuudessa arvo *mahdollisuus nauttia luonnosta* oli nyt hieman useammalle tärkeää kuin aiemmin. Toisaalta arvot *hyvä taloudellinen toimeentulo* ja *mielekäs työ* olivat nyt hieman harvemmille tärkeää kuin aiemmin.

Taulukko 12. Viisi tärkeintä *hyvän elämän* elementtiä vastaajaryhmittäin vuosina 2023 ja 2020 (vaihtoehdon valinneiden %-osuus). Vastaajina suomenkielinen väestö, nuoret kaupunkilaiset ja ruotsinkielinen väestö.

suomenkielinen väestö		nuoret kaupunkilaiset		ruotsinkielinen väestö	
2023 (n=1679)	2020 (n=1788)	2023 (n=287)	2020 (n=294)	2023 (n=610)	2020 (n=579)
Fyysinen ja henkinen terveys (68,3 %)	Fyysinen ja henkinen terveys (71,3 %)	Fyysinen ja henkinen terveys (56,8 %)	Fyysinen ja henkinen terveys (52,5 %)	Fyysinen ja henkinen terveys (69,9 %)	Fyysinen ja henkinen terveys (69,0 %)
Turvallisuuden tunne (48,2 %)	Hyvä taloudellinen toimeentulo (49,8 %)	Hyvä taloudellinen toimeentulo (56,2 %)	Hyvä taloudellinen toimeentulo (50,6 %)	Hyvä taloudellinen toimeentulo (59,0 %)	Mahdollisuus nauttia luonnosta (58,1 %)
Mahdollisuus nauttia luonnosta (47,5 %)	Mahdollisuus nauttia luonnosta (44,6 %)	Mielekäs työ (45,8 %)	Mielekäs työ (48,7 %)	Mahdollisuus nauttia luonnosta (53,5 %)	Hyvä taloudellinen toimeentulo (57,4 %)
Hyvä taloudellinen toimeentulo (47,2 %)	Elämässä on vapautta (39,3 %)	Turvallisuuden tunne (38,9 %)	Elämässä on vapautta (40,8 %)	Turvallisuuden tunne (50,1 %)	Voi itse vaikuttaa arkielämänsä sujumiseen (50,6 %)
Mielekäs työ (34,7 %)	Mielekäs työ (39,0 %)	Elämässä on vapautta (37,1 %)	Arkielämä on stressitöntä (32,0 %)	Elämässä on vapautta (41,3 %)	Elämässä on vapautta (46,1 %)

Kun tarkastellaan hyvän elämän elementtien toteutumista, voidaan havaita, että viisi parhaiten toteutuvaa arvoa eivät juurikaan vastaa edellä esitettyä listausta viidestä tärkeimmästä arvosta. Suomenkielisillä kansalaisilla (taulukko 13) viisi parhaiten toteutuvaa hyvän elämän elementtiä ovat *mahdollisuus nauttia luonnosta, turvallisuuden tunne, voin itse vaikuttaa arkielämäni sujumiseen, oma osaaminen ja taidot sekä hyvät harrastusmahdollisuudet*. Näiden joukosta puuttuu suomenkielisillä kansalaisilla kolme viiden tärkeimmän joukossa ollutta arvoa: *fyysinen ja henkinen terveys, hyvä taloudellinen toimeentulo sekä mielekäs työ*. Aikasarjassa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia eri elementtien toteutumisen osalta, pieniä muutoksia voidaan kuitenkin havaita. Esimerkiksi *hyvien harrastusmahdollisuuksien, elämän oikeudenmukaisuuden, arkielämän stressittömyyden, hyvän taloudellisen toimeentulon sekä elämässä olevan jännityksen ja riskien toteutumisen* on arvioitu nyt hieman heikommin toteutuvaksi kuin koskaan aiemmin. Selkein parannus koskee arvoa *Voi kokea elämäntapansa kestäväksi eli mahdollisimman vähän luontoa ja ympäristöä kuormittavaksi*, jonka toteutuminen on parantunut etenkin vuosien 2013 ja 2020 välillä. Lisäksi kohdan *toimiva ja hyväkuntonen tiestö* toteutuminen on heikentynyt entisestään. Hyvän elämän elementtien tärkeyden ja toteutumisen vertailu suomenkielisillä kansalaisilla on esitetty yksityiskohtaisemmin pistekaaviossa (Kuva 26).

Taulukko 13. Hyvän elämän elementtien toteutuminen suomenkielisillä kansalaisilla vuosina 2011–2023 (vastaajaryhmien keskiarvot kysymykseen *Kuinka hyvin tämä asia toteutuu kohdallasi tällä hetkellä?**, asteikko: 1=*erittäin huonosti* – 5=*erittäin hyvin*).

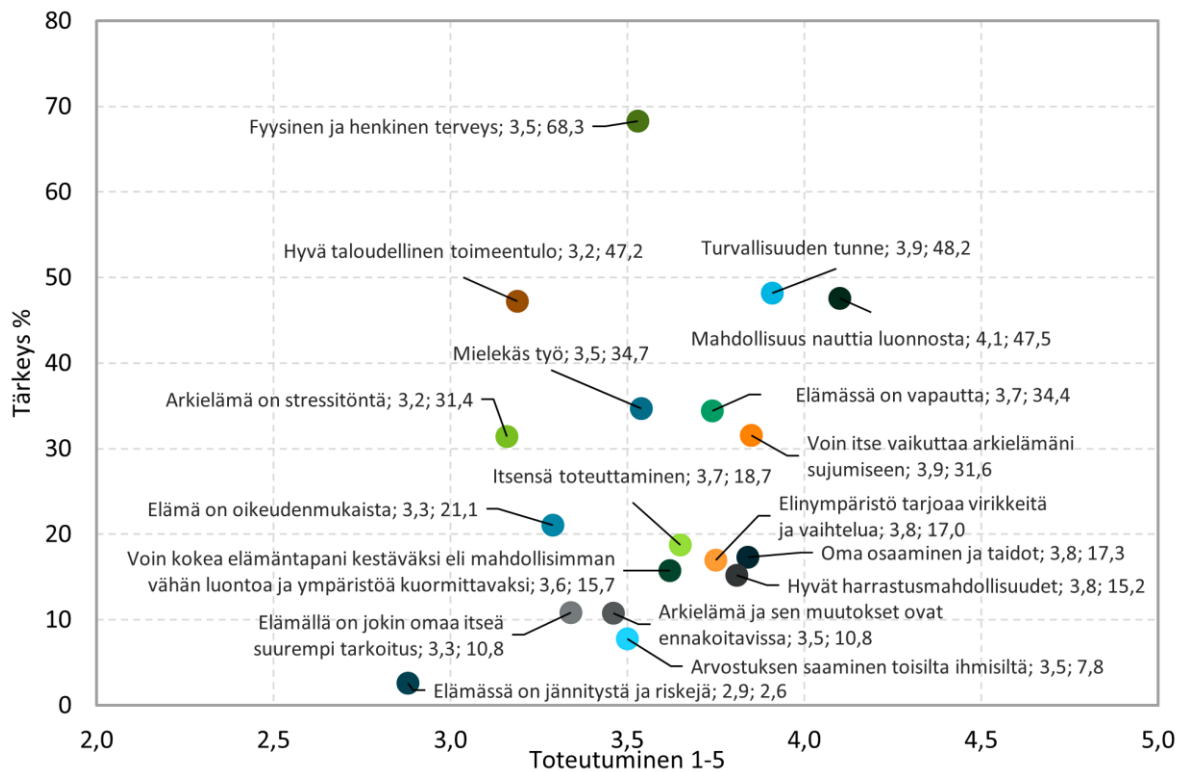
	2023 (n=1679)	2020 (n=1788)	2013 (n=1636)	2011 (n=1620)
Mahdollisuus nauttia luonnosta	4,10	4,08	4,15	4,06
Turvallisuuden tunne	3,91	3,93	3,91	3,81
Voi itse vaikuttaa arkielämänsä sujumiseen	3,85	3,88	3,89	3,76
Oma osaaminen ja taidot	3,84	3,85	3,83	3,78
Hyvät harrastusmahdollisuudet	3,81	3,92	4,03	3,90
Elinympäristö tarjoaa virikkeitä ja vaihtelua	3,75	3,79	3,87	3,72
Elämässä on vapautta	3,74	3,82	-	-
Itsensä toteuttaminen	3,65	3,68	-	-
Voi kokea elämäntapansa kestäväksi eli mahdollisimman vähän luontoa ja ympäristöä kuormittavaksi**	3,62	3,59	3,20	3,26
Mielekäs työ	3,54	3,55	3,57	3,50
Fyysinen ja henkinen terveys	3,53	3,62	-	-
Arvostuksen saaminen toisilta ihmisiltä	3,50	3,55	-	-
Arkielämä ja sen muutokset ovat ennakoitavissa	3,46	3,47	-	-
Elämällä on jokin omaa itseä suurempi tarkoitus	3,34	3,41	-	-
Elämä on oikeudenmukaista	3,29	3,37	3,49	3,36
Hyvä taloudellinen toimeentulo***	3,19	3,30	3,36	
Arkielämä on stressitöntä	3,16	3,24	3,18	3,21
Elämässä on jännitystä ja riskejä	2,88	3,01	2,90	2,99

2011/2013

*) Miten hyvin seuraavat asiat toteutuvat elämässäsi?"

**) Kestävän kehityksen mukainen elämäntapa

***) Riittävä taloudellinen toimeentulo

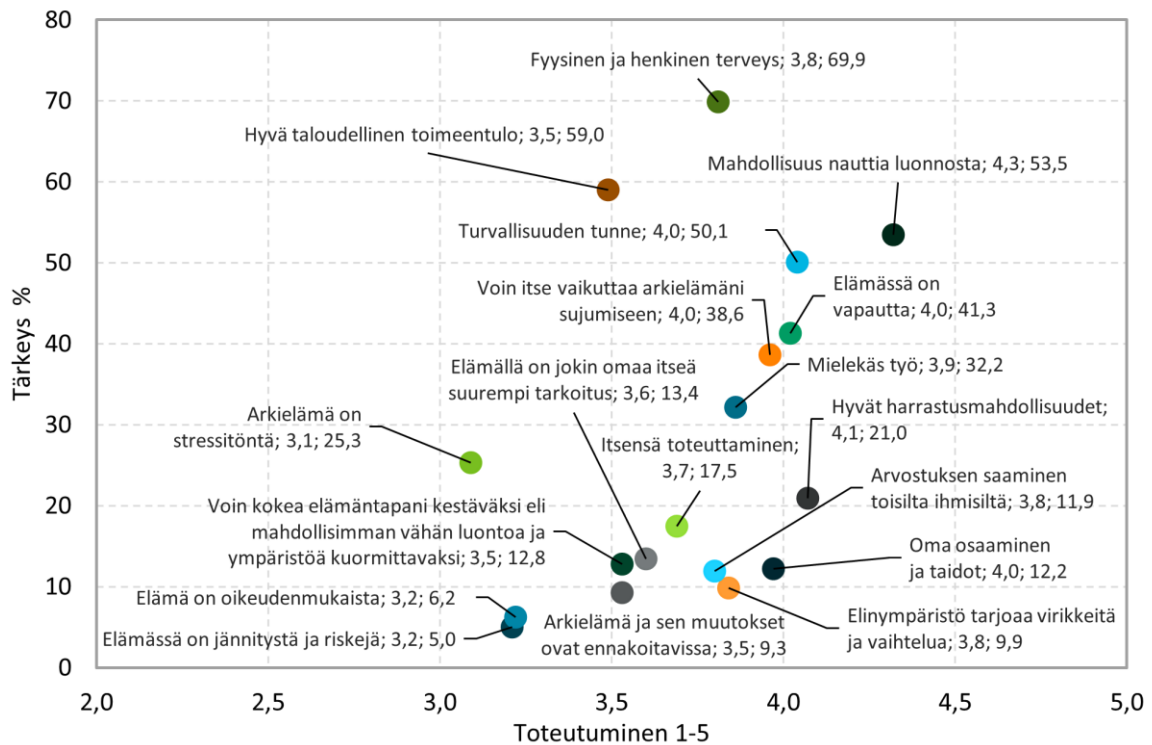

Kuva 26. Hyvän elämän elementtien tärkeys (vaihtoehdon valinneiden %-osuus) ja toteutuminen (vastaajaryhmän keskiarvo, asteikko: 1=*erittäin huonosti* – 5=*erittäin hyvin*) suomenkielisillä kansalaisilla vuonna 2023 (n=1 679).

Ruotsinkielisillä kansalaisilla tärkeimmät arvot myös toteutuvat parhaiten (taulukko 14). Viiden parhaiten toteutuvan kärjestä puuttuvat vain kaksi tärkeimpien elementtien joukossa olutta arvoa: *fyysinen ja henkinen terveys* sekä *hyvä taloudellinen toimeentulo*. Vuoden 2020 barometriin nähden eri elementtien toteutumisessa oli tapahtunut pientä heikkenemistä kaikissa arvioitavissa kohdissa. Suurin väheneminen oli tapahtunut elementtien *arkielämä on stressitöntä* ja *hyvä taloudellinen toimeentulo* toteutumisessa. Hyvän elämän elementtien tärkeyden ja toteutumisen vertailu ruotsinkielisillä kansalaisilla on esitetty yksityiskohtaisemmin pistekaaviossa (Kuva 27).

Taulukko 14. Hyvän elämän elementtien toteutuminen ruotsinkielisillä kansalaisilla vuosina 2020 ja 2023 (vastaajaryhmien keskiarvot kysymykseen *Kuinka hyvin tämä asia toteutuu kohdallasi tällä hetkellä?*, asteikko: 1=*erittäin huonosti* – 5=*erittäin hyvin*).

	2023 (n=610)	2020 (n=579)
Mahdollisuus nauttia luonnosta	4,32	4,55
Hyvät harrastusmahdollisuudet	4,07	4,15
Turvallisuuden tunne	4,04	4,32
Elämässä on vapautta	4,02	4,18
Oma osaaminen ja taidot	3,97	4,05
Voi itse vaikuttaa arkielämänsä sujumiseen	3,96	4,15
Mielekäs työ	3,86	3,94
Elinympäristö tarjoaa virikkeitä ja vaihtelua	3,84	3,89
Fyysinen ja henkinen terveys	3,81	3,98
Arvostuksen saaminen toisilta ihmisiltä	3,8	3,91
Itsensä toteuttaminen	3,69	3,95
Elämällä on jokin omaa itseä suurempi tarkoitus	3,6	3,89
Voi kokea elämäntapansa kestäväksi eli mahdollisimman vähän luontoa ja ympäristöä kuormittavaksi	3,53	3,73
Arkielämä ja sen muutokset ovat ennakoitavissa	3,53	3,68
Hyvä taloudellinen toimeentulo	3,49	3,86
Elämä on oikeudenmukaista	3,22	3,48
Elämässä on jännitystä ja riskejä	3,21	3,24
Arkielämä on stressitöntä	3,09	3,49

Kuva 27. Hyvän elämän elementtien tärkeys (vaihtoehdon valinneiden %-osuus) ja toteutuminen (vastaajaryhmän keskiarvo, asteikko: 1=*erittäin huonosti* – 5=*erittäin hyvin*) ruotsinkielisillä kansalaisilla vuonna 2023 (n=610).

6.1.1. Hyvän elämän elementit eri ikäryhmissä

Elämänvaiheella, joka määrittyy karkeasti iän mukaan, on selvä vaikutus elämän prioriteetteihin ja tyytyväisyyteen niiden toteutumisen osalta. Kun hyvän elämän elementtejä ja tyytyväisyyttä niiden toteutumiseen tarkasteltiin eri ikäryhmissä suomenkielisillä kansalaisilla, selvisi, että nuorimmilla vastaajilla (15–24 v) keskimäärin muita ikäryhmiä tärkeämmiksi osoittautuivat seuraavat asiat: *elämässä on jännitystä ja riskejä* (toteutui myös ko. ikäluokassa parhaiten), *elämässä on vapautta* (toteutui parhaiten ikäluokassa 65–79 v), *arvostuksen saaminen toisilta ihmisiltä* (toteutuminen samaa tasoa eri ikäluokissa) ja *hyvä taloudellinen toimeentulo* (toteutuminen parani ihmisen ikääntyessä). Lisäksi 15–44-vuotiailla varsin tärkeiksi tekijöiksi osoittautuvat *mielekäs työ* (toteutuminen parani ihmisen ikääntyessä lukuun ottamatta viimeistä ikäluokkaa) ja *itsensä toteuttaminen* (toteutui parhaiten ikäluokassa 65–79 v).

Joidenkin asioiden tärkeys näytti puolestaan lisääntyvän selvästi ihmisen ikääntyessä. Näitä olivat: *voi itse vaikuttaa arkielämänsä sujumiseen* (toteutui parhaiten ikäluokissa 65–79 v ja 45–64 v), *turvallisuuden tunne* (toteutui hieman muita paremmin 15–24-vuotiailla), *fyysinen ja henkinen terveys* (toteutui hieman muita paremmin ikäluokassa 65–79 v), ja *mahdollisuus nauttia luonnosta* (toteutuminen parani hieman ihmisen ikääntyessä).

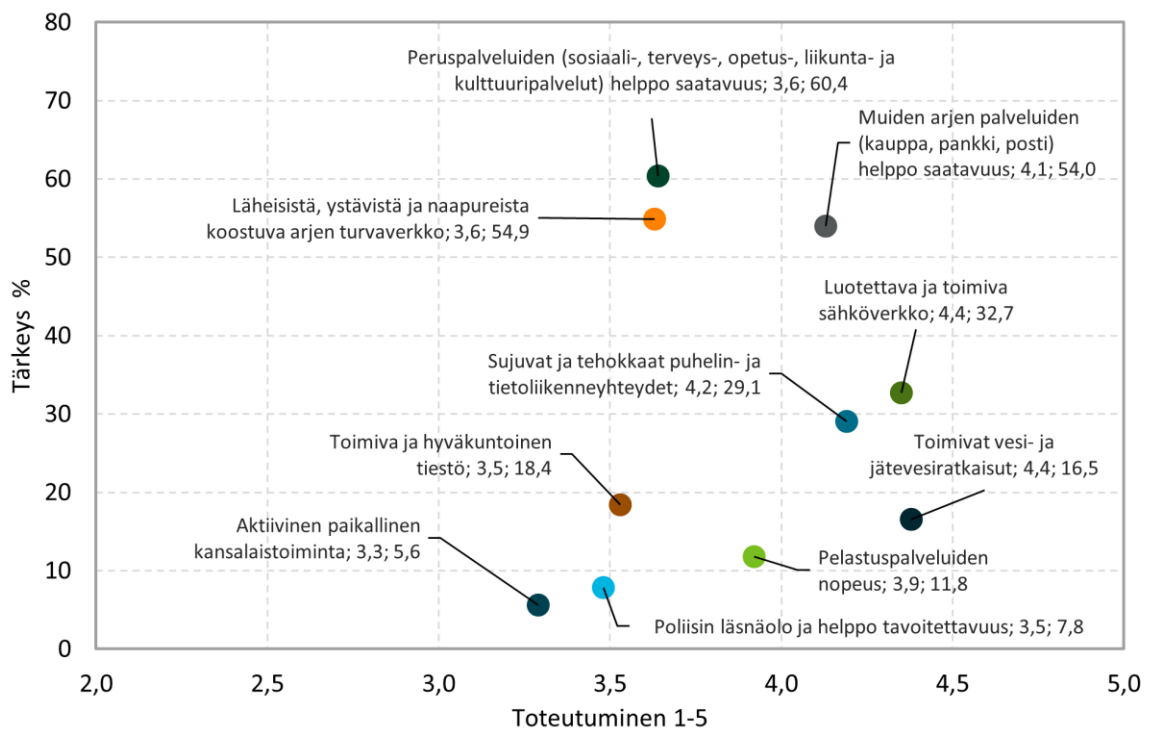
6.1.2. Turvallinen arki

Kolme tärkeintä turvallisen arjen elementtiä olivat kaikissa vastaajaryhmissä samat: *peruspalveluiden helppo saatavuus, läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko sekä muiden arjen palveluiden helppo saatavuus* (Taulukko 15). Niiden tärkeys kuitenkin vaihteli jonkin verran vastaajaryhmittäin. Suomenkielisille kansalaisille keskimäärin tärkeintä oli *peruspalveluiden helppo saatavuus*, kun taas nuorille kaupunkilaisille ja ruotsinkielisille kansalaisille keskimäärin kaikkein tärkeimmäksi osoittautui *läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko*. Sekä peruspalveluiden että muiden arjen palveluiden helppoa saatavuutta, ja arjen turvaverkkoa pidettiin nyt kaikissa vastaajaryhmissä huomattavasti useammin tärkeänä kuin aiemmin. Yleisesti ottaen näyttää myös siltä, että konkreettisemmat, turvalliseen arkeen kytkeytyvät elementit nousevat vastaajille keskimäärin tärkeämmiksi, kuin abstraktimmat hyvän elämän elementit.

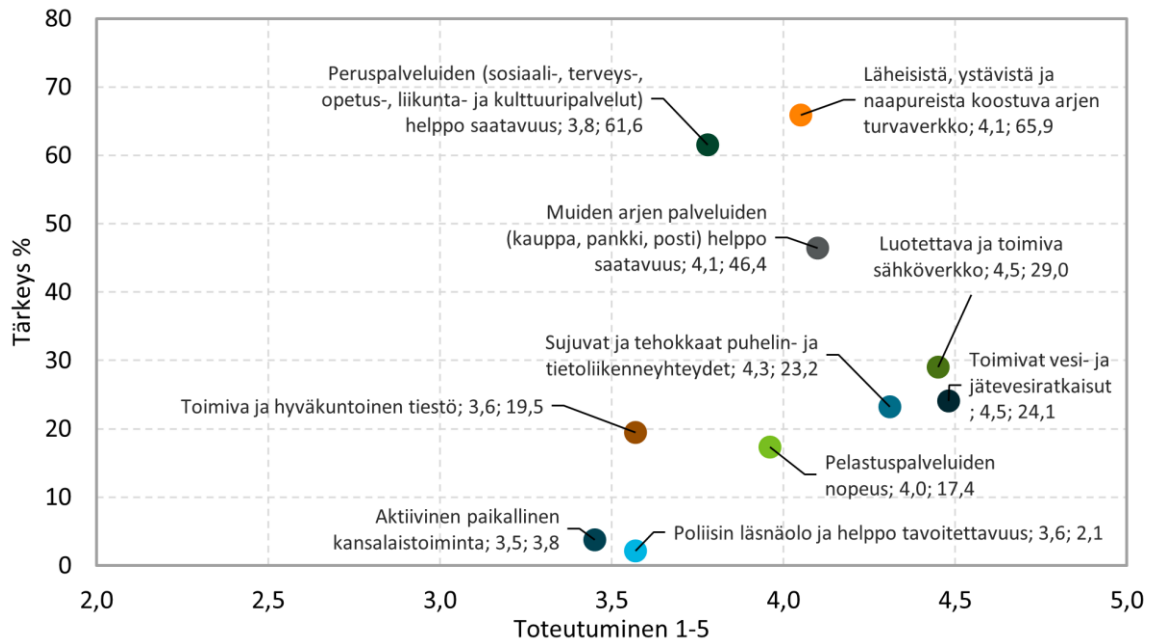
Taulukko 15. Kolme tärkeintä turvallisen arjen elementtiä vastaajaryhmittäin vuosina 2023 ja 2020 (vaihtoehdon valinneiden %-osuus). Vastaajina suomenkielinen väestö, nuoret kaupunkilaiset ja ruotsinkielinen väestö.

suomenkielinen väestö		nuoret kaupunkilaiset		ruotsinkielinen väestö	
2023 (n=1679)	2020 (n=1788)	2023 (n=287)	2020 (n=294)	2023 (n=610)	2020 (n=579)
Peruspalveluiden (sosiaali-, terveys-, opetus-, liikunta- ja kulttuuripalvelut) helppo saatavuus (60,4 %)	Turvallisuuden tunne (57,0 %)	Läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko (65,5 %)	Turvallisuuden tunne (59,9 %)	Läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko (65,9 %)	Turvallisuuden tunne (54,1 %)
Läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko (54,9 %)	Läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko (45,4 %)	Peruspalveluiden (sosiaali-, terveys-, opetus-, liikunta- ja kulttuuripalvelut) helppo saatavuus (56,3 %)	Läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko (49,9 %)	Peruspalveluiden (sosiaali-, terveys-, opetus-, liikunta- ja kulttuuripalvelut) helppo saatavuus (61,6 %)	Läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko (51,8 %)
Muiden arjen palveluiden (kauppa, pankki, posti) helppo saatavuus (54,0 %)	Peruspalveluiden (sosiaali-, terveys-, opetus-, liikunta- ja kulttuuripalvelut) helppo saatavuus (34,0 %)	Muiden arjen palveluiden (kauppa, pankki, posti) helppo saatavuus (50,7 %)	Peruspalveluiden (sosiaali-, terveys-, opetus-, liikunta- ja kulttuuripalvelut) helppo saatavuus (28,6 %)	Muiden arjen palveluiden (kauppa, pankki, posti) helppo saatavuus (46,4 %)	Peruspalveluiden (sosiaali-, terveys-, opetus-, liikunta- ja kulttuuripalvelut) helppo saatavuus (44,1 %)

Kaikilla vastaajaryhmillä kolmeen parhaiten toteutuvaan turvallisen arjen elementtiin lukeutui *toimivat vesi- ja jätevesiratkaisut* sekä *luotettava ja toimiva sähköverkko*. Suomenkielisillä ja ruotsinkielisillä kansalaisilla kolmanneksi parhaiten toteutui *sujuvat ja tehokkaat puhelin- ja tietoliikenneyhteydet*, ja nuorilla kaupunkilaisilla *muiden arjen palveluiden (kauppa, pankki, posti) helppo saatavuus*, mikä on luonnollista ottaen huomioon kyseisen vastaajaryhmän asuinympäristön. Kaikissa vastaajaryhmissä kolmen tärkeimmän elementin joukossa olleet *Läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko* sekä *Peruspalveluiden (sosiaali-, terveys-, opetus-, liikunta- ja kulttuuripalvelut) helppo saatavuus* toteutuivat selvästi aiempaa heikommin. Etenkin peruspalveluiden toteutumisessa oli kaikissa vastaajaryhmissä tapahtunut heikentymistä vuoden 2020 jälkeen. Turvallisen arjen elementtien tärkeyden ja toteutumisen vertailu suomen ja ruotsinkielisillä kansalaisilla on esitetty yksityiskohtaisemmin alla olevissa pistekaavioissa (Kuvat 28 ja 29).

Kuva 28. Turvallisen arjen elementtien tärkeys (vaihtoehdon valinneiden %-osuus) ja toteutuminen (vastaajaryhmän keskiarvo, asteikko: 1=*erittäin huonosti* – 5=*erittäin hyvin*) suomenkielisillä kansalaisilla vuonna 2023 (n=1 679).

Kuva 29. Turvallisen arjen elementtien tärkeys (vaihtoehdon valinneiden %-osuus) ja toteutuminen (vastaajaryhmän keskiarvo, asteikko: 1=*erittäin huonosti* – 5=*erittäin hyvin*) ruotsinkielisillä kansalaisilla vuonna 2023 (n=610).

6.1.3. Hyvä ja turvallinen elämä maalla ja kaupungissa

Maaseutualueiden ja kaupungin välillä on havaittavissa selkeitä eroja hyvän ja turvallisen elämän elementtien tärkeydessä (Taulukot 16 ja 17) ja toteutumisessa. Esimerkiksi *mahdollisuus nauttia luonnosta* oli useimmin tärkeää harvaan asutulla maaseudulla asuville (58,7 %) ja harvimminkin tärkeää kaupungissa asuville (47,5 %). Myös se, että *voi itse vaikuttaa arkielämänsä sujumiseen* oli useimmin tärkeää harvaan asutulla maaseudulla asuville (42,7 %) ja harvimminkin tärkeää kaupungissa asuville (31,0 %). Turvalliseen arkeen liittyvissä tekijöissä *muiden arjen palveluiden helppo saatavuus* oli useimmin tärkeää kaupungissa asuville (56,0 %) ja harvimminkin tärkeää harvaan asutulla maaseudulla asuville (40,5 %). Vastaavasti *toimiva ja hyväkuntoinen tiestö* oli useimmin tärkeää ydinmaaseudulla asuville (27,1 %) ja harvimminkin tärkeää kaupungissa asuville (16,2 %).

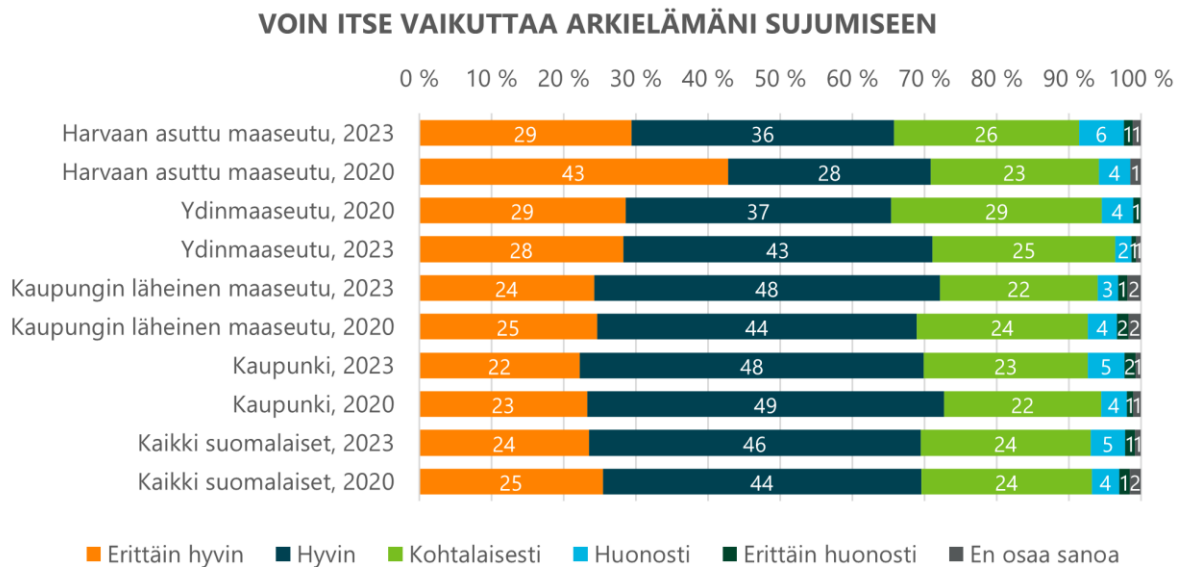
Taulukko 16. Hyvän elämän elementtien tärkeys suomalaisille vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuonna 2023 (vaihtoehdon valinneiden %-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289).

	Harvaan asuttu maaseutu	Ydinmaaseutu	Kaupungin läheinen maaseutu	Kaupunki	Kaikki suomalaiset
Fyysinen ja henkinen terveys	66,7 %	61,6 %	67,3 %	70,1 %	68,7 %
Mahdollisuus nauttia luonnosta	58,7 %	49,8 %	55,8 %	47,5 %	49,0 %
Turvallisuuden tunne	48,8 %	51,1 %	50,4 %	47,4 %	48,1 %
Hyvä taloudellinen toimeentulo	48,8 %	49,2 %	40,2 %	48,7 %	47,9 %
Elämässä on vapautta	39,1 %	40,1 %	32,8 %	34,3 %	35,0 %
Mielekäs työ	25,6 %	34,4 %	35,2 %	34,9 %	34,4 %
Voi itse vaikuttaa arkielämänsä sujumiseen	42,7 %	38,4 %	31,3 %	31,0 %	32,4 %
Arkielämä on stressitöntä	36,2 %	32,3 %	34,6 %	30,3 %	31,2 %
Elämä on oikeudenmukaista	14,8 %	20,7 %	19,6 %	21,4 %	20,9 %
Itsensä toteuttaminen	21,9 %	14,2 %	18,2 %	18,0 %	17,8 %
Elinympäristö tarjoaa virikkeitä ja vaihtelua	16,0 %	10,0 %	17,4 %	17,9 %	16,9 %
Oma osaaminen ja taidot	19,6 %	16,6 %	12,5 %	16,6 %	16,3 %
Voi kokea elämäntapansa kestäväksi eli mahdollisimman vähän luontoa ja ympäristöä kuormittavaksi	10,2 %	16,7 %	18,5 %	15,4 %	15,6 %
Hyvät harrastusmahdollisuudet	14,5 %	18,0 %	8,2 %	15,9 %	15,4 %
Elämällä on jokin omaa itseä suurempi tarkoitus	7,3 %	12,2 %	13,8 %	10,7 %	11,0 %
Arkielämä ja sen muutokset ovat ennakoitavissa	4,8 %	9,1 %	13,7 %	10,8 %	10,6 %
Arvostuksen saaminen toisilta ihmisiltä	7,3 %	10,0 %	7,2 %	6,8 %	7,2 %
Elämässä on jännitystä ja riskejä	1,2 %	2,3 %	3,3 %	2,4 %	2,4 %

Taulukko 17. Turvallisen arjen elementtien tärkeys suomalaisille vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuonna 2023 (vaihtoehdon valinneiden %-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289).

	Harvaan asuttu maaseutu	Ydinmaaseutu	Kaupungin läheinen maaseutu	Kaupunki	Kaikki suomalaiset
Peruspalveluiden (sosiaali-, terveys-, opetus-, liikunta- ja kulttuuripalvelut) helppo saatavuus	64,7 %	57,2 %	57,9 %	62,2 %	61,4 %
Läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko	61,1 %	60,0 %	51,3 %	53,3 %	54,3 %
Muiden arjen palveluiden (kauppa, pankki, posti) helppo saatavuus	40,5 %	47,2 %	45,7 %	56,0 %	53,3 %
Luotettava ja toimiva sähköverkko	38,8 %	31,8 %	40,9 %	32,3 %	33,3 %
Sujuvat ja tehokkaat puhelin- ja tietoliikenneyhteydet	29,3 %	24,1 %	30,8 %	29,6 %	29,1 %
Toimiva ja hyväkuntoinen tiestö	25,6 %	27,1 %	23,1 %	16,2 %	18,5 %
Toimivat vesi- ja jätevesiratkaisut	9,7 %	16,8 %	13,4 %	17,3 %	16,5 %
Pelastuspalveluiden nopeus	12,2 %	18,1 %	13,2 %	11,4 %	12,3 %
Poliisin läsnäolo ja helppo tavoitettavuus	3,6 %	6,2 %	6,8 %	7,6 %	7,2 %
Aktiivinen paikallinen kansalaistoiminta	2,4 %	4,4 %	7,4 %	4,8 %	4,9 %

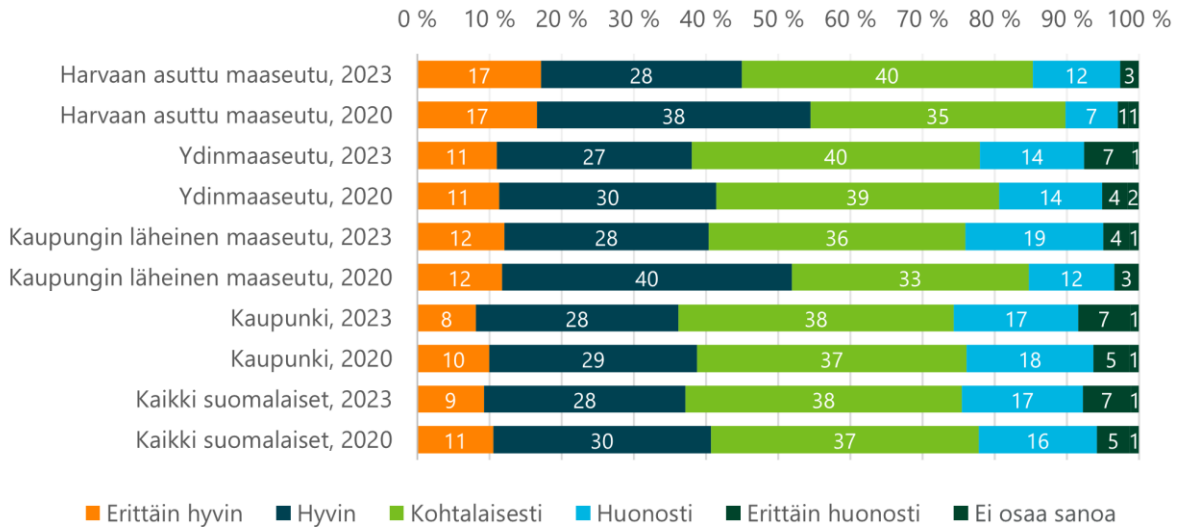
Kuvissa 30–38 on tarkasteltu joidenkin hyvän elämän ja turvallisen arjen elementtien toteutumista kaikkien suomalaisten osalta heidän asuinpaikkansa aluetyyppien mukaan. Kaikkien arvioitujen tekijöiden jakaumat aluetyypeittäin on esitetty taulukoissa liitteissä 3 ja 4. Mahdollisuuden vaikuttaa itse arkielämänsä sujumiseen koetaan heikentyneen erityisesti harvaan asutulla maaseudulla (Kuva 30), jossa se koettiin muita aluetyyppejä useammin tärkeäksi (noin 43 % vastaajista). Vastaavasti kaupungin läheisellä maaseudulla koettu tilanne on hieman parantunut, vaikkakin kyseiselle aluetyypille tämän elementin tärkeys on hieman vähäisempi (noin 31 % vastaajista) kuin suomalaisille keskimäärin.

Kuva 30. Hyvän elämän elementin *Voin itse vaikuttaa arkielämäni sujumiseen* toteutuminen vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

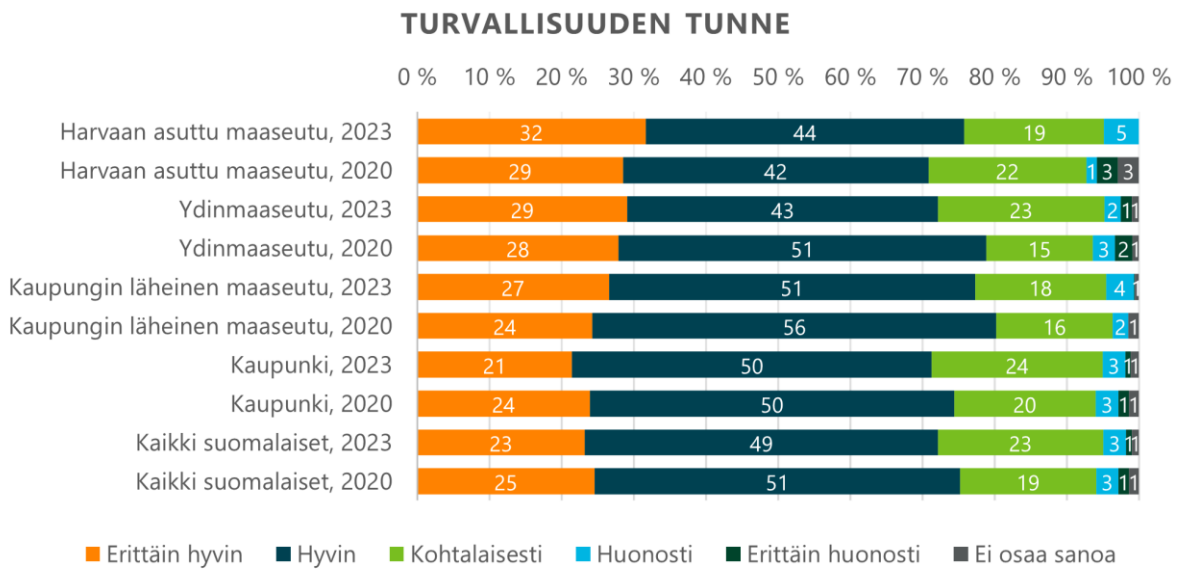
Koettu stressi on lisääntynyt kaikilla aluetyypeillä asuvien keskuudessa (Kuva 31). Muutos on yleisesti ottaen odotettu, sillä vuoden 2020 barometrin toteutuksen jälkeen on koettu useita epävarmuustekijöitä, kuten esimerkiksi koronapandemia, edelleen jatkuva Ukrainan sota sekä sähkön hinnan nopea nousu ja vaihtelu ja liikennepolttoaineiden hinnannousut. Arkielämän stressittömyys oli useimmin tärkeää harvaan asutulla maaseudulla asuville (noin 36 % vastaajista), joskaan suuria eroja muihin aluetyyppeihin ei ollut (maks. noin 6 %-yksikköä). Maaseutumielikuvissa stressi puolestaan liitettiin edelleen selvästi useammin kaupunkiin kuin maaseutuun.

ARKIELÄMÄ ON STRESSITÖNTÄ

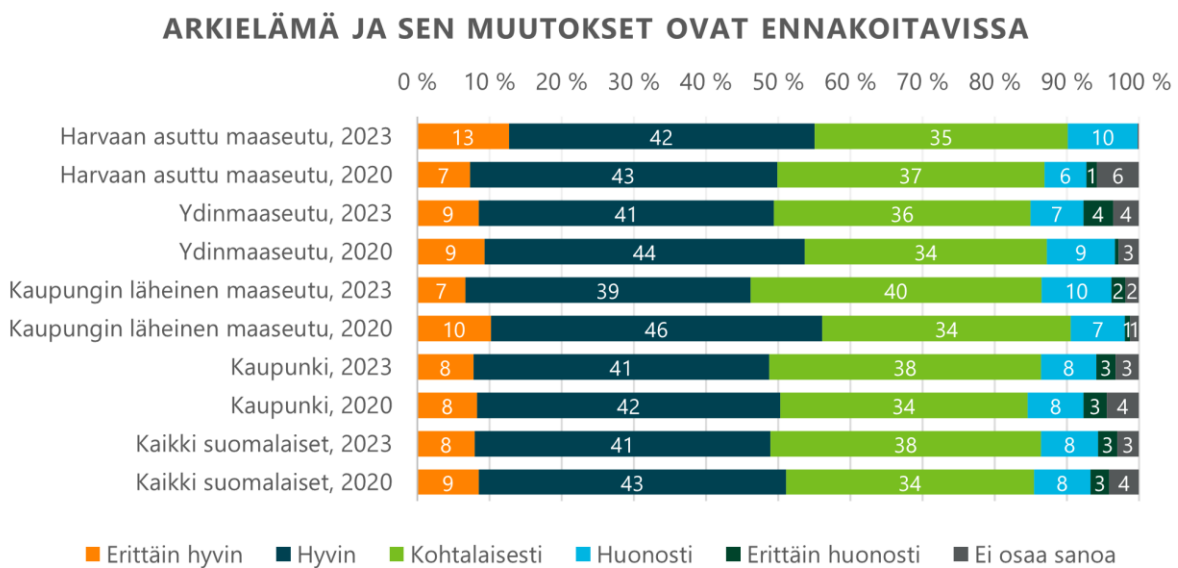
Kuva 31. Hyvän elämän elementin *Arkielämä on stressitöntä* toteutumisen vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

Turvallisuuden tunne on heikentynyt vain vähän vuodesta 2020 (Kuva 32). Harvaan asutulla maaseudulla se on jopa parantunut. Tämä on hieman yllättävääkin edellä mainittujen tekijöiden valossa. Myös turvallisuuden tunteen tärkeys näyttäisi hieman vähentyneen vuodesta 2020, jolloin 52 prosenttia maaseutumaisissa kunnissa asuvista, 60 prosenttia taajaan asutuissa kunnissa asuvista ja 52 prosenttia kaupunkimaisissa kunnissa asuvista piti turvallisuuden tunnetta yhtenä tärkeimmistä turvallisen arjen elementeistä. Muutos tuloksessa ei selityne sillä, että turvallisuuden tunne on siirretty vuoden 2023 barometrissa toiseen kysymyspatteristoon. Barometrin tulokset ovat kuitenkin samansuuntaisia sisäministeriön turvallisuuden tunteen kehittymistä kuvaavan seurannan kanssa. Sentimentti-tietotyövälineen loka-kuussa 2023 tehdyssä väestötutkimuksessa 69 prosenttia vastaajista kertoi kokevansa elämänsä turvalliseksi (Sisäministeriö 2023).

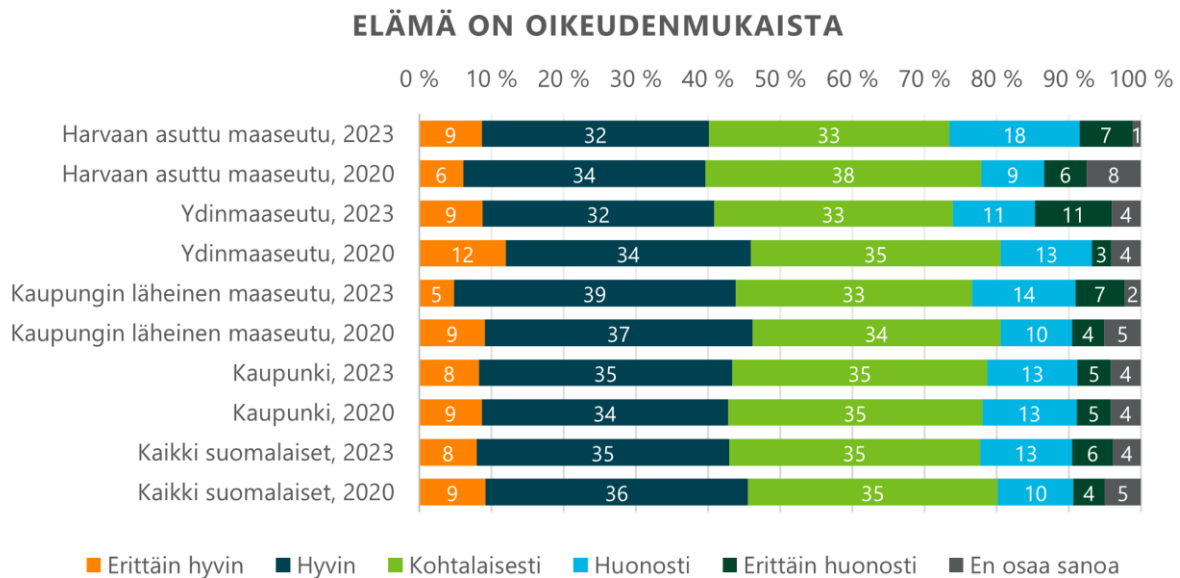
Kuva 32. Hyvän elämän elementin *Turvallisuuden tunne* toteutuminen vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyyppin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyyppin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset*: 2023 (n=2 289), 2020 (n=2 367).

Arkielämän ja sen muutosten ennakoitavuus on parantunut niin ikään harvaan asutulla maaseudulla, mutta heikentynyt muilla maaseutualueilla (Kuva 33). Myös kaupungissa on tapahtunut pientä heikennystä. Arkielämän ja sen muutosten ennakoitavuus valittiin kuitenkin vain harvoin tärkeimpien hyvän elämän elementtien joukkoon kaikissa aluetyypeissä, useimmin kaupungin läheisellä maaseudulla (noin 14 % vastaajista) ja harvimminkin harvaan asutulla maaseudulla (noin 5 % vastaajista). Koronapandemian, Ukrainan sodan sekä osin siihen liittyvän energiakriisin olisi kuitenkin voinut olettaa näkyvän tuloksissa vahvemmin.

Kuva 33. Hyvän elämän elementin *Arkielämä ja sen muutokset ovat ennakoitavissa* toteutuminen vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyyppin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyyppin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

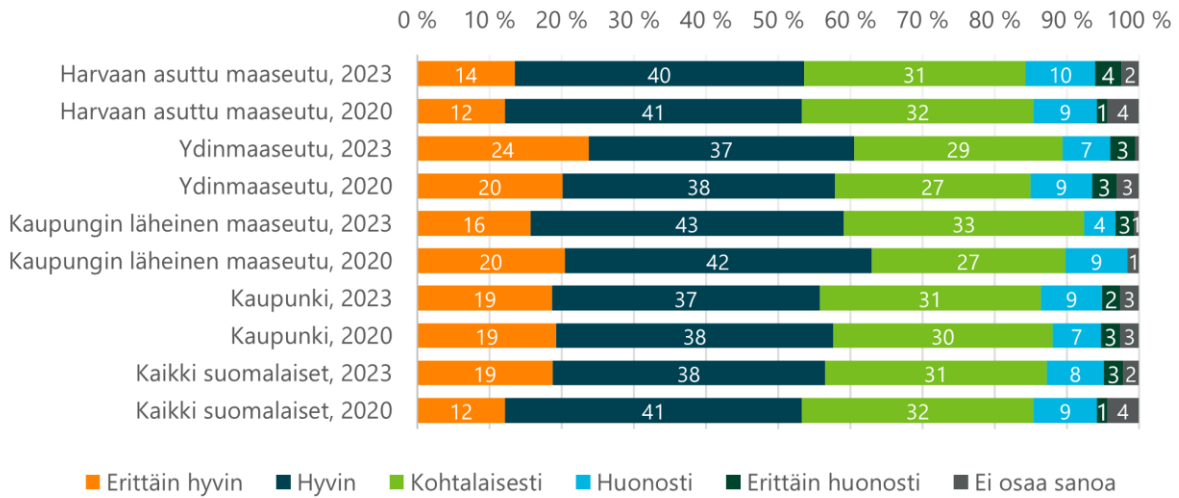
Kokemus elämän oikeudenmukaisuudesta on heikentynyt hieman valtakunnallisesti, mutta eniten kaupungin läheisellä maaseudulla ja ydinmaaseudulla (Kuva 34). Kokemus elämän oikeudenmukaisuudesta ei ollut merkittävästi muuttunut tarkasteluvälillä 2011–2020 suomenkielisten kansalaisten joukossa keskimäärin, eivätkä viime vuosien tapahtumatkaan näyttäisi suuresti vaikuttaneen tähän arvoon kokonaisuudessaan. Elämän oikeudenmukaisuus oli lähes yhtä usein tärkeää sekä kaupungissa, kaupungin läheisellä maaseudulla, että ydinmaaseudulla asuville (noin 20 % vastaajista), ja hieman harvemmin tärkeää harvaan asutulla maaseudulla asuville (noin 15 % vastaajista).

Kuva 34. Hyvän elämän elementin *Elämä on oikeudenmukaista* toteutuminen vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

Läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko toteutuu tällä hetkellä parhaiten ydinmaaseudulla, ja toiseksi parhaiten kaupungin läheisellä maaseudulla (Kuva 35). Kaupungeissa ja harvaan asutulla maaseudulla tulokset ovat keskenään samaa tasoa. Aluemieli-kuvissa maaseutua pidettiin kaupunkia yhteisöllisempänä, mikä luultavasti ilmenee tässä maaseudun kannalta suotuisina tuloksina. Harvaan asutun maaseudun tuloksia selittänevät osaltaan välimatkat: haja-asutusalueella avuliainkin naapuri voi olla hädän hetkellä liian kaukana auttamaan. Kuten aiemmin mainittiin, arjen turvaverkkoa pidettiin nyt kaikissa vastaajaryhmissä huomattavasti useammin tärkeänä kuin aiemmin. On mahdollista, että esimerkiksi koronakriisi ja sen aikana koetut karanteenit ovat lisänneet arjen turvaverkon tärkeyttä ja arvostusta, mahdollisesti myös ennakoitua ja käynnissä olleet hyvinvointialueiden palvelurakenteen muutokset.

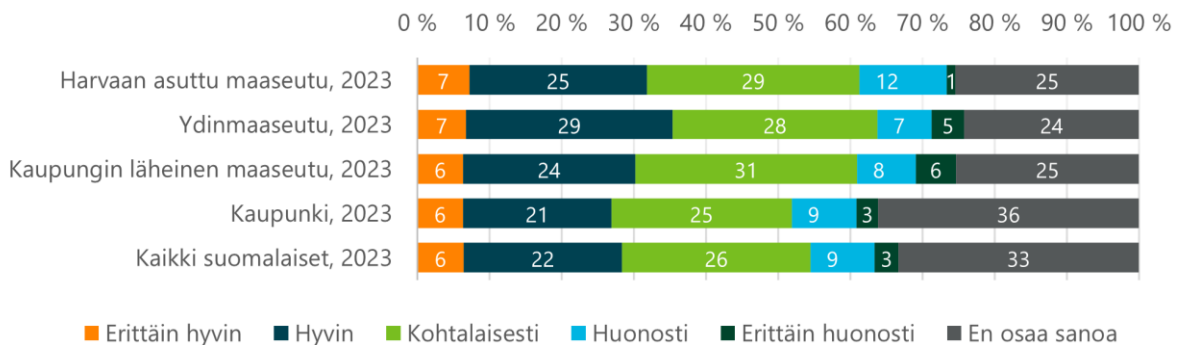
LÄHEISISTÄ, YSTÄVISTÄ JA NAAPUREISTA KOOSTUVA ARJEN TURVAVERKKO

Kuva 35. Turvallisen arjen elementin *Läheisistä, ystäväistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko* toteutumisen vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

Aktiivinen paikallinen kansalaistoiminta oli nyt ensimmäistä kertaa mukana turvallisen arjen elementtejä käsittelevässä kysymyspatteristossa. Elementti valittiin varsin harvoin kolmen tärkeimmän tekijän joukkoon, useimmin kaupungin läheisellä maaseudulla (noin 7 % vastaajista). Kyseinen arvo toteutui parhaiten ydinmaaseudulla ja heikoiten kaupungissa (Kuva 36). Toisaalta suhteellisen suuri osa vastaajista ei luultavasti ymmärtänyt, mitä kysymyksellä tarkoitetaan, sillä noin kolmannes kaikista vastaajista ei osannut ottaa siihen kantaa.

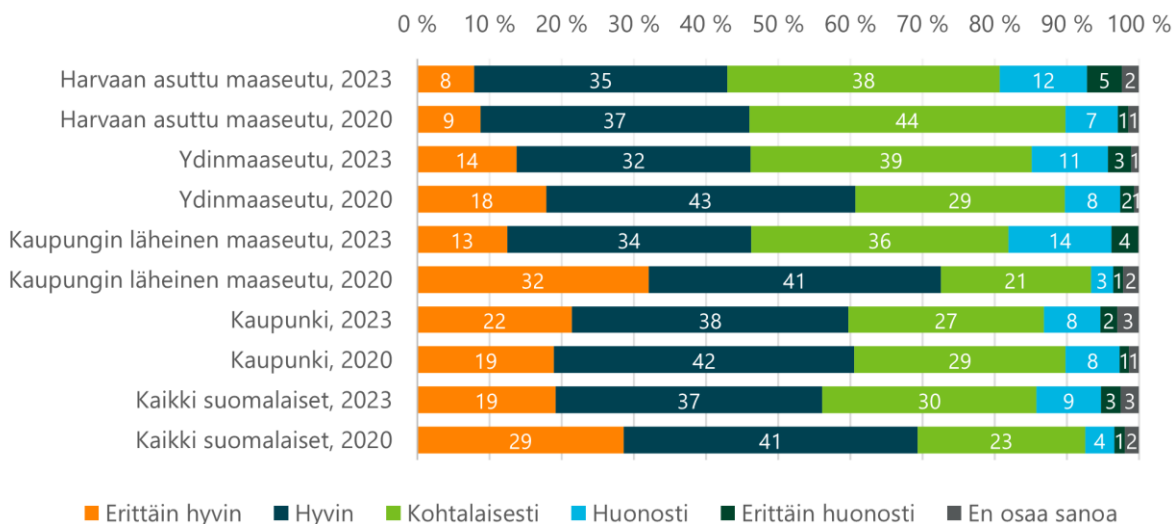
AKTIIVINEN PAIKALLINEN KANSALAISTOIMINTA

Kuva 36. Turvallisen arjen elementin *Aktiivinen paikallinen kansalaistoiminta** toteutumisen vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuonna 2023 (%-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289). *Uusi kysymys vuonna 2023.

Kuten aiemmin mainittiin, peruspalveluiden saatavuus koetaan aiempaa useammin tärkeäksi turvallisen arjen elementiksi. Sen toteutuminen on kuitenkin heikentynyt vuodesta 2020 kaikilla aluetyypeillä, etenkin kaupungin läheisellä maaseudulla ja ydinmaaseudulla (Kuva 37).

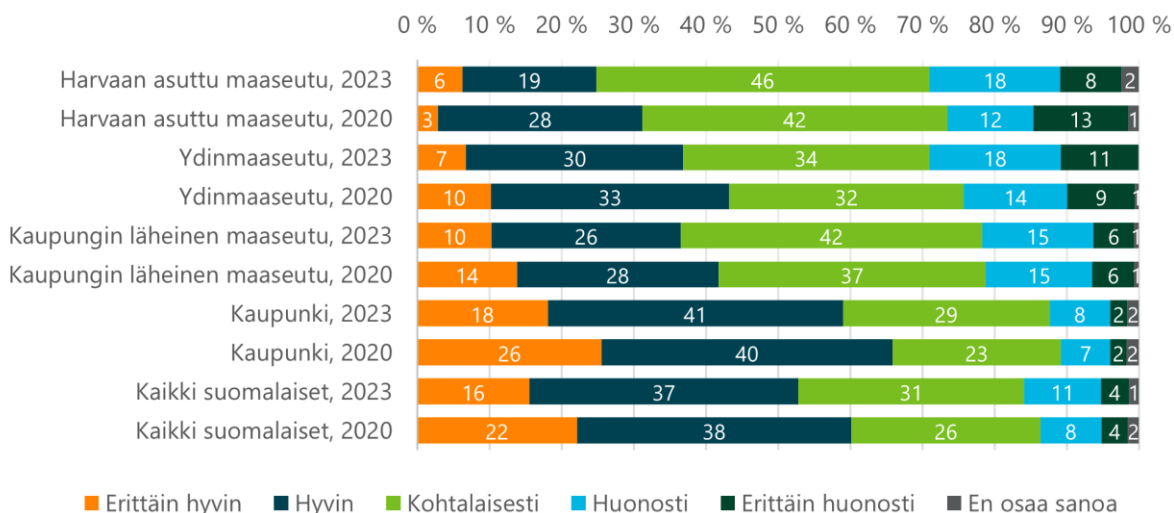
PERUSPALVELUIDEN (SOSIAALI-, TERVEYS-, OPETUS-, LIIKUNTA- JA KULTTUURIPALVELUT) HELPPO SAATAVUUS

Kuva 37. Turvallisen arjen elementin *Peruspalveluiden helppo saatavuus* toteutuminen vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

Perusinfra, etenkin tiestön huono tila heikentää turvallisen arjen ja hyvän elämän kokemusta. Toimivan ja hyväkuntoisen tiestön toteutuminen oli heikentynyt edelleen vuodesta 2020 kaikilla aluetyypeillä (Kuva 38). Sen tärkeys vaihtelee aluetyypeittäin kaupungin noin 16 prosentista ydinmaaseudun 27 prosenttiin.

TOIMIVA JA HYVÄKUNTOINEN TIESTÖ

Kuva 38. Turvallisen arjen elementin *Toimiva ja hyväkuntoinen tiestö* toteutuminen vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

Edellä esitettyjen havaintojen pohjalta voidaan todeta, että maaseudulla ja kaupungeilla on erilaisia vahvuuksia hyvän elämän elementtien toteutumisessa. Esimerkiksi siitä huolimatta, että mahdollisuus luonnosta nauttimiseen on yleisestikin suomalaisille tärkeää, maaseudulla asuvat kokevat sen muita tärkeämmäksi, kun taas etenkin arjen muiden palveluiden (kauppa, pankki, posti) helppo saatavuus on kaupunkilaisille maalla asuvia tärkeämpää. Eri asioiden priorisointi mahdollisesti ohjaa myös ihmisen asuinpaikan valintaa (siinä määrin kuin omaan asuinpaikkaan voi vaikuttaa).

Lisäksi vastaajilta kysyttiin, onko jotain muuta, mitä he pitävät itselleen tärkeänä, jotta kokisivat elämänsä hyväksi (Taulukko 18). Eniten aineistossa korostuvat tekijät ovat samoja, kuin luovassa aiemmin esitetyissä taulukoissa: fyysinen ja henkinen terveys, hyvä taloudellinen toimeentulo, mahdollisuus nauttia luonnosta, turvallisuuden tunne sekä perus- ja muiden arjen palveluiden saatavuus. Avovastaukset kuitenkin paljastavat tarkempaa tietoa annettuihin vaihtoehtoihin kuuluvista hyvän elämän ja turvallisen elämän elementeistä. Esimerkiksi taloudelliseen toimeentuloon liittyen moni toivoi rahan riittämistä perusarjessa ilman jatkuvaa stressiä, minkä voi tulkita vähemmäksi kuin *”hyvä taloudellinen toimeentulo”*. Taloudelliseen turvallisuuteen liittyi itse rahan määrän lisäksi talouden ennustettavuus, eli ettei esimerkiksi tarvitse elää työpaikan menettämisen pelossa. Moni kirjoitti myös eläkkeiden riittämättömyydestä. Suurempien tulojen sijasta toivottiin, ettei esimerkiksi sähkön hinta nousisi. Yleinen hintatason nousu aiheutti aineistossa huolta nykyisten tulojen riittämisestä tulevaisuudessa. Rahan määrä ei siis välttämättä ollut ongelma, vaan kaiken kallistuminen ja rahahuolien vaikutus hyvinvointiin. Moni toivoi myös tasapainoa työn ja vapaa-ajan välille, ettei kaikkea aikaa ja energiaa tarvitsisi käyttää työntekoon.

Taulukko 18. Hyvän elämän elementtien kuvauksia avoimissa vastauksissa vuonna 2023.

Avoimia vastauksia hyvän elämän elementeistä
<i>”Elämässä täytyy olla muutakin kun työ, raha ja pakollinen arki, muuten ei jaks. Ystäviä ja harrastuksia on hyvä olla ettei mettiinny”.</i>
<i>”Kristus ja hänen seurakuntansa, yhteisöllisyys”</i>
<i>”Taloudellinen puoli painaa opiskellessa, vaikken muuten koe rahan ratkaisevan hyvää elämää.”</i>
<i>”Eläinten pito, kotona oleminen, metsissä liikkuminen”</i>
<i>”Eläkkeellä olemisen turvallisuus terveystaloudellisten osalta, ja taloudellinen varmuus eläkkeen säilymisestä eli turvallisuuden tunne taloudellisesti.”</i>
<i>”Hyvät julkiset kulkuyhteydet autottomalle, ja siihen liittyen järkevät työmatkat.”</i>
<i>”Nykyistä paremmat päättäjät.”</i>
<i>”Tillgång till kultur såsom opera, klassisk musik och teater”</i>
<i>”Familjen och att få ha god hälsa.”</i>
<i>”Ren luft, rent vatten, inga kalhyggen”</i>
<i>”Jobbsäkerhet (att man inte behöver vara rädd för att bli uppsagd). Ett osäkert jobb, dvs inte ett fast jobb (t.ex. deltidsjobb) leder till att man inte t.ex. vill bilda familj osv. Dagens regering tycks göra allt för att minska fertiliteten genom att göra arbetsplatser osäkrare.”</i>
<i>”Uppskattnig, att också själv vara till nytta för andra. Självbestämmande.”</i>
<i>”Fred i världen och goda relationer med demokratiska länder!”</i>

”Läheisistä, ystäväistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko” kyllä mainittiin avovastausten aineistossa, mutta useimmin läheiset ihmiset esiintyivät vastauksissa ilman mainintaa

turvaverkosta tai auttamisesta. Rakkaiden ihmisten läsnäolo elämässä, heidän kanssaan ajan viettäminen ja heidän terveytensä ja hyvinvointinsa olivat yksiä aineistossa eniten mainituista asioista. Arjen turvaverkko annetussa vastausvaihtoehdossa kenties kuvaa instrumentaalisempaa näkökulmaa ihmissuhteisiin, kun taas avovastauksissa korostuu läheisten ihmisten tapoamisen, lähimmäisenrakkauden ja perheen merkitys itseisarvoina.

Peruspalveluiden ja etenkin terveydenhuollon saatavuus nousi huolenaiheena esille monessa vastauksessa. Avovastauksia ei ole luokiteltu vastaajan identiteetin tai asuinpaikan mukaan, mutta huoli palveluiden katoamisesta harvemmin asutuilta alueilta ja keskittämisestä oli selkeä teema. Peruspalveluista terveydenhuolto, mukaan lukien mielenterveyspalvelut, mainittiin kaikkein useimmin. Saatavuuden lisäksi myös palveluiden laatua pidettiin tärkeänä. Moni ilmaisi toivovansa, että voisi luottaa siihen, että yhteiskunta tarvittaessa auttaa ja tukee, ja huolehtii esimerkiksi vanhuksista. Moni eläkeläinen ilmaisi tyytymättömyytensä siihen, millaisia palveluita tai hoitoa pitkän työuran ja verojen maksamisen tuloksena saa. Osa toivoi alhaisempia veroja, toiset parempaa vastinetta maksamilleen veroille. Kulttuuri sisältyi peruspalveluiden kohtaan, mutta se mainittiin myös erikseen useassa vastauksessa.

Turvallisuudentunteeseen liittyen mainittiin niin maan sisäisiä kuin ulkoisia uhkia. Omaan asuinalueeseen tai -kaupunkiin liittyen mainittiin konkreettisia asioita, kuten huono valaistus pimeinä aikoina, turvallisuus kadulla yksin kulkiessa, huoli jengeistä sekä rikollisuuden yleistyminen kaupungeissa nuorilla. Myös sodan uhka Suomessa sekä kansainväliset konfliktit olivat avovastauksissa esillä. Vastaajat toivoivat sotien loppumista maailmalla, ja Suomelle kansainvälistä yhteistyötä ja hyviä suhteita muihin demokraattisiin maihin.

Mahdollisuuteen nauttia luonnosta liitettiin avovastauksissa erityisesti ilman, vesistöjen ja muun ympäristön puhtaus. Luonnonsuojelu oli sekä toive itsessään että omaan elinympäristöön vaikuttamiseen aktiivisen osallistumisen muoto. Luonto ja etenkin metsät kytkeytyivät monille tärkeisiin harrastuksiin, jotka menetetään, jos luontoon kajotaan. Esimerkiksi avohakkuut ja maa- ja metsätalouden vaikutus vesistöihin sekä luontokatoon nimettiin uhkiksi. Myös luonnon ja maaseudun rauhaa pidettiin tärkeänä hyvän elämän kannalta. Vastaajat kaipaivat paikkoja, joissa saa olla yksin, ja joihin liikenteen melu ei kuulu.

Avovastauksissa mainittiin myös useita sellaisia hyvän elämän ja turvallisen arjen kannalta tärkeitä asioita, jotka eivät sisältyneet annettuihin listoihin. Näihin kuuluivat esimerkiksi julkinen liikenne ja mahdollisuus elää ilman autoa, hengellisyys ja seurakunta, lemmikit ja muut eläimet sekä oikeus käyttää omaa äidinkieltä. Viimeiseksi mainittu korostui etenkin ruotsinkielisissä vastauksissa, mutta myös suomen kielen säilyminen mainittiin aineistossa. Palvelun saamista omalla äidinkielellä sekä esimerkiksi lasten mahdollisuutta käydä päiväkotia ja koulua ruotsiksi pidettiin tärkeinä. Myös uskonnon- ja sananvapaus olivat osalle vastaajista tärkeitä hyvän elämän kannalta. Vastauksissa esiintyi myös abstraktimpia arvoja, kuten oikeudenmukaisuus, tasa-arvo ja suvaitsevaisuus.

Kaikkiaan avovastaukset vahvistavat ja täydentävät tilastoitujen vastausten antamaa kuvaa siitä, mitä vastaajat kaipaavat kokeakseen elämänsä hyväksi ja arkensa turvalliseksi. Monessa vastauksessa ilmenee vaatimaton, *"en tarvitse paljoa"*-asenne: kun on työ, jonka palkalla elää, läheisiä ympärillä, palveluita kohtuullisen matkan päässä ja mahdollisuus nauttia luonnosta, elämä on hyvää. Riittävä toimeentulo ja palveluiden saatavuus toteutuivat aineiston perusteella selvästi mainituista heikoiten, ja niiden tulevaisuudesta kannettiin eniten huolta.

7. Tulevaisuus

Nostoja luvusta:
Suurin osa kaikkien vastaajaryhmien edustajista arvioi, että maaseudun merkitys koko Suomelle lisääntyy tulevaisuudessa.
Reilulle puolelle suomalaisista maaseutu on tällä hetkellä <i>tärkeä osa kulttuuriperintöä, tuo elämään tilaa ja rauhaa</i> , on paikka, jossa <i>käydään latautumassa ja virkistäytymässä</i> , ja on <i>ruuan saannin turvaaja kriisiaikoina</i> .
Reilulle kolmasosalle suomalaisista maaseutu on todennäköisesti 10 vuoden kuluttua paikka, jossa <i>omistetaan maata, metsää tai rakennuksia</i> , jossa <i>käydään latautumassa ja virkistäytymässä</i> , jossa <i>asutaan pääasiallisesti tai ajoittain</i> , joka koetaan <i>tilan ja rauhan tuojana elämässä sekä ruuan saannin turvaajana myös kriisiaikoina</i> .
Aiempaan verrattuna yhä useampi arvioi tulevaisuudessa tekevänsä työtään osittain tai pääasiassa maaseudulla. Myös maaseudun omistukset ja maaseudulla asuminen arvioitiin hieman aiempaa useammin osana maaseudun merkitystä tulevaisuudessa.
Yleisesti ottaen maaseudun tulevaisuudenkuviin liittyvät toiveet näyttäytyivät useimmiten uskomuksia vahvempina, ja tulevaisuudenkuviin liittyvät uskomukset olivat heikentyneet aiemmasta.
Keskimäärin useimmin toivotaan, että maaseudun tarjoamaa mahdollisuutta luonnon kohtaamiseen arvostetaan, luomu- ja lähiruokaa on runsaasti saatavilla, ja että maalla asuminen <i>yleistyy vaihtoehtona tiivistyneelle kaupunkiasumiselle</i> .
Keskimäärin useimmin uskotaan, että maaseudun tarjoamaa mahdollisuutta luonnon kohtaamiseen arvostetaan, yhä useampi tekee etätöitä maaseudulla, ja että maatalous on huomattavasti tehostunut entisestään.
Kestävyysmurrokseen ja ympäristöön liittyvistä väittämistä keskimäärin eniten samanmielisyttä eri vastaajaryhmissä herätti väittämä: <i>Maaseudulla on tärkeä rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä ja energiamurroksessa</i> .
Selkeästi eniten mielipiteitä jakoi väittämä: <i>Maaseudun maisema on uhattuna tuulivoiman, aurinkovoiman ja sähkönsiirtoverkkojen rakentamisen vuoksi</i> .

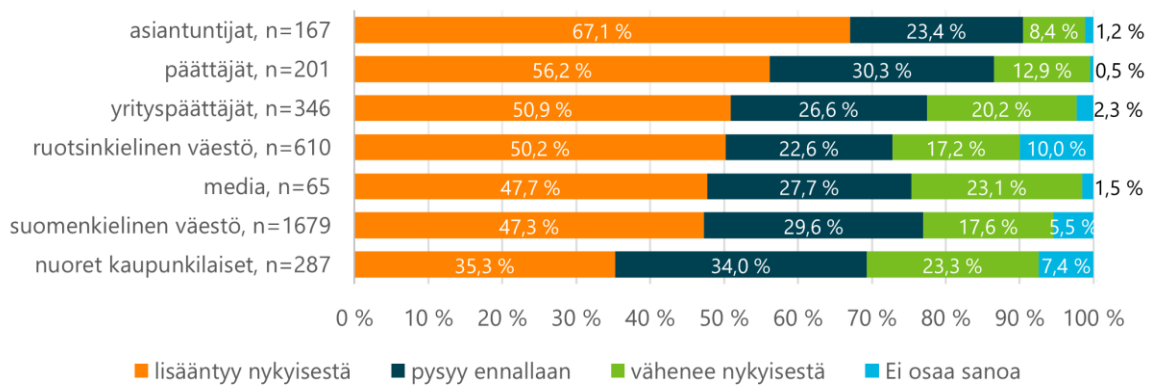
Tässä luvussa tarkastellaan maaseudun tulevaisuuteen liittyviä käsityksiä, toiveita ja uskomuksia vastaajan henkilökohtaisten mieltymysten sekä yleisten näkemysten valossa. Tarkasteltava aikaikkuna ulottuu aina vuoteen 2035. Kysymyksissä käsitellään muun muassa maaseudun aineellisia ja aineettomia arvoja, asumista, työtä, sekä ajankohtaisia kestävyysmurrokseen ja ympäristöön liittyviä asioita.

7.1. Maaseudun merkitys nyt ja tulevaisuudessa

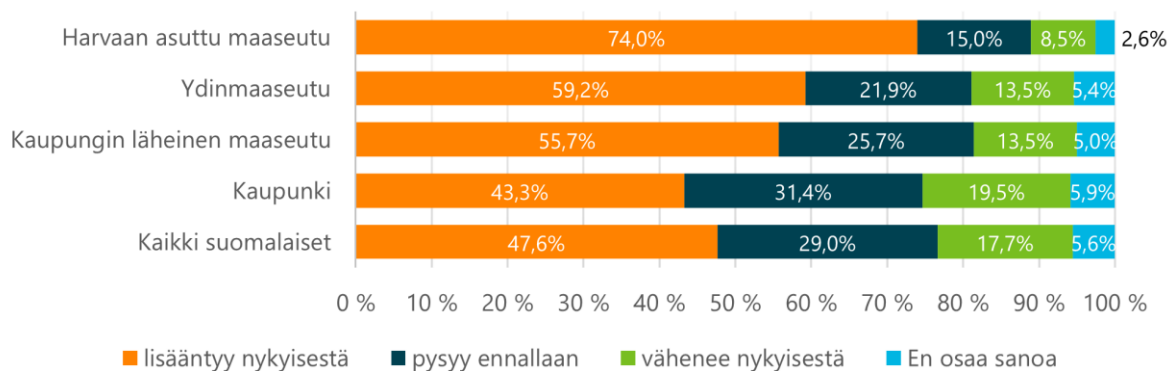
Maaseudun merkitystä on mitattu hiljattain EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisioon tueksi teetetyssä Erytseurobarometrissa (European Commission 2022). Sen mukaan selkeä enemmistö piti maaseutua tärkeänä, ja 79 prosenttia vastaajista tuki maaseudun ottamista huomioon EU-varojen käytössä (emt.). Maaseudun merkitystä tarkastellaan tässä kappaleessa kahden barometrissa esitetyn kysymyksen pohjalta. Ensiksi käydään lyhyesti läpi, miten eri vastaajaryhmät arvioivat maaseudun merkityksen koko Suomelle muuttuvan tulevaisuudessa. Sen jälkeen tarkastellaan maaseudun merkitystä nyt ja tulevaisuudessa (10 vuoden kuluttua) eri väittämien kautta. Molemmat kysymykset esitettiin kaikille kohderyhmille. Aikasarjaa on suomenkielisten

kansalaisten osalta kerättynä vuodesta 2011 alkaen ja muiden vastaajaryhmien osalta vuodesta 2020 alkaen. On syytä huomata, että jälkimmäisessä kysymyksessä vastausvaihtoehdot on muotoiltu minämuodossa (omistan, asun, minulle), eli kyse on vastaajan omista näkemyksistä siitä, miten eri väittämät sopivat hänen omaan tilanteeseensa nyt ja tulevaisuudessa. Kysymyksessä ei siis kartoiteta uskomuksia siitä, mitä maaseutu merkitsee yleisesti suomalaisille. Tästä kysymyksestä tarkastellaan alempana yhdistetyn kansalaisaineiston (*kaikki suomalaiset*) vastauksia sekä lyhyesti erityisryhmien vastauksia.

Eri vastaajaryhmät arvioivat maaseudun merkityksen useammin lisääntyvän kuin vähenevän (Kuva 39). Nuoret kaupunkilaiset arvioivat muita vastaajaryhmiä harvemmin maaseudun merkityksen lisääntyvän, mutta toisaalta he arvioivat muita useammin maaseudun merkityksen pysyvän ennallaan. Kaikki vastaajaryhmät arvioivat maaseudun merkityksen lisääntyvän aiempaa useammin. Näkemykset maaseudun merkityksen muutoksesta vaihtelivat myös vastaajan asuinpaikan aluetyypin mukaan (Kuva 40). Usko merkityksen lisääntymiseen oli yleisintä harvaan asutulla maaseudulla. Myös kaupunkilaisvastaajien joukossa yleisintä oli usko maaseudun merkityksen lisääntymiseen, mutta noin puolet kaupunkilaisista uskoi merkityksen joko vähenevän tai pysyvän ennallaan. Ydinmaaseudun ja kaupunginläheisen maaseudun vastauksissa oli vain vähäisiä eroja.

Kuva 39. Arvioita maaseudun merkityksen muutoksesta suomalaisille vastaajaryhmittäin vuonna 2023 (%-osuus vastaajaryhmästä kysymykseen *Miten arvioit maaseudun merkityksen koko Suomelle muuttuvan tulevaisuudessa?*). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset, nuoret kaupunkilaiset, ruotsinkielinen väestö, päätäjät, maaseutuasiantuntijat, yrittäjäryhmät ja media.

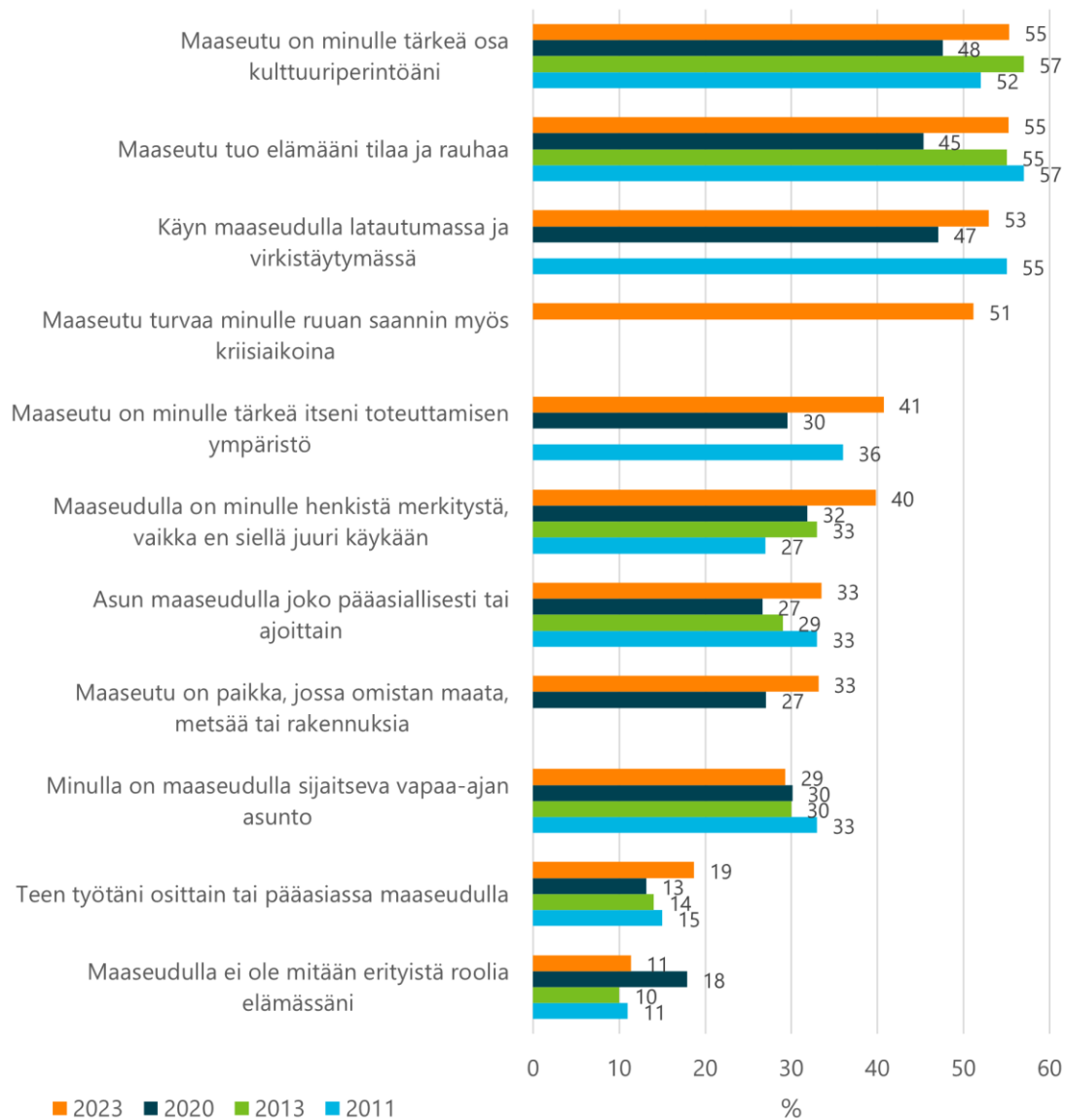

Kuva 40. Arvioita maaseudun merkityksen muutoksesta suomalaisille vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuonna 2023 (%-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289).

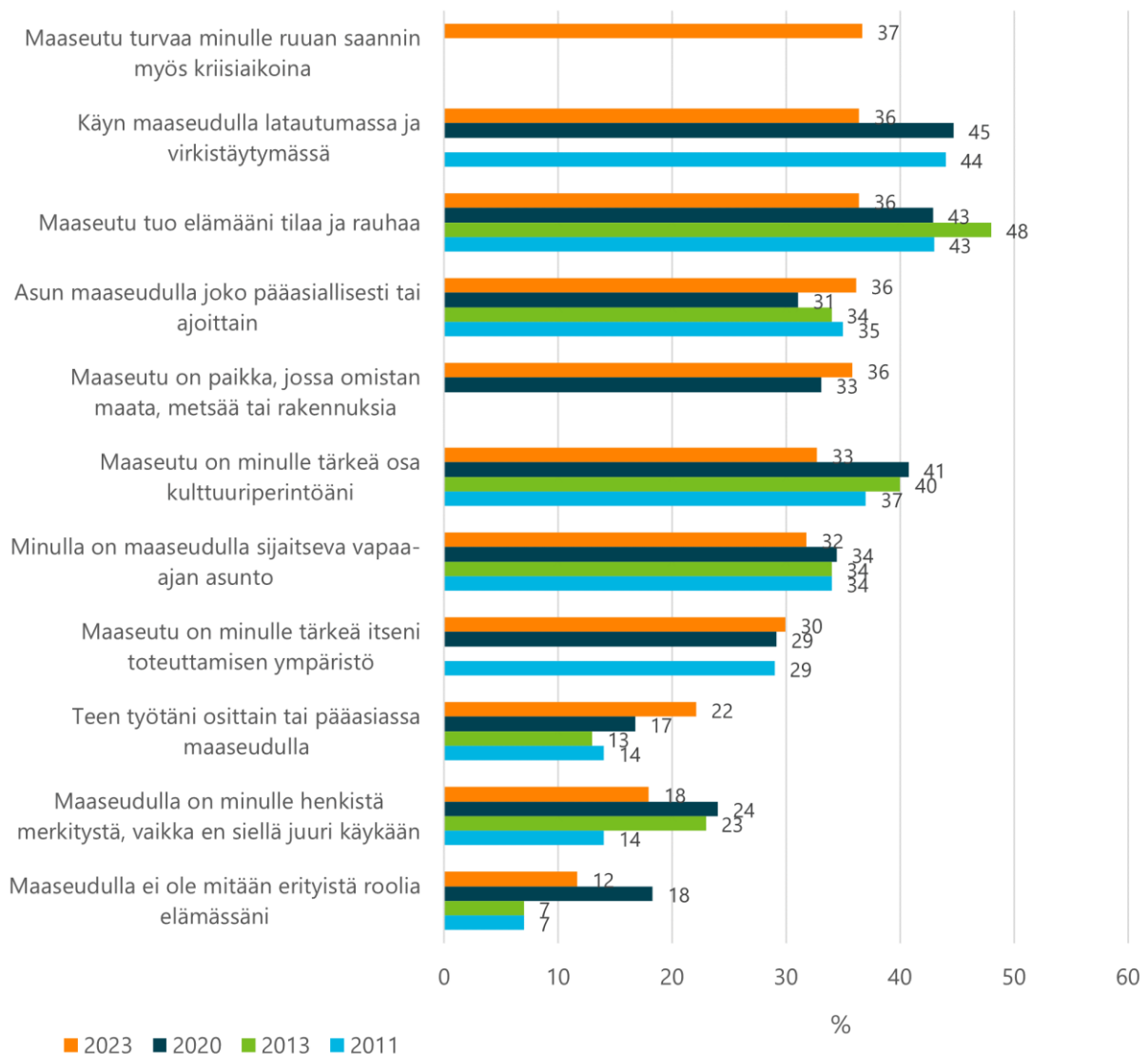
Reilulle puolelle suomalaisista maaseutu on tällä hetkellä *tärkeä osa kulttuuriperintöä, tuo elämään tilaa ja rauhaa*, on paikka, jossa *käydään latautumassa ja virkistäytymässä* ja on *ruuan saannin turvaaja kriisiaikoina* (Kuva 41). Näistä kolmen ensimmäisen merkitys on lisääntynyt suomalaisille vuoden 2020 barometrissa, mutta on suunnilleen samaa tasoa sitä aiempien barometrien tulosten kanssa. Väittämä *maaseutu turvaa minulle ruuan saannin myös kriisiaikoina* oli nyt ensimmäistä kertaa mukana barometrissa. Aiemmin tilalla oli väittämä *maaseutu tarjoaa minulle puhdasta ja vastuullisesti tuotettua ruokaa*, jonka suomenkieliset kansalaiset yhdistivätkin useimmin maaseutuun sekä nyt että tulevaisuudessa. Maaseudun merkitys on kuitenkin lisääntynyt hiljalleen aiemmasta muutamien väittämien osalta. Selkeää kasvua on väittämissä *maaseutu on minulle tärkeä itseni toteuttamisen ympäristö*, ja *maaseudulla on minulle henkistä merkitystä, vaikka en siellä juuri käykään*, ja hieman maltillisempaa kasvua väittämissä *maaseutu on paikka, jossa omistan maata, metsää tai rakennuksia*, ja *Teen työtäni osittain tai pääasiassa maaseudulla*.

Reilulle kolmasosalle suomalaisista maaseutu on todennäköisesti 10 vuoden kuluttua *paikka, jossa omistetaan maata, metsää tai rakennuksia*, jossa *käydään latautumassa ja virkistäytymässä*, jossa *asutaan pääasiallisesti tai ajoittain*, joka koetaan *tilan ja rauhan tuojana elämässä*, ja paikkana, joka *turvaa ruuan saannin myös kriisiaikoina* (Kuva 42). Lähes yhtä suurelle osalle maaseutu on myös paikka, jossa *sijaitsee vapaa-ajan asunto*, on *tärkeä itsensä toteuttamisen ympäristö*, ja on *tärkeä osa kulttuuriperintöä*. Aiempaan verrattuna yhä useampi arvioi *tekevänsä työtään osittain tai pääasiassa maaseudulla*. Myös maaseudun omistukset ja maaseudulla asuminen nähdään hieman aiempaa useammin osana maaseudun merkitystä tulevaisuudessa. Nämä voi tulkita suunnitelmiksi, aikomuksiksi, ehkä myös haaveiksi lisätä maaseudulla asumista ja toimimista. Useimmat kysymyksessä esitetyt väittämät yhdistetään tulevaisuuteen kuitenkin aiempaa harvemmin. Laskua on eniten väittämissä *Käyn maaseudulla latautumassa ja virkistäytymässä* sekä *Maaseutu on minulle tärkeä osa kulttuuriperintöäni*.

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 79/2024

Kuva 41. Maaseudun merkitys suomalaisille nykyhetkessä vuosina 2011–2023 (vaihtoehdon valinneiden %-osuus kysymykseen *Mitä maaseutu merkitse sinulle nyt tänä päivänä?*). Vastajina suomenkieliset kansalaiset 2011 (n=1 620) ja 2013 (n=1 636), sekä kaikki suomalaiset 2020 (n=2 367) ja 2023 (n=2 289).

Kuva 42. Maaseudun merkitys suomalaisille *tulevaisuudessa* vuosina 2011–2023 (vaihtoehdon valinneiden %-osuus kysymykseen *Mitä maaseutu merkitse sinulle todennäköisesti 10 vuoden kuluttua?*). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset 2011 (n=1 620) ja 2013 (n=1 636), sekä *kaikki suomalaiset* 2020 (n=2 367) ja 2023 (n=2 289).

Kaikki vastaajaryhmät kokevat useimpien esitettyjen väittämien kuvaavan enemmän heidän nykyhetkeään kuin tulevaisuutta. Lisäksi useimpia väittämiä yhdistetään nykyhetkeen aiempaa useammin ja tulevaisuuteen aiempaa harvemmin. Erityisryhmien välillä oli eroa siinä, missä väittämässä selkeimpiä muutoksia aiempaan ilmeni etenkin nykyhetken osalta. Päättäjät yhdistävät nykyhetkeen hieman aiempaa useammin väittämät *Teen työtäni osittain tai pääasiassa maaseudulla* ja *Asun maaseudulla joko pääasiallisesti tai ajoittain*. Maaseutuasiantuntijat yhdistävät nykyhetkeen selkeästi aiempaa useammin väittämät *Maaseutu tuo elämäni tilaa ja rauhaa*, *Käyn maaseudulla latautumassa ja virkistytymässä*, ja *Teen työtäni osittain tai pääasiassa maaseudulla*. Yrityspäättäjät yhdistävät nykyhetkeen selkeästi aiempaa useammin väittämät *Maaseutu on paikka, jossa omistan maata, metsää tai rakennuksia* ja *Teen työtäni osittain tai pääasiassa maaseudulla*. Median edustajat yhdistävät nykyhetkeen selkeästi aiempaa useammin väittämät *Maaseutu on minulle tärkeä osa kulttuuriperintöäni* ja *Maaseutu on paikka, jossa omistan maata, metsää tai rakennuksia*.

7.1.1. Maaseudun merkitys maalaisille ja kaupunkilaisille

Maaseudun merkityksiä kuvaavat väittämät kaikkien suomalaisten osalta on esitetty aluetyypeittäin taulukossa 19. Kaikkien aluetyyppien vastaajat kokivat useimpien esitettyjen väittämien kuvaavan enemmän heidän nykyhetkeään kuin tulevaisuutta. Toisaalta useimmat väittämät yhdistettiin kaikkein useimmin omiin maaseutumerkityksiin harvaan asutulla maaseudulla ja harvimmin kaupungissa. Suurimmat erot (yli 20 %-yksikköä) eri aluetyyppien välillä koskivat nykyhetken osalta maaseudulla asumiseen liittyvän väittämän lisäksi omistuksiin, työntekoon, itsensä toteuttamiseen ja maaseudun henkiseen merkitykseen liittyviä väittämiä, sekä maaseudun asemaa tilan ja rauhan tuojana. Tulevaisuuden osalta suurin ero aluetyyppien välillä koski maaseudulla asumista. Yhdenmukaisimpia näkemyksiä liitettiin nykypäivän ja tulevaisuuden osalta maaseudun asemaan latautumis- ja virkistäytymispaikkana, ja tulevaisuuden osalta myös maaseudulla tapahtuvaan vapaa-ajan asumiseen.

Taulukko 19. Maaseudun merkitystä kuvaavat väittämät vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuonna 2023 (vaihtoehdon valinneiden %-osuus aluetyypin vastaajista). Vastajina kaikki suomalaiset 2023 (n=2 289).

		Harvaan asuttu maaseutu	Ydinmaaseutu	Kaupungin läheinen maaseutu	Kaupunki	Kaikki suomalaiset
Asun maaseudulla joko pääasiallisesti tai ajoittain	Nyt	73,1 %	68,7 %	67,0 %	21,6 %	33,5 %
	10 vuoden kuluttua	45,4 %	42,4 %	54,4 %	32,4 %	36,1 %
Minulla on maaseudulla sijaitseva vapaa-ajan asunto	Nyt	39,1 %	24,9 %	30,8 %	29,2 %	29,3 %
	10 vuoden kuluttua	29,4 %	32,5 %	30,9 %	31,9 %	31,8 %
Maaseutu on paikka, jossa omistan maata, metsää tai rakennuksia	Nyt	58,5 %	54,0 %	49,0 %	26,5 %	33,1 %
	10 vuoden kuluttua	43,0 %	41,4 %	43,8 %	33,5 %	35,8 %
Teen työtäni osittain tai pääasiassa maaseudulla	Nyt	49,8 %	42,0 %	36,4 %	11,1 %	18,7 %
	10 vuoden kuluttua	23,1 %	23,0 %	28,4 %	21,1 %	22,1 %
Maaseutu on minulle tärkeä itseni toteuttamisen ympäristö	Nyt	67,3 %	60,4 %	63,4 %	33,3 %	40,7 %
	10 vuoden kuluttua	38,1 %	35,0 %	44,2 %	26,9 %	30,0 %
Käyn maaseudulla latautumassa ja virkistäytymässä	Nyt	53,4 %	48,2 %	53,3 %	53,6 %	52,9 %
	10 vuoden kuluttua	31,5 %	34,6 %	34,6 %	37,2 %	36,4 %
Maaseutu tuo elämäni tilaa ja rauhaa	Nyt	78,1 %	74,9 %	73,3 %	48,6 %	55,2 %
	10 vuoden kuluttua	47,6 %	44,7 %	47,0 %	33,1 %	36,4 %
Maaseutu turvaa minulle ruuan saannin myös kriisiaikoina	Nyt	62,1 %	64,7 %	63,5 %	47,0 %	51,2 %
	10 vuoden kuluttua	41,3 %	42,8 %	40,3 %	35,0 %	36,7 %
Maaseutu on minulle tärkeä osa kulttuuriperintöäni	Nyt	68,2 %	68,3 %	62,7 %	51,6 %	55,3 %
	10 vuoden kuluttua	43,7 %	39,9 %	40,2 %	30,0 %	32,7 %
Maaseudulla on minulle henkistä merkitystä, vaikka en siellä juuri käykään	Nyt	24,1 %	25,7 %	25,1 %	44,7 %	39,8 %
	10 vuoden kuluttua	12,1 %	14,5 %	10,8 %	19,7 %	18,0 %
Maaseudulla ei ole mitään erityistä roolia elämässäni	Nyt	1,2 %	6,4 %	6,4 %	13,3 %	11,4 %
	10 vuoden kuluttua	10,9 %	8,5 %	7,4 %	12,7 %	11,7 %

7.2. Maaseudun tulevaisuuskuviin liittyvät toivomukset ja odotukset

Maaseutuun liittyviä tulevaisuudenkuvia vuoteen 2035 arvioitiin kysymällä vastaajien toivomuksia ja odotuksia (kysymykset 8A. *Mitkä seuraavista tulevaisuudenkuvista parhaiten vastaavat toivomustasi Suomen maaseudun merkityksestä vuonna 2035?* ja 8B. *Entä miten uskoisit asioiden olevan vuonna 2035?*). Kysymys esitettiin kaikille kohderyhmille, ja aikasarjaa on suomenkielisten kansalaisten osalta kerättyä vuodesta 2011 alkaen ja muiden vastaajaryhmien osalta vuodesta 2020 alkaen, tosin aiemmin kysymys on koskenut vuoteen 2025 liittyviä tulevaisuudenkuvia. Alla käydään läpi vastausjakaumat kohderyhmittäin. Lisäksi yhdistetystä kansalaisaineistosta (*kaikki suomalaiset*), on tarkasteltu muutamia asumiseen liittyviä väittämiä.

Yli puolet suomenkielisistä kansalaisista toivoivat, että *maaseudun tarjoamaa mahdollisuutta luonnon kohtaamiseen arvostetaan, luomu- ja lähiruokaa on runsaasti saatavilla* ja, että *maalla asuminen yleistyy vaihtoehtona tiivistyneelle kaupunkiasumiselle* (Kuva 43). Näistä ensimmäisen toteutumiseen myös uskottiin kaikkein vahvimmin (Kuva 44). Lisäksi uskottiin varsin vahvasti siihen, että *yhä useampi tekee etätöitä maaseudulla*. Yleisesti ottaen toiveet näyttäytyivät uskomuksia vahvempina lukuun ottamatta väittämiä: *maaseutu on voimakkaasti autioitunut, maatalous on huomattavasti tehostunut entisestään, maaseudulla asutaan yhä useammin siksi, ettei ole varaa asua kaupungissa, maaseudulla voivat asua vain ne, joilla on rahaa*, ja *yhä useammat kaupunkilaiset asuvat maaseudulla osa-aikaisesti*. Aiempiin barometreihin verrattuna väittämän *maaseudun tarjoamaa mahdollisuutta luonnon kohtaamiseen arvostetaan* toteutumista toivottiin hieman useammin kuin ennen, ja esimerkiksi väittämien *maalla asuminen yleistyy vaihtoehtona tiivistyneelle kaupunkiasumiselle* ja *yhä useampi tekee etätöitä maaseudulla* toteutumista toivottiin selkeästi useammin kuin ennen. Entistä harvemmin toivottiin puolestaan sitä, että *maaseutu on kaikkien helposti saavutettavissa* ja, että *yhä useammat kaupunkilaiset asuvat maaseudulla osa-aikaisesti*. Tulevaisuudenkuviin liittyvät odotukset olivat heikentyneet lähes kaikkien arvioitavien väittämien osalta, lukuun ottamatta maalla asumisen yleistymistä koskevaa väittämää ja maaseudun autioitumista koskevaa väittämää, joista jälkimmäisen toteutumiseen uskominen on hiljalleen vahvistunut vuoden 2011 barometristä lähtien. Lisäksi etätöitä ja osa-aikaista maaseutuasumista koskevien väittämien toteutumiseen uskottiin vuoden 2020 barometria useammin, mutta vuosien 2011 ja 2013 barometria harvemmin.

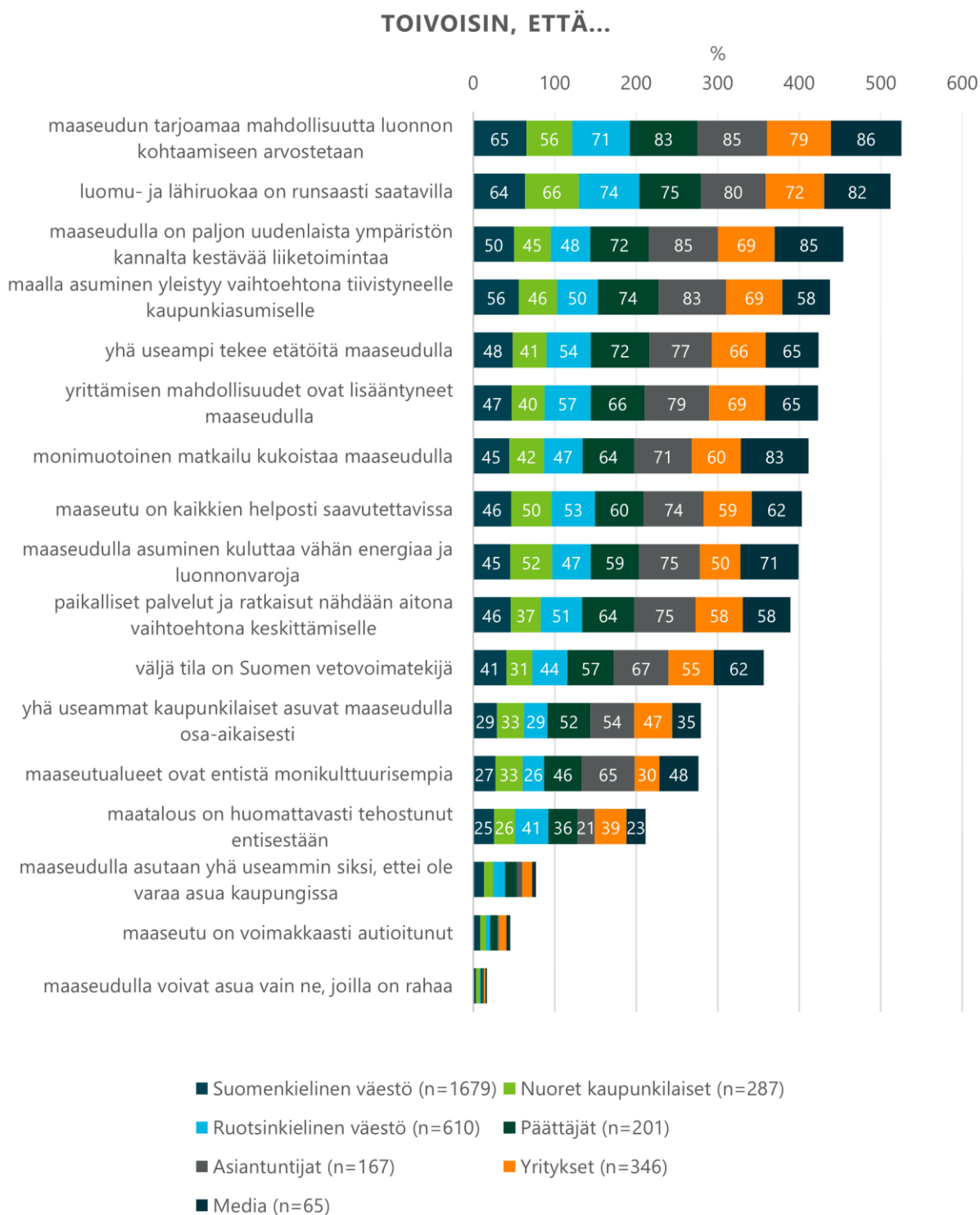
Nuorten kaupunkilaisten maaseudun tulevaisuuskuviin liittyvät toiveet kohdistuivat useimmin (yli puolet vastaajista) väittämiin *luomu- ja lähiruokaa on runsaasti saatavilla, maaseudun tarjoamaa mahdollisuutta luonnon kohtaamiseen arvostetaan* ja *maaseudulla asuminen kuluttaa vähän energiaa ja luonnonvaroja*. Nuoret kaupunkilaiset uskoivat kaikkein useimmin väittämien *yhä useampi tekee etätöitä maaseudulla, maaseutu on voimakkaasti autioitunut* sekä *maaseudulla asutaan yhä useammin siksi, ettei ole varaa asua kaupungissa* toteutumiseen. Myös nuorilla kaupunkilaisilla toiveet näyttäytyivät useimmiten uskomuksia vahvempina lukuun ottamatta maaseudun autioitumiseen, maatalouden tehostumiseen ja maaseudulla asuminen taloudellisiin syihin liittyviä väittämiä.

Myös ruotsinkielisillä kansalaisilla maaseudun tulevaisuuskuviin liittyvät toiveet kohdistuivat useimmin (yli puolet vastaajista) väittämiin *luomu- ja lähiruokaa on runsaasti saatavilla* ja *maaseudun tarjoamaa mahdollisuutta luonnon kohtaamiseen arvostetaan*, mutta myös väittämiin *yrittämisen mahdollisuudet ovat lisääntyneet maaseudulla, yhä useampi tekee etätöitä maaseudulla, maaseutu on kaikkien helposti saavutettavissa* ja *paikalliset palvelut ja ratkaisut*

nähdään aitona vaihtoehtona keskittämislle. Väittämät, joiden toteutumiseen uskottiin useimmin, liittyivät niin ikään maaseudun tarjoaman luonnon kohtaamismahdollisuuden arvostamiseen, etätöiden yleistymiseen maaseudulla, luomu- ja lähiruoan runsaaseen saatavuuteen, mutta myös siihen, että yhä useammat kaupunkilaiset asuvat maaseudulla osa-aikaisesti. Myös ruotsinkielisillä kansalaisilla toiveet näyttäytyivät uskomuksia vahvempina lukuun ottamatta maaseudun autioitumiseen, maaseudulla asumisen taloudellisiin syihin ja osa-aikaiseen maaseutuasumiseen liittyviä väittämiä.

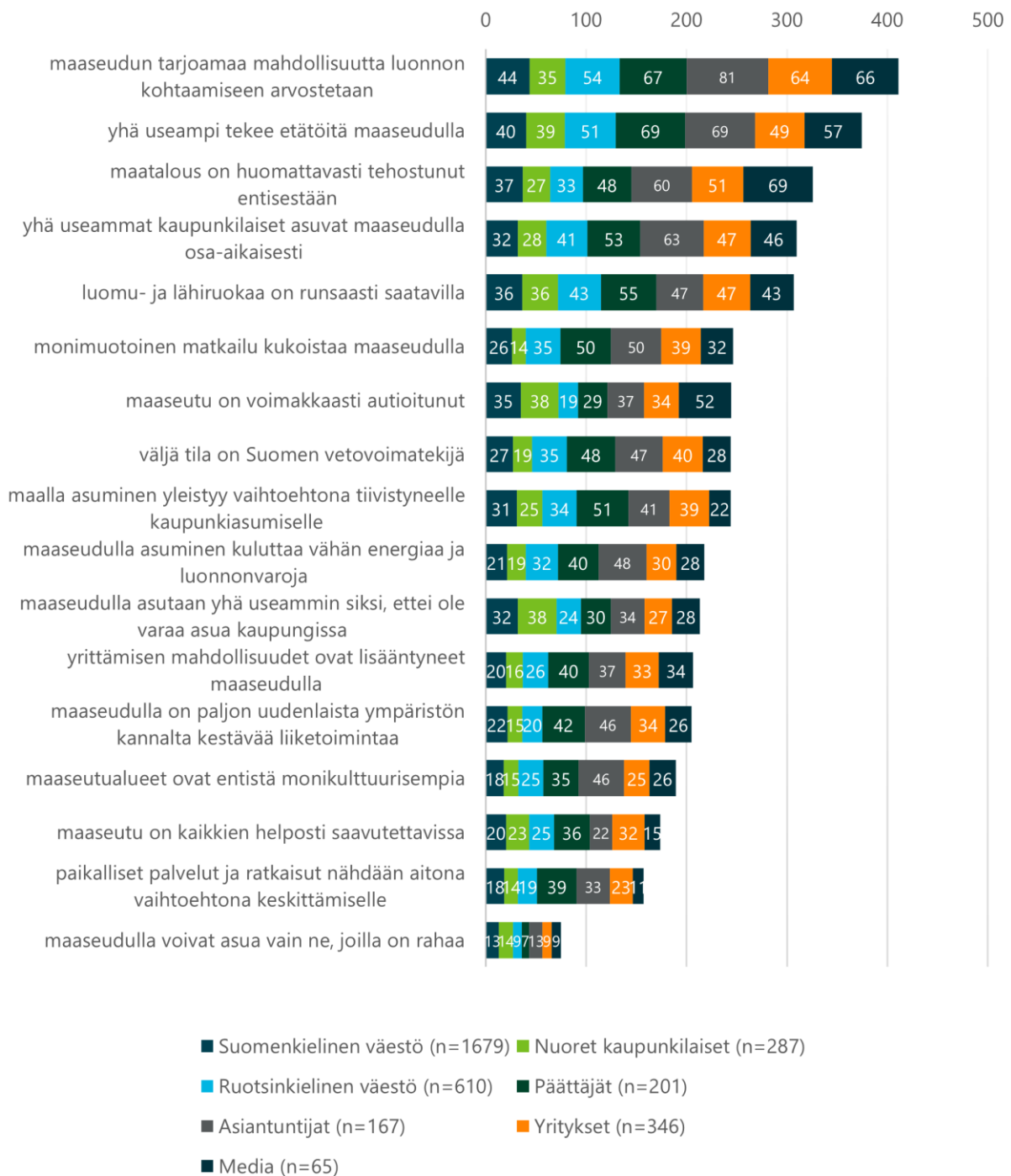
Erityisryhmien toiveet olivat useimpien esitettyjen tulevaisuuskuvien toteutumiseen kansalaisia vahvempia. Useimpien tulevaisuuskuvien toteutumista toivoi yli puolet kunkin erityisryhmän vastaajista. Kaikkien erityisryhmien yleisimpänä toiveena oli se, että *maaseudun tarjoama mahdollisuutta luonnon kohtaamiseen arvostetaan*. Toisaalta maaseutuasiantuntijoiden keskuudessa toivottiin yhtä usein, ja median edustajien keskuudessa lähes yhtä usein sitä, että *maaseudulla on paljon uudenlaista ympäristön kannalta kestävää liiketoimintaa*. Aiempaan verrattuna suurin muutos päättäjien ja yrityspäätäjien toiveissa koski väittämää *maalla asuminen yleistyy vaihtoehtona tiivistyneelle kaupunkiasumiselle*, jota toivovien osuus oli kasvanut päättäjien keskuudessa 18 prosenttiyksikköä ja yrityspäätäjien keskuudessa 14 prosenttiyksikköä. Maaseutuasiantuntijoiden keskuudessa useimpien väittämien toteutumista toivottiin aiempaa useammin, mutta huomattavin kannatuksen lisääntyminen (19 prosenttiyksikköä) koski väittämää *yhä useampi tekee etätöitä maaseudulla*. Vastaavasti median edustajien toiveissa huomattavin kannatuksen lisääntyminen koski väittämää *monimuotoinen matkailu kukoistaa maaseudulla* (kasvua 20 prosenttiyksikköä).

Erityisryhmien uskomukset eri tulevaisuuskuvien toteutumisesta olivat niin ikään samansuuntaisia kuin kansalaisilla, mutta useiden väittämien osalta vahvempia. Maaseutuasiantuntijat uskoivat kaikista vastaajaryhmistä useimmin siihen, että *maaseudun tarjoama mahdollisuutta luonnon kohtaamiseen arvostetaan*. Ero nuoriin kaupunkilaisiin oli peräti 46 prosenttiyksikköä. Etätöiden yleistymiseen maaseudulla uskoivat kaikkein useimmin päättäjät ja maaseutuasiantuntijat, yli kaksi kolmasosaa molempien ryhmien vastaajista. Molempien ryhmien vastaajat uskoivat muita useammin myös siihen, että *yhä useammat kaupunkilaiset asuvat maaseudulla osa-aikaisesti*. Median edustajat uskoivat muita vastaajaryhmiä selvästi useammin siihen, että *maatalous on huomattavasti tehostunut entisestään* ja, että *maaseutu on voimakkaasti autioitunut*. Uskomukset useimpien tulevaisuuskuvien toteutumiseen olivat heikentyneet kaikissa erityisryhmissä, joidenkin väittämien osalta varsin voimakkaastikin. Päättäjillä heikentymistä ilmeni eniten väittämässä *maaseudulla asuminen kuluttaa vähän energiaa ja luonnonvaroja* (vähennys aiempaan 17 prosenttiyksikköä). Sekä maaseutuasiantuntijoiden, yrityspäätäjien että median edustajien keskuudessa usko siihen, että *luomu- ja lähiruokaa on runsaasti saatavilla*, oli heikentynyt, kaikkein eniten maaseutuasiantuntijoilla, peräti 32 prosenttiyksikköä, yrityspäätäjillä 15 prosenttiyksikköä ja median edustajilla 28 prosenttiyksikköä. Lisäksi maaseutuasiantuntijoiden ja median edustajien keskuudessa oli varsin merkittävästi vähentynyt muun muassa usko siihen, että *väljä tila on Suomen vetovoimatekijä* (maaseutuasiantuntijoilla vähennystä 26 prosenttiyksikköä ja median edustajilla vähennystä 23 prosenttiyksikköä).

Kuva 43. Vastaajaryhmien toiveita maaseudun tulevaisuudenkuvista vuonna 2023 (vaihtoehdon valinneiden %-osuus vastaajaryhmästä kysymyksessä *Mitkä seuraavista tulevaisuudenkuvista parhaiten vastaavat toivomustasi Suomen maaseudun merkityksestä vuonna 2035?*). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset, nuoret kaupunkilaiset, ruotsinkieliset kansalaiset, päättäjät, maaseutuasiantuntijat, yrityspäätäjät, media.

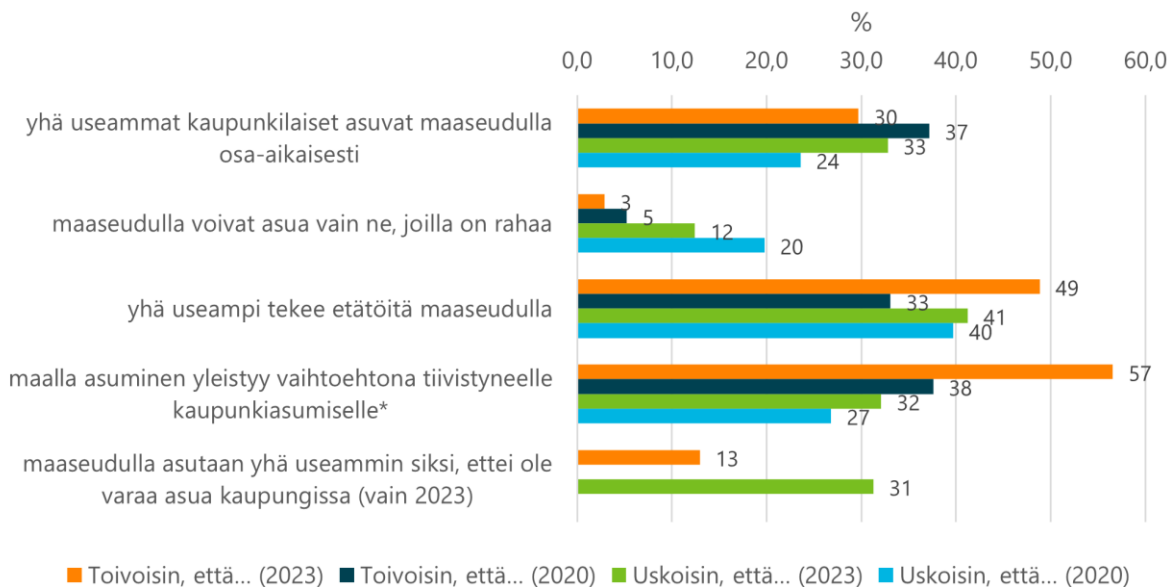
USKOISIN, ETTÄ...

Kuva 44. Vastaajaryhmien uskomuksia maaseudun tulevaisuudenkuvista vuonna 2023 (vaihtoehdon valinneiden %-osuus vastaajaryhmästä kysymyksessä *Miten uskoisit asioiden olevan vuonna 2035?*). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset, nuoret kaupunkilaiset, ruotsinkieliset kansalaiset, päättäjät, maaseutuasiantuntijat, yrityspäättäjät, media.

Yhdistetyn kansalaisaineiston analyysi maaseudun asumiseen liittyvistä tulevaisuudenkuvista (Kuva 45) kiteyttää hyvin sen, että maaseudulla tehtävään etätööhön ja maalla asumiseen on enenevässä määrin kannatusta. Molempien väittämien toteutumista toivovien osuus on kasvanut selkeästi kaikkien suomalaisten keskuudessa. Myös usko niiden toteutumiseen on

vahvistunut, jokseenkin huomattavasti maltillisemmin. Tulokset viittaavat kuitenkin siihen suuntaan, ettei osa-aikainen maaseudulla asuminen olisi ensisijainen toive, vaan maaseudulla asuminen olisi pysyvämpi vaihtoehto kaupunkiasumiselle. Jokseenkin huolestuttavaa on kuitenkin se, että noin kolmasosa uskoo maaseudulla asumisen yleistyvän tulevaisuudessa sen vuoksi, ettei kaupungissa ole varaa asua. Väittämän toteutumiseen uskovien osuus on lähes 2,5 kertaa suurempi kuin sen toteutumista toivovien osuus.

Kuva 45. Suomalaisten toiveita ja uskomuksia maaseudun tulevaisuudenkuvista vuosina 2020 ja 2023 (vaihtoehdon valinneiden %-osuus). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367). *Vuoden 2020 muotoilu: *maallemuutto on yhä enemmän vaihtoehto kaupunkikeihin ja taajamiin keskittymiselle*

7.2.1. Maaseudun tulevaisuuskuvien aluetyypitarkastelu

Maaseudun tulevaisuuskuviin liittyvät kaikkien suomalaisten vastaukset on esitetty aluetyypeittäin taulukossa 20. Harvaan asutun maaseudun asukkaiden uskomukset ja toivomukset eri tulevaisuuskuvien toteutumiseen olivat useiden väittämien osalta keskimäärin muiden aluetyyppien vastaajia vahvempia ja kaupungin läheisen maaseudun asukkailla toiseksi vahvimpia. Suurimmat erot toivomusten osalta oli maaseudun osa-aikaiseen asumiseen, paikallisiin palveluihin ja ratkaisuihin, maaseudulla asumisen vähäiseen energian ja luonnonvarojen kulutukseen, maaseudulla tehtävään etätööhön, sekä maalla asumisen yleistymiseen vaihtoehtona kaupunkiasumiselle liittyvissä väittämässä harvaan asutun maaseudun ja kaupungin välillä, matkailuun liittyvässä väittämässä kaupungin läheisen maaseudun ja harvaan asutun maaseudun välillä, kestävään liiketoimintaan liittyvässä väittämässä harvaan asutun maaseudun ja ydinmaaseudun välillä, sekä väljän tilan vetovoimaisuuteen, ja maaseudun yrittämisen mahdollisuuksien lisääntymiseen liittyvissä väittämässä kaupungin läheisen maaseudun ja kaupungin välillä. Edellä mainitut erot vaihtelivat 10,3–19,8 prosenttiyksikköä, ja joissakin väittämässä yli 10 prosenttiyksikön eroja oli myös muiden aluetyyppien välillä.

Tulevaisuuskuviin liittyvissä uskomuksissa huomattavimmat erot liittyivät luonnon arvostamiseen, paikallisiin palveluihin ja ratkaisuihin, väljän tilan vetovoimaisuuteen, maaseudulla tehtävään etätööhön, maaseudun yrittämisen mahdollisuuksien lisääntymiseen, sekä maalla

asumisen yleistymiseen vaihtoehtona kaupunkiasumiselle koskevissa väittämässä harvaan asutun maaseudun ja kaupungin välillä, maaseudulla asumisen vähäiseen energian ja luonnonvarojen kulutukseen liittyvässä väittämässä ydinmaaseudun ja kaupungin välillä, sekä varallisuudesta johtuvaan maaseudulla asumiseen liittyvässä väittämässä kaupungin läheisen maaseudun ja harvaan asutun maaseudun välillä. Edellä mainitut erot vaihtelivat 10,1–18,2 prosenttiyksikköä.

Taulukko 20. Suomalaisten toiveita ja uskomuksia maaseudun tulevaisuudenkuvista vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuonna 2023 (vaihtoehdon valinneiden %-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289).

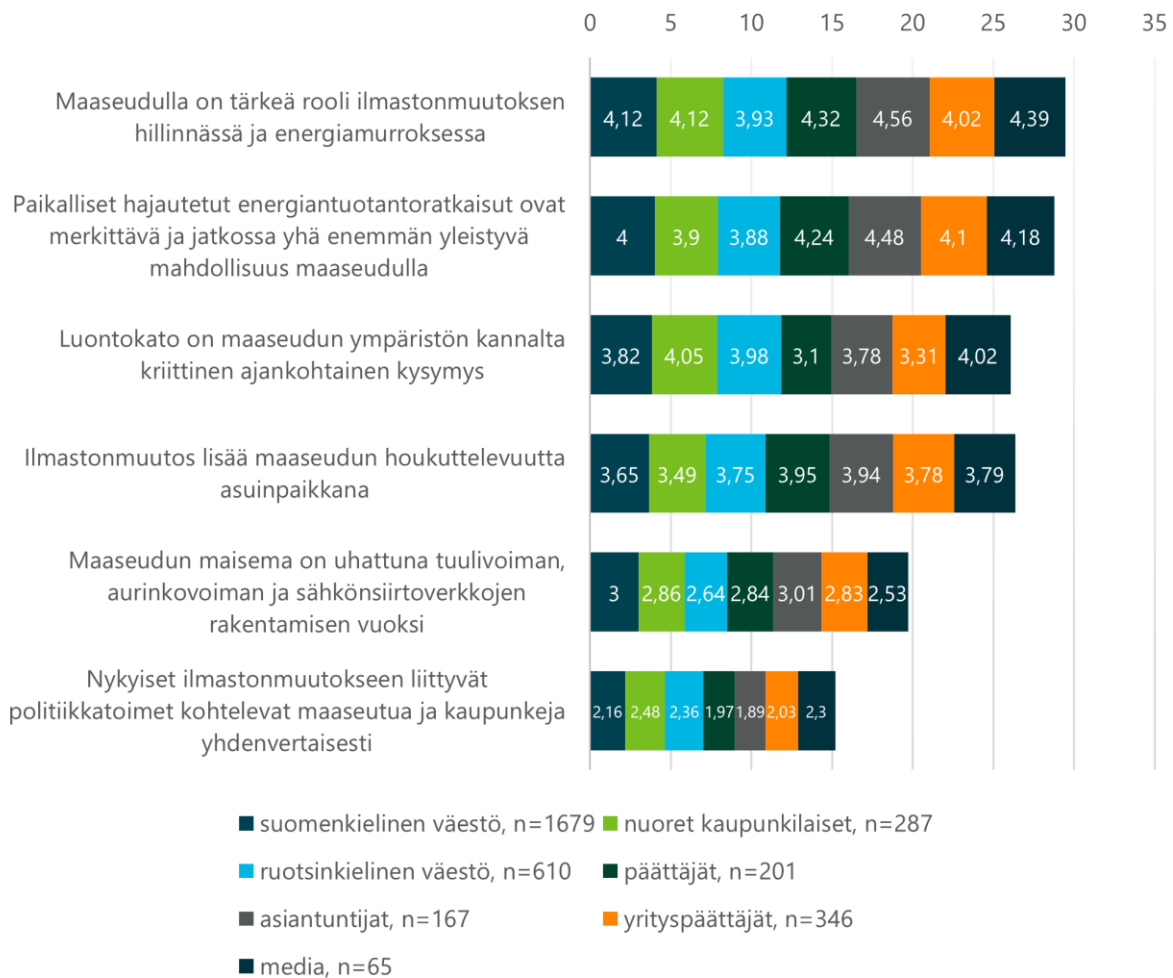
		Harvaan asuttu maaseutu	Ydinmaaseutu	Kaupungin läheinen maaseutu	Kaupunki	Kaikki suomalaiset
Yhä useammat kaupunkilaiset asuvat maaseudulla osa-aikaisesti	Toivotaan	41,3 %	32,7 %	32,8 %	28,2 %	29,7 %
	Uskotaan	40,5 %	39,1 %	39,3 %	30,6 %	32,8 %
Maaseutu on kaikkien helposti saavutettavissa	Toivotaan	55,1 %	48,3 %	50,2 %	45,5 %	46,7 %
	Uskotaan	27,0 %	26,7 %	28,9 %	19,5 %	21,5 %
Luomu- ja lähiruokaa on runsaasti saatavilla	Toivotaan	57,3 %	63,0 %	66,1 %	63,6 %	63,5 %
	Uskotaan	36,7 %	36,5 %	35,1 %	38,3 %	37,7 %
Maaseudun tarjoamaa mahdollisuutta luonnon kohtaamiseen arvostetaan	Toivotaan	71,9 %	71,5 %	67,0 %	65,0 %	66,2 %
	Uskotaan	53,6 %	50,6 %	46,8 %	43,5 %	45,0 %
Maaseudulla voivat asua vain ne, joilla on rahaa	Toivotaan	0,0 %	4,1 %	2,6 %	2,9 %	2,9 %
	Uskotaan	9,7 %	12,0 %	16,0 %	12,2 %	12,4 %
Maaseudulla asutaan yhä useammin siksi, ettei ole varaa asua kaupungissa	Toivotaan	15,8 %	16,5 %	13,4 %	12,2 %	12,9 %
	Uskotaan	23,0 %	28,9 %	34,5 %	31,8 %	31,3 %
Paikalliset palvelut ja ratkaisut nähdään aitona vaihtoehtona keskittämislle	Toivotaan	60,9 %	55,0 %	58,8 %	42,2 %	46,1 %
	Uskotaan	28,2 %	26,4 %	22,3 %	16,8 %	18,9 %
Monimuotoinen matkailu kukoistaa maaseudulla	Toivotaan	39,1 %	41,3 %	50,1 %	44,9 %	44,7 %
	Uskotaan	32,8 %	29,0 %	30,2 %	26,2 %	27,2 %
Maaseudulla asuminen kuluttaa vähän energiaa ja luonnonvaroja	Toivotaan	56,0 %	52,2 %	54,5 %	42,9 %	45,6 %
	Uskotaan	29,6 %	32,3 %	26,9 %	19,8 %	22,3 %
Maatalous on huomattavasti tehostunut entisestään	Toivotaan	25,9 %	24,8 %	22,1 %	26,3 %	25,8 %
	Uskotaan	35,5 %	33,5 %	37,7 %	36,7 %	36,4 %
Maaseudulla on paljon uudenlaista ympäristön kannalta kestävää liiketoimintaa	Toivotaan	57,3 %	47,0 %	53,5 %	49,3 %	49,8 %
	Uskotaan	30,6 %	21,6 %	26,5 %	21,6 %	22,4 %
Maaseutu on voimakkaasti autoitunut	Toivotaan	3,6 %	7,2 %	7,0 %	8,8 %	8,2 %
	Uskotaan	31,5 %	25,9 %	31,8 %	34,9 %	33,5 %
Väljä tila on Suomen vetovoimatekijä	Toivotaan	51,0 %	45,4 %	51,4 %	39,5 %	41,8 %
	Uskotaan	40,1 %	28,9 %	27,8 %	26,8 %	27,7 %
Yhä useampi tekee etätöitä maaseudulla	Toivotaan	62,1 %	52,7 %	57,9 %	46,3 %	48,9 %
	Uskotaan	53,6 %	49,9 %	47,8 %	38,4 %	41,2 %
Yrittämisen mahdollisuudet ovat lisääntyneet maaseudulla	Toivotaan	57,0 %	49,4 %	60,5 %	45,5 %	47,9 %
	Uskotaan	30,4 %	27,1 %	27,5 %	19,0 %	21,2 %
Maaseutualueet ovat entistä monikulttuurisempia	Toivotaan	33,0 %	25,0 %	28,3 %	27,2 %	27,3 %
	Uskotaan	25,9 %	21,2 %	20,6 %	17,3 %	18,5 %
Maalla asuminen yleistyy vaihtoehtona tiivistyneelle kaupunkiasumiselle	Toivotaan	72,6 %	64,2 %	69,7 %	52,8 %	56,6 %
	Uskotaan	48,4 %	36,6 %	33,8 %	30,2 %	32,1 %

7.3. Kestävyyismurros ja ympäristö

Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2021–2027 tunnistaa kestävyyskriisin hallinnan olevan yksi keskeinen tulevaisuuden maaseutupolitiikkaa suuntaava ilmiö. Maaseutupolitiikan tehtävänä on edistää luonnonvarojen kestävää, sekä sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaista käyttöä, mutta myös nostaa esiin maaseudun asukkaiden, yhteisöjen ja yrittäjien näkökulmaa erityisesti elinkeinoja sekä alueiden käyttöä koskevista kysymyksistä. (Kattilakoski ym. 2021)

Maaseutubarometrissa kestävyismurros ja ympäristö -teema on ollut mukana vuoden 2020 barometrissa lähtien. Tällä kertaa kyselyssä esitettiin kuusi väittämää, joista neljä oli mukana myös vuoden 2020 barometrissa ja kaksi oli täysin uusia väittämiä. Kestävyyteen ja ympäristöön liittyvät mielipiteet olivat samansuuntaisia eri vastaajaryhmissä, mutta joitakin eroja ryhmien välillä esiintyi (Kuva 46). Kaikki vastaajaryhmät lukuun ottamatta ruotsinkielisiä kansalaisia ja yrityspäittäjiä olivat keskimäärin eniten samaa mieltä siitä, että *Maaseudulla on tärkeä rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä ja energiamurroksessa*. Ruotsinkielisissä kansalaisissa eniten samaa mieltä oltiin väittämästä *Luontokato on maaseudun ympäristön kannalta kriittinen ajankohtainen kysymys*, ja vastaavasti yrityspäittäjien ryhmässä väittämästä *Paikalliset hajautetut energiantuotantoratkaisut ovat merkittävä ja jatkossa yhä enemmän yleistyvä mahdollisuus maaseudulla*. Edellä mainitut kaikki kolme väittämää nousivat kaikissa vastaajaryhmissä kolmen eniten samanmielisyyttä herättävän väittämän joukkoon lukuun ottamatta päittäjiä, maaseutuasiantuntijoita ja yrityspäittäjiä. Kyseisissä ryhmissä väittämä *Ilmastonmuutos lisää maaseudun houkuttelevuutta asuinpaikkana* ohitti samanmielisten vastaajien määrässä luontokatoon liittyvän väittämän.

Eniten erimielisyyttä kaikissa vastaajaryhmissä esiintyi väittämän *Nykyiset ilmastonmuutoksen liittyvät toimet kohtelevat maaseutua ja kaupunkia yhdenvertaisesti* osalta. Kansalaisten osalta (suomenkieliset kansalaiset, ruotsinkieliset kansalaiset, nuoret kaupunkilaiset) vähintään kolmasosa vastaajista ei osannut ottaa kantaa väittämään tai valitsi vastaukseksi *ei samaa eikä eri mieltä*. Keskimäärin eniten vaihtelua vastaajaryhmien välillä esiintyi väittämän *Luontokato on maaseudun ympäristön kannalta kriittinen ajankohtainen kysymys* osalta. Eniten samanmielisiä väittämän kanssa olivat nuoret kaupunkilaiset ja media, kun taas vähiten samanmielisiä olivat päittäjät.

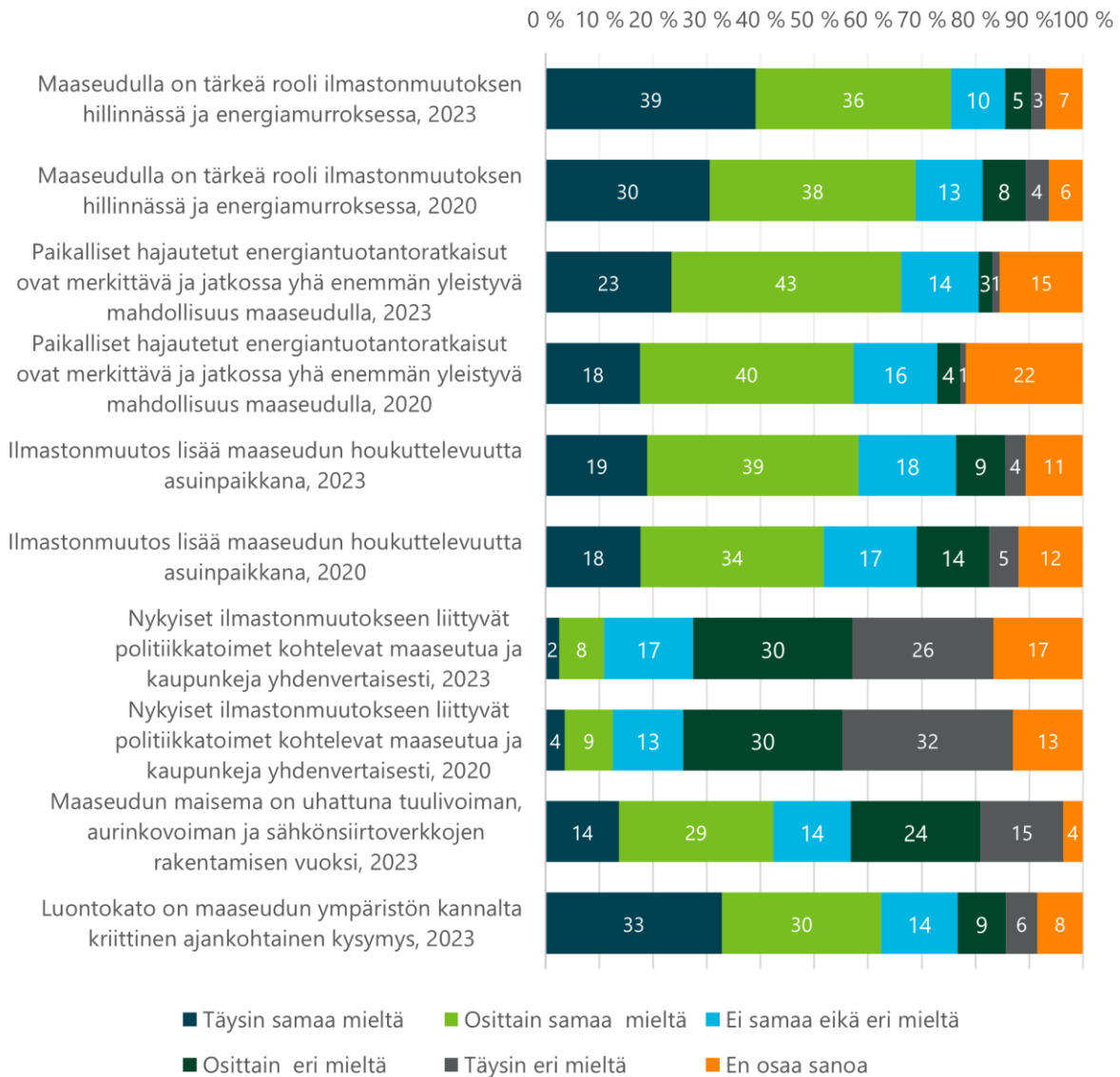

Kuva 46. Kestävyyshurrokseen ja ympäristöön liittyvät väittämät vastaajaryhmittäin vuonna 2023 (keskiarvot vastaajaryhmittäin kysymykseen *Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?*, asteikko: 1=täysin eri mieltä, 2=osittain eri mieltä, 3=ei samaa eikä eri mieltä, 4=osittain samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset, nuoret kaupunkilaiset, ruotsinkieliset kansalaiset, päättäjät, maaseutuasiantuntijat, yrityspäättäjät, media.

Selkeästi eniten mielipiteitä jakava väittämä kaikissa vastaajaryhmissä oli *Maaseudun maisema on uhattuna tuulivoiman, aurinkovoiman ja sähkönsiirtoverkkojen rakentamisen vuoksi*. Väittämän kanssa osittain tai täysin eri mieltä olleita oli kussakin vastaajaryhmässä kuitenkin enemmän, kuin osittain tai täysin samaa mieltä olevia, lukuun ottamatta suomenkielisiä kansalaisia ja maaseutuasiantuntijoita. Päättäjät vastasivat vahvasti toisistaan poikkeavia arvioita väittämän *Luontokato on maaseudun ympäristön kannalta kriittinen ajankohtainen kysymys* osalta. Väittämän kanssa osittain tai täysin samaa mieltä oli kuitenkin hieman enemmän kuin osittain tai täysin eri mieltä vastanneita.

Yhdistetyn kansalaisaineiston *kaikki suomalaiset* vastauksia verrattiin vuoden 2020 barometrin vastaavaan aineistoon (Kuva 47). Suomalaisen mielipiteet ovat aiempaa yhdenmukaisempia väittämien *Maaseudulla on tärkeä rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä ja energiamurroksessa*, *Paikalliset hajautetut energiantuotantoratkaisut ovat merkittävä ja jatkossa yhä enemmän yleistyvä mahdollisuus maaseudulla* ja *Ilmastonmuutos lisää maaseudun houkuttelevuutta asuinpaikkana* osalta, sillä yhä useampi vastaaja oli osittain tai täysin samaa mieltä näiden väittämien kanssa. Vastaavasti väittämä *Nykyiset ilmastonmuutokseen liittyvät toimet*

kohtelevat maaseutua ja kaupunkia yhdenvertaisesti näytti nyt olevan entistä useammalle hankalampi vastattava sillä *en osaa sanoa* tai *ei samaa eikä eri mieltä* -vastanneiden osuus oli lisääntynyt muutamia prosenttiyksikköjä.

Kuva 47. Suomalaisien näkemyksiä kestävyysmurrokseen ja ympäristöön liittyvistä väittämistä vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus vastaajaryhmästä). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

7.3.1. Näkökulmia kestävyysmurrokseen aluetyypeittäin

Maaseutualueiden ja kaupungin välillä on havaittavissa selkeitä eroja kestävyysmurrokseen ja ympäristöön liittyvien väittämien vastauksissa (Taulukko 21). Kaikkein selkeimmin korostuu näkemysero siitä, että *Ilmastonmuutos lisää maaseudun houkuttelevuutta asuinpaikkana*. Useimmin samaa mieltä väittämän kanssa ovat harvaan asutun maaseudun asukkaat ja harvimminkin kaupungin asukkaat. Täysin tai osittain samaa mieltä olevien vastaajien määrä eroaa näissä aluetyypeissä peräti 28 prosenttiyksikköä. Ydinmaaseudulla asuvien ja kaupungin läheisellä maaseudulla asuvien näkemykset sijoittuvat keskimäärin pitkälti edellä mainittujen välimaastoon.

Taulukko 21. Suomalaisen näkemyksiä kestävyysmurrokseen ja ympäristöön liittyvistä väit-
tämistä vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuonna 2023 (%-osuus aluetyypin
vastaajista). Vastaajina kaikki suomalaiset 2023 (n=2 289).

Maaseudulla on tärkeä rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä ja energiamurroksessa						
	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	37,7 %	37,9 %	10,9 %	1,2 %	5,1 %	7,3 %
Ydinmaaseutu	40,3 %	31,9 %	10,4 %	5,7 %	3,4 %	8,2 %
Kaupungin läheinen maaseutu	43,4 %	36,1 %	7,5 %	5,9 %	2,2 %	4,9 %
Kaupunki	38,5 %	36,9 %	10,3 %	4,9 %	2,5 %	7,0 %
Kaikki suomalaiset	39,1 %	36,3 %	10,1 %	4,9 %	2,7 %	6,9 %
Maaseudun maisema on uhattuna tuulivoiman, aurinkovoiman ja sähkönsiirtoverkkojen rakentamisen vuoksi						
	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	20,7 %	23,0 %	12,1 %	26,9 %	16,2 %	1,2 %
Ydinmaaseutu	16,7 %	26,2 %	15,2 %	27,9 %	11,1 %	2,9 %
Kaupungin läheinen maaseutu	16,4 %	36,3 %	11,0 %	21,4 %	11,4 %	3,5 %
Kaupunki	12,3 %	28,6 %	15,0 %	23,7 %	16,5 %	3,9 %
Kaikki suomalaiset	13,6 %	28,8 %	14,5 %	24,1 %	15,4 %	3,6 %
Paikalliset hajautetut energiantuotantoratkaisut ovat merkittävä ja jatkossa yhä enemmän yleistävä mahdollisuus maaseudulla						
	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	32,7 %	48,8 %	9,9 %	1,4 %	1,2 %	6,1 %
Ydinmaaseutu	26,4 %	40,1 %	16,0 %	3,2 %	1,2 %	13,0 %
Kaupungin läheinen maaseutu	30,7 %	37,1 %	17,9 %	2,1 %	1,3 %	10,9 %
Kaupunki	21,5 %	43,5 %	14,0 %	2,6 %	1,4 %	17,0 %
Kaikki suomalaiset	23,4 %	42,7 %	14,4 %	2,6 %	1,4 %	15,5 %
Ilmastonmuutos lisää maaseudun houkuttelevuutta asuinpaikkana						
	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	36,5 %	46,3 %	7,3 %	2,5 %	0,0 %	7,3 %
Ydinmaaseutu	27,3 %	39,8 %	14,3 %	5,1 %	1,9 %	11,6 %
Kaupungin läheinen maaseutu	21,0 %	44,6 %	15,0 %	4,0 %	4,3 %	11,1 %
Kaupunki	16,3 %	38,2 %	19,8 %	10,8 %	4,3 %	10,7 %
Kaikki suomalaiset	18,9 %	39,4 %	18,1 %	9,1 %	3,8 %	10,6 %
Luontokato on maaseudun ympäristön kannalta kriittinen ajankohtainen kysymys						
	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	25,3 %	26,0 %	15,8 %	9,7 %	16,0 %	7,3 %
Ydinmaaseutu	23,3 %	27,8 %	17,1 %	15,1 %	7,1 %	9,7 %
Kaupungin läheinen maaseutu	32,0 %	33,6 %	7,4 %	12,0 %	10,5 %	4,5 %
Kaupunki	34,7 %	29,8 %	14,5 %	7,7 %	4,5 %	8,9 %
Kaikki suomalaiset	32,8 %	29,7 %	14,2 %	9,0 %	5,9 %	8,5 %
Nykyiset ilmastonmuutokseen liittyvät politiikkatoimet kohtelevat maaseutua ja kaupunkeja yhdenvertaisesti						
	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	2,4 %	6,1 %	12,1 %	30,6 %	40,1 %	8,7 %
Ydinmaaseutu	1,7 %	7,8 %	11,4 %	28,0 %	38,1 %	13,1 %
Kaupungin läheinen maaseutu	2,6 %	3,9 %	12,6 %	34,7 %	33,6 %	12,7 %
Kaupunki	2,6 %	9,1 %	18,2 %	29,3 %	22,6 %	18,2 %
Kaikki suomalaiset	2,5 %	8,3 %	16,6 %	29,7 %	26,2 %	16,6 %

Myös väittämän *Paikalliset hajautetut energiantuotantoratkaisut ovat merkittävä ja jatkossa yhä enemmän yleistävä mahdollisuus maaseudulla* osalta suurin näkemysero oli niin ikään harvaan asutun maaseudun asukkaiden ja kaupungin asukkaiden välillä, joskaan ydinmaaseudun ja kaupunginläheisen maaseudun asukkaiden näkemykset eivät suuresti poikenneet kaupungin asukkaiden näkemyksistä. Harvaan asutulla maaseudulla paikallisiin hajautettuihin energiantuotantoratkaisujen merkitykseen maaseudulla uskottiin huomattavasti enemmän kuin kaupungeissa.

Luontokadosta ollaan useimmin huolissaan kaupungin läheisellä maaseudulla ja kaupungissa (vastaavasti kaupungissa väittämän osalta eri mieltä olevia oli selvästi muita aluetyyppejä vähemmän), ja harvimminkin harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla.

Huoli maaseudun maisemasta oli yleisintä kaupungin läheisellä maaseudulla, kun taas harvaan asutulla maaseudulla ja kaupungeissa mielipiteet jakautuvat tasaisemmin, ja väittämän kanssa eri mieltä olevia oli miltei saman verran kuin samaa mieltä olevia. Ydinmaaseudulla väittämän osalta samaa mieltä olevia oli muutama prosenttiyksikkö enemmän, kuin eri mieltä olevia, mutta vastausjakaumat ovat lähempänä harvaan asutun maaseudun ja kaupungin vastauksia, kuin kaupunginläheisen maaseudun vastauksia.

Myös neutraalien ja *en osaa sanoa* -vastausten määrissä oli vaihtelua eri aluetyyppien asukkailla. Keskimäärin eniten kyseisiä vastauksia annettiin kaupunkilaisten toimesta (kolmessa väittämässä noin kolmasosa aluetyypin edustajien vastauksista). Vastaavasti neutraalien ja *en osaa sanoa* -vastausten määrä oli vähäisin harvaan asutun maaseudun asukkailla (vaihdellen 13–23 %). Haastavin vastattava kaupungin asukkaille oli politiikkatoimia koskeva väittämä, harvaan asutun maaseudun asukkaille luontokatoa koskeva väittämä, ja ydinmaaseudun ja kaupungin läheisen maaseudun asukkaille energiantuotantoratkaisuja koskeva väittämä.

8. Maaseutujen kehityssuunnat

Nostoja luvusta:
Taantuvia tai "syrjäisiä" alueita ei haluta ajaa alas, mutta suhtautuminen on hivenen kiristynyt: eri mieltä väittämästä <i>julkisten palvelujen saatavuutta on oikein rajoittaa syrjäisillä alueilla</i> oli vuonna 2011 75 prosenttia ja vuonna 2023 61 prosenttia suomenkielisistä kansalaisista.
Kanta yhdyskuntarakenteeseen on pysynyt samana: kansalaiset ovat lähes yksimielisiä siitä, että jokaisella pitäisi olla oikeus asua siellä, missä haluaa, eikä haja-asutusalueelle rakentamista pitäisi rajoittaa.
Barometreille on kautta vuosien yhteistä, että selkeimmät yhtenevät kannanotot koskevat yhdyskuntarakennetta. Mielenpitoet hajoavat enemmän monipaikkaisuuden, maahanmuuton ja maaseudulle kohdennettavan julkisen tuen muodoissa. Maaseutupolitiikan agenda uusiutuu näiltä osin hitaasti.
Vapaa-ajan ja kakkosasuntojen potentiaalia ei ainakaan vielä tunnisteta turvallisuuden kannalta.
Siitä huolimatta, että maaseudun ympäristön tilasta kuten luontokadosta ollaan laajalti huolissaan, esimerkiksi ekologisen asumisen kehittämistä maaseudulla ei pidetä tärkeänä.
Perussuomalaiset on maaseudun suurin puolue Barometriin 2023 vastanneiden joukossa. Erityisen vahva puolue on harvaan asutulla ja ydinmaaseudulla.
Kriittisimmin maaseutuerityisiin politiikkatoimiin suhtautuvat Kokoomuksen kannattajat.

Maaseutubarometrissa on mitattu vastaajien kantaa aiheisiin, jotka vaikuttavat maaseutuun ja siellä toimimiseen joko yleisten yhteiskunnallisten linjausten tai erityisesti maaseutuun kohdistuvien merkitystensä kautta. Kysymykset on koottu lähtökohtaisesti samalla tavoin aina vuodesta 2011 asti, ja ne valaisevat vastaajien näkemyksiä vallasta ja oikeuksista, yhdyskuntarakenteesta ja politiikkatoimien luonteesta. Väittämissä on myös haettu näkemyksiä siitä, miten tulisi toimia taantuvilla alueilla.

Seuraavassa vertaamme vuoden 2011 suomenkieliseen kyselyyn vastanneiden näkemyksiä vuoden 2023 suomenkielisten kansalaisten vastauksiin keskeisissä maaseudun kehittämisen kysymyksissä. Vuosien 2013 ja 2020 vastaukset eivät juurikaan eroa näistä kyselyn nykyisistä ääri vuosista. Sen jälkeen analysoimme, mitä maaseudun politiikkatoimia on pidetty tärkeimpinä, mitä vähiten toivottavina, ja miten ne ovat muuttuneet vuodesta 2011 vuoteen 2023 verrattuna. Vuonna 2011 mukana olivat sekä suomenkieliseen kyselyyn vastanneet kansalaiset, että kolme erityisryhmää, vuonna 2023 kysymys osoitettiin erityisryhmille (media, maaseutuasiantuntijat, päättäjät ja yrityspäättäjät). Lopuksi paneudumme kaikkien suomalaisten vastauksiin puoluekannatuksen mukaan vuoden 2023 kyselyssä.

8.1. Asumisen vapautteen ja maaseudun saavutettavuuteen suhtaudutaan edelleen vahvan myönteisesti

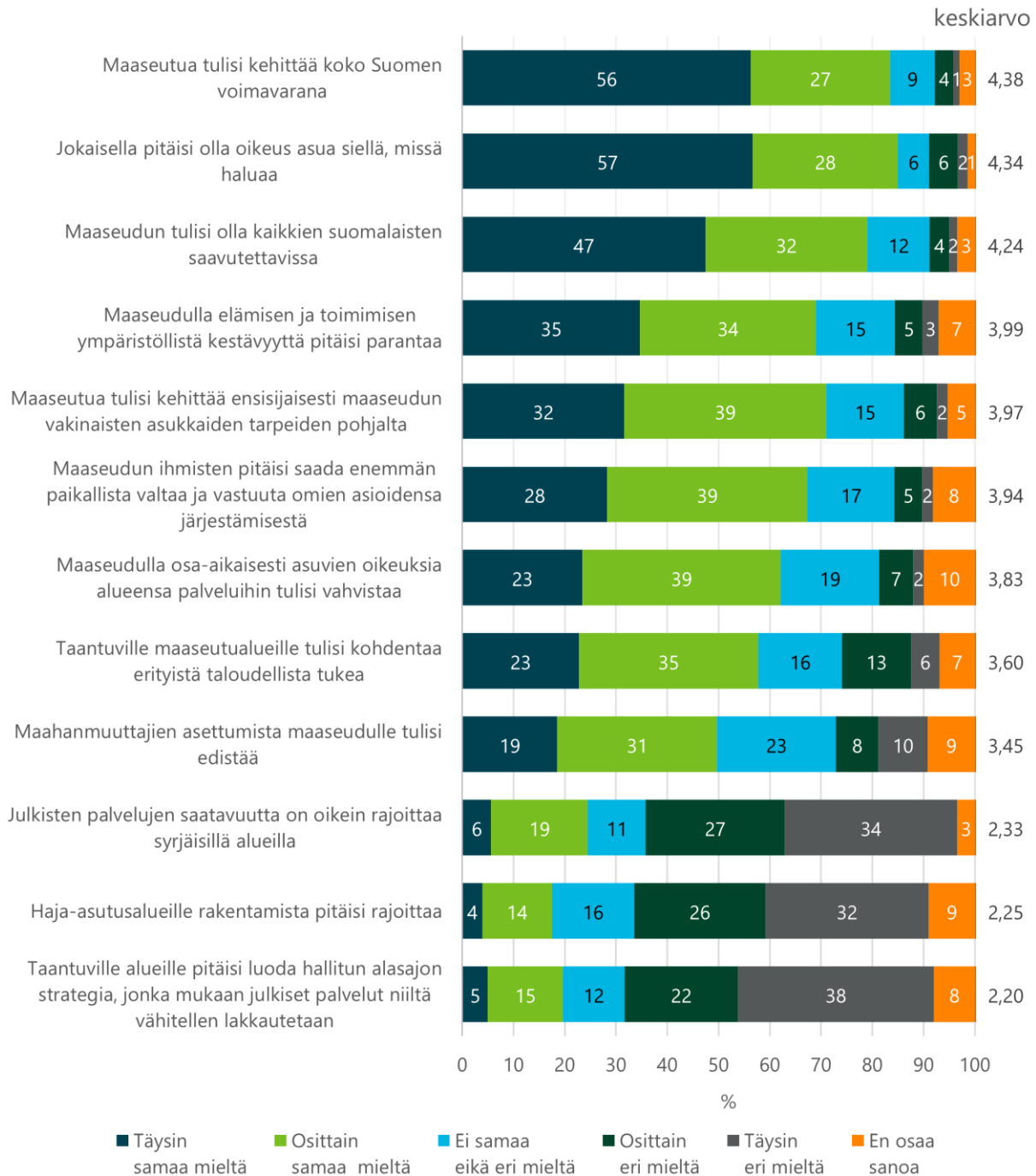
Vuonna 2011 suomenkieliseen kansalaiskyselyyn vastanneista 88 prosenttia oli sitä mieltä, että jokaisella tulisi olla oikeus asua siellä, missä haluaa. Vuonna 2023 vastaavasta vastaajaryhmästä oli edelleen 85 prosenttia joko täysin tai osittain samaa mieltä (Kuva 48). Vuoden 2011 kyselyssä ei ollut mahdollista vastata ”en osaa sanoa”, joten tulosta voi pitää samantasoisena. Väitteestä, jonka mukaan maaseudun tulisi olla kaikkien suomalaisten saavutettavissa, oli uudessa barometrissa 79 prosenttia täysin tai osittain samaa mieltä, vuonna 2011 85 prosenttia. Hieman vähäisempi kannatus (vuonna 2023: 71 % ja vuonna 2011: 80 %) oli sille, että maaseutua tulisi kehittää ensisijaisesti maaseudun asukkaiden tarpeiden pohjalta. Monipaikkaisuuden lisääntymisestä huolimatta maaseudulla osa-aikaisesti asuvien oikeuksien vahvistamista paikallisiin palveluihin pidetään 2023 hieman vähemmän tärkeänä (62 %) vahvistaa kuin vuonna 2011 (72 %).

Taantuvia tai ”syrjäisiä” alueita ei haluta ajaa alas

Aina 1990-luvulta lähtien on aluepolitiikassa kuultu äänenpainoja, joiden mukaan ”valojen sammuttaminen” taantuvilta alueilta olisi ehto sille, että kansantalous voi kehittyä kokonaisuutena. Tällaisen ajattelun kannatusta on koeteltu barometrissa kolmen kysymyksen avulla. Vuonna 2011 suomenkieliseen kyselyyn vastanneista yli puolet (68 %) oli eri mieltä siitä, että taantuville alueille pitäisi luoda hallitun alasajon strategia. Vuonna 2023 yli puolet (60 %) vastusti sitä joko täysin tai osittain. Tätä ajatusta kannatti vuonna 2011 noin joka viides (21 %), ja vuonna 2023 joka viides (20 %) vastaaja. Kun ottaa huomioon, ettei 2011 ollut vaihtoehtoja *en osaa sanoa* eikä vaihtoehtoa *ei samaa eikä eri mieltä*, suhtautumisen voi sanoa pysyneen kutakuinkin samanlaisena. On huomattava, että tässä väittämässä ei ole eroteltu taantuvia maaseutu- ja kaupunkialueita toisistaan. Samansuuntaisena voi pitää myös tulosta väittämästä koskien erityisen taloudellisen tuen kohdentamista taantuville maaseutualueille. Vuoden 2011 kyselyssä yli puolet (65 %) oli muuttunut 58 prosentiksi vuonna 2023. Hienoista suhtautumisen kiristymistä saattaa olla havaittavissa, sillä myös väittämässä *julkisten palvelujen saatavuutta on oikein rajoittaa syrjäisillä alueilla* vuoden 2011 eri mieltä -vastauksien 75 prosentista sijaan on tultu 61 prosenttiin vuonna 2023.

Haja-asutusalueille rakentamisen rajoittamista vastustetaan entistäkin enemmän

Yhdyskuntarakenteen kehittämisen suuntaa on kysytty väittämällä *haja-asutusalueille rakentamista pitäisi rajoittaa*. Vuonna 2011 sitä kannatti noin joka viides (21 %) ja vastusti yli puolet (64 %) vastaajista. Uusimmassa barometrissa (Kuva 48) se sai kannatusta 18 prosentilta vastaajia, kun vastustus oli laskenut 58 prosenttiin. Uudessa barometrissa oli myös mahdollista vastata *ei samaa eikä eri mieltä* sekä *en osaa sanoa*. Yhä harvempi vastaaja siis oli haja-asutusalueelle rakentamisen rajoittamisen kannalla. Tällä voi olla yhteyksiä monipaikkaisuuden yleistymiseen.

Kuva 48. Maaseudun kehittämiseen ja kehityssuuntiin liittyviä väittämiä suomalaisten arvioimina vuonna 2023 (%-osuudet ja keskiarvot kysymykseen *Mitä mieltä olet seuraavista väittämissä?*). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset (n=1 679).

Eri vastaajaryhmien näkemysten välillä ei ole suuria eroja keskeisistä maaseudun aseman ulottuvuuksista (Kuva 49). Maaseutua tulee kehittää koko Suomen voimavarana, jokaisella tulisi olla oikeus asua siellä missä haluaa ja maaseudun tulisi olla kaikkien suomalaisten saavutettavissa. Nämä korostuvat lähes kaikissa vastaajaryhmissä kolmena tärkeimpänä asiana vuonna 2023. Media suhtautuu hieman muita vastaajaryhmiä varauksellisemmin oikeuteen

asua siellä, missä haluaa. Ruotsinkielisillä kansalaisilla nousee tärkeänä esiin myös paikallisten ihmisten oma päätäntävalta kehittämisen suuntien valinnassa.

Yli yhdeksän kymmenestä päättäjistä oli sitä mieltä, että maaseutua tulee kehittää koko Suomen voimavarana, tai arvioi, että maaseudun tulisi olla kaikkien suomalaisten saavutettavissa. Yli kahdeksan kymmenestä ajattelee myös niin, että jokaisella pitäisi olla oikeus asua siellä, missä haluaa. Julkisten palveluiden saavutettavuuden rajoittamista syrjäisillä seuduilla vastustaa kolme neljästä ja vielä tätä suurempi osa suhtautuu kielteisesti haja-asutusalueelle rakentamisen rajoittamiseen tai julkisten palveluiden vähitellen tapahtuvaan lakkauttamiseen taantuvilla alueilla. Useimmin ja aiempaa useammin polttavimmat kehittämisen tarpeet liittyvät teiden kunnon ja liikennöitävyyden parantamiseen, sen sijaan useimmin ja aiempaan verrattuna suunnilleen yhtä usein, voisi karsia yhdyskuntarakenteen tiivistämisestä.

Lähes kaikki maaseutuasiantuntijat ovat sitä mieltä, että maaseutua tulee kehittää koko Suomen voimavarana. Noin yhdeksän kymmenestä ajattelee myös, että maaseudun tulisi olla kaikkien suomalaisten saavutettavissa tai, että jokaisella pitäisi olla oikeus asua siellä, missä haluaa. Julkisten palveluiden saavutettavuuden rajoittamista syrjäisillä seuduilla vastustaa noin kolme neljästä, samoin julkisten palveluiden vähitellen tapahtuvaa lakkauttamista taantuvilla alueilla, ja vielä tätä suurempi osa suhtautuu kielteisesti haja-asutusalueelle rakentamisen rajoittamiseen. Useimmin ja aiempaa useammin polttavimmat kehittämisen tarpeet liittyvät teiden kunnon ja liikennöitävyyden parantamiseen, palvelujen uusien toteutustapojen kehittämiseen sekä tietoliikenneyhteyksien parantamiseen. Sen sijaan useimmin ja aiempaan verrattuna suunnilleen yhtä usein arvioitiin, että yhdyskuntarakenteen tiivistämisestä voisi karsia.

Useampi kuin kahdeksan kymmenestä yrityspäättäjistä oli sitä mieltä, että *maaseutua tulee kehittää koko Suomen voimavarana, jokaisella pitäisi olla oikeus asua siellä, missä haluaa sekä maaseudun tulisi olla kaikkien suomalaisten saavutettavissa*. Julkisten palveluiden saavutettavuuden rajoittamista syrjäisillä seuduilla vastusti kuusi kymmenestä, samoin julkisten palveluiden vähitellen tapahtuvaa lakkauttamista taantuvilla alueilla ja vielä tätä suurempi osa suhtautui kielteisesti haja-asutusalueelle rakentamisen rajoittamiseen. Useimmin ja aiempaa useammin polttavimmat kehittämisen tarpeet liittyivät teiden kunnon ja liikennöitävyyden parantamiseen, yritysten toiminnan edistämiseen ja uusien asukkaiden houkuttelemiseen maaseudulle. Sen sijaan useimmin ja aiempaan verrattuna suunnilleen yhtä usein arvioitiin, että yhdyskuntarakenteen tiivistämisestä voisi karsia.

Lähes kaikki median edustajat oli sitä mieltä, että maaseutua tulee kehittää koko Suomen voimavarana. Noin kahdeksan kymmenestä ajatteli myös, että maaseudun tulisi olla kaikkien suomalaisten saavutettavissa ja maaseudulla elämisen ja toimimisen ympäristöllistä kestävyyttä pitäisi parantaa. Julkisten palveluiden saavutettavuuden rajoittamista syrjäisillä seuduilla vastusti noin puolet. Lisäksi kaksi kolmesta koki, ettei julkisten palveluiden vähitellen tapahtuvaa lakkauttamista taantuvilla alueilla tulisi tehdä, ja vielä tätä suurempi osa suhtautui kielteisesti haja-asutusalueelle rakentamisen rajoittamiseen.

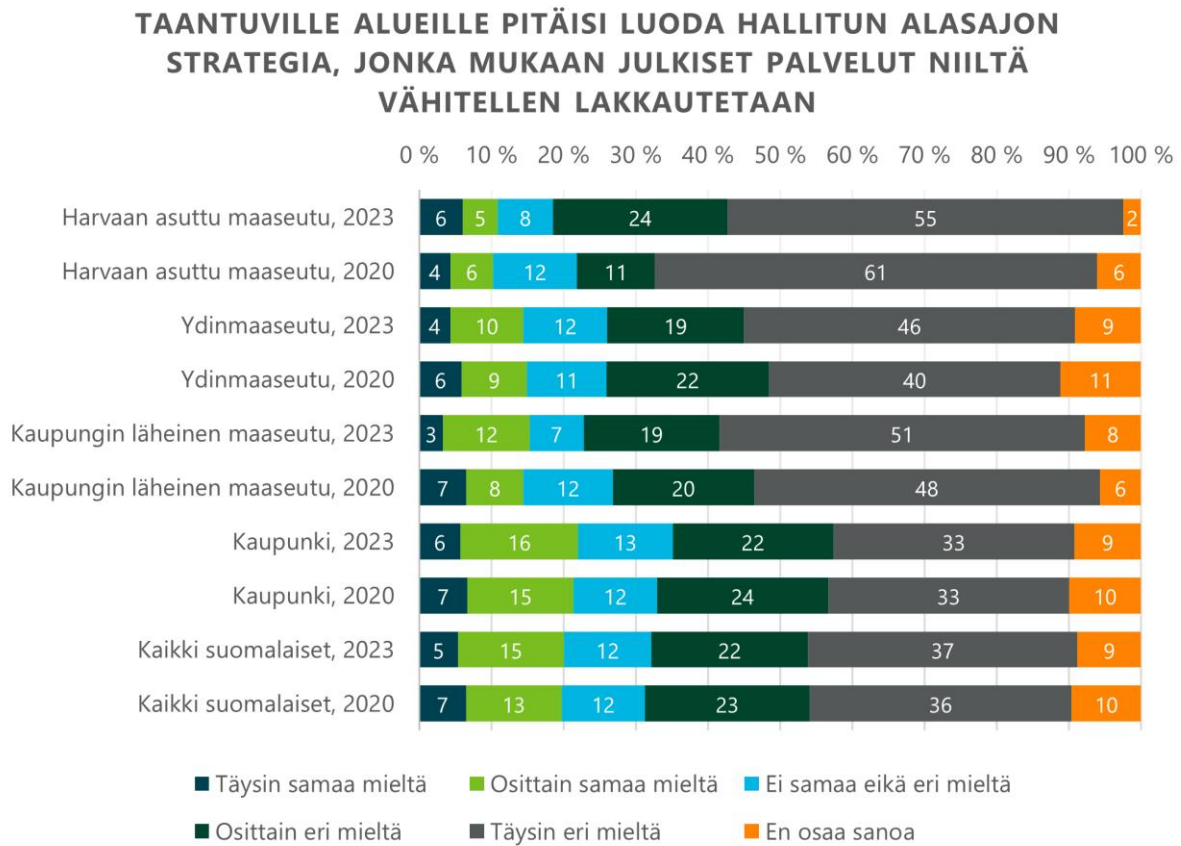
Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 79/2024

Kuva 49. Maaseudun kehittämiseen ja kehityssuuntiin liittyviä väittämiä vastaajaryhmittäin vuonna 2023 (keskiarvot, asteikko: 1=täysin eri mieltä – 5 täysin samaa mieltä). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset, nuoret kaupunkilaiset, ruotsinkieliset kansalaiset, päättäjät, maaseutuasiantuntijat, yrityspäätäjät, media.

Jos politiikkavaihtoehtoja tarkastellaan vielä eri alueilta tulevien vastaajien näkökulmasta, voidaan esimerkkinä suhteellisen pienistä eroista raportoida mielipiteet siitä, pitäisikö taantuville alueille luoda hallitun alasajon strategia, jonka mukaan julkiset palvelut niiltä vähitellen lakkautettaisiin (Kuva 50). Kaikista suomalaisista 59 prosenttia vastustaa alasajon suunnittelua, joten vaihtoehtoa voidaan kiistatta pitää kansalaisten enemmistön mielestä ei-toivottavana. Suurimmat erot mielipiteissä ovat harvaan asutun maaseudun ja kaupunkien vastaajilla, ja ne

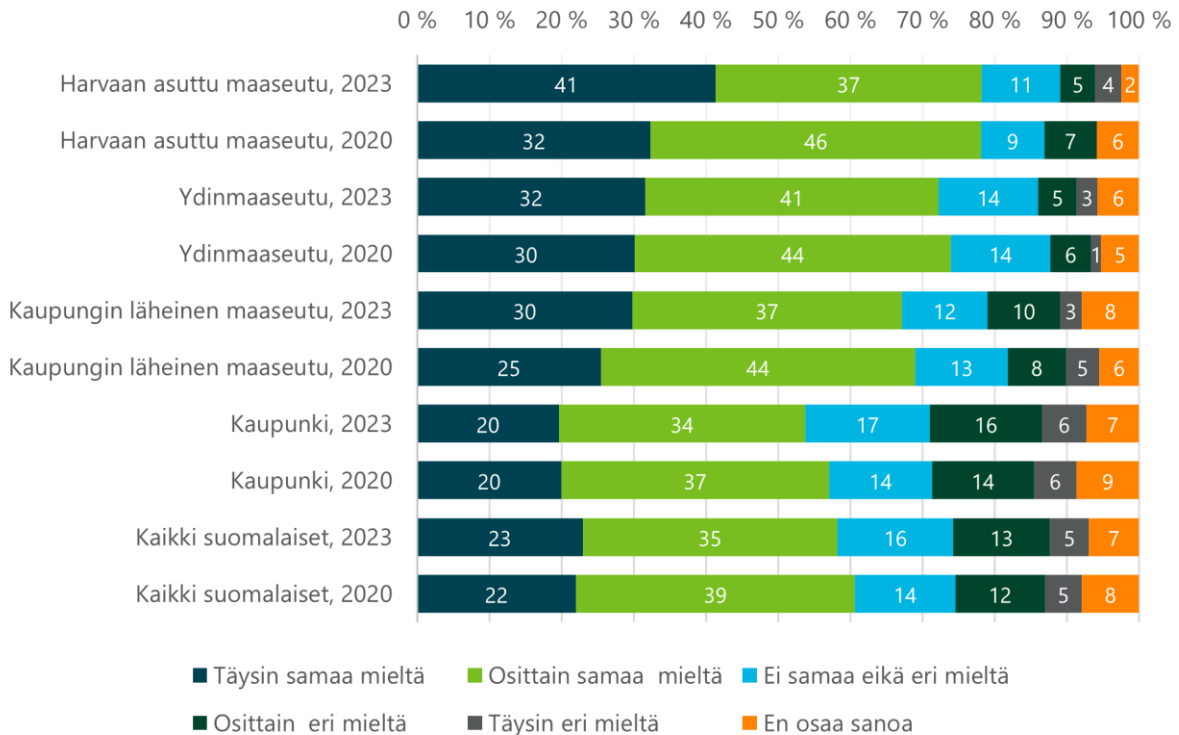
ilmenevät *täysin eri mieltä* ja *osittain samaa mieltä* -kannanottojen välillä. Näistä kannanotoista voi halutessaan nähdä viitteitä eri puolueiden kannatuksesta eri aluetyypeillä.

Kuva 50. Maaseudun kehittämisen ja kehityssuuntiin liittyvä väittämä *Taantuville alueille pitäisi luoda hallitun alasajon strategia, jonka mukaan julkiset palvelut niiltä vähitellen lakkaute-taan* vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

Erityisen taloudellisen tuen tarve taantuville maaseutualueille sai enemmän kannatusta vuoden 2020 verrattuna varsinkin harvaan asutun maaseudun, ydinmaaseudun ja kaupungin läheisen maaseudun vastaajilta (Kuva 51). Kaupunkilaisten vastaajien keskuudessa entistä useampi on joko epätietoinen tai vastustaa ajatusta jossakin määrin. Kaikkien kansalaisten vastauksissa erot ovat hyvin pieniä edelliseen barometriin verrattuna. Tietoisuus taantuvien maaseutualueiden vaikeuksista ja valmius puuttua niihin näyttäisi kuitenkin olevan suurempaa kaupunkeihin verrattuna, ja näkemykset asiasta jakautuvat nyt selvemmin maaseutu- ja kaupunkilaisvastaajien välillä.

TAANTUVILLE MAASEUTUALUEILLE TULISI KOHDENTAA ERITYISTÄ TALOUDELLISTA TUKEA

Kuva 51. Maaseudun kehittämisen ja kehityssuuntiin liittyvä väittämä *Taantuville maaseutualueille tulisi kohdentaa erityistä taloudellista tukea* vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023 (%-osuus aluetyypin vastaajista). Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

8.2. Tiestön kunto polttavin kehittämiskohde, yhdyskuntarakenteen tiivistäminen maaseudulla turhin politiikkatoimi

Vuonna 2011 suomenkieliseen kyselyyn vastanneet pitivät tärkeimpänä houkutella maaseudulle uusia asukkaita (Taulukko 22). Päättäjien mielestä taas tärkeintä olisi ollut palvelujen uusien toteutustapojen kehittäminen, ja samaa mieltä he olivat vielä seuraavassa kyselyssä 2013. Toiseksi tärkeintä oli heidän mielestään teiden kunnon ja liikennöitävyyden parantaminen. Teiden kunto on noussut ylivoimaisesti tärkeimmäksi kehittämiskohteeksi vuonna 2023 (Taulukko 23). Vuonna 2013 päättäjät pitivät toiseksi tärkeimpänä kehittämiskohteena tietoliikenneyhteyksien parantamista.

Tietoliikenneyhteyksien ja etätyömahdollisuuksien parantaminen on noussut päättäjien kehittämiskohteiden listalla johdonmukaisesti, ne kuuluvat vuonna 2023 jo kolmen kärkeen. Monipaikkainen toimiminen ja digitalisaatio kertovat siitä, mitä on näkyvissä päättäjien tulevaisuushorisonteissa. Samaan suuntaan on liikkunut osa-aikaisten asukkaiden osaamisen hyödyntäminen maaseudun kehittämisessä sekä kaksoiskuntalaisuus, jotka ovat siirtyneet karsittavista kannatettaviksi. Kylä ja kunnanosaton toiminnan, vastuunoton ja päätöksenteon kehittämisen nousu vähennettävistä toimista vahvistettaviin liittyy ainakin osin laajentuneisiin kuntiin ja niiden johtamisessa kohdattuihin haasteisiin.

Taulukko 22. Kolme eniten kannatusta saanutta kehittämistarvetta maaseutuun liittyen vuonna 2011 vastaajaryhmittäin (kysymyksessä *Missä ovat polttavimmat kehittämistarpeet maaseutuun liittyen? Valitse enintään kolme tärkeintä.*). Vastaajina kaikki suomalaiset, maaseutuasiantuntijat, päättäjät ja yrityspäättäjät. Kaikki suomalaiset tarkoittaa tässä suomenkieliseen kyselyyn vastanneita.

Kaikki suomalaiset (n=1 620)	Maaseutuasiantuntijat (n=252)	Päättäjät (n=160)	Yrityspäättäjät (n=227)
uusien asukkaiden houkuttelevuus maaseudulle	palvelujen uusien toteutustapojen kehittäminen	palvelujen uusien toteutustapojen kehittäminen	uusien asukkaiden houkuttelevuus maaseudulle
maaseutuelinkeinojen kehittäminen	tietoliikenneyhteyksien parantaminen	tietoliikenneyhteyksien parantaminen	palvelujen uusien toteutustapojen kehittäminen
palvelujen uusien toteutustapojen kehittäminen	kylä- ja kunnanosaston toiminnan, vastuunoton ja päätöksenteon kehittäminen	uusien asukkaiden houkuttelevuus maaseudulle	tietoliikenneyhteyksien parantaminen

Taulukko 23. Kolme eniten kannatusta saanutta kehittämistarvetta maaseutuun liittyen vuonna 2023 vastaajaryhmittäin (kysymyksessä *Missä ovat polttavimmat kehittämistarpeet maaseutuun liittyen? Valitse enintään viisi tärkeintä.*). Vastaajina media, maaseutuasiantuntijat, päättäjät ja yrityspäättäjät.

Media (n=65)	Maaseutuasiantuntijat (n=167)	Päättäjät (n=201)	Yrityspäättäjät (n=346)
teiden kunnan ja liikennöitävyyden parantaminen	teiden kunnan ja liikennöitävyyden parantaminen	teiden kunnan ja liikennöitävyyden parantaminen	teiden kunnan ja liikennöitävyyden parantaminen
palvelujen uusien toteutustapojen kehittäminen	palvelujen uusien toteutustapojen kehittäminen	tietoliikenneyhteyksien parantaminen	yritystoiminnan edistäminen
tietoliikenneyhteyksien parantaminen	tietoliikenneyhteyksien parantaminen	etätyömahdollisuuksien parantaminen	uusien asukkaiden houkuttelevuus maaseudulle

Barometrissa on myös aina kysytty, mistä toimenpiteistä voisi karsia. Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen maaseudulla on kaikkein vähiten kannatettu politiikkatoimi (Taulukot 24 ja 25). Se on säilyttänyt ykköspaikkansa karsittavien politiikkatoimien listalla kaikkien erityisryhmien vastaajien keskuudessa myös vuonna 2023. Osissa maata, erityisesti isompien kaupunkien lähiympäristössä voi olla aiheellista kysyä, onko tämä tulos ollut tiedossa, ja jos, onko sitä otettu huomioon yhdyskuntarakennetta kehitettäessä ja vaihtoehtoja haettaessa.

Rajoittavan sääntelyn purkamista on toivottu karsittavaksi toiseksi eniten vuonna 2011, ja 2023 sen karsimista on myös kannatettu, mutta ei aivan samalla voimakkuudella. Todennäköisesti vastaajat ovat tulkinneet vaihtoehdon siten, että rajoittavaa sääntelyä tulisi purkaa – ei karsia. Kaksinkertainen negaatio on ilmeisen vaikea, vaikka metodisesti on suositeltavaa käyttää vaihdellen sekä myönteisiä että kielteisiä muotoiluja. Tätä muotoilua tulee harkita seuraavassa barometrissa. Vuoden 2023 listalle tuli uudeksi politiikkavaihtoehdoksi kakkos-asuntojen (sisältäen vapaa-ajan asunnot) käyttäminen parantamaan selviytymistä kriisitilanteissa, mutta se ei saanut juurikaan kannatusta, vaan päätyi karsittavien listalle. Päättäjät ja

yrittäjäpäättäjät eivät lämpene vuonna 2023 luomaan mahdollisuuksia ekologiselle asumiselle maaseudulla.

Taulukko 24. Kolme kiireellisimmän karsittavaa politiikkatoimenpidettä maaseudun kehittämiseen liittyen vuonna 2011 (kysymyksessä *Valitse enintään kolme toimenpidettä, joista mielestäsi voisi karsia*). Vastaajina kaikki suomalaiset, maaseutuasiantuntijat, päättäjät ja yrittäjäpäättäjät. Kaikki suomalaiset tarkoittaa tässä suomenkieliseen kyselyyn vastanneita.

Kaikki suomalaiset (n=1 620)	Maaseutuasiantuntijat (n=252)	Päättäjät (n=160)	Yrittäjäpäättäjät (n=227)
yhdyskuntarakenteen tiivistäminen	yhdyskuntarakenteen tiivistäminen	yhdyskuntarakenteen tiivistäminen	yhdyskuntarakenteen tiivistäminen
rajoittavan sääntelyn purkaminen	rajoittavan sääntelyn purkaminen	rajoittavan sääntelyn purkaminen	rajoittavan sääntelyn purkaminen
maaseudun imagon kohottaminen	osa-aikaisen asumisen edistäminen	taloudellisen erityistuen osoittaminen syrjäseuduille	taloudellisen erityistuen osoittaminen syrjäseuduille

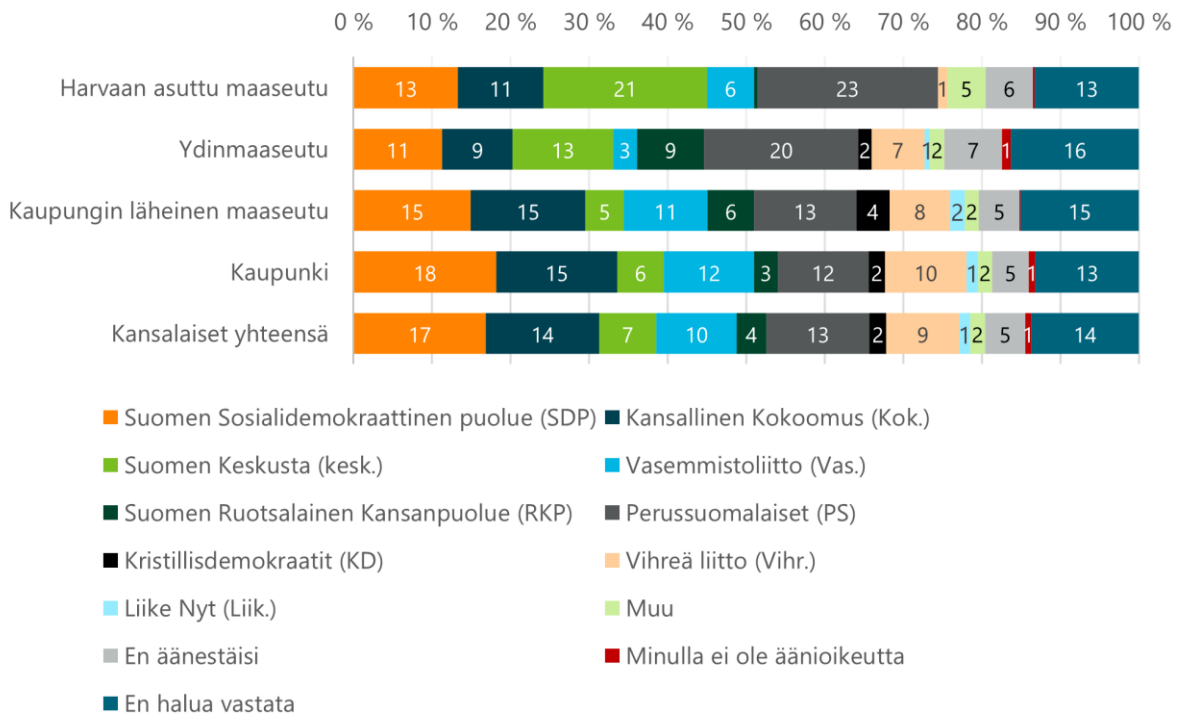
Taulukko 25. Kolme eniten kannatusta saanutta karsimisen paikkaa maaseudun kehittämiseen liittyen vuonna 2023 (kysymyksessä *Valitse enintään viisi toimenpidettä, joista mielestäsi voisi karsia*). Vastaajina media, maaseutuasiantuntijat, päättäjät ja yrittäjäpäättäjät.

Media (n=65)	Maaseutuasiantuntijat (n=167)	Päättäjät (n=201)	Yrittäjäpäättäjät (n=346)
yhdyskuntarakenteen tiivistäminen	yhdyskuntarakenteen tiivistäminen	yhdyskuntarakenteen tiivistäminen	yhdyskuntarakenteen tiivistäminen
kakkosasuntojen käyttäminen parantamaan selviytymistä kriisitilanteissa	kakkosasuntojen käyttäminen parantamaan selviytymistä kriisitilanteissa	ekologisen asumisen mahdollistaminen	kakkosasuntojen käyttäminen parantamaan selviytymistä kriisitilanteissa
rajoittavan sääntelyn purkaminen	rajoittavan sääntelyn purkaminen	rajoittavan sääntelyn purkaminen	ekologisen asumisen mahdollistaminen

8.3. Maaseutumielipiteitä puolueittain

Barometrissa oli taustakysymyksenä, mitä puoluetta vastaaja äänestäisi, jos nyt olisi eduskuntavaalit. Alla olevasta kuvasta 52 näemme vastausten jakaumat kaikilla suomalaisilla (suomen- ja ruotsinkieliset kansalaiset). Puoluekanta on ilmaistu melko laajalti, vain vajaat 14 prosenttia vastaajista ei ole sitä halunnut kertoa. Lisäksi viitisen prosenttia kertoo, ettei äänestäisi vaaleissa. Puoluejakauma vastaa melko hyvin puoluekannatusmittauksissa samaan aikaan saatuja tuloksia, jossa marraskuussa 2023 puoluekannatuksen ykköspaikka vaihteli tiheään. Ylen uutisessa Kokoomus oli niukasti suurin puolue, Sosialidemokraatit kannassaan (Piirainen & Särkkä 2023). Barometrissa Sosiaalidemokraatit oli suurin puolue, sen jälkeen Kokoomus ja Perussuomalaiset. Keskustan kannatus on barometrissa ollut alhaisempi kuin kannatuskyselyissä samaan aikaan. Vasemmistoliitto ja Vihreät ovat kiilanneet sen ohi.

PUOLUEKANNATUS VASTAAJAN ALUETYYPIN MUKAAN, 2023

Kuva 52. Suomalaisten puoluekannatus vuonna 2023 vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyyppin mukaan (%-osuus aluetyyppin vastaajista kysymyksessä *Minkä puolueen listalla olevaa ehdokasta äänestäisit, jos äänestäisit nyt Eduskuntavaaleissa?*). Vastaajina kaikki suomalaiset 2023 (n=2 289).

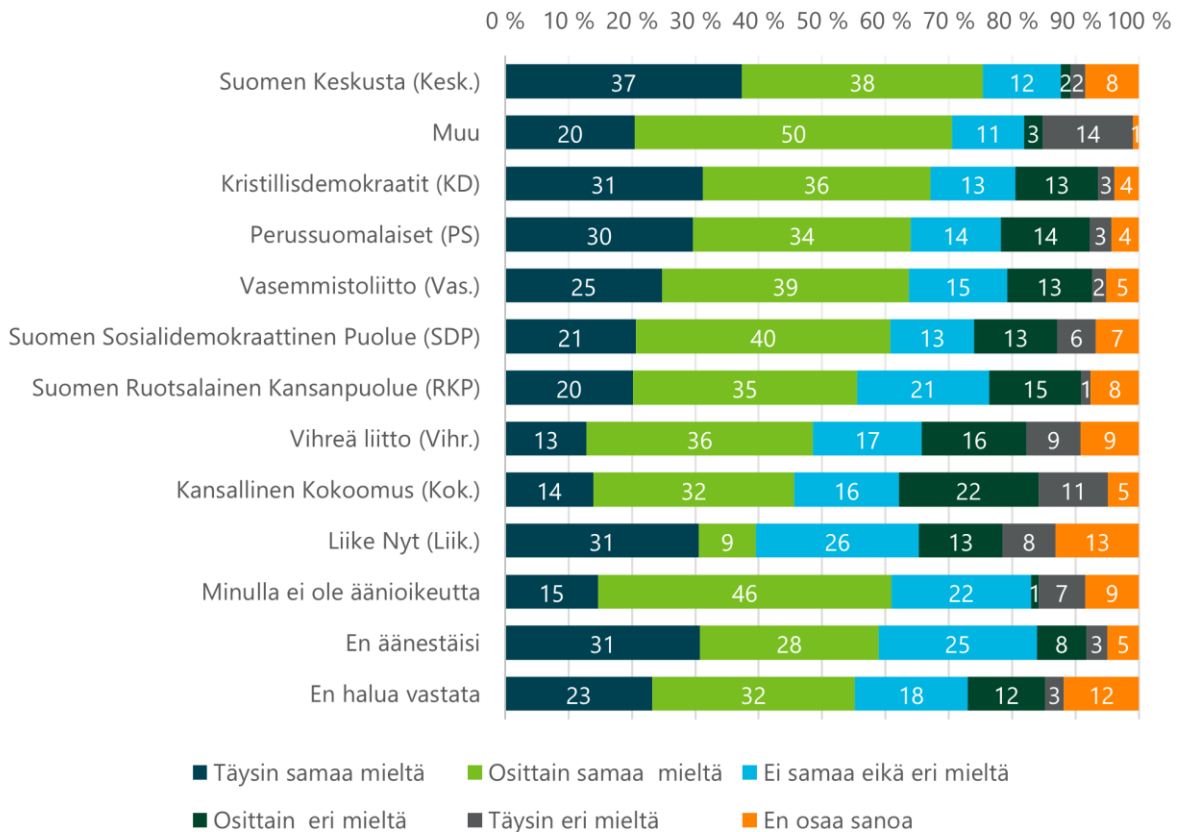
Kuvioon 52 on koottu myös kaikkien suomalaisten vastaajien puoluekannat maaseututyyppittäin. Harvaan asutulla maaseudulla eniten kannatusta saavat puolueet olivat Perussuomalaiset, Keskusta ja kolmanneksi suurimpana Sosiaalidemokraatit. Muista puolueista merkittävää kannatusta oli vain Kokoomuksella ja Vasemmistoliitolla. Ydinmaaseudulla jakauma oli hieman tasaisempi. Erona harvaan asuttuun maaseutuun oli Suomen Ruotsalaisen Kansanpuolueen suurehko osuus. Vihreän liiton kannattajia oli huomattavasti enemmän kuin harvaan asutulla maaseudulla. Sen sijaan Vasemmistoliiton äänestäjiksi ilmoittautuneita oli vähän. Kaupungin läheisen maaseudun kannatuskuva oli tasaisin eri puolueiden kesken. Kokoomus oli siellä vahvempi kuin muilla maaseutualueilla. Sosialidemokraattien kannatus oli melkein yhtä suuri kuin kaupungeissa. Keskusta taas oli kaupungin läheisellä maaseudulla heikoimmillaan, samoin Perussuomalaiset. Kristillisdemokraateille kaupungin läheinen maaseutu oli kaikkineen vahvinta kannatusaluetta kaikista aluetyypeistä, Vihreille taas vahvin, kun verrataan eri maaseututyyppijä. Kaupungin läheinen maaseutu muistutti huomattavasti kaupunkien puoluekannatuksen jakoa, mutta Kokoomus oli kaupungeissa vielä vahvempi, samoin Vihreät ja jossain määrin myös Vasemmistoliitto. Keskustan kannatus oli kaupungeissa hieman kaupungin läheistä maaseutua runsaampaa, mutta ydin- ja harvaan asuttuun maaseutuun verrattuna vaatimatonta.

Tarkastellaan ensimmäiseksi puoluekannatuksen ja mielipiteen *Taantuville maaseutualueille tulisi kohdentaa erityistä taloudellista tukea* suhdetta (Kuva 53). Erityiskohtelua kannattivat vuoden 2023 kansalaiskyselyssä (suomen- ja ruotsinkieliset) eniten ne, jotka olisivat vaaleissa

äänestäneet Keskustaa. Puolueen kannattajista suurin osa (75 %) oli joko täysin tai osittain samaa mieltä väittämän osalta. Toiseksi eniten väittämä sai kannatusta Kristillisdemokraateilta, Perussuomalaisilta ja Vasemmistoliitolta. Puolet Vihreiden kannattajista suhtautui väitteeseen ainakin osittain myönteisesti. Ne, jotka olisivat äänestäneet Kokoomusta, olivat selvemmin vain osittain samaa mieltä. Kokoomuslaisten joukossa oli suurin määrä niitä, jotka olivat väittämän osalta joko kokonaan tai osin eri mieltä (33 %).

Vuoden 2020 tuloksiin verrattuna väittämän *Taantuville maaseutualueille tulisi kohdentaa erityistä taloudellista tukea* kannatus vastaajan puoluekannan mukaan tarkasteltuna ei ole muuttunut. Kokoomuksen kannattajien joukossa oli kuitenkin tuolloin hieman vähemmän niitä, jotka vastustivat taantuvien alueiden tukemista kuin uudemmassa kyselyssä.

TAANTUVILLE MAASEUTUALUEILLE TULISI KOHDENTAA ERITYISTÄ TALOUDELLISTA TUKEA, 2023

Kuva 53. Maaseudun kehittämisen ja kehityssuuntiin liittyvä väittämä *Taantuville maaseutualueille tulisi kohdentaa erityistä taloudellista tukea* vastaajan puoluekannatuksen mukaan (%-osuus puoluekannatuskysymyksen mukaan). Vastaajina kaikki suomalaiset 2023 (n=2 289).

Edellä todettiin, että väittämä *jokaisella pitäisi olla oikeus asua siellä, missä haluaa*, on ollut jatkuvasti suomalaisille tärkeimpiä kyselyssä esitettyjen tavoitteiden joukossa. Noin kahdeksan kymmenestä barometrivastaajasta kannatti sitä. Kyselyn taustatiedoista käy ilmi, että jyrkimmin väittämän osalta oltiin täysin samaa mieltä Keskustan (62,1 %) ja Perussuomalaisien (61,1 %) kannattajien keskuudessa.

Väittämän *julkisten palvelujen saatavuutta on oikein rajoittaa syrjäisillä alueilla* osalta mielipiteet jakautuivat siten, että kannattajia oli enemmän Kokoomuksen (täysin tai osittain samaa

mieltä: 41 %) ja Vihreiden (vastaava osuus 35,8 %) äänestäjien joukossa. Vähiten väittämää kannatettiin Keskustan (11,5 %) ja Vasemmistoliiton (16,1 %) äänestäjiksi ilmoittautuneiden keskuudessa. On syytä todeta, että likimain kaikki myönteisesti väitteeseen suhtautuneet olivat vain osittain samaa mieltä. Eniten täysin samaa mieltä väitteen osalta vastasivat Kokoomuksen äänestäjät (12,6 %).

Väittämää *maaseudulla osa-aikaisesti asuvien oikeuksia alueensa palveluihin tulisi vahvistaa* kannatettiin eniten Ruotsalaisen kansanpuolueen (71,3 %) ja Kristillisdemokraattisen puolueen (70,1 %) kannattajien keskuudessa. Vähiten se sai kannatusta Liike Nyt:in (52,4 %) ja Perussuomalaisten (57,3 %) kannattajien joukossa. Useimmat myönteisesti suhtautuneet olivat kuitenkin vain osittain samaa mieltä väitteen kanssa. Väite liittyy monipaikkaisten asemaan maaseudulla, ja siihen suhtaudutaan lähtökohtaisen myönteisesti kaikissa puolueissa. Toinen kysymys on, milloin monipaikkaisuus saa kannatusta poliittisella agendalla siinä määrin, että puolueet priorisoisivat siihen liittyviä politiikkatoimia muihin tavoitteisiinsa nähden.

Maaseudun kehittämistä ja kehityssuuntia koskevat Maaseutubarometrin tulokset ovat harvinaisen selkeitä erityisesti sen suhteen, mihin maaseudulla ensisijaisesti pitäisi poliittisten toimenpiteiden avulla puuttua. Perusinfra, eritoten tiestön kunto on edellytys kaikelle toiminnalle näillä alueilla. Tietoliikenne ei edelleenkään ole kaupunkialueiden tasolla nopeuden ja laatunsa osalta. Hyvän elämän elementtien vastauksissa ilmeni huoli peruspalvelujen tilasta. Kyselyajankohtana vasta ennakoitiin hyvinvointialueiden rakenteisiin tehtäviä muutoksia ja leikkauksia. Nähtäväksi jää, sivuuttavatko peruspalvelujen leikkaukset seuraavassa barometrissa yhdyskuntarakenteen tiivistämisen ykkössijalta, jota se on pitänyt karsittavimman politiikkatoimien listalla.

9. Elinkeinot ja yrittäjyys

Nostoja luvusta:
Lähes kaikki vastaajaryhmät olivat eniten samaa mieltä väittämien <i>Kaupungeissa toimivat yritykset eivät hyödynnä maaseudun tarjoamia mahdollisuuksia läheskään niin paljon kuin voisivat, Maaseutu on hyvä toimintaympäristö innovatiiviselle yrittäjyydelle, ja Maaseudulla on runsaasti hyödyntämättömiä liiketoimintamahdollisuuksia</i> osalta.
Yrittäjänä maaseudulla toimivien tai sitä mahdollisuutena harkitsevien suomalaisten osuus on vähentynyt 4,8 prosenttiyksikköä vuoden 2020 barometriin verrattuna. Suomalaisten kiinnostus etäyrittäjyyteen tai monipaikkaiseen yrittäjyyteen maaseudulla on vähentynyt 12,9 prosenttiyksikköä vuoteen 2020 verrattuna.
Erityisryhmillä oli yhteinen näkemys siitä, että uusiutuvan energian tuotantoon liittyvät liiketoimintamahdollisuudet paranevat runsaimmin ja luontoon ja maaseutuun perustuvat elämys- ja virkistyspalvelut toiseksi eniten. Toisaalta perinteinen, kiinteisiin toimipisteisiin perustuva kauppa tulisi heikkenemään eniten.
Usko kaivostoiminnan ja maa- ja puutarhatalouden (tavanomainen tuotanto) mahdollisuuksiin on vahvistunut vuodesta 2020 kaikissa erityisryhmissä. Heikennystä on tapahtunut eniten luomutuotannon, ja luontoon ja maaseutuun perustuvien hyvinvointipalveluiden liiketoimintamahdollisuuksien näkymissä.
Reilu kolmannes yrityspäättäjistä ilmoitti toimivansa yrittäjänä maaseudulla tai maaseudun mahdollisuuksia hyödyntäen. Investointeja harkitsevien yrittäjien osuus on lisääntynyt barometriin 2020 verrattuna ja palannut vuoden 2013 tasolle. Myös lisähenkilöstön palkkaamista harkitsevien osuus on lisääntynyt, samoin myönteinen suhtautuminen ulkomaisen työvoiman palkkaamiseen.

Yrittäjyyden rooli toimeentulon lähteenä korostuu maaseudulla: yrittäjien osuus kaikista työllisistä on selvästi suurempi kaupunki-maaseutu-alueuokituksen (Helminen ym. 2020) mukaisissa maaseutukuntatyypeissä kuin kaupunkikunnissa. Osuus on suurin harvaan asutun maaseudun ja ydinmaaseudun kunnissa ja pienin kaupunkikunnissa. (Aineiston lähde: Tilastokeskus, Työssäkäyntitilasto.)

Yrittäjyyden runsaus maaseudulla voi myös johtua vaihtoehtojen puutteesta tilanteissa, joissa palkkatyötä ei ole tarjolla, mutta maaseudulla halutaan asua. Tällöin henkilö valitsee ensi sijassa asuinpaikan, ja järjestää työn ja toimeentulon sen ehdoilla. Maaseudulle ominaista on myös kaupunkeihin verrattuna liikeyritysten toimipaikkojen keskimäärin pienempi koko. (Vihiinen ym. 2024)

Pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvataan Suomen Yrittäjien, Finnveran ja työ- ja elinkeinoministeriön kaksi kertaa vuodessa tekemällä Pk-yritysbarometrilla. Barometri tarkastelee suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkyymiin vaikuttavista tekijöistä. (Pk-yritysbarometri 2024)

Maaseutubarometrissa pyritään tuomaan tähän teemaan lisätietoa nimenomaan maaseutuulottuvuuteen liittyen. Teemaan liittyviä kysymyksiä esitettiin kaikille vastaajaryhmille, osa kysymyksistä esitettiin kuitenkin vain maaseutuasiantuntijoille, päättäjille, yrittäjille ja median edustajille, osa ainoastaan yrittäjille.

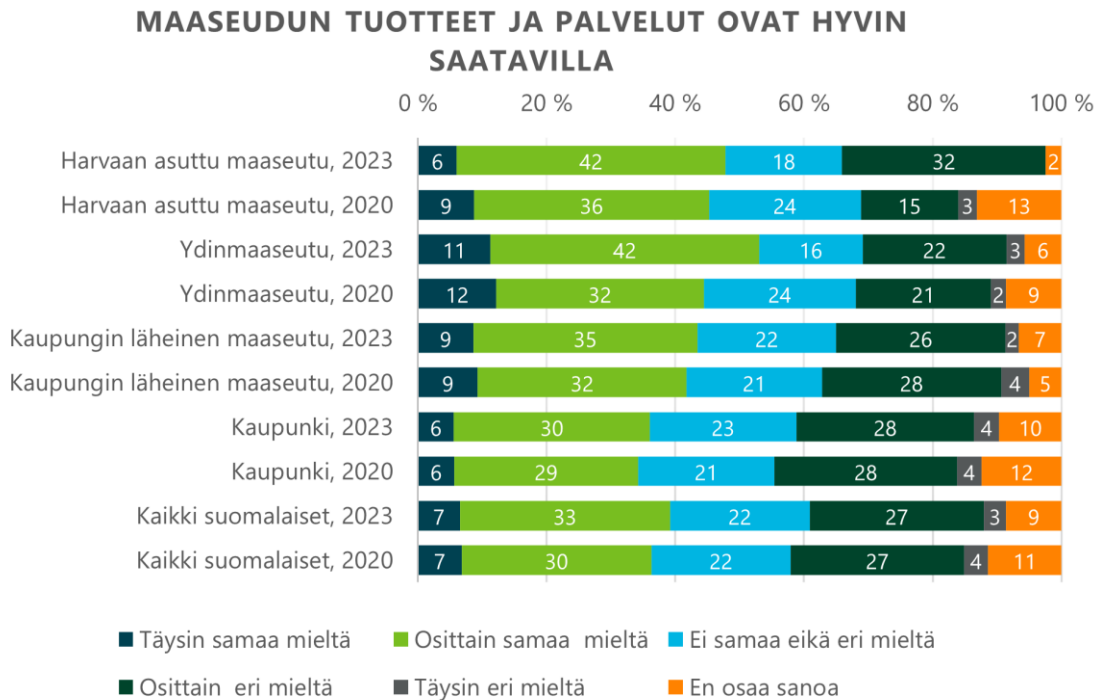
9.1. Näkemyksiä yrittäjyydestä ja eri aloista maaseudulla

Kaikille kohderyhmille esitettiin joukko maaseutuun liittyviä yrittäjyyttä ja elinkeinoja koskevia yleisiä väittämiä (Kuva 54). Keskimäärin eniten samanmielisyyttä kaikissa vastaajaryhmissä herättivät väittämät *Kaupungeissa toimivat yritykset eivät hyödynnä maaseudun tarjoamia mahdollisuuksia läheskään niin paljon kuin voisivat*, *Maaseutu on hyvä toimintaympäristö innovatiiviselle yrittäjyydelle*, ja *Maaseudulla on runsaasti hyödyntämättömiä liiketoimintamahdollisuuksia*. Kaksi niukimmin kannatusta saanutta väittämää olivat niin ikään lähes kaikilla vastaajaryhmillä samat: *Maaseudulla toimiakseen yrittäjän on tingittävä kannattavuudesta ja tulostavoitteista*, ja *Maaseudun tuotteet ja palvelut ovat hyvin saatavilla*. Eniten erimielisyyttä vastaajaryhmien välillä oli väittämien *Maaseudulla toimivat yrittäjät ovat hyvin verkostoituneita kaupunkien yritystoimintaan ja asiakkaisiin*, *Yritystoiminta maaseudulla ei ole mahdollista ilman lähellä olevia vireitä keskustaajamia*, ja *Maaseudun tuotteet ja palvelut ovat hyvin saatavilla* osalta.

Kuva 54. Maaseutuun liittyvät yrittäjyyttä ja elinkeinoja koskevat väittämät vastaajaryhmittäin vuonna 2023 (keskiarvot vastaajaryhmittäin, asteikko: 1=täysin eri mieltä – 5=täysin samaa mieltä). Vastaajina suomenkieliset kansalaiset, nuoret kaupunkilaiset, ruotsinkieliset kansalaiset, päätäjät, maaseutuasiantuntijat, yrityspäätäjät, media.

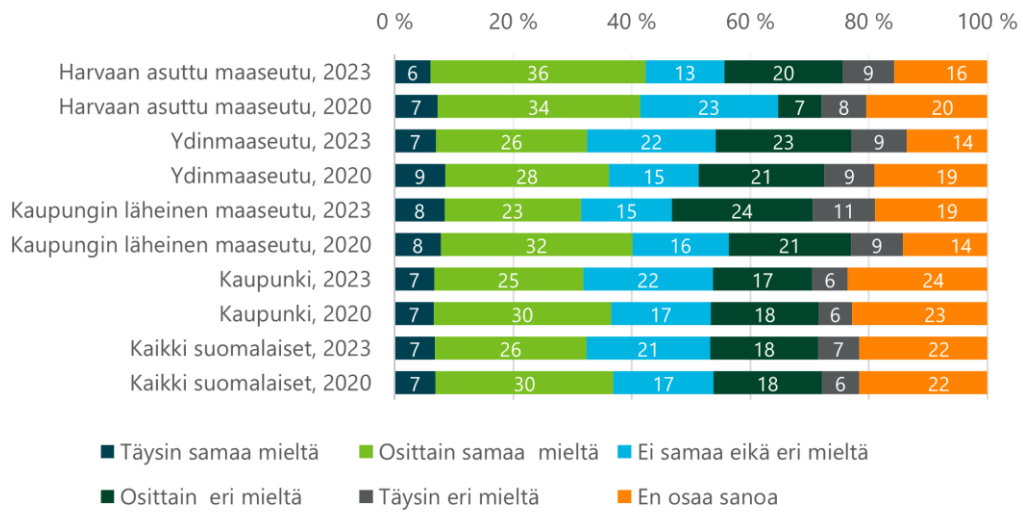
Alla on tarkasteltu muutamia väittämiä kansalaisaineistosta eli kaikkien suomalaisten osalta vastaajan asuinpaikan aluetyypin mukaan. Kuvassa 55 on esitetty väittämän *Maaseudun tuotteet ja palvelut ovat hyvin saatavilla* vastausosuudet prosentteina eri vastaajaryhmillä. Eniten samanmielisyyttä väittämän osalta oli ydinmaaseudulla asuvien vastaajien keskuudessa, ja eniten erimielisyyttä kaupungeissa asuvien vastaajien keskuudessa. Kaikissa aluetyypeissä samaa mieltä olevien osuus on kuitenkin hiukan lisääntynyt vuodesta 2020 etenkin *osittain samaa mieltä* olevien osalta. Näin ollen näyttäisi siltä, että maaseudun tuotteiden ja palveluiden saatavuus on hiukan parantunut.

Kuva 55. Väittämän *Maaseudun tuotteet ja palvelut ovat hyvin saatavilla* vastausosuudet prosentteina vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023. Vastaajina kaikki suomalaiset 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

Väittämän *Maaseudulla toimiakseen yrittäjän on tingittävä kannattavuudesta ja tulostavoitteista* osalta (Kuva 56) erimielisyys on hivenen lisääntynyt kaikkien suomalaisten keskuudessa. Harvaan asutulla maaseudulla mielipiteet ovat aiempaan nähden selkiytyneet, sillä *ei samaa mieltä eikä eri mieltä* sekä *en osaa sanoa* -vaihtoehdot valinneiden osuus on vähentynyt. Erimielisyys väittämän osalta näyttäisi lisääntyneen eniten kaupungin läheisellä maaseudulla.

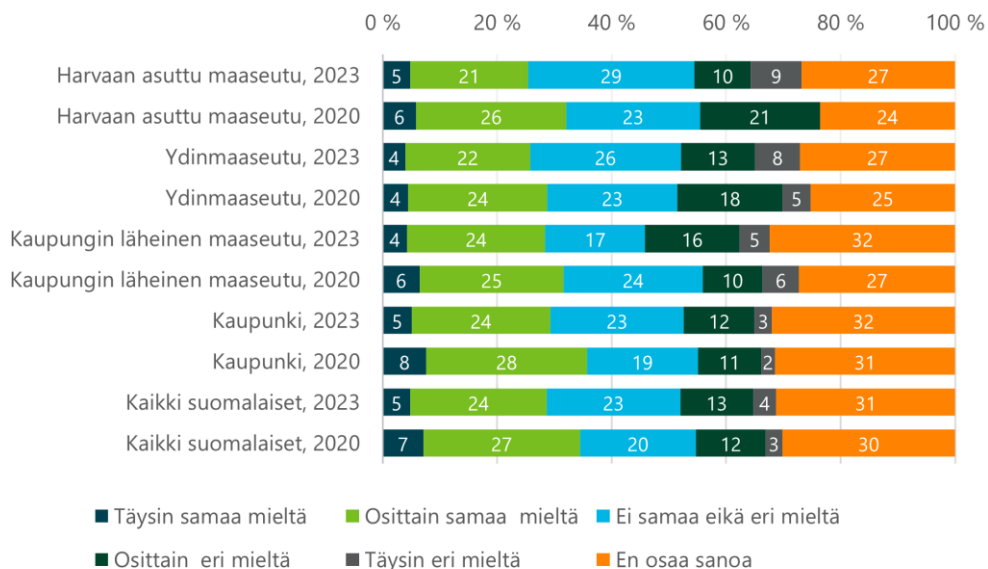
MAASEUDULLA TOIMIAKSEEN YRITTÄJÄN ON TINGITTÄVÄ KANNATTAVUUDESTA JA TULOSTAVOITTEISTA

Kuva 56. Väittämän *Maaseudulla toimiakseen yrittäjän on tingittävä kannattavuudesta ja tulostavoitteista* vastausosuudet prosentteina vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023. Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

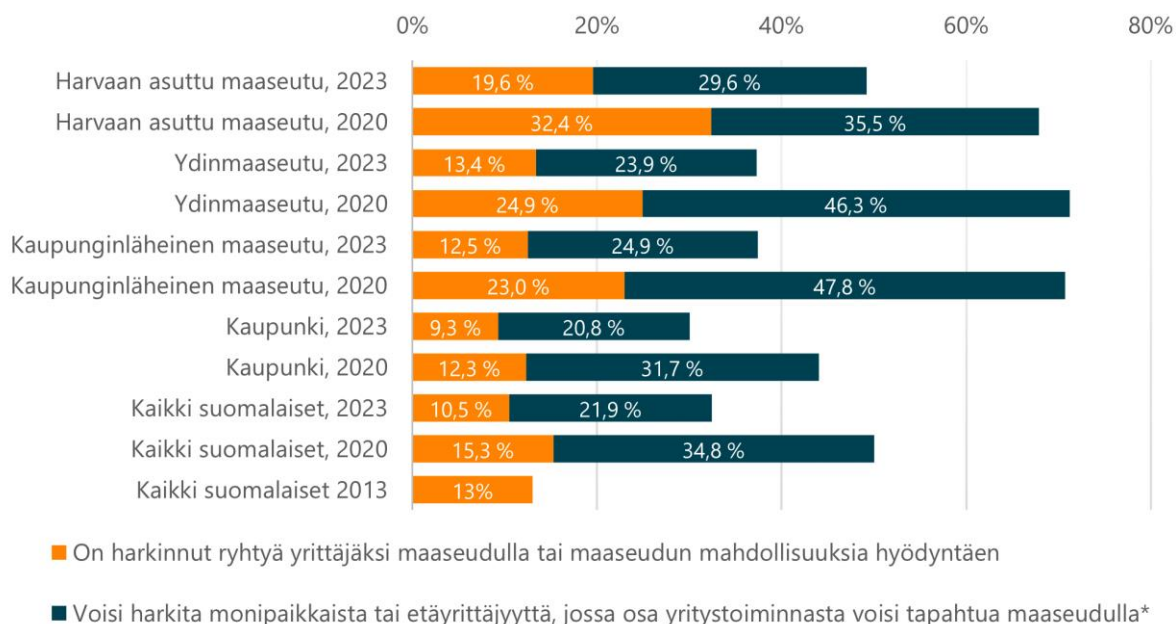
Väittämän *Maaseudun yritystoiminta ei ole riittävän kysyntälähtöistä* osalta (Kuva 57) erimielisyys on niin ikään hiukan lisääntynyt kaikkien suomalaisten keskuudessa. Eniten erimielisyys on vahvistunut harvaan asutulla maaseudulla, jossa täysin eri mieltä olevia oli nyt yhdeksän prosenttia. Toisaalta huomattava osa kaikkien aluetyyppien vastaajista ei osannut ottaa kantaa tähän väittämään, ja *ei osaa sanoa* tai *ei samaa eikä eri mieltä* -vastausvaihtoehdon valintojen määrä on lisääntynyt vuoden 2020 vastauksiin verrattuna.

MAASEUDUN YRITYSTOIMINTA EI OLE RIITTÄVÄN KYSYNTÄLÄHTÖISTÄ

Kuva 57. Väittämän *Maaseudun yritystoiminta ei ole riittävän kysyntälähtöistä* vastausosuudet prosentteina vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan vuosina 2020 ja 2023. Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367).

Vaikka edellä on esitetty varsin myönteisiäkin näkemyksiä maaseudun yrittäjyydestä, yrittäjänä maaseudulla toimivia tai sitä mahdollisuutena harkitsevia oli barometrikyselyn mukaan aiempaa vähemmän. Kiinnostus ryhtyä yrittäjäksi maaseudulla oli heikentynyt kaikkien alueiden asukkaiden keskuudessa (Kuva 58). Muutos on huomattava, sillä kaikkien suomalaisten keskuudessa osuus oli laskenut vuonna 2020 mitatusta 15,3 prosentista 10,5 prosenttiin. Selkeästi eniten suomalaisia kiinnosti etäyrittäjyys tai monipaikkainen yrittäjyys maaseudulla, mutta kiinnostus näihinkin yrittäjyysmuotoihin on vähentynyt reilusti vuoden 2020 tilanteeseen verrattuna. Toisaalta vuoden 2020 barometrissa oli mukana ainoastaan vastausvaihtoehdot *kyllä* ja *ei*. Vuonna 2023 niiden lisäksi annettiin vaihtoehdot *en osaa sanoa* (22,2 %) ja *olen jo monipaikkainen tai etäyrittäjä, jossa osa yritystoiminnasta tapahtuu maaseudulla* (2,8 %). On siis mahdollista, että vuoden 2020 *kyllä*-vastanneiden joukossa oli joitakin monipaikkaisia tai etäyrittäjiä, tai siitä hieman kiinnostuneita, jotka mieluummin vastasivat *kyllä* kuin *ei*, koska välivaihtoja ei tarjottu.

Kuva 58. Väittämiin *Olen harkinnut ryhtyä yrittäjäksi maaseudulla tai maaseudun mahdollisuuksia hyödyntäen* ja *Voisin harkita monipaikkaista tai etäyrittäjyyttä, jossa osa yritystoiminnasta voisi tapahtua maaseudulla* *kyllä*-vastanneiden prosenttiosuudet vastaajan nykyisen asuinpaikan aluetyypin mukaan ryhmiteltynä. Vastaajina *kaikki suomalaiset* 2023 (n=2 289) ja 2020 (n=2 367), sekä suomenkieliset kansalaiset 2013 (n=1 636). *Vuonna 2023 vastausvaihtoehdoina olivat myös *Olen jo monipaikkainen tai etäyrittäjä, jossa osa yritystoiminnasta tapahtuu maaseudulla* sekä *en osaa sanoa*.

Erityisryhmiä pyydettiin arvioimaan lueteltujen alojen liiketoimintamahdollisuuksien kehitystä maaseudulla (Taulukko 26). Kaikilla vastaajaryhmillä oli yhteinen näkemys siitä, että uusiutuvan energian tuotantoon liittyvät liiketoimintamahdollisuudet paranevat eniten ja luontoon ja maaseutuun perustuvat elämys- ja virkistyspalvelut toiseksi eniten. Myös voimakkaimmin heikkenevästä alasta oli yhtenäinen näkemys – perinteinen, kiinteisiin toimipisteisiin perustuva kauppa tulisi heikkenemään kaikkein eniten. Päätäjät ja maaseutuasiantuntijat suhtautuivat myönteisimmin eri alojen liiketoimintamahdollisuuksien kehitykseen. Kaikkein suurimmat näkemuserot havaittiin maaseutuasiantuntijoilla ja yrityksillä liittyen hoivapalveluiden,

luovien alojen ja kulttuurin, luontoon ja maaseutuun perustuvien hyvinvointipalveluiden sekä tietotalouden liiketoimintamahdollisuuksien kehitykseen. Usko kaivostoiminnan näkyymiin oli vahvistunut vuoden 2020 tuloksiin verrattuna kaikissa vastaajaryhmissä, samoin suhtautuminen maa- ja puutarhatalouden (tavanomainen tuotanto) kehitysmahdollisuuksiin. Heikennystä oli sen sijaan tapahtunut eniten luomutuotannon, ja luontoon ja maaseutuun perustuvien hyvinvointipalveluiden liiketoimintamahdollisuuksien näkymissä.

Taulukko 26. Näkemyksiä maaseudun liiketoimintamahdollisuuksista vastaajaryhmittäin vuosina 2020 ja 2023. Keskiarvot vastaajaryhmittäin kysymykseen *Miten arvioit seuraavien alojen liiketoimintamahdollisuuksien kehittyvän maaseudulla?*, asteikko: 1=*heikkenee voimakkaasti* - 5=*paranee voimakkaasti*. Vastaajina päättäjät, maaseutuasiantuntijat, yrityspäättäjät ja media.

	päättäjät		maaseutu- asiantuntijat		yrityspäättäjät		media	
	2023 (n=201)	2020 (n=234)	2023 (n=167)	2020 (n=121)	2023 (n=346)	2020 (n=280)	2023 (n=65)	2020 (n=68)
Uusiutuvan energian tuotanto	4,34	4,33	4,48	4,36	4,12	4,08	4,22	4,24
Luontoon ja maaseutuun perustuvat elämys- ja virkistyspalvelut	4,19	4,30	4,19	4,55	3,86	4,16	4,15	4,25
Matkailu	4,04	4,23	3,99	4,32	3,77	3,98	3,90	4,06
Lähiiruoka ja siihen liittyvät palvelut	3,96	4,23	3,82	4,31	3,82	4,10	3,88	4,24
Luontoon ja maaseutuun perustuvat hyvinvointipalvelut	3,84	4,23	4,06	4,46	3,57	4,04	3,83	4,25
Kaupan ala: Tietoverkkopohjainen kauppa (ml. verkkokauppa)	3,84	3,86	3,86	4,00	3,48	3,73	3,67	3,74
Tietotalous: korkeaan osaamiseen ja (digitaaliseen) tietoon perustuva tuotanto- ja kulutusjärjestelmä	3,69	-	3,82	-	3,35	-	3,76	-
Metsä- ja puutalous	3,47	3,74	3,27	3,52	3,37	3,49	3,22	3,55
Maa- ja puutarhatalous (luonnonmukainen tuotanto)	3,39	3,74	3,17	3,95	3,34	3,78	3,42	3,83
Kaivostoiminta	3,33	3,05	3,40	2,88	3,34	2,92	3,02	2,79
Maa- ja puutarhatalous (tavanomainen tuotanto)	3,24	2,85	2,99	2,81	3,16	2,68	3,11	2,49
Luovat alat ja kulttuuri	3,13	3,43	3,28	3,68	2,74	3,18	3,12	3,19
Logistiikkapalvelut (kuljetus ja varastointi)	2,95	3,07	2,90	3,19	2,65	2,73	2,80	2,71
Hoivapalvelut	2,87	3,18	3,19	3,70	2,42	2,68	2,66	2,88
Valmistava teollisuus	2,71	2,80	2,81	2,76	2,66	2,63	2,60	2,40
Kaupan ala: Perinteinen, kiinteisiin toimipisteisiin perustuva kauppa	2,34	2,31	2,13	2,16	2,21	2,23	2,08	2,03

9.2. Yrittäjyys (erityisryhmän kysymykset)

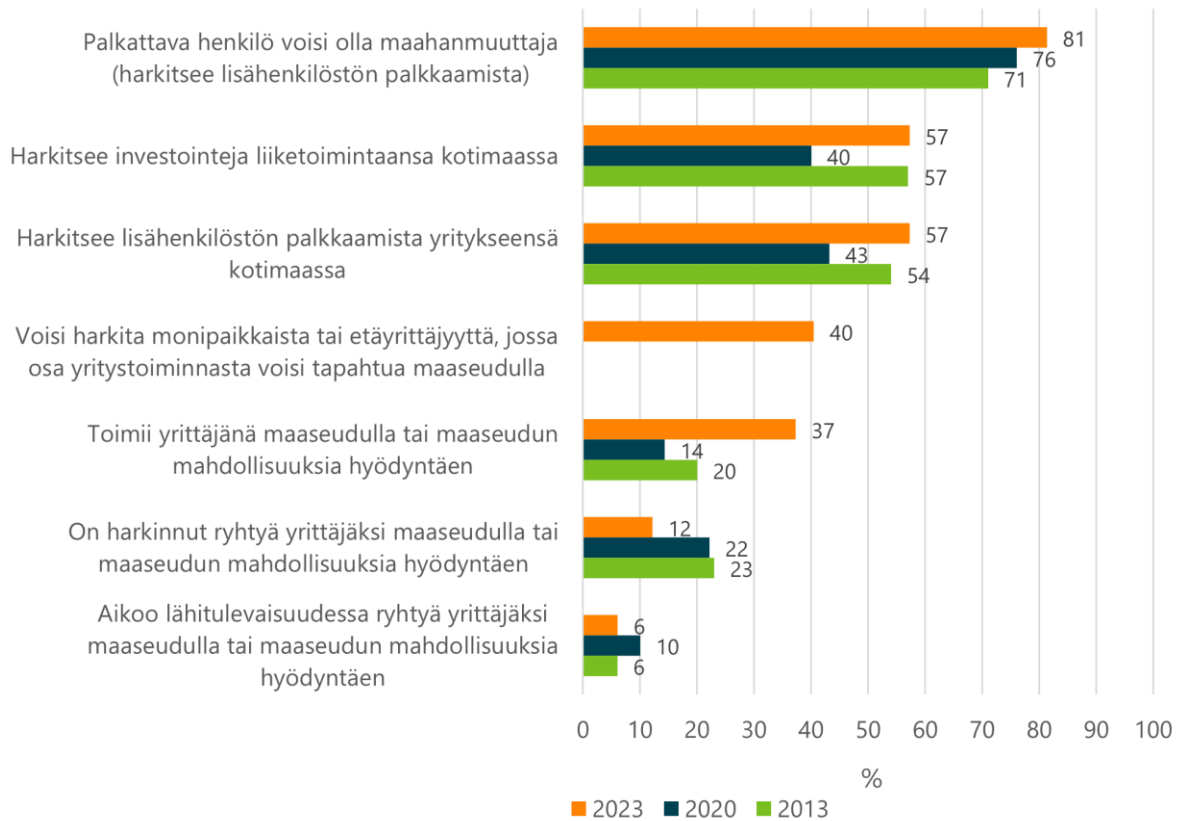
Yrityspäittäjiä pyydettiin arvioimaan joitakin yleisiä yrittäjyyden kehittämistä koskevia väittämiä. Sama kysymys oli mukana myös vuoden 2020 barometrissa. Yrityspäittäjien näkemykset ovat pysyneet jotakuinkin samana (Taulukko 27). Suurin muutos koskee väittämää *Paras keino synnyttää uusia yrityksiä on kannustaa ja aktivoida yksittäisiä kansalaisia yrittäjiksi*, josta yritykset olivat nyt keskimäärin hieman enemmän samaa mieltä kuin aiemmin.

Taulukko 27. Yrityspäittäjien näkemyksiä yrittäjyyden kehittämistä koskeviin väittämiin vuosina 2020 ja 2023. Vastaajaryhmän keskiarvot kysymykseen *Mitä mieltä olet seuraavista yrittäjyyden yleistä kehittämistä koskevista väittämistä, yrityksen sijaintipaikasta riippumatta?*, asteikko: 1=täysin eri mieltä – 5 täysin samaa mieltä.

	Yrityspäittäjät 2023 (n=346)	Yrityspäittäjät 2020 (n=280)
Paras keino synnyttää uusia yrityksiä on kannustaa ja aktivoida yksittäisiä kansalaisia yrittäjiksi	3,93	3,68
Lainsäädäntö ja viranomaisvalvonta aiheuttavat merkittäviä esteitä yritystoiminnalle	3,86	3,82
Yrittäjyyden edistämisen tavoite ja lähtökohta on alueellinen hyvinvointi	3,82	3,79
Kasvavat ilmasto- ja ekotehokkuusvaatimukset luovat uusia liiketoimintamahdollisuuksia	3,8	3,96
Uusien innovatiivisten liiketoimintaideoiden käytännön testaamiseen tulisi olla joustavaa kokeilurahaa	3,69	3,86
Yritykset eivät osaa hyödyntää maaseutuun liittyviä positiivisia mielikuvia markkinoinnissa	3,62	3,63
Yrittäjyyden edistämässä panostetaan liikaa yrityshautomoiden, osaamiskeskittymien ja vastaavien luomiseen ja vahvistamiseen	3,58	3,48
Yrittäjille suunnattuja rahoituspalveluja on liian vähän saatavilla	3,36	3,36
Kasvavat ilmasto- ja ekotehokkuusvaatimukset rajoittavat liiketoimintamahdollisuuksia	3,17	3,05
Yrittäjille suunnattuja neuvontapalveluja on liian vähän saatavilla	2,97	3,03
Poliitikot ja yrittäjyyden edistämisestä vastaavat viranomaiset ymmärtävät hyvin yrittäjien todellisuutta	2,15	2,2

Maaseudun yrittäjiin ja yrittäjyyteen liittyviä taustatietoja on koottu kuvaan 59. Reilu kolmannes Maaseutubarometriin 2023 vastanneista yrityspäittäjistä ilmoitti toimivansa yrittäjänä maaseudulla tai maaseudun mahdollisuuksia hyödyntäen. Reilu kolmannes ilmoittikin, että termi "maaseutuyritys" kuvaa vastaajan yritystä vähintään kohtalaisesti. Maaseudulla tai maaseutuun liittyvää yrittämistä harkitsee kuitenkin entistä harvempi. Investointeja harkitsevien osuus on lisääntynyt vuoden 2020 tulokseen verrattuna ja palannut vuoden 2013 tasolle. Myös lisähenkilöstön palkkaamista harkitsevien osuus on lisääntynyt peräti 14 prosenttiyksiköä. Myönteinen suhtautuminen ulkomaista työvoimaa kohtaa on lisääntynyt entisestään, ja nyt reilu 80 prosenttia lisähenkilöstön palkkaamista harkitsevista yrityspäittäjistä voisi palkata maahanmuuttajan.

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 79/2024

Kuva 59. Yrittäjyys maaseudun mahdollisuuksia hyödyntäen yrityspäätäjien mukaan vuosina 2013–2023 (%-osuus vastaajaryhmän *kyllä*-vastauksista). Vastaajina yrityspäätäjät: 2013 (n=213), 2020 (n=280), 2023 (n=346).

10. Nuoret kaupunkilaiset

Nostoja luvusta:
Puolet nuorista kaupunkilaisista oli identiteetiltään kaupunkilaisia, kolmasosa sekä kaupunkilaisia että maalaisia ja 15 prosenttia pelkästään maalaisia.
Muihin vastaajaryhmiin verrattuna nuorilla kaupunkilaisilla oli vähemmän positiivisia mielikuvia maaseudusta, ja vastaavasti positiivisempia mielikuvia kaupungista.
Nuorten kaupunkilaisten maaseutukäsitys oli muita ryhmiä suppeampi.
Enemmistö nuorista kaupunkilaisista vietti eniten aikaa ison kaupungin lähiössä tai keskustassa. Kuitenkin neljäsosa viettää lomilla aikaa myös haja-asutusalueella, ja kolmasosa maaseudulla taajamassa tai kirkonkylässä.
Maaseutumaisempaan ympäristöön tulevaisuudessa muuttaminen kiinnosti nuoria kaupunkilaisia muita suomenkielisiä kansalaisia enemmän. Myös muuttamisen suunnittelu kaupunkimaisempaan ympäristöön oli yleisempää nuorilla kaupunkilaisilla.
Lähes puolet nuorista kaupunkilaisista uskoi omistavansa 10 vuoden päästä maaseudulla maata, metsää tai rakennuksia.
Nuoret kaupunkilaiset olivat huolissaan luontokadon merkityksestä maaseudulle.
Aiempaa harvempi nuori kaupunkilainen aikoi tai oli harkinnut ryhtyä yrittäjäksi maaseudulla tai maaseudun mahdollisuuksia hyödyntäen. Muihin vastaajaryhmiin verrattuna maaseutuyrittäjyys kiinnosti silti edelleen melko paljon.

Tässä luvussa käsitellään nuoria kaupunkilaisia erityisryhmänä. Tämä kohderyhmä otettiin Maaseutubarometriin ensimmäistä kertaa vuonna 2020. Yhteensä 287 vastaajan otos koostui ilmoitetun asuinpaikan perusteella kaupungeissa asuvista kansalaisista, joiden ikä oli 15–29 vuotta. Otoksen sukupuolijakauma oli hyvin tasainen, liki puolet (49 %) oli miehiä, puolet (50 %) naisia ja loput muita tai he eivät halunneet vastata. Yli puolet (63 %) nuorista kaupunkilaisista on 14–24-vuotiaita, ja runsas kolmannes (37 %) oli iältään 25–29-vuotiaita. Yli puolet (55 %) nuorista kaupunkilaisista oli opiskelijoita tai koululaisia. Työttömiä vastaajaryhmästä oli 7 prosenttia ja loput työelämässä. Vajaalla kolmasosalla (31 %) korkein suoritettu koulutusaste on ylioppilastutkinto, neljäsosalla yliopisto tai korkeakoulu. Otos on poimittu suomenkielisten kansalaisten vastaajaryhmästä (n=1 679), josta se muodostaa vajaan viidenneksen (19 %). Tässä luvussa nuorten kaupunkilaisten vastauksia verrataan muihin suomenkielisten kansalaisten (n=1 392, 81 % vastaajaryhmästä) vastauksiin.

Nuorten kaupunkilaisten maaseutua koskevat mielikuvat ja asenteet ovat kiinnostavia, koska niistä ei tiedetä paljoa. Kaupungeissa asuvien nuorten muuttoaiheet antavat oleellista tietoa siitä, kuinka houkuttelevana tulevat ja tuoreet työikäiset maaseutua pitävät. Aineisto osoittaa, että nuoriksi kaupunkilaisiksi nimetty vastaajaryhmä on kenties vähemmän kaupunkilainen, kuin voisi olettaa. Vain noin puolella ryhmän vastaajista oli pelkkä kaupunkilaisidentiteetti, ja valtaosa vietti maaseudulla ainakin jonkin verran aikaa vuosittain. Osalle kaupunki oli synnyinympäristö, mutta osa vastaajista oli mahdollisesti muuttanut työn tai opiskelun takia kaupunkiin. Se, jääkö muutto pysyväksi vai väliaikaiseksi, on maaseudun tulevaisuuden kannalta oleellinen kysymys. Lähes puolet nuorista kaupunkilaisista uskoo omistavansa kymmenen vuoden päästä maata, metsää tai rakennuksia maaseudulla. Tämä johtunee ainakin osin väestön ikääntymisestä ja perintönä järjesteltävistä perheen ja sukulaisten omistuksista.

10.1. Identiteetti

Nuoret kaupunkilaiset olivat aineistosta eritelty erityisryhmä, jonka kaupunkilaisuuden määrittä kaupunkiin ilmoitettu vakituinen osoite. Nuorista kaupunkilaisista yli puolet (52 %) kokee olevansa kaupunkilaisia, kolmannes 33 % sekä kaupunkilaisia että maalaisia ja 15 % maalaisia. Vastaajaryhmittäisessä vertailussa ryhmä on kaikkein kaupunkilaisin ja vähiten maalainen. On kuitenkin kiinnostavaa, että nuorista kaupunkilaisista, joista kaikkien kotiosoite sijaitsi vastausajankohtana kaupunkialueella, niinkin moni koki itsensä maalaisiksi. Ryhmä onkin hyvä esimerkki siitä, ettei aluetyyppi-identiteetti aina vastaa nykyistä asuinpaikkaa. Osa on saattanut muuttaa maalta kaupunkiin työn tai opiskelujen perässä. Neljäsosalle (25 %) nuorista kaupunkilaisista kaikkein tärkein lapsuuden ympäristö oli Suomessa maaseudulla taajamassa tai kirkonkylässä. Nuorista kaupunkilaisista 15 % kertoi lapsuutensa tärkeimmäksi ympäristöksi haja-asutusalueen. Kyseessä voi olla lapsuuden asuinpaikka, mutta myös esimerkiksi isovanhempien tai muiden sukulaisten asuinympäristö, joissa nuoret kaupunkilaiset ovat viettäneet aikaa. Koska vastaajilta ei kysytty synnyinpaikkaa, voi vain pohtia, missä määrin luvut kertovat maalta kaupunkiin muutosta, tai siitä, että lapsuuden tärkein ympäristö on eri kuin alue, jolla lapsuudenkoti sijaitsi.

Nuoret kaupunkilaiset arvioivat aluetyyppi-identiteetin itselleen hieman vähemmän tärkeäksi kuin muut vastaajat. Tulos ei ollut yllättävä, sillä identiteetti oli aineistossa kaiken kaikkiaan tärkeämpi maalaisille kuin kaupunkilaisille, ja samoin vanhemmille vastaajille kuin nuoremmille. Tarkasteltaessa identiteetin tärkeyttä nuorten kaupunkilaisten ryhmän sisällä maalaisidentiteetin merkitys ilmenee tuloksista. Suurin osa (76 %) maalaisiksi identifioituvista nuorista kaupunkilaisista koki aluetyyppi-identiteetin itselleen erittäin tärkeäksi tai melko tärkeäksi. Kaupunkilaisiksi identifioituvista nuorista kaupunkilaisista näin koki vain vajaa neljännes (24 %). Kaupunkilaisiksi identifioituvat ovat kuitenkin ryhmässä selvä enemmistö.

10.2. Mielikuvat maaseudusta

Nuoret kaupunkilaiset yhdistävät hyvän elämän maaseutuun Maaseutubarometrin 2023 vastaajaryhmistä heikoiten, ja pitävät maaseutua myös selvästi vähemmän viihtyisänä ympäristönä kuin muut. Nuoret kaupunkilaiset liittävät monta muutakin positiivista mielikuvaa maaseutuun ryhmistä heikoiten (luonto, perinteet, vapaus, tulevaisuuden voimavara, ympäristöystävällinen elämäntapa, vaihtelu, moderni). Negatiivisista mielikuvista nuoret kaupunkilaiset yhdistävät kansantalouden rasisitteen maaseutuun muita ryhmiä vahvemmin, samoin stressin. Vahvimmat maaseutumielikuvat olivat kuitenkin tässäkin ryhmässä luonto, perinteet ja ahkeruus.

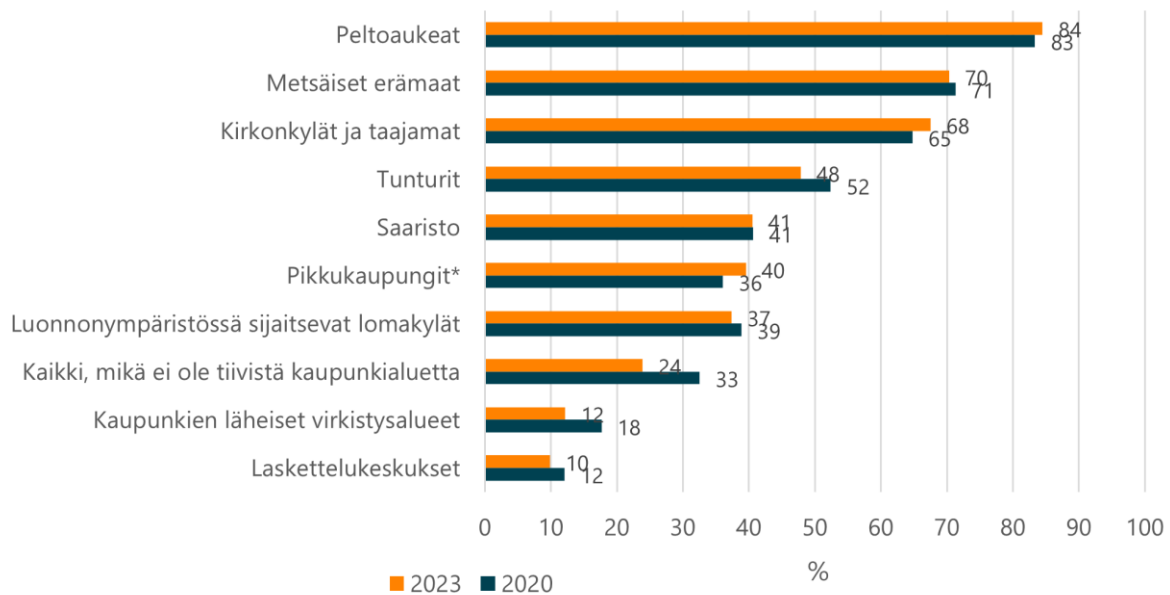
Kuten luvussa 2 mainittiin, sosiaalisen identiteetin aktivoiduttua sisäryhmän positiivista erottumista haetaan ryhmien välisen vertailun avulla (Tajfel ym. 1971, Tajfel & Turner 1979, 1986, Turner ym. 1987). Havainto ei kuitenkaan välttämättä johdu pelkästään sisäryhmän suosimisesta ulkoryhmän kustannuksella. Kaikissa edellä mainituissa mielikuvissa (luonto, perinteet, vapaus, tulevaisuuden voimavara, ympäristöystävällinen elämäntapa, vaihtelu, moderni) nuorten kaupunkilaisten arviot poikkeavat siten, että vastaukset sijoittuvat liki keskitason neutraalia arviota. Likert-asteikolla yhdestä viiteen nuorten kaupunkilaisten vastaukset eroavat siis kolmosen suuntaan (3 = melko paljon). Neutraalien vastausten korostumista voidaan pitää tulosten tulkinnan kannalta haastavana, ja joskus mielipidemittauksissa käytetäänkin parillista määrää vaihtoehtoja tämän välttämiseksi. (Kusmaryono ym. 2022, Vehkalahti 2014)

Neutraalien vastausten korostuminen kertonee siitä, että itselle vähemmän tutusta ympäristöstä ollaan haluttomampia ilmaisemaan vahvoja mielipiteitä suuntaan tai toiseen. Nuorilla kaupunkilaisilla oli selkeästi enemmän en osaa sanoa -vastauksia vain kansantalouden rasite-kohdassa. Siinä 8 prosenttia nuorista kaupunkilaisista oli valinnut en osaa sanoa -vaihtoehdon, kun vastaava osuus muilla suomenkielisillä kansalaisilla oli neljä prosenttia.

Likert-asteikon neutraalin keskivälin lähelle asettuvia keskiarvoja oli nuorilla kaupunkilaisilla myös muissa osioissa, samoin muita ryhmiä enemmän en osaa sanoa -vastauksia. Esimerkiksi yrittäjyys ja elinkeinot maaseudulla olivat aihe, johon oli nuorilla kaupunkilaisilla ei ollut vahvoja mielipiteitä verrattuna muihin vastaajaryhmiin.

10.2.1. Mitä maaseutu on nuorten kaupunkilaisten mielestä?

Kysyttäessä tarkemmin erilaisista paikoista (tunturit, saaristo, metsäiset erämaat...) nuorilla kaupunkilaisilla on suppein maaseutukäsitys. Erityisesti tuntureita ja saaristoa nuoret mielsivät maaseuduksi selvästi muita vähemmän. Vain peltoaukeat, metsäiset erämaat sekä kirkonkylät ja taajamat olivat enemmistön mielestä maaseutua (Kuva 60). Nuoret kaupunkilaiset eivät siis esimerkiksi ylivoimaisesti pitäneet maaseutuna kaikkea, mikä ei ollut tiiviisti asuttua kaupunkialuetta. Nuorten kaupunkilaisten hieman muita suppeampi maaseutukäsitys voi liittyä siihen, että ennakkokäsityksiin (stereotyyppinen) maaseutukuvasto vaikuttaa vahvemmin, jos oma-kohtaista kokemusta maaseudusta on vähemmän.

Kuva 60. Paikkoja maaseudulla. "Ovatko seuraavat paikat mielestäsi maaseutua?" Kyllä-vastanneiden prosenttiosuudet nuorten kaupunkilaisten vastaajaryhmässä vuosina 2020 (n=294) ja 2023 (n=287). *2020 Pikkukaupungit ja paikalliskeskukset

Samoin kuin kansalaisilla yleensä, myös nuorten kaupunkilaisten vastauksissa kohta *kaikki, mikä ei ole tiivistä kaupunkialuetta* oli vähemmän suosittu kuin vuonna 2020, jolloin noin kolmasosa vastaajista piti sitä maaseutuna. Useassa muussakin vastauskohdassa oli havaittavassa pientä laskua *kyllä*-vastauksen määrässä. Nuorten kaupunkilaisten aikasarjan lyhyys kuitenkin rajoittaa aineistosta tehtäviä päätelmiä.

Nuorten kaupunkilaisten maaseutukäsitys aluetyyppeinä *syrjäinen haja-asutusalue, jota metsä- tai muu luonnonmaisema hallitsee ja jossa taajamia on harvassa, maatalojen, kylien ja peltomaiseman hallitsema alue, kaupungin läheisyydessä sijaitseva asuttu alue, jossa on myös pelto- tai luonnonmaisema* ei juuri poikkea muista suomenkielisistä kansalaisista. Nuorten kaupunkilaisten maaseutukäsitys vaikuttaisi kuitenkin yleisesti ottaen laajentuneen jonkin verran vuoden 2020 tuloksiin verrattuna. *Syrjäinen haja-asutusalue, jota metsä- tai muu luonnonmaisema hallitsee ja jossa taajamia on harvassa sekä maatalojen, kylien ja peltomaiseman hallitsema alue* vastasivat molemmat nuorten kaupunkilaisten mielikuvaa maaseudusta enemmän kuin edellisessä mittauksessa. *Kaupungin läheisyydessä sijaitsevaa asuttua aluetta, jossa on myös pelto- tai luonnonmaisema* nuoret kaupunkilaiset pitivät maaseutuna hieman aiempaa vähemmän. Muutos on eri suuntainen verrattuna suomen- ja ruotsinkielisiin kansalaisiin, mutta yleisesti ottaen näiden ryhmien mielikuvat maaseudun aluetyypeistä olivat samaa tasoa.

10.2.2. Nuorten kaupunkilaisten kaupunkimielikuvat

Kaupunkia nuoret kaupunkilaiset arvioivat usean näkökannan osalta positiivisemmin kuin muut Maaseutubarometrin 2023 vastaajaryhmät. Esimerkiksi hyvän elämän, vapauden, viihtyisän ympäristön, modernin ja luonnon nuoret kaupunkilaiset liittivät kaupunkiin muita vastaajaryhmiä vahvemmin. Nuoret kaupunkilaiset pitivät kaupunkia myös muita ryhmiä enemmän tulevaisuuden voimavarana, ja liittivät mielikuvan kaupunkiin useammin kuin maaseutuun. Vuoteen 2020 verrattuna vaihtelu, ympäristöystävällinen elämäntapa ja avoimuus olivat vahvistuneet. Kansantalouden rasitteeksi nuoret kaupunkilaiset mielsivät kaupungin harvemmin kuin edellisessä mittauksessa 2020. Mielipiteet olivat vahvempia, kun arvioitu ympäristö oli tutumpi ja omalle identiteetille oleellisempi. Kaiken kaikkiaan nuorilla kaupunkilaisilla oli ryhmistä positiivisin mielikuva kaupungista.

Ihmisiin liitettävistä mielikuvista vastaajaryhmä liitti muihin verrattuna vahvemmin kaupunkiin ahkeruuden, avoimuuden, aitouden ja yhteisöllisyyden. Tulos on yhtenevä sosiaalisen identiteetin teorian ja itsen kategorisoinnin teorioiden pääoletusten kanssa: myönteistä sisäryhmäidentiteettiä haetaan ryhmien vertailun ja oman ryhmän suosimisen myötä (Tajfel ym. 1971, Tajfel & Turner 1979, 1986, Turner ym. 1987). Koska nuoret kaupunkilaiset ovat identiteetiltään kaupunkilaisin ryhmä, heissä oli eniten vastaajia, jotka kaupunkimielikuvissa arvioivat implisiittisesti omaa ahkeruuttaan, avoimuuttaan, aitouttaan ja yhteisöllisyyttään. Nuorten kaupunkilaisten ohella median edustajat olivat aineistossa muita vastaajaryhmiä kaupunkimyönteisempiä, ja kyseinen ryhmä olikin nuorten kaupunkilaisten jälkeen vähiten maalainen.

10.3. Ajanvietto

Oman ilmoituksensa tai määritelmänsä mukaan joka kymmenes (10 %) nuorista kaupunkilaisista asui Suomessa haja-asutusalueella tai maaseudulla taajamassa tai kirkonkylässä. Ilmoitetun osoitteen aluetypologisen määritelmän mukaan he kaikki asuivat kaupunkialueella. Maaseutubarometriin 2020 verrattuna harvempi ilmoitti vakituisen asuntonsa sijaitsevan ison kaupungin lähiössä tai laidoilla. Myöhemmässä osiossa miltei joka viides (18 %) nuorista kaupunkilaisista ilmoitti asuvansa tällä hetkellä maaseudulla pääasiallisesti tai ajoittain.

Nuorista kaupunkilaisista yli puolet (61 %) ilmoitti viettävänsä eniten aikaa ison kaupungin lähiössä tai keskustassa. Muilla suomenkielisillä kansalaisilla vastaava osuus oli keskimäärin 41 prosenttia. Nuorten kaupunkilaisten mieluisimmista vakituisista asuinpaikoista ison kaupungin lähiö tai laita sekä ison kaupungin keskusta olivat suosituimpia kuin muilla

vastaajaryhmillä. Ison kaupungin lisäksi myös maaseutu osoittautuu viime mittausta useammin mieluisimpana asuinpaikkana. Keskikokoisten kaupunkien ja kuntien tai alueiden, jotka eivät ole selvästi maaseutua tai kaupunkia, suosio on puolestaan vähentynyt.

Suuren kaupungin keskustassa työskenteleminen oli nuorilla kaupunkilaisilla yleisempää (36 %) kuin suomenkielisillä kansalaisilla (19 %). Koska ryhmän ikähaarukka oli 15–29-vuotta, osa vastaajista oli saattanut ilmoittaa opiskelu- tai koulupaikkansa sijainnin. Lisäksi 11 prosenttia vastasi kohtaan *en osaa sanoa*. Ikäryhmään mahtuu epäilemättä myös työn tai opiskelun perässä maalta kaupunkiin muuttaneita. Heillä kaupunkilaisuus ei välttämättä näy identiteetissä, sillä identiteetit muuttuvat hitaasti.

Myös viikonloppuisin tai muutoin vapaa-ajallaan nuoret kaupunkilaiset liikkuvat muita suomenkielisiä kansalaisia useammin ison kaupungin keskustassa. Vapaapäivien ja lomien vietto isoissa kaupungeissa oli yleistynyt vuoteen 2020 verrattuna. Vapaapäiviään vietti haja-asutusalueella 17 prosenttia ja maaseudun taajamassa tai kirkonkylässä 16 prosenttia. Samat havainnot pätevät lomilla vietettyyn aikaan: ison kaupungin keskustassa ja muutenkin kaupungeissa vietetään muita enemmän aikaa. Kuitenkin peräti neljäsosa (25 %) viettää lomilla aikaa myös haja-asutusalueella ja kolmasosa (33 %) maaseudulla taajamassa tai kirkonkylässä. Tämä lienee paljolti perheen, suvun tai vuokramökeillä vietettyä aikaa. 44 prosentilla nuorista kaupunkilaisista on maalla asuvia ystäviä ja/tai sukulaisia. Maaseudun määritelmästä riippuen myös lomakylissä tai laskettelukeskuksissa vietetyt lomat voivat sisältyä nuorten kaupunkilaisen maalla viettämään vapaa-aikaan. Eniten ystäviä tai sukulaisia, joita nuoret kaupunkilaiset tapaavat säännöllisesti, asuu kuitenkin ison kaupungin lähiössä tai laidoilla sekä ison kaupungin keskustassa. Vuoteen 2020 verrattuna harvempi nuori kaupunkilainen omisti tai vuokrasi maata tai kiinteistöjä missään.

Nuorista kaupunkilaisista 41 prosenttia vietti yli puolet vuodesta ison kaupungin lähiössä tai laidoilla. Osuus on selvästi suurempi kuin muilla suomenkielisillä kansalaisilla (29 %). Vajaa viidesosa nuorista kaupunkilaisista viettää maaseudulla vuodessa enemmän aikaa kuin kuukauden. Suunnilleen sama määrä ei vietä lainkaan aikaa maaseudulla. Maaseudulla 1–7 päivää vuodessa viettävien osuus on hieman kasvanut vuoteen 2020 verrattuna. Aineistosta ei voi päätellä minkä pituisista matkoista maaseudulle on kyse.

Monipaikkaisuus

Usealla paikkakunnalla elämänsä aikana asuneiden nuorten kaupunkilaisten osuus on lisääntynyt vuoden 2020 Maaseutubarometrin 41 prosentista 53 prosenttiin vuonna 2023 lähentyen muiden suomenkielisten kansalaisten lukemaa (58 %, Kuva 61). Peräti kuudella kymmenestä nuoresta kaupunkilaisesta oli paljon ystäviä eri paikkakunnilla, ja tulos oli sekä edellisvuotta että muita suomenkielisiä kansalaisia korkeampi. Vastauhetkellä monipaikkainen asuminen puolestaan oli hieman vähentynyt nuorilla kaupunkilaisilla, ja se oli kaikkiaan hieman harvinaisempaa kuin muilla suomenkielisillä vastaajilla. Poikkeuksena oli väittämä Asun säännöllisesti (esim. arkisin, viikonloppuisin tai vuoroviikoin) osa-aikaisesti eri paikoissa, joka oli nuorilla kaupunkilaisilla selvästi yleisempää. Yksi syy tähän lienee se, että vajaa 15 prosenttia heistä asui vielä vanhempiansa luona. Tilastokeskuksen artikkelin (Nieminen & Hanifi 2022) mukaan vuoroasuminen on etenkin avioeroperheissä yleistä. Lapsella voi Suomessa olla vain yksi virallinen osoite, mutta moni lapsi asuu ainakin toisinaan myös toisen vanhempansa luona. (Nieminen & Hanifi 2022)

Kuva 61. Vastausosuudet prosentteina kysymykseen *Monilla paikoilla voi olla ihmisille erilaisia merkityksiä. Miten tämä ilmenee elämässäsi?* Vastaajina nuoret kaupunkilaiset: 2023 (n=287), 2020 (n=294).

10.4. Tulevaisuus

10.4.1. Muuttoaikeet

Noin neljäsosa (23 %) nuorista kaupunkilaisista aikoo täysin varmasti tai melko varmasti muuttaa lähitulevaisuudessa (10 vuoden sisällä) maaseutumaisempaan ympäristöön. Kiinnostus on pysynyt suunnilleen samana aiempaan verrattuna (vastaava osuus 26 %), joskin täysin varmasti muuttavien määrä on kasvanut kaksi prosenttiyksikköä. Muita suomenkielisiä kansalaisia maaseutumaisempaan ympäristöön muuttaminen kiinnosti nuoria kaupunkilaisia vähemmän. Myös kaupunkimaisempaan ympäristöön muuttamisen suunnittelu oli nuorilla kaupunkilaisilla yleisempää (27 %) kuin muulla suomenkielisellä väestöllä. Muuttoaikeissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoteen 2020 verrattuna.

Nuorten kaupunkilaisten muuttoaikeita selittänee ainakin asumismuoto. Vuokralla asuminen (67 %) oli heidän selvästi yleisin asumismuoto, kun muiden suomenkielisten kansalaisten yleisin asumismuoto on omistusasunto (72 %). Nuorista kaupunkilaisista ja nuorista vastaajista ylipäätään harvempi oli niin sanotusti asettunut aloilleen tiettyyn asuinpaikkaan. Ensiasunnon

ostajien keski-ikä on Tilastokeskuksen artikkelin (Rämö 2024) mukaan noussut, ja muualla kuin pääkaupunkiseudulla ja muissa suurimmissa kaupungeissa ensiasuntojen suosio on vähentynyt. Vaikka Maaseutubarometrissä 2023 maallemuuttoaikeita oli neljäsosalla nuorista kaupunkilaisista, Rämön (2024) mukaan nuorempi väestö keskittyy entistä enemmän suurimpiin kaupunkeihin. Toisaalta on huomattava, että kysymyksen muotoilu ei ollut maaseudulle tai kaupunkiin muuttaminen, vaan maaseutumaisempaan tai kaupunkimaisempaan ympäristöön muuttaminen. Helsingin keskustan vaihtamista lähiöön voi pitää tietyissä tapauksissa muuttona maaseutumaisempaan ympäristöön.

10.4.2. Maaseudun merkitys nyt ja tulevaisuudessa

Kysyttäessä maaseudun merkitystä tulevaisuudessa 42 prosenttia nuorista kaupunkilaisista arvioi asuvansa kymmenen vuoden päästä joko pääasiallisesti tai ajoittain maalla (Kuva 62). Hieman tätä useampi (45 %) uskoi itsellään olevan kymmenen vuoden päästä maaseudulla vapaa-ajan asunto. Iältään 15–29-vuotiaiden vastaajien vanhempien ja isovanhempien ikäntyessä talojen tai kesämökkien perimiseen liittyvät järjestelyt voivat olla osasy tuloksiin. Lähes puolet nuorista kaupunkilaisista uskoikin omistavansa kymmenen vuoden päästä maaseudulla maata, metsää tai rakennuksia. Tulevaisuudessa työntekoa osittain tai kokonaan maaseudulla suunnitteli noin kolmasosa nuorista kaupunkilaisista.

Kuva 62. Maaseudun merkitystä kuvaavat väittämät nuorten kaupunkilaisten näkökulmasta vuonna 2023 (%-osuus vaihtoehdon valinneista vastaajista kysymyksessä *Mitä maaseutu merkitse sinulle nyt tänä päivänä / todennäköisesti 10 vuoden kuluttua?*). Vastaajina nuoret kaupunkilaiset 2023 (n=287).

Noin puolet nuorista kaupunkilaisista vastasi maaseudulla olevan itselleen henkistä merkitystä, vaikkei siellä juuri käykään. Kymmenen vuoden kuluttua samoin arvioi olevan vain noin viidesosa. Kuten edellisestä kappaleesta voi päätellä, tämä tuskin merkitsee yksiselitteisesti maaseudun henkisen merkityksen vähenemistä. Todennäköisemmin on osin kyse siitä, että merkittävä osa nuorista kaupunkilaisista aikoi kymmenen vuoden kuluttua viettää maalla enemmän aikaa, eikä siksi ole vastannut myöntävästi. Maaseudulla oli merkitystä tilan ja rauhan tuojana sekä virkistytymispaikkana noin puolelle nuorista kaupunkilaisista nyt ja tulevaisuudessa. Vajaa viidennes (18 %) nuorista kaupunkilaisista arvioi, ettei maaseudulla kuitenkaan ole tällä hetkellä mitään erityistä roolia heidän elämässään.

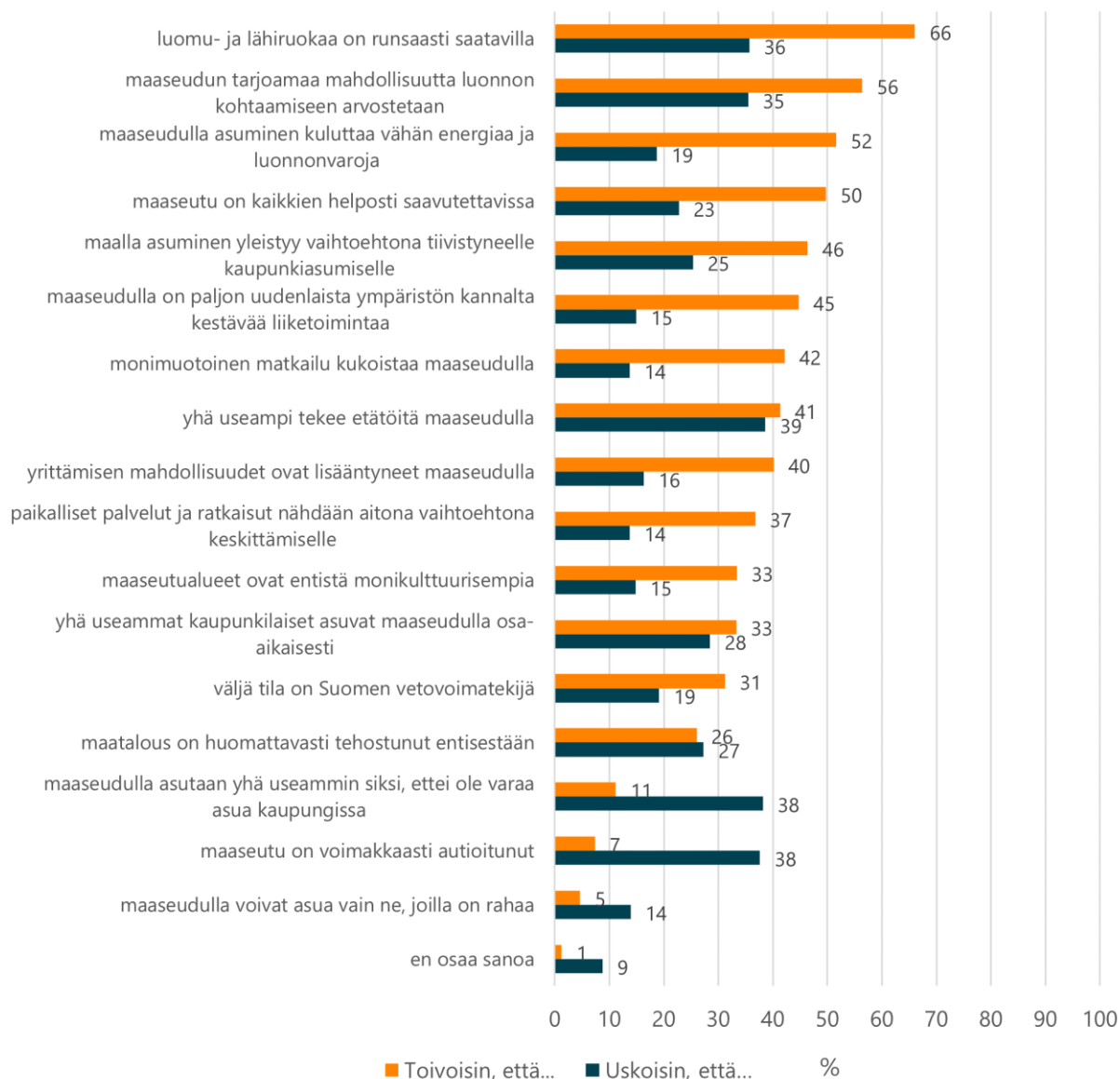
Maaseudun merkitystä tärkeänä osana kulttuuriperintöä pidettiin merkittävämpänä nyt kuin tulevaisuudessa. On toisaalta hyvä huomata, että kaikkiaan aineistossa vastaajat usein arvioivat eri merkitysten tärkeyden vähäisemmäksi tulevaisuudessa kuin nykyhetkessä, ja kysymyssarjassa on melko paljon *en tiedä* -vastauksia niin nuorilla kaupunkilaisilla kuin muillakin. Tuloksia ei siis kannata kiirehtiä tulkitsemaan pessimistisesti, kun selitys voi olla yksinkertaisesti varovaisuus tulevaisuutta koskevia arvioita tehtäessä.

Vastaajaryhmittäisessä vertailussa nuoret kaupunkilaiset arvioivat muita vastaajaryhmiä harvemmin maaseudun merkityksen lisääntyvän tulevaisuudessa, mutta toisaalta he arvioivat muita useammin maaseudun merkityksen pysyvän ennallaan. Vuoteen 2020 verrattuna suurempi osa nuorista kaupunkilaisista uskoi maaseudun merkityksen koko Suomelle lisääntyvän tulevaisuudessa, ja aiempaa harvempi oli silti sitä mieltä, että merkitys vähenisi. Kehityssuunta on sama kaikissa vastaajaryhmissä. Verrattaessa muihin suomenkielisiin kansalaisiin nuorten kaupunkilaisten näkemys maaseudun merkityksestä Suomelle tulevaisuudessa oli kuitenkin edelleen pessimistisempi. Maaseudun mielletään turvaavan ruuan saannin myös kriisiaikoina yhtä lailla nyt ja tulevaisuudessa.

10.4.3. Uskon / toivon 2035

Vähintään puolet nuorista kaupunkilaisista toivoi tulevaisuudessa luomu- ja lähiruokaa olevan runsaasti saatavilla, ihmisten arvostavan maaseudun tarjoamaa mahdollisuutta luonnon kohtaamiseen, maaseudulla asumisen kuluttavan vähän energiaa ja luonnonvaroja sekä maaseudun olevan helposti kaikkien saavutettavissa (Kuva 63). Tässä kysymysasettelissä tulevaisuus oli määritelty 12 vuoden päähän, vuoteen 2035. Muihin suomenkielisiin kansalaisiin verrattuna nuorilla kaupunkilaisilla oli vähän vähemmän toiveita maaseudun tulevaisuuden suhteen, mutta yleisesti ottaen uskomukset ja toiveet olivat samansuuntaisia. Maatalouden tehostumista entisestään toivovien ja uskovien määrät nuorilla kaupunkilaisilla olivat lähes samat, muilla suomenkielisillä kansalaisilla tehostumiseen uskottiin selvästi enemmän kuin sitä pidettiin toivottavana.

Maalla asumisen yleistymistä siksi, ettei ole varaa asua kaupungissa, sekä toisaalta maaseudun voimakasta autioitumista niin nuoret kaupunkilaiset kuin muut suomenkieliset kansalaiset pitivät hyvin ei-toivottavana, mutta melko todennäköisinä tulevaisuudessa. Siihen, että maaseudulla asuisivat 2035 vain ne, joilla on rahaa, ei kuitenkaan juuri uskottu, eikä sitä myöskään toivottu. Sekä nuorista kaupunkilaisista että muista suomenkielisistä kansalaisista yleensä vaikuttaa siis todennäköisemmältä, että tulevaisuudessa maalla asutaan enemmän siksi, että se on kaupunkia edullisempää, kuin toisin päin.

Kuva 63. Nuorten kaupunkilaisten toiveita ja uskomuksia maaseudun tulevaisuudenkuvista vuonna 2023 (%-osuus vaihtoehdon valinneista vastaajista kysymyksessä *Mitkä seuraavista tulevaisuudenkuvista parhaiten vastaavat toivomustasi Suomen maaseudun merkityksestä vuonna 2035? Entä miten uskoisit asioiden olevan vuonna 2035?*). Vastaajina nuoret kaupunkilaiset 2023 (n=287).

10.5. Hyvä elämä: tärkeys ja toteutuminen

Nuorille kaupunkilaisille tärkeimmät elementit hyvän elämän kannalta olivat *fyysinen ja henkinen terveys, hyvä taloudellinen toimeentulo, mielekäs työ sekä turvallisuuden tunne*. Terveiden ja toimeentulon merkitys oli hieman noussut vuoden 2020 mittauksesta. *Mahdollisuus nauttia luonnosta* oli nuorille kaupunkilaisille selvästi vähemmän tärkeää kuin muille suomenkielisille kansalaisille: nuorista kaupunkilaisista sen oli arvioinut tärkeäksi kolmasosa (33 %), muista suomenkielisistä vastaajista puolet (51 %). Sen sijaan *hyvä taloudellinen toimeentulo, mielekäs*

työ ja *itsensä toteuttaminen* olivat tärkeämpiä nuorille kaupunkilaisille kuin muille suomenkielisisille kansalaisille.

Nuorilla kaupunkilaisilla viisi parhaiten toteutuvaa hyvän elämän elementtiä olivat samat kuin suomenkielisillä kansalaisilla keskimäärin, hieman eri järjestyksessä (Taulukko 28). Niiden joukosta puuttuu peräti neljä nuorten kaupunkilaisten viiden tärkeimmän joukossa ollutta arvoa: *fyysinen ja henkinen terveys, hyvä taloudellinen toimeentulo, mielekäs työ, ja elämässä on vapautta*. Hyvän elämän elementtien tärkeyden ja toteutumisen vertailu nuorilla kaupunkilaisilla on esitetty yksityiskohtaisemmin pistekaaviossa (Kuva 64).

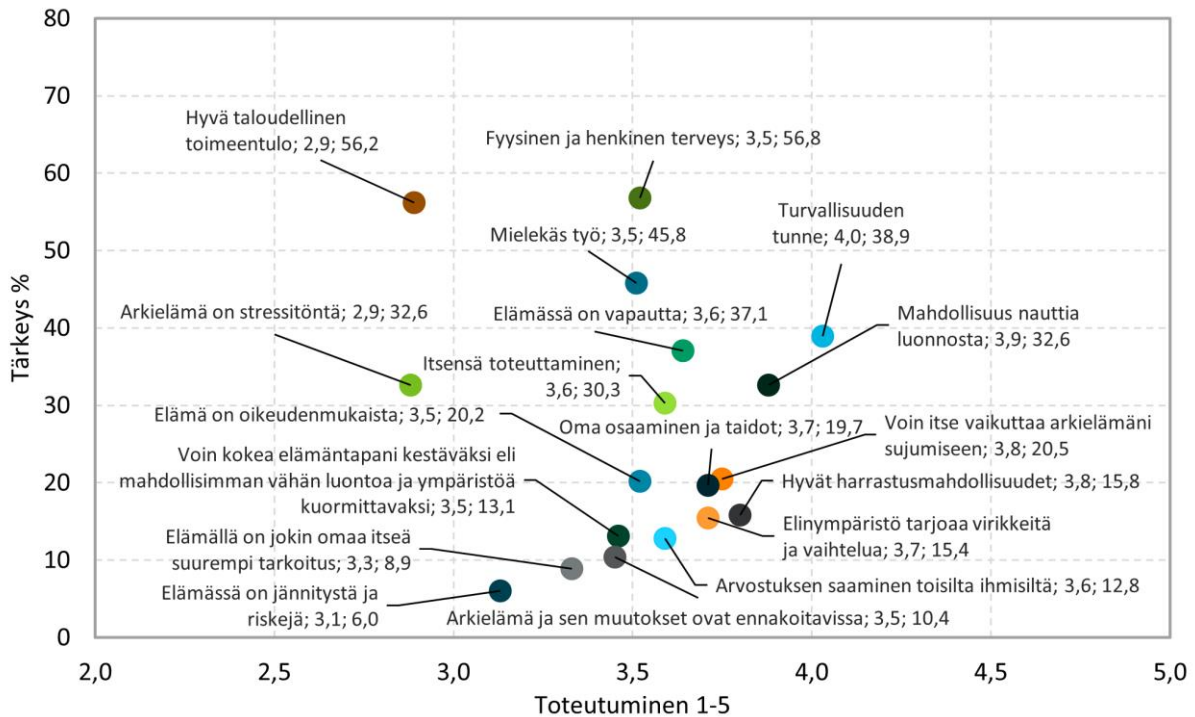
Taulukko 28. Hyvän elämän elementtien toteutuminen nuorilla kaupunkilaisilla vuosina 2020 ja 2023 (vastaajaryhmien keskiarvot kysymyksessä *Kuinka hyvin tämä asia toteutuu kohdallasi tällä hetkellä?*, asteikko: 1=*erittäin huonosti* – 5=*erittäin hyvin*). Vastaajina nuoret kaupunkilaiset.

	2023 (n=287)	2020 (n=294)
Turvallisuuden tunne	4,03	3,86
Mahdollisuus nauttia luonnosta	3,88	3,75
Hyvät harrastusmahdollisuudet	3,8	3,77
Voi itse vaikuttaa arkielämänsä sujumiseen	3,75	3,75
Oma osaaminen ja taidot	3,71	3,69
Elinympäristö tarjoaa virikkeitä ja vaihtelua	3,71	3,55
Elämässä on vapautta	3,64	3,60
Itsensä toteuttaminen	3,59	3,52
Arvostuksen saaminen toisilta ihmisiltä	3,59	3,50
Fyysinen ja henkinen terveys	3,52	3,58
Elämä on oikeudenmukaista	3,52	3,55
Mielekäs työ	3,51	3,44
Voin kokea elämäntapani kestäväksi eli mahdollisimman vähän luontoa ja ympäristöä kuormittavaksi	3,46	3,48
Arkielämä ja sen muutokset ovat ennakoitavissa	3,45	3,43
Elämällä on jokin omaa itseä suurempi tarkoitus	3,33	3,27
Elämässä on jännitystä ja riskejä	3,13	3,32
Hyvä taloudellinen toimeentulo	2,89	3,22
Arkielämä on stressitöntä	2,88	3,00

Arkielämän stressittömyys oli yhtä tärkeää nuorille kaupunkilaisille kuin muille suomenkielisille kansalaisille, mutta toteutui heillä heikommin. Myös vuoden 2020 mittaukseen verrattuna arjen stressittömyys toteutui nyt nuorilla kaupunkilaisilla hieman aiempaa heikommin. Nuoret kaupunkilaiset arvioivat elementin *Fyysinen ja henkinen terveys* vähemmän tärkeäksi, mutta elementti ei toteutunut paremmin kuin vertausryhmällä, vaikka vastaajien voisi olettaa olevan ikänsä vuoksi vertailuryhmää fyysisesti terveempiä. Itse asiassa *fyysinen ja henkinen terveys* toteutui koko suomenkielisten kansalaisten aineistoa tarkasteltaessa parhaiten ikäluokassa 65–79-vuotiaat. Stressioireilu voi olla yksi heikompaan henkiseen terveyteen vaikuttava tekijä. Vuoden 2023 nuorisobarometrissa nuorten (15–29-vuotiaiden) tyytyväisyys elämään oli laskeutunut vuonna 2021 huomattavasti, oletettavasti koronapandemian vuoksi. Sen jälkeen tyytyväisyys elämään oli lisääntynyt, mutta väheni vuonna 2023 jälleen lähes alkuvuoden 2021 tasolle. (Nuorisobarometri 2023) Nuorisobarometrin aineisto ei kerro, mitkä tekijät ovat elämään tyytyväisyyden heikkenemisen taustalla, mutta henkilökohtaisen elämän haasteiden lisäksi moni

vastaaja on vuosina 2022 ja 2023 kokenut turvattomuutta tai epävarmuutta globaalien uhkien kuten ilmastonmuutoksen ja sotien vuoksi (Nuorisobarometri 2022; 2023). *Turvallisuuden tunteen* toteutuminen oli Maaseutubarometrissa kuitenkin hieman lisääntynyt nuorilla kaupunkilaisilla vuoteen 2020 verrattuna.

Nuorten ja nuorten aikuisten uupuminen opinnoissa ja työelämässä on ollut viime vuosina julkisessa keskustelussa paljon esillä (esim. Kuokkanen 2023a; Kuokkanen 2023b). THL:n mukaan noin 20–25 prosenttia nuorista kärsii jostain mielenterveyden häiriöstä, ja ne ovat koulu- ja nuorten aikuisten tavallisimpia terveysongelmia (THL 2024).

Kuva 64. Hyvän elämän elementtien tärkeys (vaihtoehdon valinneiden %-osuus) ja toteutuminen (vastaajaryhmän keskiarvo, asteikko: 1=erittäin huonosti – 5=erittäin hyvin) nuorilla kaupunkilaisilla vuonna 2023 (n=287).

Myös hyvä taloudellinen toimeentulo toteutui nuorilla kaupunkilaisilla selvästi huonommin kuin muilla suomenkielisillä kansalaisilla, ja huonommin kuin vuoden 2020 mittauksessa. Neljäsosa ilmoitti taloutensa yhteenlasketut bruttotulot ennen veroja alle 10 000 euroksi. Rungas kolmannes (39 %) näistä vastaajista oli yhden hengen talouksia. Monet opiskelijat paikkaavat opintorahan riittämättömyyttä käymällä töissä ja ottamalla lainaa, mikä voi lisätä arjen stressaavuutta. Palkkatöitä tekevien nuorten työsuhteet taas ovat usein epätyypillisiä, ja taloudellinen tulos epävarma ja vähäinen (Nuorisobarometri 2023 s. 81–83). Myös nuoret aikuiset itse kokevat toimeentulon ongelmien olevan merkittävä syy nuorten pahoinvointiin (Yle 2022). Lisäksi nuoret kaupunkilaiset arvioivat vapauden ja mahdollisuuksien vaikuttavan oman arkielämän sujumiseen hieman heikommaksi kuin muut suomenkieliset kansalaiset.

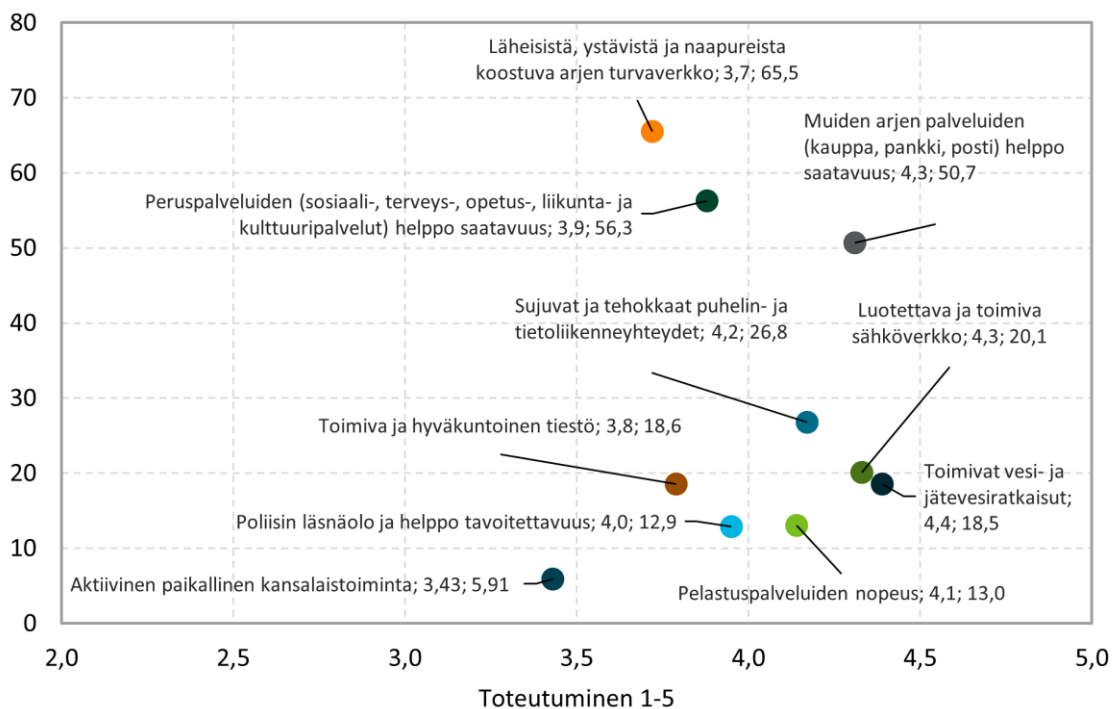
Aivan kaikilta osin hyvän elämän elementit eivät toteudu heikommalla nuorilla kaupunkilaisilla kuin muilla suomenkielisillä kansalaisilla. Nuoret kaupunkilaiset kokivat elämän vertaisryhmästä selvästi oikeudenmukaisemmaksi. Nuoret myös sekä kaipasivat elämäänsä muita vastaajaryhmiä enemmän jännitystä ja riskejä, ja olivat tyytyväisempiä niiden toteutumiseen.

vastaushetkellä, joskaan eivät yhtä tyytyväisiä kuin vuonna 2020. *Elinympäristön tarjoamien virikkeiden ja vaihtelun* toteutuminen oli puolestaan hieman parantunut vuodesta 2020.

10.5.1. Turvallinen arki: tärkeys ja toteutuminen

Kolme tärkeintä turvallisen arjen elementtiä olivat nuorilla kaupunkilaisilla samoja kuin muillakin vastaajaryhmillä *läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko, peruspalveluiden helppo saatavuus sekä muiden arjen palveluiden helppo saatavuus* (ks. luku 6). Samoin kuin muut vastaajaryhmät, nuoret kaupunkilaiset pitivät kaikkia kolmea elementtiä huomattavasti tärkeämpinä nyt kuin vuoden 2020 mittauksessa. Myös toimivan ja hyväkuntoisen tietön merkitys oli nuorilla kaupunkilaisilla lisääntynyt.

Nuorten kaupunkilaisten parhaiten toteutuneet turvalliset arjen elementit olivat *toimivat vesi- ja jätevesiratkaisut, luotettava ja toimiva sähköverkko sekä muiden arjen palveluiden (kauppa, pankki, posti) helppo saatavuus*. Viimeksi mainittu elementti poikkesi suomen- ja ruotsinkielisistä kansalaisista, sillä nuorilla kaupunkilaisilla on asuinympäristönsä vuoksi luonnollisesti palvelut lähempänä kuin ryhmillä, joihin sisältyy myös muualla kuin kaupungeissa asuvia. *Läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko* toteutui nuorilla kaupunkilaisilla hieman paremmin kuin muilla suomenkielisillä kansalaisilla, muttei yhtä hyvin kuin ruotsinkielisillä kansalaisilla. *Peruspalveluiden (sosiaali-, terveys-, opetus-, liikunta- ja kulttuuripalvelut) helppo saatavuus* toteutui heikommin kuin vuonna 2020. Sen sijaan muiden arjen palveluiden helppo saatavuus oli nuorilla kaupunkilaisilla parantunut. Hyvän elämän elementtien tärkeyden ja toteutumisen vertailu nuorilla kaupunkilaisilla on esitetty yksityiskohtaisemmin piste-kaaviossa (Kuva 65).

Kuva 65. Turvallisen elämän elementtien tärkeys (vaihtoehdon valinneiden %-osuus) ja toteutuminen (vastaajaryhmän keskiarvo, asteikko: 1=erittäin huonosti – 5=erittäin hyvin) nuorilla kaupunkilaisilla vuonna 2023 (n=287).

Kestävyysmurros ja ympäristö

Kestävyysmurros ja ympäristö on Maaseutubarometriin vuonna 2020 sisällytetty teema, jonka kysymyspatteria on täydennetty vuoden 2023 kyselyssä. Vastaajaryhmittäisessä vertailussa nuoret kaupunkilaiset olivat kaikkein eniten samaa mieltä väittämän *Luontokato on maaseudun ympäristön kannalta kriittinen ajankohtainen kysymys* kanssa. Tulos ei ole yllättävä, sillä nuorten huoli ilmastonmuutoksesta ja sen lieveilmiöistä on useasti todettu tosiasiaksi (esim. Nuorisobarometri 2023 s. 86, THL 2023). Vähiten samaa mieltä olevia vastaajia oli ryhmässä päättäjät. Osassa väittämistä nuorilla kaupunkilaisilla oli vähemmän vahvoja mielipiteitä kuin suomenkielisillä kansalaisilla keskimäärin, ja esimerkiksi väittämään *Paikalliset hajautetut energiantuotantoratkaisut ovat merkittävä ja jatkossa yhä enemmän yleistyvä mahdollisuus maaseudulla* runsas viides (22 %) oli vastannut *en osaa sanoa*. Nuorista kaupunkilaisista 19 % ei osannut myöskään arvioida, kohtelevatko nykyiset ilmastonmuutokseen liittyvät politiikkatoimet maaseutua ja kaupunkia yhdenvertaisesti. Vuoteen 2020 verrattuna nuoret kaupunkilaiset olivat entistä vahvemmin sitä mieltä, että maaseudulla on tärkeä rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä (ja energiamurroksessa, lisäys 2023).

Yrittäjyys

Vaikka nuorissa kaupunkilaisissa on ryhmistä vähiten (5 %) yrittäjinä maaseudulla tai maaseudun mahdollisuuksia hyödyntäen toimivia, etenkin suomenkielisiin kansalaisiin verrattuna yrittäjyys maaseudulla kiinnostaa nuoria kaupunkilaisia selvästi enemmän. Nuorista kaupunkilaisista 16 prosenttia kertoo harkinneensa maaseudulla tai sen mahdollisuuksia hyödyntäen yrittäjäksi ryhtymistä, ja vajaa kolmannes (32 %) voisi harkita monipaikkaista tai etäyrittäjyyttä, jossa osa toiminnasta voisi tapahtua maaseudulla. Varsinaisia maaseudulla tai sen mahdollisuuksia hyödyntäviksi yrittäjiksi aikovia oli ryhmässä 6 prosenttia, mutta aikojien määrä oli selvästi harkitsevia pienempi myös muissa ryhmissä. Vuoden 2020 mittaukseen verrattuna sekä maaseutuyrittäjien määrä että kiinnostus sitä kohtaan on vähentynyt selvästi. Entistä harvempi nuori kaupunkilainen on harkinnut ryhtyä yrittäjäksi maaseudulla tai maaseudun mahdollisuuksia hyödyntäen, tai voisi harkita monipaikkaista yrittäjyyttä osin maaseudulla.

11. Yhteenveto, keskustelua ja johtopäätökset

Maaseutubarometri 2023 tarjoaa ajantasaista tietoa suhtautumisesta maaseutuun, sen muutoksiin, siihen liittyviin toiveisiin ja mahdollisuuksiin. Tarkoituksena on vahvistaa poliittisen päätöksenteon ja maaseudun kehittämisen tietopohjaa. Olennaista on saada maaseutu osaksi laajempaa yhteiskunnallista keskustelua, nojautuen ajantasaisiin tietoihin ja asia-argumentteihin. Myös kaikkien merkittävien yhteiskunnallisten päätösten ja uudistusten maaseutuvaikutusten arviointi vaatii onnistuakseen kattavaa tietoa. Barometri täydentää tilastotietoihin perustuvaa kuvaa.

Barometrin teemat on alusta lähtien valittu siten, että ne auttavat tunnustelemaan sekä perinteisiä että uudenlaisia tapoja ajatella maaseudusta. Kyselyn toteutusta on ohjannut pyrkimys käsitellä maaseutua uutta ajattelua ja toimintaa ruokkivalla tavalla kaihtamatta ristiriitaisia tai negatiivisiakaan tuntemuksia herättäviä kysymyksiä, sikäli kun ne ovat maaseudun kannalta keskeisiä. Suurin osa kysymyksistä on muuttumattomia, jotta barometrin mittariluonne pystytään hyödyntämään, mutta mukana on aina myös uusia, ajankohtaisia muotoiluja ja ehdotuksia, joiden vastaanotosta ollaan kiinnostuneita.

Tässä luvussa tiivistämme kyselyn keskeiset tulokset. Barometrin teemojen mukaisten päähavaintojen lisäksi luvun lopussa kokoamme yhteen keskeiset havainnot kahdesta barometrin vastaajaryhmän tuloksista, nuorista kaupunkilaisista ja ruotsinkielisistä kansalaisista. Raportti päättyy barometrin kehittämistä koskeviin huomioihin.

Maaseutu on hyvä brändi

Suomalaiset ajattelivat maaseudusta edelleen hyvin myönteisesti. Maaseutu toi 62 prosentille suomalaisista (*kaikki suomalaiset*) mieleen hyvän elämän joko erittäin paljon tai paljon. Maaseudun yhteys hyvään elämään oli vieläpä hieman vahvistunut edellisestä barometrista. Jos mukaan otetaan myös ne, joille maaseutu liittyy hyvään elämään melko paljon, osuus oli 85 prosenttia. Maaseutuun liitettiin myös muita myönteisiä mielikuvia: luonto, viihtyisä ympäristö, ympäristöystävällinen elämäntapa ja stressittömyys. Ajatus siitä, että maaseutu olisi myös tulevaisuuden voimavara on vahvistumassa aiempaan verrattuna. Vertailun vuoksi mainittakoon, että kaupunki liitettiin ensi sijassa kulttuuriin, moderniin ja vaihteluun, mutta myös stressiin. Hyvään elämään vähintään melko paljon sen yhdisti kuutisenkymmentä prosenttia suomenkielisistä kansalaisista.

Luonto oli maaseutua ja kaupunkia ihmisten mielikuvissa erottava tekijä. Kun maaseutumielikuvia ryhmitellään tilastollisella analyysillä, ne kiteytyvät vuodesta toiseen samalla tavalla: *maaseutu idyllinä, dynaamisena maaseutuna, ja maaseutu rasiitteena*. Ylivoimaisesti yleisin oli edelleen *maaseutu idyllinä*, ja toiseksi yleisin oli *dynaaminen maaseutu*. Mielikuvan maaseudusta rasiitteena jakoivat edelleen vain harvat vastaajat. Vuodesta 2011 luonnon merkitys osana idyllistä maaseutukuvaa on kasvanut. Muutos saattaa viitata siihen, että maaseudun kytkös maatalousmaisemaan heikkenee, ja luontoyhteys maaseutumielikuvaa määrittävänä tekijänä vahvistuu. Tätä tullaan seuraamaan kiinnostuksella seuraavissa barometreissa.

Maaseutu toi suomalaisille mieleen useimmin *maatalojen, peltujen ja kylien hallitseman alueen*, eli kansallisen aluetypologian mukaisen ydinmaaseudun. Harvaan asuttua maaseutua kuvaava muotoilu *syväinen maaseutualue, jota metsä- tai muu luonnonmaisema hallitsee ja jossa taajamia on harvassa* vastasi jonkin verran heikommin mielikuvaa maaseudusta, mutta

se alkaa hiljalleen resonoida yhä useammalla. Suhtautuminen kaupungin läheiseen maaseutuun on epämääräisintä: sitä ei tunnisteta maaseuduksi yhtä kiistattomasti kuin harvaan asuttua tai ydinmaaseutua. Toisaalta juuri kaupungin läheiseen maaseutuun linkittyy myös mielikuva dynaamisesta maaseudusta. Kaikkein vähiten dynaamisena näyttäytyy harvaan asuttu maaseutu, mutta viimeaikainen tutkimus on kyseenalaistanut tätäkin. Weckroth ja Kemppainen (2023) esittävät käyttäytymistaloudenmaantieteellisessä (Behavioral Economic Geography) tutkimuksessaan, että avoimuus ja luovuus, joita pidetään keskeisinä dynaamiselle alueelle, ovat sekä kaikkein tiheimpien että kaikkein harvimpien alueiden toimijoiden piirteitä.

Suomalaisten mielikuvat ovat hyvin hitaasti avartumassa sisällyttämään myös kaupungin läheisen maaseudun maaseuduksi. Kysyttäessä mielikuvia erilaisista paikoista, laskettelukeskukset ja lomakylät vaikuttavat irtaantuvan ikään kuin leijumaan erillään ympäröivästä aluetypistä, sillä yhä harvempi liittyy ne osaksi maaseutua.

Maalaisidentiteetti on vahva, ja yhdistyy monella kaupunkilaisidentiteettiin

Kun väestö jaetaan virallisen asuinpaikkansa mukaan kansallisen aluetypologiamme mukaisesti (Tilastokeskus 2022), maaseutukunnissa asuu vakituisesti 27 prosenttia ja kaupunkikunnissa 73 prosenttia. Kun barometrissa kysytään alueidentiteettiä, vain 37 prosenttia (*kaikki suomalaiset*) ilmoittautuu kaupunkilaisiksi, samoin 37 prosenttia kertoo olevansa sekä kaupunkilainen että maalainen, ja 24 prosenttia pitää itseään maalaisena. Maaseudulla asuvista 62 prosenttia myös pitää itseään maalaisina. Vähiten itseään maalaiseksi kokevia on nuorten (15–25-vuotiaissa) ja median vastaajissa, eniten päättäjissä.

Sen lisäksi, että läheskään kaikki kaupungeissa asuvat eivät koe itseään kaupunkilaisiksi, kaupunkilaisidentiteetti myös koetaan vähemmän tärkeäksi kuin maalaisidentiteetti. Aluetyyppi-identiteetti onkin vahvin, kun se liittyy maaseutuun. Tutkimuksissa on todettu laajemminkin, että maalla ihmiset kokevat voimakkaampaa yhteyttä paikkaan kuin kaupungeissa (ks. esim. Tenbrink & Willock 2023).

Kaksoisidentiteetti on tavallisempi kaupunkilaisten kuin maalaisten keskuudessa, vaikka myös maalla asuu sekä että -identiteetin tunnustavia, ja myös kokonaan itsensä kaupunkilaiseksi kokevia. Kuten voi odottaa, kaksoisidentiteetin omaavilla on enemmän aktiivisia sidoksia maaseudulle kuin vain kaupunkilaisiksi itsensä määrittelevillä.

Alueidentiteetit vaikuttavat muuttuvan hitaasti. Maalaisidentiteetin omaavien määrä on hieman lisääntynyt vuodesta 2020, ja kaupunkilaisidentiteetti hieman vähentynyt, mutta kaksoisidentiteetti on pysynyt samalla tasolla jo pitkään.

Tapamme käyttää valtakuntaamme muuttuu: yhä suurempaa osaa maaseudusta leimaa monipaikkaisuus

Monipaikkaisuudessa ihmisten ajankäyttö jäsentyy usean eri paikan sekä näiden välillä tapahtuvan liikkumisen vuorovaikutuksessa. Monipaikkaisessa asumisessa on käytössä kaksi tai useampia eri paikoissa sijaitsevia asuntoja, joissa asutaan ja yövytään vuororytmisesti.

Vapaa-ajan monipaikkaisuuden on arvioitu lisäävän maaseudun väestöä noin 7 prosenttia vuodessa, eli 175 000 henkilövuotta siirtyy vuosittain kaupunki- ja maaseutukuntien välillä. (Rannanpää ym. 2022.)

Maaseutua ja kaupunkeja verrattaessa monipaikkaisen asumisen eri muotojen suhteellinen merkitys on erilainen. Lisäksi monipaikkaisuus synnyttää huomattavaa vuorovaikutusta maaseudun ja kaupunkien välille. Maaseudulle keskittyy erityisesti vapaa-aikaan ja kausityöhön liittyvää monipaikkaista asumista. Kaupungeissa opiskeluun, perhesyihin, parisuhteeseen ja työhön (muu kuin kausityö) kytkeytyvä monipaikkainen asuminen on yleisempää kuin maaseudulla. (Pitkänen & Strandell 2018.) Vuoden 2023 barometrin vastaajista 39 prosentilla oli kakkosasunto. 27 prosentilla vastaajista kakkosasunto sijaitsi maaseudulla.

Maaseudun merkitys on lisääntynyt ajanvieton paikkana. Kaupungeissa asuvista lähes 9 prosenttia viettää nyt yli puolet vuodesta haja-asutusalueella. Myös lyhyemmät oleskelut maaseudulla ovat lisääntyneet ja maaseutu mainitaan aiempaa useammin paikkana, jossa liikutaan viikonloppuisin tai vapaapäivinä.

Vuoden 2023 barometrin mukaan neljännes kaupunkilaisista (25,8 %) vietti haja-asutusalueella aikaa vuosittain kuukaudesta yli puoleen vuotta. Sama tulos saatiin vuoden 2020 barometrissa (25,3 %). Pidemmät oleskelut (yli 3 kuukautta) ovat lisääntyneet enemmän kuin lyhyet. Lähes 38 prosenttia kaupunkilaisista viettää maalla vähintään kolme viikkoa vuodesta. Vuonna 2020 vastaava luku oli 37 prosenttia.

Niiden kaupunkilaisten osuus, jotka eivät vietä lainkaan aikaansa haja-asutusalueella, on laskenut hieman yli viidenneksestä alle viidennekseen (vuoden 2020 20,4 prosentista 18,3 prosenttiin vuonna 2023).

Maaseudulla asuvista vastaajista noin 10 prosenttia ilmoitti viettävänsä aikaa suuren kaupungin keskustassa vähintään kolme viikkoa vuodessa. Luku on pienempi kuin vuoden 2020 kyselyssä (noin 15 %). Maalla asuvat viettävät eniten vapaa-aikaa maaseudulla sekä keskikokoisissa tai pikkukaupungeissa. Kaupungissa asuvilla ajan vietto viikonloppuisin ja muina vapaapäivinä jakautuu tasaisemmin erityyppisille alueille.

Hyvää elämää ja arjen turvallisuutta nakertavat peruspalvelujen heikentynyt saatavuus erityisesti kaupungin läheisellä ja ydinmaaseudulla

Kolme tärkeintä turvallisen arjen elementtiä olivat kaikissa vastaajaryhmissä peruspalveluiden helppo saatavuus, läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko sekä muiden arjen palveluiden helppo saatavuus. Sekä peruspalveluiden että muiden arjen palveluiden helppoa saatavuutta ja arjen turvaverkkoa pidettiin nyt kaikissa vastaajaryhmissä huomattavasti useammin tärkeänä kuin aiemmin.

Etenkin peruspalveluiden saatavuuden toteutumisen koettiin heikentyneen kaikissa vastaajaryhmissä vuoden 2020 jälkeen, samoin kaikilla aluetyypeillä. Voimakkaimmin toteutuminen on heikentynyt kaupungin läheisellä maaseudulla ja ydinmaaseudulla. Kokemus siitä, että voi vaikuttaa arkielämänsä sujuvuuteen on heikentynyt etenkin harvaan asutulla maaseudulla. Kolmeen parhaiten toteutuvaan turvallisen arjen elementtiin lukeutuivat kaikissa vastaajaryhmissä toimivat vesi- ja jätevesiratkaisut sekä luotettava ja toimiva sähköverkko.

Viiden tärkeimmän hyvän elämän elementin joukkoon sisältyvät kaikissa kansalaisryhmissä fyysinen ja henkinen terveys, turvallisuuden tunne sekä hyvä taloudellinen toimeentulo, kun taas viiden parhaiten toteutuvan hyvän elämän elementin joukkoon lukeutuvat kaikissa kansalaisryhmissä mahdollisuus nauttia luonnosta, turvallisuuden tunne, oma osaaminen ja taidot, sekä hyvät harrastusmahdollisuudet. Ongelmallista barometrin tuloksessa on, että

tärkeimmiksi koetut hyvän elämän elementit eivät kuulu niihin, joiden koetaan toteutuvan elämässä.

Hyvän elämän elementtien tärkeys oli erilainen maalla asuville ja kaupunkilaisille. Mahdollisuus luonnosta nauttimiseen on yleisestikin suomalaisille tärkeää, maaseudulla asuvat kokevat sen muita tärkeämmäksi, kun taas etenkin arjen muiden palveluiden (kauppa, pankki, posti) helppo saatavuus on kaupunkilaisille maalla asuvia tärkeämpää.

Avovastaukset vahvistivat ja täydensivät tilastoitujen vastausten antamaa kuvaa siitä, mitä vastaajat kaipaavat kokeakseen elämänsä hyväksi ja arkensa turvalliseksi. Vastaajat sanoittivat tässä kohdin myös sellaisia hyvän elämän ja turvallisen arjen kannalta tärkeitä asioita, jotka eivät sisältyneet annettuihin listoihin. Näihin kuuluivat esimerkiksi julkinen liikenne ja mahdollisuus elää ilman autoa, hengellisyys ja seurakunta, lemmikit ja muut eläimet sekä oikeus käyttää omaa äidinkieltä.

Monessa vastauksessa ilmenee vaatimaton, ”en tarvitse paljoa”-asenne: kun on työ, jonka palkalla elää, läheisiä ympärillä, palveluita kohtuullisen matkan päässä ja mahdollisuus nauttia luonnosta, elämä on hyvää. Riittävä toimeentulo ja palveluiden saatavuus toteutuivat aineiston perusteella selvästi mainituista heikoiten, ja niiden tulevaisuudesta kannettiin eniten huolta.

Toiveita tulevaisuuden maaseudusta varjostaa epävarmuus

Reilulle puolelle suomalaisista maaseutu on tällä hetkellä tärkeä osa kulttuuriperintöä, se tuo elämään tilaa ja rauhaa, ja on paikka, jossa käydään latautumassa ja virkistäytymässä. Lisäksi sitä pidetään ruuan saannin turvaaja kriisiaikoina. Suurin osa kaikkien vastaajaryhmien edustajista arvioi, että maaseudun merkitys koko Suomelle lisääntyy tulevaisuudessa.

Reilulle kolmasosalle suomalaisista maaseutu on todennäköisesti 10 vuoden kuluttuakin paikka, jossa omistetaan maata, metsää tai rakennuksia. Tulevaisuuden maaseudulla ajatellaan paitsi käytävän latautumassa ja virkistäytymässä, siellä myös aiotaan asua pääasiallisesti tai ajoittain. Sen uskotaan tuovan tilaa ja rauhaa elämään, sekä turvaavan ruuan myös kriisiaikoina.

Aiempaan verrattuna yhä useampi arvioi tulevaisuudessa tekevänsä työtään osittain tai pääasiassa maaseudulla. Myös maaseudun omistukset ja maaseudulla asuminen arvioitiin hieman aiempaa useammin osana maaseudun merkitystä tulevaisuudessa.

Yleisesti ottaen maaseudun tulevaisuudenkuviin liittyvät toiveet näyttäytyivät useimmiten uskomuksia vahvempina, ja tulevaisuudenkuviin liittyvät uskomukset olivat heikentyneet aiemasta. Tulevaisuuden toiveissa korostui se, että maaseudun tarjoamaa mahdollisuutta luonnon kohtaamiseen arvostettaisiin edelleen, että luomu- ja lähiruokaa olisi runsaasti saatavilla, ja että maalla asuminen yleistyisi vaihtoehtona tiivistyneelle kaupunkiasumiselle.

Kestävyysmurrokseen ja ympäristöön liittyvistä väittämistä eniten yksimielisiä oltiin siitä, että maaseudulla on tärkeä rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä ja energiamurroksessa. Selkeästi eniten mielipiteitä taas jakoi väite, että maaseudun maisema on uhattuna tuulivoiman, aurinkovoiman ja sähkönsiirtoverkkojen rakentamisen vuoksi. Osa vastaajista on havahtunut uhkaan, joka liittyy maaseudun käyttämiseen kestävyysmurroksen luonnonvara- ja tilareservinä.

Toisille sama kehitys tarjoaa maaseudulle mahdollisuuksia. Barometri on hyvä väline esimerkiksi tämän asetelman kehittämisen seuraamiseen.

Poliittinen yksimielisyys väljästä yhdyskuntarakenteesta, kestävyysmurrokseen havahduttaminen vie aikaa

Maaseutuun liittyvien poliittisten mielipiteiden kehitystä on seurattu vuodesta 2011 kutakuinkin muuttumattomilla väitteillä. Ne liittyvät ensinnäkin ns. laajaan alue- tai maaseutupolitiikkaan, kuten yhteiskunnallisten palvelujen järjestämiseen, mikä koskee koko maata mutta millä voi olla hyvin erilaisia vaikutuksia eri alueilla. Tässä laajassa politiikassa haetaan eri tilanteisiin sopivia erilaisia tapoja, joilla yleiset tavoitteet voidaan saavuttaa kaikkien kansalaisten kohdalla alueesta riippumatta. Näissä tilanteissa maaseudulle aiheutuvien seurausten konkretisoinniseksi tarvitaan maaseutuvaikutusten arvioinnin (ks. esim. Husberg ym. 2022) tapaisia välineitä. On myös olemassa päätöksiä ja toimenpiteitä, joihin ryhdytään nimenomaan siksi, että halutaan saada aikaiseksi jotain juuri maaseutuun tai siellä toimimiseen liittyvää. Tätä kutsutaan suppeaksi maaseutupolitiikaksi.

Tästä kahdenlaista poliittikalähestymistapaa vaativasta asetelmasta on mitattu suhtautumista maaseudulla asumiseen ja toimimiseen, sekä maaseudulle räätälöityjen politiikkavaihtoehtojen kannatusta. Maaseutua koskevat yleiset tavoitteet ja linjaukset on koottu niin, että niitä koskevat väittämät valaisevat vastaajien näkemyksiä vallasta ja oikeuksista, yhdyskuntarakenteesta ja politiikkatoimien luonteesta. Väittämällä on haettu kantaa myös siihen, miten pitäisi toimia taantuvilla alueilla – tässä muotoilussa taantuvaa aluetta ei ole rajattu maaseutuun, vaan se voi olla yhtä hyvin taantuva kaupunkialue.

Uuden barometrin tulosten valossa taantuvia tai ”syrjäisiä” alueita ei haluta ajaa alas, mutta suhtautuminen on hivenen kiristynyt: eri mieltä väittämästä ”julkisten palvelujen saatavuutta on oikein rajoittaa syrjäisillä alueilla” oli 75 prosenttia vastaajista vuonna 2011, vuonna 2023 vastustajien joukko oli pienentynyt 61 prosenttiin.

Barometreille on kautta vuosien yhteistä, että selkeimmät yhtenevät kannanotot koskevat yhdyskuntarakennetta. Sen tiivistämistä vastustetaan yksimielisesti, samoin haja-asutusalueille rakentamisen rajoittamista. Kriittisimmistä, välittömiä toimia vaativasta ongelmasta ei ole epäselvyyttä, se on tiestön kunto. Barometrit osoittavat koruttomasti, kuinka tämän keskeistä infraa koskevan laiminlyönnin on annettu kehittyä vuosien kuluessa, sillä vielä barometrin alkuvuosina tiestö ei kuulunut kolmen kärkeen.

Mielipiteet hajoavat enemmän monipaikkaisuuden, maahanmuuton ja maaseudulle kohdennettavan julkisen tuen muodoissa. Näiden kaikkien osalta on havaittavissa, että maaseutuun politiikassa liitettävillä argumenteilla ja kannatusta saavilla toimilla on taipumusta uusiutua hitaasti ja reagoida viiveellä. Kun vapaa-ajan ja kakkosasuntojen potentiaalia mahdollisten kriisiaikojen turvallisuuden kannalta kysyttiin nyt ensimmäistä kertaa, se sai hyvin varautuneen vastaanoton. Samanlainen vaikutelma poliittisesta jähmeydestä välittyy, kun barometrin kestävyysmurrosta koskevasta osasta huokuu laajalti jaettu huoli maaseudun ympäristön tilasta kuten luontokadosta, mutta esimerkiksi ekologisen asumisen kehittämistä maaseudulla ei pidetä tärkeänä politiikkatoimena, vaan siitä ollaan mieluummin luopumassa.

Barometrin taustakysymyksiä kautta voidaan tarkastella myös vastaajien puoluekantoja. Ne vastaavat saman ajankohdan yleisiä puoluekannatustuloksia, sillä Perussuomalaiset oli maaseudun suurin puolue barometriin 2023 vastanneiden joukossa. Erityisen vahva puolue oli

harvaan asutulla ja ydinmaaseudulla. Kriittisimmin maaseutuerityisiin politiikkatoimiin suhtautuvat Kokoomuksen kannattajat.

Uskoa maaseudun yrittäjyyteen on – kunhan siihen ryhtyy joku toinen

Vastaajat katsoivat, että maaseutu on hyvä toimintaympäristö innovatiiviselle yrittäjyydelle, ja siellä on runsaasti hyödyntämättömiä liiketoimintamahdollisuuksia, mutta yrittäjänä maaseudulla toimivien tai sitä mahdollisuutena harkitsevien suomalaisten osuus on vähentynyt merkittävästi, lähes 5 prosenttiyksikköä vuodesta 2020. Suomalaisten kiinnostus etäyrittäjyyteen tai monipaikkaiseen yrittäjyyteen maaseudulla on vähentynyt peräti 13 prosenttiyksikköä edellisestä barometrista.

Erityisryhmät (päättäjät, yrityspäättäjät, maaseutuasiantuntijat ja media) jakoivat näkemyksen siitä, että uusiutuvan energian tuotantoon liittyvät liiketoimintamahdollisuudet paranevat eniten. Sen jälkeen suurinta luottamus oli luontoon ja maaseutuun perustuvien elämys- ja virkistyspalvelujen mahdollisuuksiin. Kiinteisiin toimipisteisiin perustuvan kaupan uskotaan heikenevän eniten. Tulevaisuudennäkymät ovat olleet näiltä osin samansuuntaisia viimeisimmissä barometreissa. Usko kaivostoiminnan ja maa- ja puutarhatalouden (tavanomainen tuotanto) mahdollisuuksiin on vahvistunut vuodesta 2020 kaikissa erityisryhmissä. Eniten ovat heikentyneet luomutuotannon, ja luontoon ja maaseutuun perustuvien hyvinvointipalveluiden liiketoimintamahdollisuuksien näkymät. Huomiota kiinnittää se, että maaseudun talouden mahdollisuudet liitetään ensi sijassa sen (luonnon)resursseihin, ei esimerkiksi innovatiivisuuteen tai osaamiseen, mikä on keskiössä kaupunkien talouden ytimessä, tietotaloudessa. Osaaminen ja innovaatiot ovat avainasemassa talouden rakenteiden uudistamisessa.

Investointeja maaseudulle harkitsevien yrittäjien osuus on kasvanut vuodesta 2020 ja palannut vuoden 2013 tasolle. Myös lisähenkilöstön palkkaamista harkitsevien osuus on lisääntynyt, samoin kuin myönteinen suhtautuminen ulkomaisen työvoiman palkkaamiseen.

Nuoret kaupunkilaiset katsovat maaseutua ulkopuolelta, mutta kiinnostuneina

Vuoden 2020 barometrissa erityinen kiinnostus kohdistui nuoriin kaupunkilaisiin, sillä haluttiin ennakoita suhtautumista maaseutuun tulevaisuudessa. Myös uudessa barometrissa huolehdittiin siitä, että tämä otos oli edustava. Tuoreiden tulosten mukaan puolet nuorista kaupunkilaisista oli identiteetiltään kaupunkilaisia, kolmasosa sekä kaupunkilaisia että maalaisia ja 15 prosenttia pelkästään maalaisia. Muihin vastaajaryhmiin verrattuna nuorilla kaupunkilaisilla oli vähemmän positiivisia mielikuvia maaseudusta, enemmän kaupungista. Myös nuorten kaupunkilaisten maaseutukäsitys oli muita ryhmiä suppeampi.

On luontevaa, että tulosten mukaan enemmistö nuorista kaupunkilaisista viettää aikaansa ison kaupungin lähiössä tai keskustassa. Kuitenkin neljäsosa viettää lomilla aikaa myös haja-asutusalueella, kolmasosa maaseudulla taajamassa tai kirkonkylässä.

Nuoret ovat tunnetusti keskimääräistä liikkuvampi väestönosa. Maaseutumaisempaan ympäristöön tulevaisuudessa muuttaminen kiinnosti nuoria kaupunkilaisia muuta suomenkielistä väestöä enemmän. Myös suunnitelmat muuttaa kaupunkimaisempaan ympäristöön olivat yleisempiä. Lähes puolet nuorista kaupunkilaisista uskoi omistavansa 10 vuoden päästä maaseudulla maata, metsää tai rakennuksia. Kytkös maaseutuun ei siten näytä olevan katkeamassa, mutta näkökulmat ja arvostukset saattavat tulevaisuudessa muuttua.

Aiempaa harvempi nuori kaupunkilainen aikoi tai oli harkinnut ryhtyä yrittäjäksi maaseudulla tai maaseudun mahdollisuuksia hyödyntäen. Muihin vastaajaryhmiin verrattuna maaseutuyrittäjyys kiinnosti silti edelleen melko paljon.

Ruotsinkielisten maaseutumielikuvissa vahvasti ydinmaaseutu, rannikko ja saaristo

Nykyinen barometri oli järjestyksessään toinen, jolla pystyttiin mittaamaan maaseutusuhdetta myös ruotsinkielisellä kyselyllä. Reilu kolmannes ruotsinkielisistä kansalaisista kokee olevansa maalainen, osuus on pienempi kuin vuonna 2020, mutta edelleen suurempi kuin suomenkielisten kansalaisten keskuudessa. Viidesosa kokee olevansa kaupunkilainen ja vajaa neljä kymmenestä vastasi olevansa sekä maalainen että kaupunkilainen. Kaupunkilaisena itseään pitävienkin osuus oli nyt hieman pienempi kuin vuonna 2020.

Ruotsinkielisten maaseutumielikuvavalinnat eivät ensi silmäyksellä eroa suomenkielisistä: mielikuva maatilojen hallitsemasta peltomaisemasta on heilläkin vallitseva. Avoimista vastauksista välittyy ydinmaaseudun ympärille rannikon ja saariston mosaiikki, joka tekee ruotsinkielisen väestön maaseutusuhteesta omalla tavallaan erityisen. Peruspalvelujen ja liikenneyhteyksien järjestäminen vaatii näillä alueilla usein luovuutta ja joustavuutta, myös paikallisyhteisön merkitys toimivassa arjessa on usein ratkaiseva. Erityistä ruotsinkielisten maaseutusuhteessa on harvaan asutun maaseudun pienempi rooli. Tosin juuri saariston haasteet ja ratkaisut muistutavat usein harvaan asutun maaseudun tilannetta.

Maaseutu korostui hieman aiempaa useammin mieluisimpana asuinpaikkana, vaikka vastanneiden vakinainen asuinpaikka oli nyt useammin kaupungissa. Yli puolelle ruotsinkielisistä suomalaisista – edellisen tutkimuksen tapaan – maaseutu on merkityksellisin lapsuuden ympäristö. Maaseutu mainitaan aiempaa useammin paikkana, jossa liikutaan viikonloppuisin tai vapaapäivinä. Ajan vietto ulkomailla on vähentynyt vuodesta 2020. Vuosittain yli kolme kukaudesta maaseudulla viettävien osuus on pysynyt ennallaan, muutaman päivän – viikon mittaiset käynnit maaseudulla ovat aiempaa yleisempiä. Säännöllisesti etätyötä eri paikkakunnilla tekevien osuus on noussut 14 prosenttiin.

Ruotsinkielisistä 24 prosenttia aikoo muuttaa lähitulevaisuudessa maaseutumaisempaan ympäristöön. Osuus on noussut, ja se on hieman suurempi kuin suomenkielisten keskuudessa. Toisaalta muuttoaiheet myös kaupunkeihin ovat lisääntyneet.

Useimmin hyvä ja turvallinen elämä sekä muodostuu että toteutuu ruotsinkielisille kansalaisille luonnosta, harrastusmahdollisuuksista sekä turvallisuuden ja vapauden tunteesta, harvimminkin jännityksestä ja riskeistä, stressittömyydestä ja elämän oikeudenmukaisuudesta. Tärkeimpiä hyvän elämän edellytyksiä ovat fyysinen ja henkinen terveys, hyvä taloudellinen toimeentulo, mahdollisuus nauttia luonnosta sekä turvallisuuden tunne.

Toimivina asioina korostuvat vesi- ja jätevesiratkaisut, sähköverkko, puhelin- ja tietoliikenneyhteydet, muiden arjen palveluiden saatavuus sekä mahdollisuus nauttia luonnosta. Aiempaan verrattuna erityisesti peruspalveluiden saatavuus on heikentynyt, mutta aiempaa tyytymättömämpiä ollaan myös luonnosta nauttimisen mahdollisuuksiin, turvallisuuden tunteeeseen, omiin vaikutusmahdollisuuksiin ja taloudelliseen toimeentuloon. Yleisesti on nähtävissä, että tämän vastaajaryhmän tyytyväisyyden taso on pudonnut. Tärkeimpänä turvallisen arjen elementtinä korostuu läheisten ja ystävien turvaverkon merkitys, ja sen merkitys on myös kasvanut aiemmasta. Kuten suomenkielisillä, myös peruspalveluiden ja muiden arjen palveluiden saatavuuden merkitys on noussut.

Maaseutu on tärkeää osa kulttuuriperintöä useammin nyt kuin 10 vuoden kuluttua, samoin se, että maaseutu tuo elämään tilaa ja rauhaa, maaseudulla käydään virkistäytymässä ja maaseutu on tärkeä itsensä toteuttamisen ympäristö. Tulevaisuuden suhteen ruotsinkieliset vastaajat odottavat, että nykytilannetta useammin maaseudulla on vapaa-ajan asunto tai sieltä omistetaan kiinteistöjä. Ylipäänsä maaseudun merkityksen Suomelle tulevaisuudessa nähdään aiempaa useammin lisääntyvän.

Useimmin ruotsinkieliset kansalaiset toivovat, että luomu- ja lähiruokaa on runsaasti saatavilla, maaseudun tarjoamaa luonnon kohtaamismahdollisuutta arvostetaan, sekä sitä, että maalla yrittämisen mahdollisuudet olisivat lisääntyneet. Muun muassa näissä asioissa toivovien osuudet ylittävät niiden osuuden, jotka uskovat näin tapahtuvan. Useimmin kuitenkin tulevaisuudenkin osalta uskotaan, että maaseudun tarjoamaa luonnon kohtaamismahdollisuutta arvostetaan tai että yhä useampi tekee maaseudulla etätöitä.

Kaksi kolmesta ruotsinkielisestä kansalaisesta sanoo, että luontokato on maaseudun ympäristön kannalta kriittinen kysymys, tai että maaseudulla on tärkeä rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä ja energiamurroksessa. Lähes yhtä iso osa heistä ajattelee myös paikallisten hajautettujen energiaratkaisujen olevan mahdollisuus maaseudulla tai ilmastonmuutoksen lisäävän maaseudun houkuttelevuutta asuinpaikkana. Hieman vajaa puolet kokee myös, etteivät nykyiset ilmastopolitiikkaan liittyvät politiikkatoimet kohtele maaseutua ja kaupunkeja yhdenvertaisesti. Yhtä iso osa ei näe, että tuulivoiman, aurinkovoiman tai sähkönsiirtoverkkojen rakentaminen olisi uhka maaseudun maisemalle.

Kahdeksan kymmenestä ruotsinkielisestä suomalaisesta on sitä mieltä, että maaseutua tulee kehittää koko Suomen voimavarana, jokaisella pitäisi olla oikeus asua siellä, missä haluaa tai sitä mieltä, että maaseudun tulisi olla kaikkien suomalaisten saavutettavissa tai että maaseutua tulisi ensisijaisesti kehittää paikallisten ihmisten tarpeiden pohjalta. Julkisten palveluiden saavutettavuuden rajoittamista syrjäisillä seuduilla vastustaa seitsemän kymmenestä ja kuusi kymmenestä suhtautuu kielteisesti haja-asutusalueelle rakentamiseen rajoittamiseen.

Enemmistö ruotsinkielisistä ajattelee maaseudun olevan hyvä toimintaympäristö innovatiiviselle yrittäjyydelle, tai että maaseudulla on runsaasti hyödyntämättömiä liiketoimintamahdollisuuksia. Maaseutuyrittäjyyttä mahdollisuutena pitäviä tai harkitsevia on aiempaa vähemmän.

Yhteenvedona ruotsinkielisten vastaajien kannat ovat pitkälti linjassa suomenkielisten mielipiteiden kanssa kummankin vastaajaryhmän jakaessa samoja huolia, kuten kokemuksen peruspalvelujen saatavuuden heikentymisestä. Merkittävä ero on maalaisidentiteetin vahvuudessa.

Käsitykset maaseudusta suhteellisen vakaita, mutta epävarmuus ja huoli lisääntyneet maaseudun infran ja palvelujen toimivuuden suhteen

Maaseututyyppeiden väliset erot ovat suurempia kuin maaseudun ja kaupungin väliset erot monilla yhteisöjen ja talouden mittareilla. Tiivistämme lopuksi barometrin tuloksia maaseutu-aluetyypeittäin.

Maaseutubarometrissa harvaan asutulta alueelta välittyy vakavaa viestiä etenkin peruspalvelujen saatavuuden heikkenemisestä. Kokemus elämän oikeudenmukaisuudesta on heikentynyt koko maassa, eniten harvaan asutulla maaseudulla. Kokemus siitä, että voi vaikuttaa arkielämänsä sujuvuuteen on heikentynyt harvaan asutulla maaseudulla. Muiden arjen palveluiden saatavuus sekä läheisten ja ystävien turvaverkon merkitys on kasvanut aiemmasta.

Harvaan asutun maaseudun toimialarakenne on maaseututyypeistä yksipuolisin, ja on todennäköistä, että siellä tarvitaan jatkossa enemmän paikkaperustaisia järjestelyjä kuin muilla alueilla, eli toimintatavat tulevat eriytymään. Tämä on olennaista ottaa huomioon eri sektoripoliitikoja suunniteltaessa: harvaan asuttu maaseutu voi toimia hyvinkin, mutta se vaatii omia järjestelyjään esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Ydinmaaseutu on mielenkiintoisella tavalla itseriittoisin ja omavaraisin maaseutualue

Barometrissa ydinmaaseutu vastaa useimpien suomalaisten jakamaa idyllistä maaseutumielikuvaa. Samalla se on barometrin tulosten valossa toimivin ja parhaiten hyvän elämän elementtejä tarjoava alue koko maassa. Sitä leimaa itseriittoisuus ja omavaraisuus sanan myönteisessä mielessä, mutta peruspalvelujen saatavuus on ja erityisesti tiestön heikko kunto heikentävät toimintaedellytyksiä alueella. Harvaan asutulla ja ydinmaaseudulla on suhteessa eniten yrittäjiä ja itsensä työllistäjiä verrattuna muihin aluetyyppeihin. Tästä syystä yritysten omistajanvaihdokset, mutta myös osaavan työvoiman saatavuus ovat alueen kehitykselle kriittisiä kysymyksiä. On myös huomattava, että ydinmaaseutu on alueeltaan supistuva, koska sitä määrittävät aktiivimaatilat, joiden määrä vähenee.

Kaupungin läheisellä maaseudulla on maaseututyypeistä nuorin väestö. Alueelta käydään eniten töissä toisessa kunnassa, ja siellä tehdään suhteessa eniten etätyötä kaikista maaseututyypeistä. Palkkatyö on yleisempää kuin muissa maaseututyypeissä. Kiinnostavana yksityiskohdantana ovat paikkakuntaan sitoutuneet, keskiuuret perheyrietykset, joiden työllistämisaikutus on suuri.

Kaupungin läheisellä maaseudulla on barometrissa jäsentymättömin profiili. Osalla vastaajista on vaikea hahmottaa sitä osaksi maaseutua, vaikka on myös merkkejä siitä, että maaseutukäsitys laajenee. Myös tällä alueella on huolta peruspalvelujen saatavuuden heikkenemisestä. Yhdyskuntarakenteen tiivistämisen koetaan uhkaavan alueen vahvuuksia, erityisesti luontosuhdetta.

Huomioita barometrin kehittämiseksi

Maaseutubarometri täydentää olennaisesti kuvaamme suhtautumisesta maaseutuun. Sen tietoarvo lisääntyy jokaisella kyselykerralla. Tilastollisesti edustavan ruotsinkielisen kyselyn saaminen osaksi barometria vahvistaa barometrin luotettavuutta. Kuten muitakin maaseutupoliittikan välineitä, myös barometria tulee kehittää ja huolehtia sen ajantasaisuudesta.

Ensinnäkin barometrin toteutustapaa tulee jatkossa harkita. Nykyisellään kysely on raskas sekä vastaajille että toteuttajille. Sen jaksottaminen teemoittain olisi yksi mahdollinen etene mistapa. Toinen, osin ensimmäistä ehdotusta heikentävä asia ovat nykyiset tietosuojavaatimukset. Niiden täyttäminen lisää kyselyn toteuttamiseen liittyvää byrokratiaa ja siten myös kustannuksia joka toteutuskerralla.

Toiseksi, barometrin tuloksia tulisi pystyä viemään nykyistä helpommin aluetyypeille. Tällä hetkellä ongelmana on, että kyselyjä toteuttavat tahot eivät kokoa omia paneelejaan tätä ulottuvuutta silmällä pitäen. Maaseututyyppittäiset tulokset ovat nykyrakenteessa tarpeettoman työläitä. Tähän tulee kiinnittää erityistä huomiota kyselyn toteutuksesta neuvoteltaessa.

Barometria on luonnollisesti uudistettava harkitusti, jotta sen erityinen mittariluonne säilyy. Poliittikkaväittämiä sekä yrityksiä ja elinkeinoja koskevia kohtia voisi käydä seuraavalla kerralla läpi ajankohtaisuuden näkökulmasta. Kaikkia teemoja ei ole viisasta uudistaa yhtäaikaisesti.

Tulevaisuudessa on jossain vaiheessa myös harkittava englanninkielistä kyselyä, jotta koko väestö saataisiin barometrin piiriin.

Maaseutubarometri on osa maaseututiedon keräämisen ja esillepanon kokonaisarkkitehtuuria. Tiedon on oltava tulevaisuudessa aiempaa helpommin saavutettavissa ja omaksuttavissa. Barometria tuleekin kehittää yhä kiinteämmin suhteessa muuhun, säännöllisesti kerättävään tietoon.

Viitteet

- Aho, P. & Rahkonen, J. 2014. Maaseutubarometri 2014. Tutkimusraportti. https://mmm.fi/documents/1410837/1516647/Maaseutubarometri+2014_LOPPURAPORTTI.pdf/3d54-4033-79ea-453d-9406-4ba37ffdf4aa/Maaseutubarometri+2014_LOPPURAPORTTI.pdf
- Alasalmi, J., Busk, H., Holappa, V., Huovari, J., Härmälä, V., Kotavaara, O., Lehtonen, O., Muilu, T., Rusanen, J. & Vihinen, H. 2020. Työn ja työvoiman alueellinen liikkuvuus ja monipaikkainen väestö. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:12. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-928-8>
- Alonsopérez, M., Brida, J. & Rojas, M. 2022. Second homes: A bibliometric analysis and systematic literature review. *Journal of Tourism, Heritage & Services Marketing* 8(1): 16–26. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6581499>
- Augoustinos, M., Walker, I. & Donaghue, N. 2014. *Social cognition: An integrated introduction*. Sage.
- Belanche, D., Casaló, L.V. & Rubio, M.A. 2021. Local place identity: A comparison between residents of rural and urban communities. *Journal of Rural Studies* 82: 242–252.
- European Commission, Brussels 2022. Flash Eurobarometer 491 (A Long Term Vision for EU Rural Areas). GESIS, Cologne. ZA7768 Data file Version 1.0.0, <https://doi.org/10.4232/1.13851>
- Helminen, V., Nurmio, K., Rehunen, A., Ristimäki, M., Oinonen, K., Tiitu, M., Kotavaara, O., Antikainen, H. & Rusanen, J. 2014. Kaupunkimaaseutu-alueluokitus. Paikkatietoihin perustuvan alueluokituksen muodostamisperiaatteet. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 25/2014. <http://hdl.handle.net/10138/135861>
- Helminen, V., Nurmio, K. & Vesanen, S. 2020. Kaupunki-maaseutu-alueluokitus 2018. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 21/2020. <http://hdl.handle.net/10138/315440>
- Honkaniemi, T. 2023. Maaseutuja kaupungissa: Paikkaseksikkyyksi-ilmiön relationaalinen tulkin-ta. *Acta Wasaensia* 508. Vaasan yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-395-084-9>
- Hoogendoorn, G. & Visser, G. 2010. The Economic Impact of Second Home Development in Small-Town South Africa. *Tourism Recreation Research* 35(1): 55–66. <https://doi.org/10.1080/02508281.2010.11081619>
- Husberg, A., Muilu, T., Vihinen, H. & Voutilainen, O. 2022. Säädosehdotusten maaseutuvaikutusten arviointi: Maaseutuvaikutusten arviointiohje lainvalmistelijoille. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2022:17. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-739-6>
- Kuokkanen, V. 2023a. Tutkija: ”Nuorten työuupumus on uskomattoman suuri ongelma kansantaloudelle”. *Helsingin Sanomat* 19.2.2023. <https://www.hs.fi/talous/art-2000009367761.html>. Viitattu 31.5.2024.

- Kuokkanen, V. 2023b. Paniikkia, unettomia öitä ja hengitys-vaikeuksia – nuoret aikuiset kertovat, millaista uupuneena työskentely on. Helsingin Sanomat 20.3.2023. <https://www.hs.fi/talous/art-2000009366506.html>. Viitattu 31.5.2024.
- Kusmaryono, I., Wijayanti, D. & Maharani, H.R. 2022. Number of Response Options, Reliability, Validity, and Potential Bias in the Use of the Likert Scale Education and Social Science Research: A Literature Review. International Journal of Educational Methodology 8(4): 625–637.
- Lyly-Yrjänäinen, M. 2024. Työolobarometri 2023. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2024:16. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-917-9>
- Maaseudun merkitykset ja identiteetti. Maaseutubarometri 2009. <https://www.sitra.fi/artikkelit/maaseudun-merkitykset-ja-identiteetti/>
- Maaseutuindikaattorit. <https://maaseutuverkosto.fi/maaseutuindikaattorit/>
- Morris, R.C. 2013. Identity salience and identity importance in identity theory. Current Research in Social Psychology 21(8): 23–36.
- Myry, L., Ahola, S., Ahokas, M. & Sakki, I. 2014. Arkiajattelu, tieto ja oikeudenmukaisuus.
- Nieminen, T. & Hanifi, R. 2022. Kaksi kotia 110 000 lapsella – joka kolmas asuu yhtä paljon molemmissa. Tilastokeskus, Tieto & Trendit 9.5.2022. <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/kaksi-kotia-110-000-lapsella-joka-kolmas-asuu-yhta-paljon-molemmissa/?listing=simple>. Viitattu 29.5.2024.
- Nuorisobarometri 2022. 2023. Toim. Kivijärvi, A. Saatavissa: <https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/>
- Nuorisobarometri 2023. 2024. Toim. Kiilakoski, T. Saatavissa: <https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/>
- Ovaska, U. & Vihinen H. 2020. Maaseutubarometri 2020. Tutkimusraportti osa 3. <https://www.maaseutupolitiikka.fi/uploads/MANE-raportit/Maaseutubarometri-2020-tutkimusraportin-osa-3-FINAL.pdf>
- Piirainen, E. & Särkkä N. 2023 Ylen kannatusmittaus: Kokoomus kipusi jälleen kärkeen, mutta RKP:n tulos oli surkein pitkään aikaan. <https://yle.fi/a/74-20062710>
- Pitkänen, K. & Strandell, A. 2018. Suomalaisen maaseudun monipaikkaisen asumisen muodot ja tulevaisuuden kehitys. Maaseudun uusi aika 26(2–3): 6–23. <http://www.mua-lehti.fi/wp-content/uploads/2018/10/pitkanen-ja-strandell.pdf>
- Pk-yritysbarometri 2024. Pk-yritysbarometri, kevät 2024.: <https://www.yrittajat.fi/tutkimukset/pk-yritysbarometri-1-2024/>
- Pyysiäinen, J. & Vihinen, H. 2020. Maaseutubarometri 2020. Tutkimusraportti osa 1. <https://www.maaseutupolitiikka.fi/uploads/MANE-raportit/Maaseutubarometri-taitettu-diasetti-osa-1-julkaisu-FINAL-17062020-paivitetty.pdf>

- Rannanpää, S., Antikainen, J., Aro, R., Huttunen, J., Hovi, S., Pitkänen, K., Strandell, A., Nurmio, K., Rehunen, A., Vihinen, H., Lehtonen, O., Muilu, T. & Weckroth, M. 2022. Monipaikkaisuus – nykytila, tulevaisuus ja kestävyys. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:9. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-150-6>
- Rantamäki-Lahtinen, L., Vesala, K.M. & Vihinen, H. 2013. Mielikuvia, mielipiteitä ja politiikkaa: Maaseutubarometri 2011. MTT Raportti 114. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-487-482-3>
- Rantanen, M. 2023. Monipaikkaisten asukkaiden hallinta vapaa-ajanasukasvaltaisissa kunnissa. Terra 135(3): 121–139. <https://doi.org/10.30677/terra.127315>
- Rantanen, M. & Czarnecki, A. 2023. Second-home owners as local developers: Roles and influencing factors. Journal of Rural Studies 97: 560–572. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2023.01.002>
- Rinne-Koski, K. 2022. Asukkaana kunnassa: Monipaikkaisen asukkaan roolit kuntalaisuutta rakentamassa. Yhdyskuntasuunnittelu 59(4): 43–64. <https://doi.org/10.33357/ys.115568>
- Rämö, A. 2024. Ensiasunto ostetaan isosta kaupungista, yhä harvemmin muualta. Tilastokeskus, Tieto & Trendit 22.3.2024. <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2024/ensiasunto-ostetaan-isosta-kaupungista-yha-harvemmin-muualta/>. Viitattu 29.5.2024.
- Sisäministeriö 2023. Suomalaisten turvallisuuden tunne on heikentynyt viime vuodesta. Tiedote 26.10.2023. <https://intermin.fi/-/suomalaisten-turvallisuuden-tunne-on-heikentynyt-viime-vuodesta>
- Suomen ympäristökeskus (Syke). Kaupunki-maaseutuluokitus. Julkaistu 21.4.2022 / Päivitetty 16.2.2023. <https://www.ymparisto.fi/fi/rakennettu-ymparisto/kaupunkiseudut-ja-kaupungistuminen/kaupunki-maaseutuluokitus>
- Tajfel, H., Billig, M.G., Bundy, R.P. & Flament, C. 1971. Social categorization and intergroup behaviour. European journal of social psychology 1(2): 149–178.
- Tajfel, H. & Turner, J.C. 1979. An integrative theory of intergroup conflict. Teoksessa Austin, W.G. & Worchel, S. (toim.). The social psychology of intergroup relations (s. 33–47). Monterey: Brooks/Cole.
- Tajfel, H. & Turner, J.C. 1986. The social identity theory of intergroup behavior. Teoksessa Worchel, S. & Austin, W. (toim.). Psychology of intergroup relations (s. 7–24). Chicago: Nelson Hall.
- Tenbrink, T. & Willcock, S. 2023. Place attachment and perception of climate change as a threat in rural and urban areas. OKIS IBE 18(9): e0290354. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0290354>
- THL (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos) 2022. Laaja tutkimusaineisto: Korona-ajan poikkeukselliset rajoitukset koettelivat nuoria – yksinäisyys lisääntyi ja osallisuus heikkeni. Tiedote 9.11.2022. <https://thl.fi/-/laaja-tutkimusaineisto-korona-ajan-poikkeukselliset-rajoitukset-koettelivat-nuoria-yksinaisyys-lisaantyi-ja-osallisuus-heikkeni>. Viitattu 31.5.2024.

- THL (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos). 2023. Terve Suomi -tutkimus: Huoli ilmastonmuutoksesta on yleistä, ja moni tekee kestäviä valintoja arjessaan. Tiedote 21.11.2023. <https://thl.fi/-/terve-suomi-tutkimus-huoli-ilmastonmuutoksesta-on-yleista-ja-moni-tekee-kestavia-valintoja-arjessaan>. Viitattu 4.6.2024.
- THL (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos) 2024. Nuorten mielenterveyshäiriöt. Päivitetty 24.5.2024. <https://thl.fi/aiheet/mielenterveys/mielenterveyshairiot/nuorten-mielenterveyshairiot>. Viitattu 31.5.2024.
- Tilastokeskus 2020. Muuttoliike 2020. https://stat.fi/til/muutl/2020/muutl_2020_2021-05-12_fi.pdf
- Tilastokeskus, Väestörakenne. Suomen virallinen tilasto. <https://stat.fi/tilasto/vaerak>
- Turner, J.C., Hogg, M.A., Oakes, P.J., Reicher, S.D. & Wetherell, M. S. 1987. Rediscovering the social group: A self-categorization theory. Basil Blackwell.
- Turner, J.C. & Reynolds, K J. 2003. The social identity perspective in intergroup relations: Theories, themes, and controversies. Blackwell handbook of social psychology: Intergroup processes. s. 133–152.
- Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lectura. <https://doi.org/10.31885/9789515149817>
- Verkuyten, M. 2018. The social psychology of ethnic identity. Routledge.
- Vihinen, H., Kallioniemi, M., Korhonen, K., Niskanen, L. & Voutilainen, O. 2024. Maaseudun toimialojen työvoiman saatavuus ja tulevaisuuden tarpeet vuoteen 2040. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 59/2024. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-939-0>
- Vihinen, H. & Ovaska, U. 2020. Maaseutubarometri 2020. Tutkimusraportti osa 2. <https://www.maaseutupolitiikka.fi/uploads/MANE-raportit/Maaseutubarometri-2020-tutkimusraportti-osa-2-FINAL.pdf>
- Voutilainen, O. & Vihinen, H. 2023. Maallemuuton ja maalla asumisen edistämässä ei oikotietä onneen. Ilkka-Pohjalainen, Yleisöltä. 13.7.2023. <https://ilkkapohjalainen.fi/yleisolta/maallemuuton-ja-maalla-asumisen-edist%C3%A4misess%C3%A4-ei-oikotiet%C3%A4-onneen>
- Voutilainen, O., Korhonen, K., Ovaska, U. & Vihinen, H. 2021. Mökkibarometri 2021. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 47/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-237-7>
- Voutilainen, O., Korhonen, K. & Muilu, T. 2023a. Potentiaalisille vakituiksi asukkaaksi maalle muuttaville (potentiaaliset vakituiset asukkaat) kohdennetun kyselyn tuloksia. <https://www.luke.fi/fi/projektit/landemia>
- Voutilainen, O., Korhonen, K. & Muilu, T. 2023b. Potentiaalisille vapaa-ajan asukkaaksi maalle muuttaville (potentiaaliset vapaa-ajan asukkaat) kohdennetun kyselyn tuloksia. <https://www.luke.fi/fi/projektit/landemia>

- Weckroth, M., & Kemppainen, T. 2023. Rural conservatism and the urban spirit of capitalism? On the geography of human values. *Regional Studies* 57(9): 1747–1768.
<https://doi.org/10.1080/00343404.2022.2151582>
- Woods, M. 2010. *Rural*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203844304>
- Yle 2020. THL: Korona-aika on lisännyt yksinäisyyden tunnetta. Yle 10.11.2020.
<https://yle.fi/a/3-11639462>. Viitattu 31.5.2024.
- Yle 2022. Kolmasosa nuorista aikuisista kokee elämänsä merkityksettömäksi, kertoo tuore tutkimus. Yle 30.5.2022. <https://yle.fi/a/3-12466430>. Viitattu 31.5.2024.

Liitteet

LIITE 1. Suomenkielisten kansalaisten (n=1 679) *Mieluisin vakinainen asuinpaikka* -kysymyksen jakaumat sukupuolen iän ja puoluekannan mukaan.

Mieluisin vakinainen asuinpaikkani olisi...		Suomessa haja-asutusalueella	Suomessa maaseudulla taajamassa tai kirkonkylässä	Suomessa keskikoisessa tai pikkukaupungissa	Suomessa alueella, joka ei ole selkeästi joko maaseutua tai kaupunkia	Suomessa ison kaupungin lähiössä tai laidoilla	Suomessa ison kaupungin keskustassa	Ulko-mailla
Kaikki		20,0 %	18,0 %	18,0 %	8,0 %	18,0 %	13,0 %	5,0 %
Sukupuoli	Mies	21,0 %	19,0 %	17,0 %	9,0 %	18,0 %	12,0 %	5,0 %
	Nainen	20,0 %	18,0 %	19,0 %	6,0 %	18,0 %	14,0 %	4,0 %
	Muu/ei halua vastata	5,0 %	21,0 %	-	5,0 %	34,0 %	8,0 %	26,0 %
Ikä	15-24 vuotta	12,0 %	17,0 %	11,0 %	12,0 %	26,0 %	16,0 %	6,0 %
	25-44 vuotta	23,0 %	17,0 %	16,0 %	7,0 %	20,0 %	12,0 %	5,0 %
	45-64 vuotta	23,0 %	20,0 %	18,0 %	7,0 %	15,0 %	12,0 %	5,0 %
	65-79 vuotta	17,0 %	20,0 %	26,0 %	8,0 %	13,0 %	14,0 %	3,0 %
Puoluekanta	SDP	11,0 %	18,0 %	20,0 %	9,0 %	21,0 %	15,0 %	6,0 %
	Kokoomus	17,0 %	15,0 %	18,0 %	8,0 %	17,0 %	20,0 %	3,0 %
	Keskusta	31,0 %	30,0 %	18,0 %	8,0 %	9,0 %	3,0 %	-
	Vasemmistoliitto	12,0 %	15,0 %	18,0 %	9,0 %	24,0 %	17,0 %	6,0 %
	RKP	-	20,0 %	12,0 %	-	28,0 %	31,0 %	8,0 %
	Perussuomalaiset	30,0 %	27,0 %	15,0 %	5,0 %	9,0 %	7,0 %	5,0 %
	Kristillisdemokraatit	28,0 %	29,0 %	10,0 %	9,0 %	15,0 %	9,0 %	-
	Vihreät	16,0 %	7,0 %	17,0 %	9,0 %	27,0 %	20,0 %	5,0 %
	Liike Nyt	24,0 %	18,0 %	26,0 %	12,0 %	7,0 %	14,0 %	-
	Muu	26,0 %	14,0 %	19,0 %	8,0 %	7,0 %	14,0 %	13,0 %
Ei äänestäisi/ei äänioikeutta/ei halua vastata	24,0 %	17,0 %	18,0 %	8,0 %	20,0 %	7,0 %	6,0 %	

LIITE 2. Ruotsinkielisten kansalaisten (n=610) *Mieluisin vakinainen asuinpaikka* -kysymyksen jakaumat sukupuolen iän ja puoluekannan mukaan.

Mieluisin vakinainen asuinpaikkani olisi...		Suomessa haja-asutusalueella	Suomessa maaseudulla taajamassa tai kirkonkylässä	Suomessa keskikoisessa tai pikkukaupungissa	Suomessa alueella, joka ei ole selkeästi joko maaseutua tai kaupunkia	Suomessa ison kaupungin lähiössä tai laidoilla	Suomessa ison kaupungin keskustassa	Ulko-mailla
Kaikki		26,0 %	19,0 %	26,0 %	3,0 %	10,0 %	12,0 %	4,0 %
Sukupuoli	Mies	27,0 %	15,0 %	24,0 %	4,0 %	11,0 %	13,0 %	7,0 %
	Nainen	25,0 %	22,0 %	29,0 %	3,0 %	10,0 %	11,0 %	1,0 %
	Muu/ei halua vastata	-	72,0 %	11,0 %	-	8,0 %	-	9,0 %
Ikä	15-24 vuotta	12,0 %	17,0 %	39,0 %	-	16,0 %	10,0 %	6,0 %
	25-44 vuotta	30,0 %	21,0 %	21,0 %	2,0 %	11,0 %	14,0 %	2,0 %
	45-64 vuotta	32,0 %	18,0 %	19,0 %	6,0 %	8,0 %	10,0 %	7,0 %
	65-79 vuotta	21,0 %	19,0 %	32,0 %	6,0 %	8,0 %	11,0 %	4,0 %
Puoluekanta	SDP	19,0 %	10,0 %	52,0 %	2,0 %	-	13,0 %	6,0 %
	Kokoomus	7,0 %	5,0 %	13,0 %	2,0 %	21,0 %	35,0 %	17,0 %
	Keskusta	58,0 %	23,0 %	-	-	-	-	19,0 %
	Vasemmistoliitto	35,0 %	36,0 %	13,0 %	7,0 %	7,0 %	1,0 %	1,0 %
	RKP	22,0 %	23,0 %	25,0 %	3,0 %	13,0 %	12,0 %	2,0 %
	Perussuomalaiset	17,0 %	36,0 %	3,0 %	-	34,0 %	-	9,0 %
	Kristillisdemokraatit	35,0 %	28,0 %	9,0 %	8,0 %	-	21,0 %	-
	Vihreät	30,0 %	12,0 %	22,0 %	-	28,0 %	9,0 %	-
	Liike Nyt	15,0 %	-	-	-	53,0 %	16,0 %	16,0 %
	Muu	29,0 %	-	71,0 %	-	-	-	-
	Ei äänestäisi/ei äänioikeutta/ei halua vastata	39,0 %	8,0 %	31,0 %	3,0 %	6,0 %	7,0 %	6,0 %

LIITE 3. Hyvän elämän elementtien toteutuminen aluetyypeittäin. Aineisto: kaikki suomalaiset (n=2 289).

	Mahdollisuus nauttia luonnosta					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	65,70 %	26,83 %	6,28 %	1,19 %	0,00 %	0,00 %
Ydinmaaseutu	59,05 %	28,40 %	10,73 %	1,68 %	0,00 %	0,14 %
Kaupungin läheinen maaseutu	60,02 %	28,94 %	10,36 %	0,09 %	0,60 %	0,00 %
Kaupunki	30,77 %	45,03 %	18,97 %	3,59 %	0,75 %	0,89 %
Kaikki suomalaiset	38,28 %	40,83 %	16,66 %	2,94 %	0,62 %	0,68 %
	Turvallisuuden tunne					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	31,63 %	44,22 %	19,39 %	4,76 %	0,00 %	0,00 %
Ydinmaaseutu	29,12 %	43,09 %	23,02 %	2,32 %	1,47 %	0,98 %
Kaupungin läheinen maaseutu	26,54 %	50,77 %	18,15 %	3,85 %	0,09 %	0,60 %
Kaupunki	21,44 %	49,85 %	23,64 %	3,15 %	0,78 %	1,14 %
Kaikki suomalaiset	23,25 %	48,91 %	22,87 %	3,20 %	0,76 %	1,02 %
	Voin itse vaikuttaa arkielämäni sujumiseen					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	29,42 %	36,22 %	25,68 %	6,29 %	1,19 %	1,19 %
Ydinmaaseutu	28,61 %	36,82 %	29,17 %	4,35 %	0,98 %	0,07 %
Kaupungin läheinen maaseutu	24,23 %	47,86 %	21,83 %	2,83 %	1,28 %	1,97 %
Kaupunki	22,32 %	47,65 %	22,69 %	5,06 %	1,47 %	0,80 %
Kaikki suomalaiset	23,54 %	45,92 %	23,48 %	4,83 %	1,38 %	0,84 %
	Oma osaaminen ja taidot					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	19,52 %	56,20 %	15,79 %	7,30 %	0,00 %	1,19 %
Ydinmaaseutu	18,37 %	49,79 %	26,23 %	3,58 %	0,49 %	1,54 %
Kaupungin läheinen maaseutu	21,59 %	49,87 %	21,59 %	2,91 %	0,00 %	4,03 %
Kaupunki	17,75 %	50,71 %	23,67 %	3,74 %	0,83 %	3,30 %
Kaikki suomalaiset	18,26 %	50,78 %	23,40 %	3,81 %	0,68 %	3,07 %
	Hyvät harrastusmahdollisuudet					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	20,92 %	38,95 %	29,25 %	7,31 %	2,38 %	1,19 %
Ydinmaaseutu	26,09 %	33,24 %	26,09 %	9,47 %	1,47 %	3,65 %
Kaupungin läheinen maaseutu	16,34 %	40,55 %	29,94 %	8,13 %	1,20 %	3,85 %
Kaupunki	22,82 %	45,22 %	24,00 %	3,89 %	1,37 %	2,70 %
Kaikki suomalaiset	22,50 %	43,15 %	25,02 %	5,07 %	1,41 %	2,84 %
	Elämässä on vapautta					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	33,05 %	40,20 %	20,78 %	4,77 %	1,19 %	0,00 %
Ydinmaaseutu	25,88 %	41,87 %	25,53 %	4,42 %	1,96 %	0,35 %
Kaupungin läheinen maaseutu	21,21 %	47,22 %	23,95 %	3,85 %	1,80 %	1,97 %
Kaupunki	19,18 %	43,87 %	27,44 %	6,68 %	1,67 %	1,17 %
Kaikki suomalaiset	20,76 %	43,78 %	26,60 %	6,07 %	1,69 %	1,10 %
	Elinympäristö tarjoaa virikkeitä ja vaihtelua					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	23,43 %	46,18 %	25,64 %	2,38 %	1,19 %	1,19 %
Ydinmaaseutu	19,00 %	40,11 %	26,93 %	9,05 %	2,59 %	2,31 %
Kaupungin läheinen maaseutu	21,30 %	42,77 %	28,83 %	4,88 %	0,60 %	1,63 %
Kaupunki	17,89 %	45,77 %	27,28 %	5,25 %	1,51 %	2,31 %
Kaikki suomalaiset	18,59 %	44,87 %	27,30 %	5,51 %	1,53 %	2,20 %
	Itsensä toteuttaminen					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	20,75 %	46,43 %	20,75 %	9,69 %	1,19 %	1,19 %
Ydinmaaseutu	18,02 %	41,94 %	31,14 %	3,09 %	2,52 %	3,30 %
Kaupungin läheinen maaseutu	18,56 %	44,65 %	29,94 %	3,34 %	0,60 %	2,91 %
Kaupunki	12,64 %	44,69 %	30,85 %	6,95 %	1,61 %	3,26 %
Kaikki suomalaiset	14,17 %	44,46 %	30,33 %	6,31 %	1,60 %	3,13 %
	Fyysinen ja henkinen terveys					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	17,18 %	41,50 %	31,63 %	7,31 %	2,38 %	0,00 %
Ydinmaaseutu	14,52 %	33,80 %	35,48 %	12,06 %	3,58 %	0,56 %
Kaupungin läheinen maaseutu	14,38 %	40,07 %	35,10 %	6,42 %	3,34 %	0,68 %
Kaupunki	12,48 %	42,90 %	33,35 %	7,90 %	2,50 %	0,88 %
Kaikki suomalaiset	13,10 %	41,55 %	33,67 %	8,20 %	2,69 %	0,78 %
	Voin kokea elämäntapani kestäväksi eli mahdollisimman vähän luontoa ja ympäristöä kuormittavaksi					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	21,94 %	37,93 %	27,89 %	7,48 %	1,19 %	3,57 %
Ydinmaaseutu	16,69 %	43,34 %	28,05 %	2,52 %	1,61 %	7,78 %
Kaupungin läheinen maaseutu	21,13 %	32,68 %	37,72 %	4,02 %	0,00 %	4,45 %

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 79/2024

Kaupunki	12,60 %	36,26 %	37,20 %	5,95 %	0,90 %	7,09 %
Kaikki suomalaiset	14,28 %	36,81 %	35,79 %	5,46 %	0,91 %	6,76 %
Arkielämä ja sen muutokset ovat ennakoitavissa						
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	12,76 %	42,35 %	35,03 %	9,69 %	0,00 %	0,17 %
Ydinmaaseutu	8,56 %	40,88 %	35,55 %	7,29 %	4,14 %	3,58 %
Kaupungin läheinen maaseutu	6,67 %	39,44 %	40,38 %	9,67 %	1,97 %	1,88 %
Kaupunki	7,77 %	41,01 %	37,61 %	7,71 %	2,60 %	3,29 %
Kaikki suomalaiset	7,99 %	40,92 %	37,51 %	7,94 %	2,60 %	3,05 %
Arvostuksen saaminen toisilta ihmisiltä						
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	11,05 %	43,71 %	27,04 %	6,12 %	1,19 %	10,88 %
Ydinmaaseutu	12,13 %	38,29 %	33,94 %	5,54 %	3,09 %	7,01 %
Kaupungin läheinen maaseutu	8,73 %	40,98 %	31,22 %	7,10 %	2,57 %	9,41 %
Kaupunki	8,85 %	38,98 %	34,47 %	6,94 %	1,99 %	8,77 %
Kaikki suomalaiset	9,31 %	39,30 %	33,77 %	6,76 %	2,13 %	8,73 %
Mielekäs työ						
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	12,56 %	27,84 %	25,30 %	8,49 %	6,11 %	19,69 %
Ydinmaaseutu	22,11 %	28,35 %	22,67 %	4,21 %	5,75 %	16,91 %
Kaupungin läheinen maaseutu	19,16 %	36,10 %	17,45 %	4,45 %	5,30 %	17,54 %
Kaupunki	15,86 %	28,25 %	21,30 %	7,69 %	5,79 %	21,12 %
Kaikki suomalaiset	16,72 %	28,96 %	21,28 %	7,04 %	5,76 %	20,25 %
Elämä on oikeudenmukaista						
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	8,66 %	31,41 %	33,28 %	18,17 %	7,30 %	1,19 %
Ydinmaaseutu	8,84 %	32,05 %	33,03 %	11,36 %	10,59 %	4,14 %
Kaupungin läheinen maaseutu	4,79 %	39,04 %	32,79 %	14,30 %	6,76 %	2,31 %
Kaupunki	8,28 %	35,07 %	35,33 %	12,52 %	4,63 %	4,18 %
Kaikki suomalaiset	8,04 %	34,93 %	34,74 %	12,81 %	5,62 %	3,86 %
Hyvä taloudellinen toimeentulo						
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	12,56 %	22,92 %	43,97 %	12,05 %	8,49 %	0,00 %
Ydinmaaseutu	11,64 %	27,42 %	35,27 %	15,57 %	9,12 %	0,98 %
Kaupungin läheinen maaseutu	9,50 %	31,14 %	39,44 %	14,11 %	5,82 %	0,00 %
Kaupunki	10,35 %	29,66 %	37,62 %	13,91 %	7,29 %	1,17 %
Kaikki suomalaiset	10,52 %	29,23 %	37,82 %	14,03 %	7,41 %	0,99 %
Arkielämä on stressitöntä						
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	17,18 %	27,89 %	40,31 %	12,07 %	2,55 %	0,00 %
Ydinmaaseutu	11,01 %	27,00 %	39,97 %	14,38 %	6,80 %	0,84 %
Kaupungin läheinen maaseutu	12,06 %	28,31 %	35,59 %	19,08 %	3,68 %	1,28 %
Kaupunki	8,15 %	28,02 %	38,19 %	17,22 %	7,14 %	1,28 %
Kaikki suomalaiset	9,25 %	27,93 %	38,25 %	16,83 %	6,57 %	1,17 %
Elämällä on jokin omaa itseä suurempi tarkoitus						
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	14,46 %	26,70 %	28,06 %	10,88 %	2,38 %	17,52 %
Ydinmaaseutu	14,72 %	25,16 %	24,25 %	8,97 %	3,08 %	23,83 %
Kaupungin läheinen maaseutu	14,11 %	26,78 %	18,14 %	9,67 %	5,56 %	25,75 %
Kaupunki	11,09 %	23,06 %	23,88 %	10,99 %	5,37 %	25,62 %
Kaikki suomalaiset	11,93 %	23,81 %	23,58 %	10,64 %	4,99 %	25,05 %
Elämässä on jännitystä ja riskejä						
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	5,10 %	13,27 %	39,29 %	20,58 %	9,69 %	12,07 %
Ydinmaaseutu	4,14 %	18,79 %	31,98 %	23,56 %	4,56 %	16,97 %
Kaupungin läheinen maaseutu	5,14 %	14,30 %	29,97 %	26,97 %	8,39 %	15,24 %
Kaupunki	3,97 %	15,63 %	37,46 %	20,76 %	6,75 %	15,44 %
Kaikki suomalaiset	4,15 %	15,75 %	36,24 %	21,64 %	6,79 %	15,44 %

LIITE 4. Turvallisen arjen elementtien toteutuminen aluetyypeittäin. Aineisto: kaikki suomalaiset (n=2 289).

	Toimivat vesi- ja jätevesiratkaisut					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	40,37 %	44,80 %	11,24 %	2,39 %	0,00 %	1,19 %
Ydinmaaseutu	43,72 %	43,37 %	10,81 %	0,63 %	0,56 %	0,91 %
Kaupungin läheinen maaseutu	37,98 %	43,03 %	12,49 %	2,91 %	1,45 %	2,14 %
Kaupunki	50,55 %	39,68 %	6,49 %	1,17 %	0,01 %	2,10 %
Kaikki suomalaiset	48,15 %	40,64 %	7,75 %	1,33 %	0,21 %	1,93 %
	Luotettava ja toimiva sähköverkko					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	25,68 %	54,93 %	13,44 %	4,76 %	0,00 %	1,19 %
Ydinmaaseutu	38,29 %	43,48 %	14,80 %	1,96 %	0,98 %	0,49 %
Kaupungin läheinen maaseutu	38,24 %	46,19 %	12,40 %	1,97 %	0,60 %	0,60 %
Kaupunki	50,99 %	39,73 %	7,09 %	1,10 %	0,16 %	0,94 %
Kaikki suomalaiset	47,20 %	41,46 %	8,74 %	1,45 %	0,28 %	0,87 %
	Sujuvat ja tehokkaat puhelin- ja tietoliikenneyhteydet					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	27,84 %	41,43 %	23,43 %	7,30 %	0,00 %	0,00 %
Ydinmaaseutu	33,01 %	39,38 %	20,18 %	5,26 %	1,68 %	0,49 %
Kaupungin läheinen maaseutu	29,60 %	44,40 %	19,25 %	4,79 %	1,97 %	0,00 %
Kaupunki	43,11 %	42,78 %	10,84 %	2,15 %	0,25 %	0,86 %
Kaikki suomalaiset	40,01 %	42,49 %	13,25 %	2,98 %	0,56 %	0,70 %
	Muiden arjen palveluiden (kauppa, pankki, posti) helppo saatavuus					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	20,71 %	37,86 %	25,64 %	15,79 %	0,00 %	0,00 %
Ydinmaaseutu	26,02 %	38,29 %	28,26 %	6,03 %	1,33 %	0,07 %
Kaupungin läheinen maaseutu	22,09 %	44,86 %	26,80 %	5,05 %	1,20 %	0,00 %
Kaupunki	43,26 %	39,50 %	13,33 %	2,78 %	0,55 %	0,58 %
Kaikki suomalaiset	38,32 %	39,78 %	16,83 %	3,96 %	0,67 %	0,44 %
	Pelastuspalveluiden nopeus					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	8,84 %	41,16 %	29,42 %	9,69 %	1,19 %	9,69 %
Ydinmaaseutu	12,76 %	29,80 %	30,72 %	7,15 %	3,58 %	15,99 %
Kaupungin läheinen maaseutu	10,52 %	35,16 %	28,06 %	8,55 %	2,05 %	15,65 %
Kaupunki	23,10 %	38,81 %	14,34 %	2,13 %	0,34 %	21,28 %
Kaikki suomalaiset	20,12 %	37,57 %	18,15 %	3,64 %	0,90 %	19,63 %
	Läheisistä, ystävistä ja naapureista koostuva arjen turvaverkko					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	13,46 %	40,20 %	30,66 %	9,71 %	3,58 %	2,39 %
Ydinmaaseutu	23,76 %	36,79 %	28,87 %	6,59 %	3,50 %	0,49 %
Kaupungin läheinen maaseutu	15,74 %	43,37 %	33,28 %	4,36 %	2,57 %	0,68 %
Kaupunki	18,71 %	37,05 %	30,64 %	8,53 %	2,44 %	2,64 %
Kaikki suomalaiset	18,76 %	37,75 %	30,68 %	7,98 %	2,62 %	2,20 %
	Peruspalveluiden (sosiaali-, terveys-, opetus-, liikunta- ja kulttuuripalvelut) helppo saatavuus					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	7,84 %	35,09 %	37,82 %	12,10 %	4,77 %	2,39 %
Ydinmaaseutu	13,75 %	32,42 %	38,88 %	10,67 %	3,23 %	1,05 %
Kaupungin läheinen maaseutu	12,49 %	33,79 %	35,67 %	14,29 %	3,68 %	0,09 %
Kaupunki	21,49 %	38,26 %	27,07 %	7,75 %	2,44 %	2,98 %
Kaikki suomalaiset	19,16 %	37,04 %	29,69 %	8,88 %	2,75 %	2,47 %
	Toimiva ja hyväkuntoinen tiestö					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	6,28 %	18,51 %	46,18 %	18,17 %	8,49 %	2,38 %
Ydinmaaseutu	6,80 %	30,06 %	34,06 %	18,29 %	10,72 %	0,07 %
Kaupungin läheinen maaseutu	10,36 %	26,20 %	41,78 %	15,41 %	5,57 %	0,68 %
Kaupunki	18,10 %	40,88 %	28,62 %	8,41 %	2,37 %	1,62 %
Kaikki suomalaiset	15,56 %	37,27 %	31,26 %	10,62 %	3,89 %	1,40 %

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 79/2024

	Poliisin läsnäolo ja helppo tavoitettavuus					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	2,39 %	16,18 %	36,29 %	31,86 %	4,77 %	8,52 %
Ydinmaaseutu	8,14 %	17,75 %	26,46 %	26,74 %	9,54 %	11,37 %
Kaupungin läheinen maaseutu	5,47 %	15,48 %	32,16 %	23,52 %	9,32 %	14,03 %
Kaupunki	15,63 %	36,06 %	23,89 %	6,53 %	1,71 %	16,18 %
Kaikki suomalaiset	13,24 %	31,18 %	25,52 %	11,55 %	3,44 %	15,08 %
	Aktiivinen paikallinen kansalaistoiminta					
	Erittäin hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Harvaan asuttu maaseutu	7,31 %	24,66 %	29,42 %	12,07 %	1,19 %	25,34 %
Ydinmaaseutu	6,80 %	28,54 %	28,40 %	7,50 %	4,56 %	24,19 %
Kaupungin läheinen maaseutu	6,42 %	23,80 %	30,74 %	8,13 %	5,57 %	25,34 %
Kaupunki	6,36 %	20,53 %	25,02 %	8,99 %	2,94 %	36,16 %
Kaikki suomalaiset	6,46 %	21,93 %	26,13 %	8,88 %	3,28 %	33,31 %

**Löydät meidät
verkosta**

luke.fi

Luonnonvarakeskus (Luke) Latokartanonkaari 9, 00790 Helsinki